

KOHTI MULTILATERAALISEMPAA MAAILMAA?

Saksan kumppanuudet Brasilian, Etelä-Afrikan ja Intian kanssa

,

Sohvi Rissanen
Pro gradu -tutkielma
Valtio-oppi
Turun yliopisto
Kevät 2019

Turun yliopiston laatuja järjestelmän mukaan tämän julkaisun alkuperäisyys on tarkastettu Turnitin OriginalityCheck -järjestelmällä.

TURUN YLIOPISTO

Filosofian, poliittisen historian ja valtio-opin laitos / Yhteiskuntatieteellinen tiedekunta

RISSANEN, SOHVI IIRI: Kohti multilateraalisempaa maailmaa? – Saksan kumppanuudet Brasilian, Etelä-Afrikan ja Intian kanssa

Pro gradu -tutkielma, 134 s.

Valtio-oppi

Tammikuu 2019

Tutkielman päätutkimuskysymys on: Miten Saksan suhteet Brasiliaan, Etelä-Afrikkaan ja Intiaan voivat vaikuttaa kansainväliseen järjestelmään? Tähän vastataksaan tutkielma vastaa ensin kolmeen alatutkimuskysymykseen: Minkälaisia omia roolikäsityksiä Saksalla on suhteissaan Brasiliaan, Etelä-Afrikkaan ja Intiaan ja millaiset vastaroolit se pyrkii rakentamaan näille maille? Minkälaisia rooli-odotuksia Brasilia, Etelä-Afrikka ja Intia kohdistavat Saksaan? Minkälaisia intressejä Saksalle kehittyvät suhteissa Brasiliaan, Etelä-Afrikkaan ja Intiaan? Tutkielman aineistona on käytetty Saksan virallisia ulkopoliittisia dokumentteja sekä ulkopoliittikan edustajien puheita, lausuntoja ja haastatteluita. Tämän lisäksi aineistoon kuuluu myös Brasilian, Etelä-Afrikan ja Intian tuottamaa aineistoa.

Tutkielman teoreettisena viitekehyksenä toimii Alexander Wendtin edustama konstruktivismi ja konstruktivisen tutkimussuunnan alle kuuluva meadilainen symbolis-interaktionistinen rooliteoria. Wendtin teoriasta tutkielmassa on erityisesti hyödynnetty Wendtin keskustelua identiteettien ja intressien muodostumisesta. Meadilainen symbolis-interaktionistinen rooliteoria puolestaan tarjoaa tutkielmalle valtioiden rooleihin liittyviä teoreettisia käsitteitä. Tutkielman menetelmänä on käytetty Essexin koulukunnan diskurssiteoriaa. Kyseisen diskurssiteorian käsitteitä, kuten solmupiste, on hyödynnetty tutkielman menetelmällisinä työkaluina, joilla aineistoa on analysoitu.

Saksan oma roolikäsitys suhteissaan yksittäisiin tutkielman maihin on strateginen kumppani, ja kaikkia tutkielman maita käsittelevässä diskurssissa roolikäsitykseksi muodostuu kilpailija ja kumppani. Niin strategisen kumppanin kuin kilpailijan ja kumppanin roolikäsitykset sisältävät erilaisin painotuksin yhteiset arvot, yhteistyön, yhteisen ja oman vastuun, tiedon- ja osaamisen siirron sekä kaupan ja investoinnit. Myös tutkielman maille diskurssissa rakentuva vastarooli on strateginen kumppani, ja erityisesti Saksa korostaa maiden kasvanutta taloudellista ja poliittista painoarvoa kansainvälisessä järjestelmässä. Tutkielman maiden suunnalta Saksaan kohdistuvia rooli-odotuksia kuvastaa Etelä-Afrikan ja Intian kohdalla strateginen kumppani ja Brasilian kohdalla kumppani. Näiden rooli-odotusten sisältö myötäilee Saksan omia roolinäkemyksiä, mutta niissä korostuu erityisesti kauppa- ja investointisuhteet. Saksalle muodostuu suhteissaan erityisesti kaupallisia intressejä, mutta myös intressejä tukea maiden kehitystä ja näin saada itselleen vastuuta kantavia, toimintakykyisiä kumppaneita kansainvälisessä järjestelmässä. Vaikka Saksa haluaa rakentaa uusia kumppanuuksia tutkielman maiden kanssa, haluaa Saksa tehdä yhteistyötä niin uusien kuin vanhojen kumppaniensa, erityisesti EU:n ja Yhdysvaltojen, kanssa. Saksan suhteet tutkielman maihin voivat kuitenkin vaikuttaa kansainväliseen järjestelmään lisäämällä multilateraalisuutta.

Asiasanat: Saksa, Brasilia, Etelä-Afrikka, Intia, ulkopoliittikka, kansainväliset suhteet, kansainvälinen järjestelmä, roolit, intressit, diskurssi

SISÄLLYSLUETTELO

1. JOHDANTO	1
2. SAKSAN ULKOPOLIITTINEN PERINNE JA KEHITYS	7
2.1. Saksan ulkopoliitiikka ja ulkopoliittiset roolit	7
2.2. Saksan suhteet alueellisiin valtoihin	16
3. TEOREETTINEN VIITEKEHYS	25
3.1. Konstruktivismi	25
3.1.1. Wendtiläinen konstruktivismi	26
3.1.2. Wendtiläinen konstruktivismi ja identiteetti	29
3.2. Rooliteoria	33
3.2.1. Meadilainen symbolis-interaktionistinen rooliteoria	34
3.2.2. Rooli ja identiteetti	38
4. MENETELMÄ	43
4.1. Diskurssi ja diskurssianalyysi	43
4.2. Essexin koulukunnan diskurssiteoria	46
5. ANALYYSI	53
5.1. Aineiston esittely	53
5.2. Analyysi	56
5.2.1 Yhteiset arvot	58
5.2.2 Yhteistyö	64
5.2.3 Yhteinen ja oma vastuu	74
5.2.4 Tieto ja osaaminen	80
5.2.5 Kauppa ja investoinnit	85
6. PÄÄTELMÄT	95
7. LÄHDELUETTELO	103

1. JOHDANTO

Tässä tutkielmassa tutkitaan Saksan ulkopoliittisia suhteita Brasiliaan, Etelä-Afrikkaan ja Intiaan. Tutkielman teoreettisena viitekehyksenä toimii Wendtin konstruktivistinen kansainvälisen politiikan teoria sekä meadilainen symbolis-interaktionistinen rooliteoria, joka lasketaan osaksi konstruktivistista lähestymistapaa kansainvälisen politiikan tutkimuksessa. Tutkielman menetelmänä toimii Essexin koulukunnan diskurssianalyysi. Tutkielman päätutkimuskysymys on: Miten Saksan suhteet Brasiliaan, Etelä-Afrikkaan ja Intiaan voivat vaikuttaa kansainväliseen järjestelmään? Vastatakseen tähän tutkimuskysymyksen vastaa tutkimus ensin seuraaviin alatutkimuskysymyksiin: Minkälaisia omia roolikäsityksiä Saksalla on suhteissaan Brasiliaan, Etelä-Afrikkaan ja Intiaan ja millaiset vastaroolit se pyrkii rakentamaan näille maille? Minkälaisia rooli-odotuksia Brasilia, Etelä-Afrikka ja Intia kohdistavat Saksaan? Minkälaisia intressejä Saksalle kehittyi diskurssien ja diskursseissa kehittyvien ulkopoliittisten roolikäsityksiensä kautta suhteissa Brasiliaan, Etelä-Afrikkaan ja Intiaan? Wendtiläinen konstruktivismi ja meadilainen symbolis-interaktionistinen rooliteoria korostavat, että toimijat ja rakenteet vaikuttavat vastavuoroisesti toisiinsa. Tästä johtuen tutkimalla Saksalle diskurssissa kehittyviä roolikäsityksiä sekä intressejä pystytään analysoimaan Saksan sekä Brasilian, Etelä-Afrikan ja Intian suhteiden vaikutusta kansainväliseen järjestelmään.

Kappel kutsuu Brasiliaa, Etelä-Afrikkaa ja Intiaa uusiksi pelaajiksi (Kappel 2014). Uudet pelaajat ovat alueellisia valtoja, jotka ovat enenevässä määrin muodostumassa tärkeiksi globaaleiksi toimijoiksi. Taloudellisen valtansa, kokonsa ja vaikutusvaltansa avulla esimerkiksi Brasilia, Etelä-Afrikka ja Intia ovat pystyneet lisääntyvässä määrin vaikuttamaan kansainvälisiin keskusteluihin kansainvälisistä normeista, ilmastonmuutoksesta ja talouspolitiikasta, ja nämä valtiot ovat myös yhdistäneet voimansa kansainvälisissä järjestöissä tekemällä yhteistyötä. (Kappel 2014, 342.) Brasilia, Etelä-Afrikka ja Intia ovat valikoituneet tutkielman kohdemaiksi edellä esitettyjen ominaisuuksien lisäksi myös sen takia, että Saksalla vakiintunutta kahdenvälistä kanssakäymistä kyseisten maiden kanssa. Tämän lisäksi Brasilia, Etelä-Afrikka ja Intia on aiemmissa tutkimuksissa nähty potentiaalisina kumppaneina Saksalle kansainvälisissä kysymyksissä (esimerkiksi Husar et al. 2008). Nämä kolme valtiota muodostavat myös keskenään IBSA-keskustelufoorumin, jonka pyrkimyksenä on osallistua uuden kansainvälisen järjestyksen rakentamiseen, tuoda esiin oma mielipiteensä kansainvälisissä kysymyksissä sekä syventää keskinäisiä suhteitaan useilla

osa-alueilla (IBSA 2017). Niin Intia, Brasilia kuin Etelä-Afrikka toimivat myös Kiinan ja Venäjän rinnalla BRICS-yhteistyössä, joka muodostuu epävirallisista mutta säännöllisistä vuosittaisista ulkoministereiden tapaamisista (BRICS 2017).

Saksan ulkopolitiikka on toisen maailmansodan jälkeen nojannut vahvasti multilateralismiin. Multilateralismi yhdessä sotilaallisesta voimankäytöstä pidättäytymisen kanssa ovat olleet Saksan kaksi tärkeintä ulkopolitiikkaa ohjannutta periaatetta. Nämä periaatteet kiteytyvät Saksan ulkopolitiikasta keskusteltaessa usein esitettyyn lausahdukseen: ”Nie wieder Krieg, nie wieder allein.”¹ Multilateralismin saralla tärkeimmät yhteistyön areenat Saksalle ovat perinteisesti olleet puolustusliitto Nato (North Atlantic Treaty Organisation) ja EU (Euroopan unioni). Saksan tärkeimmät liittolaismaat puolestaan ovat olleet Yhdysvallat ja Ranska, joista Yhdysvallat oli erityisesti kylmän sodan aikana Saksalle olennainen liittolainen turvallisuus- ja puolustuspoliittisesti ja joista Ranska on toiminut yhdessä Saksan kanssa EU:n niin kutsuttuna ”moottorina”. Perinteiset liittolaissuhteet USA:han ovat kuitenkin Saksojen yhdistymisen jälkeen kokeneet iskuja, esimerkiksi Irakin sodan myötä 2000-luvun alussa (Bierling 2014, 97–99). Viime aikoina omanlaistansa jännitettä maiden väleihin on tuonut Donald Trumpin nousu USA:n presidentiksi vuonna 2017. Myös Saksan ja Ranskan suhteet ovat sisältäneet jännitteitä muun muassa eurokriisin myötä.

Saksa on viime vuosina alkanut laajentamaan ulkopolitiikkaansa perinteisten liittolaissuhteidensa ulkopuolelle, ja se on enenevässä määrin lisännyt yhteistyötään muun muassa juuri Intian, Brasilian ja Etelä-Afrikan kaltaisten kehittyvien valtioiden kanssa. Osittain tämä lisääntynyt yhteistyö on tapahtunut EU:n strategisten kumppanuusohjelmien kautta, mutta Saksa on myös selkeästi lisännyt omia kahdenvälisiä suhteitaan näihin maihin. (Kappel 2014, 347.) Vuonna 2012 Saksan hallinto julkaisi ja otti käyttöönsä strategiaperin *Globalisaation muokkaaminen – kumppanuuksien laajentaminen – vastuun jakaminen*². Strategiaperissa tiedostetaan, että kansainvälisessä järjestelmässä on tapahtunut globaaleja vallan siirtymiä, jotka ovat näkyneet erityisesti maailman moninapaisuuden lisääntymisenä. Erityisesti strategiaperissa korostetaan kehittyvien, alueellisesti tärkeiden valtioiden roolia ja niiden kykyä vaikuttaa kansainväliseen politiikkaan, ja strategiaperin myötä Saksan

¹ ”Ei enää koskaan sota, ei enää koskaan yksin.” Käännös on kirjoittajan oma kuten myöhemmät käännökset.

² Strategiaperin alkuperäinen nimi : Globalisierung gestalten – Partnerschaften ausbauen – Verantwortung teilen.

hallinto pyrkii lisäämään yhteistyötä ja keskustelua esimerkiksi Intian, Brasilian ja Etelä-Afrikan kaltaisten valtioiden kanssa. (Saksan liittohallitus 2012, 5.)

Tutkielman aiheen tekee mielenkiintoiseksi se, että se voidaan nähdä osana jo vuosikymmeniä jatkunutta Saksan ulkopoliitiikan ja ulkopoliittisen roolin tutkimusta. Saksan valtion jakautuminen kahtia toisen maailman sodan rajoitti Saksan poliittisen ja sotilaallisen vallan muodostumista, vaikka taloudellisesti Saksa oli jo 1970- ja 80-luvulla Euroopan johtavia maita. Niinpä Saksa tukeutui vahvasti liittolaisiinsa kylmän sodan aikana. Saksa sai valtiollisen suvereeniutensa takaisin Saksojen jälleen yhdistyttyä vuonna 1990. Siitä huolimatta Saksan ulkopoliitikassa ovat edelleen pitkälti korostuneet talous ja kauppasuhteet, ja Saksaa on toistuvasti kritisoitu liittolaisten toimesta alisuoriutumisesta esimerkiksi turvallisuus- ja puolustuspolitiikan alalla (Gates 2008). Saksan ulkopoliitiikan ja ulkopoliittisen roolin tarkasteleminen suhteissa Brasiliaan, Etelä-Afrikkaan ja Intiaan kertoo lisää Saksan ulkopoliitiikan kehittymisestä sekä ulkopoliittisesta roolista.

Se, millaista ulkopoliitiikkaa Saksa tulevaisuudessa tekee ja millaisen ulkopoliittisen roolin Saksa on valmis itselleen omaksumaan, puolestaan vaikuttavat myös kansainvälisen järjestelmän kehitykseen. Vuonna 2011 Saksan pidättäytyttyä äänestämästä YK:n turvallisuusneuvoston vaihtuvana jäsenenä päätöksestä 1973, jolla hyväksyttiin suojeluvastuun periaatteeseen (R2P)³ vedoten kaikkien tarvittavien keinojen käyttö Libyassa ja lentokieltoalueen perustaminen maan siviiliväestön suojaksi (YK:n turvallisuusneuvosto 2011), nähtiin Saksan liittoutuvan muiden äänestämättä jättäneiden valtioiden kuten Brasilian ja Intian kanssa (Kappel 2014, 341). Vaikka tämä Saksan päätös herätti niin akateemisessa kuin poliittisessä keskustelussa kritiikkiä, on myös kyseistä turvallisuusneuvoston päätöstä ja suojeluvastuun periaatteen toteutusta Libyassa kritisoitu. Koska Saksan nähtiin liittoutuvan Brasilian ja Intian kaltaisten maiden kanssa, on akateemisessa keskustelussa nostettu esiin se mahdollisuus, että Saksa voisi toimia jonkinlaisena sillanrakentajana kehittyvien valtioiden ja lännen välissä, ja näin vaikuttaa esimerkiksi juuri suojeluvastuun periaatteen tulevaan kehittämiseen (Brozus ja von Farkas 2012, 65).

³ Suojeluvastuun periaatteen (Responsibility to Protect, R2P) mukaan valtioilla on vastuu suojella omia kansalaisiaan, ja tämä vastuu on lopulta suurempi kuin valtioiden oikeus suvereeniuteen (ICISS 2001, XI). Suojeluvastuun periaate ei silti ole oikeudellisesti valtioita sitova normi, vaan sitä on kansainvälisen oikeuden tutkimuksessa kuvailtu enemmän joko poliittiseksi retoriikaksi tai kehittymistilassa olevaksi kansainvälisen oikeuden normiksi (Stahn 2007).

Vuonna 2017 Yhdysvaltojen presidentin virkaan astunut Donald Trump ajoi presidenttikampanjansa aikana erityisesti Amerikka ensin -politiikka. Hän on myös halunnut korvata Yhdysvaltojen johtaman liberaalin kansainvälisen järjestelmän, jossa Yhdysvallat etunenässä ovat esimerkiksi osallistuneet voimakkaasti sotilaallisiin interventioihin turvatakseen ja tasapainottaakseen kansainvälistä järjestelmää, tapauskohtaisemmalla arviolla muun muassa sotilaallisten interventioiden hyödyistä ja haitoista Yhdysvaltojen kannalta (Nye 2017, 12). Tämän lisäksi Trumpin hallinnon aikana Yhdysvallat ovat jättäytyneet ulos Pariisiin ilmastopöytäkirjasta (Trump 2017) sekä harjoittaneet protektionistista kauppapolitiikkaa esimerkiksi suhteissaan Kiinaan. Saksan liittokansleri Merkel on ottanut pesäeroa Yhdysvaltain politiikkaan ja korosti esimerkiksi vuonna 2017 Saksan liittovaltiopäivillä pitämässään puheessaan sitä, etteivät protektionismi ja eristäytymispolitiikka ole vastauksia kamppailussa ilmastonmuutoksen tai terrorismin kaltaisia haasteita vastaan. Sen sijaan Merkel korosti kansainvälisen yhteistyön merkitystä. (Merkel 2017h.)

Kun aiemmin esiteltyä keskustelua Saksasta sillanrakentajana kehittyvien valtioiden ja lännen välillä yhdistää laajempaan keskusteluun kansainvälisen järjestelmän tulevaisuudesta, voi tämän tutkielman aihe tuottaa mielenkiintoisia tuloksia siihen liittyen. Saksan vuoden 2012 strategiapaperissa ilmaistaan Saksan halukkuus laajentaa yhteistyötään kehittyvien valtioiden kanssa koskemaan entistä laajemmin erilaisia politiikan alueita. Jos Saksan diskurssissa Brasiliaan, Etelä-Afrikkaan ja Intiaan liittyen rakennetaan Saksalle roolia jonkinlaisena sillanrakentajana tai kansainvälisen yhteistyön puolestapuhujana, voi kysyä, onko mahdollista, että Saksa ulkopoliittisen roolikäsityksensä kautta pystyisi luomaan yhdessä esimerkiksi näiden alueellisten valtojen ja EU:n kanssa uudenlaista kansainvälistä järjestelmää. Saksan intressejä tarkastelemalla voi myös analysoida, onko Saksalla mielenkiintoa tähän.

Tutkielman teoreettisena viitekehyksenä toimii edellä mainitusti konstruktivismi ja rooliteoria. Konstruktivistisen koulukunnan edustajista hyödynnetään tutkielmassa erityisesti Alexander Wendtin näkemyksiä intresseistä ja identiteeteistä. Vaikka Saksan identiteetin tutkiminen on rajattu tämän tutkielman aiheen ulkopuolelle tutkielman laajuuden takia, on Wendtin keskustelulla identiteetistä olennaisella tavalla yhtymäkohtia tutkielmassa hyödynnettävän meadilaisen symbolis-interaktionistisen rooliteoriaan. Lisäksi identiteetin ja roolin välillä vallitsee vastavuoroinen toisiaan rakentava ja muokkaava suhde, minkä takia identiteetin määrittelyn käsittely on olennaista tutkielman kannalta. Wendtin konstruktivismi antaa myös yleisen teoreettisen

viitekehyyksen tälle tutkimukselle korostamalla kansainvälisen politiikan sosiaalista rakennetta, jossa toimijoiden ja rakenteen välillä vallitsee vastavuoroinen, toisiaan muokkaava ja rakentava suhde.

Meadilainen symbolis-interaktionistinen rooliteoria edustaa rooliteorioista konstruktivistista suuntausta ja jakaa näin monia näkemyksiä konstruktivismiin kanssa. Meadilainen symbolis-interaktionistinen rooliteoria antaa tälle tutkielmalle myös teoreettisia työkaluja Saksan ulkopoliittisen roolin tutkimiseen. Näitä työkaluja ovat muun muassa käsitteet kuten rooli, roolikäsitys, rooliodotus ja vastaroolit. Meadilainen symbolis-interaktionistinen rooliteoriaa jakaa myös wendtiläisen konstruktivismiin näkemyksen vastavuoroisesta suhteesta toimijan ja rakenteen välillä. Tämä on olennaista tutkielman kannalta vastatessa tutkielman rakennetta käsittelevään päätutkimuskysymykseen vastaamalla ensin toimijatasoa koskeviin alatutkimuskysymyksiin.

Vaikka Wendt ei ole Onufin ja Kratochwilin kaltaisten konstruktivistien tavoin korostanut kielen merkitystä todellisuuden rakentumisessa, on tämän tutkielman menetelmäksi silti valittu Essexin koulukunnan diskurssianalyysi. Koulukunnan edustajia ovat Ernesto Laclau ja Chantal Mouffe, jotka teoksessaan *Hegemony and Socialist Strategy* (1985) kehittävät konstruktivistisen määritelmän identiteetistä. Dick Nabersin mukaan tämän Laclaun ja Mouffeen määritelmän pohjalta voidaan ajatella, että rakenne, jossa roolit ovat olemassa, on diskurssi, ja kaikki sosiaalinen on loppujen lopuksi rakennettu diskurssien sisällä. Kaikki roolit ovat siis määritelty erilaisten diskurssien kautta, ja diskurssit ovat olennaisia merkitysten muuttuessa tai kehittyessä. Tästä johtuen diskurssianalyysi on toimiva työkalu roolien tutkimiseen kansainvälisessä politiikassa. (Nabers 2011, 74, 85.)

Tutkielman aineisto koostuu niin Saksan kuin Brasilian, Etelä-Afrikan ja Intian lausunnoista ja puheista sekä Saksan virallisista dokumenteista. Syy, miksi aineistoon on sisällytetty myös Brasilian, Etelä-Afrikan ja Intian lausuntoja ja artikkeleita, on se, ettei Saksa yksin pysty määrittämään omaa rooliensa, vaan rooli muodostuu aina vastavuoroisessa kanssakäymisessä. Aineiston ajallinen rajausta mukaillee liittokansleri Merkelin hallitusten hallituskausia. Tarkasteluajanjaksoksi on valittu Merkelin toinen ja kolmas hallituskausi eli 28.10.2009–14.3.2018. Ajanjakson valintaan vaikuttaa erityisesti se, että Saksa on 2010-luvun alussa julkaissut muun muassa aiemmin mainitun vuoden 2012 strategiapaperin sekä muita aiheeseen liittyviä dokumentteja.

Tämä tutkielma koostuu kuudesta luvusta. Tutkielman toisessa luvussa esitellään tarkemmin Saksan ulkopolitiikan kehittymistä ja ulkopoliittisia periaatteita toisen maailman sodan loppumisesta lähtien. Samassa luvussa esitellään myös aikaisempaa tutkimusta Saksan roolista kansainvälisessä politiikassa ja kuvataan tarkemmin Saksan suhteita Brasiliaan, Etelä-Afrikkaan ja Intiaan Saksojen yhdistymisen jälkeen. Tutkielman kolmas luku keskittyy tutkielman teoreettisen viitekehyksen määrittelyyn. Neljännessä luvussa kuvataan tutkielman menetelmänä käytettävää Essexin koulukunnan diskurssianalyysia. Tutkielman viidennen luvun alussa esitellään lyhyesti tutkielman aineistoa, minkä jälkeen viides luku keskittyy analysoimaan aineistoa aiemmin kolmannessa luvussa esitetyn teoreettisen viitekehyksen valossa. Kuudennessa luvussa esitetään tämän tutkielman päätelmät ja vastaukset tutkimuskysymyksiin.

2. SAKSAN ULKOPOLIITTINEN PERINNE JA KEHITYS

Saksojen yhdistyminen 1990 herätti paljon keskustelua niin poliitikkojen kuin akateemikkojen keskuudessa siitä, millaisen roolin uusi, täysin suvereeni Saksa ottaisi kansainvälisessä järjestelmässä. Yhdistyminen aiheutti myös pelkoja siitä, että Saksa nostaisi valtopolitiikan jälleen ulkopoliittikkansa ytimeksi. Nämä pelot osoittautuivat pian turhiksi, sillä Saksan ulkopoliittikka jatkoi multilateraalisuuden linjalla. Kylmän sodan jälkeinen maailma on silti erilainen ja täysin uudenlaisia haasteita on ilmaantunut kansainvälisen politiikan kentälle. Tämän myötä Saksaan on kohdistunut kasvavia odotuksia kantaa enemmän vastuuta kansainvälisesti. Samanaikaisesti Saksan kumppanisuhteet perinteisten läntisten kumppaneiden kanssa ovat laajentuneet ajan myötä kattamaan uusia maita laajemmin eri puolelta maailmaa. Saksan ulkopoliittikkaan on siis kohdistunut paineita muuttua ja kehittyä.

Alaluvussa 2.1. esitellään lyhyesti Saksan ulkopoliittikka yleisellä tasolla niin kylmän sodan aikana kuin kylmän sodan päätyttyä sekä Saksan ulkopoliittisia toimijoita. Luvussa esitellään myös aiempaa tutkimusta Saksan ulkopoliittisesta roolista. Alaluvussa 2.2. puolestaan keskitytään esittelemään tarkemmin Saksan suhteita tutkielman aiheena oleviin maihin. Tämän lisäksi alaluku 2.2. esittelee aiemmin tehtyä tutkimusta Saksan mahdollisuuksista tehdä tehokasta yhteistyötä Brasilian, Etelä-Afrikan ja Intian kaltaisten alueellisten valtojen kanssa.

2.1.Saksan ulkopoliittikka ja ulkopoliittiset roolit

Kylmän sodan ja itä-länsi-konfliktin aikoina Saksan ulkopoliittinen toimitila oli rajoittunutta, mutta Saksojen yhdistyminen ja kylmän sodan päättyminen toivat nopealla tahdilla uusia Saksaan kohdistuvia ulkopoliittisia odotuksia, tehtäviä ja velvollisuuksia. Vaikka kylmän sodan päättyminen ja Saksojen yhdistyminen yhdeksi liittotasavallaksi antoivat aihetta uudelleen määritellä Saksan roolia ja merkitystä kansainvälisessä yhteisössä, vaikuttivat entisen Länsi-Saksan⁴ ulkopoliittiset perinteet edelleen yhdistyneen Saksan ulkopoliittikkaan (Gareis 2006, 49). Nämä samat ulkopoliittiset perinteet ovat edelleen havaittavissa Saksan ulkopoliitikassa, vaikka muutosta on myös tapahtunut. Tämä onkin herättänyt keskustelua niin julkisuudessa kuin akateemisessa kirjallisuudessa siitä, mikä on muuttunut ja miten paljon.

⁴Länsi-Saksalla tarkoitetaan Saksan liittotasavaltaa, jonka seuraaja on nykyinen Saksan liittotasavalta. Länsi-Saksa ja Itä-Saksa (Saksan demokraattinen tasavalta) yhdistyivät 1990.

Länsi-Saksan ulkopoliitikassa toisen maailman sodan jälkeen on havaittavissa erityisesti kaksi toistuvaa periaatetta: multilateralismi ja sotilaallisesta voimankäytöstä pidättäytyminen. Multilateralismi voidaan määritellä vähintään kolmen valtion väliseksi yhteistyöksi, joka voi tapahtua niin ad hoc -ryhmittymissä kuin pysyvimmissä instituutioissa (Keohane 1990, 731). Multilateralismi Saksan kohdalla on perinteisesti tarkoittanut erityisesti sitoutumista valtioiden suvereniteettia rajoittaviin kansainvälisiin järjestöihin, kuten EU:hun, Natoon ja YK:hon. Osallistumalla tällaisiin regiimeihin valtiot sitoutuvat yhteisiin sääntöihin ja normeihin myös tilanteissa, joissa niiden noudattaminen ei välttämättä vastaa valtioiden omia, yksittäisiä intressejä. Saksalle multilateralismi varsinkin pian toisen maailman sodan jälkeen oli tapa löytää oma paikkansa kansainvälisestä järjestelmästä, mutta myös osoittaa luotettavuutensa muille läntisille maille. (Gareis 2006, 60.) Tätä kautta multilateralismi tarjosi Saksalle myös tavan lisätä toisen maailman sodan jälkeen rajoitettua suvereeniuttaan (Hyde-Price 2001 [1998], 207).

Saksalle tärkeitä kansainvälisiä järjestöjä ovat erityisesti olleet EU ja Nato. Toisen maailman sodan jälkeen hyvät välit läntisiin voittajavaltioihin, erityisesti naapurivaltio Ranskaan, ja länsi-integraatio olivat Saksan silloisen johdon ensisijainen tavoite (Gareis 2006, 52). Ranskan kanssa yhteistyö tiivistyi erityisesti eurooppalaiseen yhteistyöhön ja yhtenäisyyteen. Euroopan integraation ensimmäinen askel oli 1951 perustettu Euroopan hiili- ja teräsyhteisö. Yhtenä olennaisena kannustimena tälle yhteistyölle oli estää sodan syttymistä enää koskaan Saksan ja Ranskan välille. (Hyde-Price 2001 [1998], 209.) Tämä yhteistyö loi pohjan, jolle EU:n kehitys on perustunut. Saksa on tämän yhteistyön avulla pystynyt häivyttämään pelkoa ja epäluottamusta, joita monet Euroopan maat kokivat Saksaa kohti toisen maailman sodan jälkeen (Bierling 2014, 26). Saksaa ja Ranskaa on perinteisesti pidetty EU:n kehittymisen ja integraation johtokaksikkona.

Länsi-Saksan sotilaallisesta voimankäytöstä ja militarismista pidättäytymiseen johti Saksan natsiajan aiheuttama trauma. Sen sijaan, että Länsi-Saksa olisi tavoitellut supervallan asemaa tai alueellista laajentumista, Länsi-Saksa päätyi tavoittelemaan taloudellista kasvua ja yhteiskunnallista hyvinvointia (Pradetto 2006, 22). Tästä johtuen turvallisuus- ja puolustuspolitiikassa Länsi-Saksa turvautui erityisesti Natoon (Hyde-Price 2001 [1998], 217). Naton kautta Yhdysvallat muodostui Ranskan rinnalle tärkeäksi yhteistyökumppaniksi ja perinteiseksi liittolaiseksi Saksalle. Ranskan kanssa tehty yhteistyö EU:n parissa ja turvallisuusyhteistyö Yhdysvaltojen kanssa ovat kuitenkin

samalla aina tuoneet mukaan Saksalle jännitteen tasapainoilla Ranskan ja Yhdysvaltojen intressien välillä (Gareis 2006, 55).

YK on EU:n ja Naton ohella ollut merkittävä kansainvälinen järjestö Saksalle. Kylmän sodan aikana Länsi-Saksan liittotasavalta tuki erityisesti YK:n roolia kehityspolitiikan, ihmisoikeuksien ja kansainvälisen turvallisuuden saralla. Nämä kolme teemaa ovat Saksojen yhdistymisen jälkeen olleet edelleen vahvasti osana Saksan politiikka YK:ssa. (Gareis 2006, 156.) Saksa osallistui kylmän sodan aikana myös YK:n rauhanturvaoperaatioihin, mutta johtuen Saksan voimankäytöstä pidättäytymisestä Saksan toiminta rajoittui tällöin humanitaarisiin tehtäviin, logistiseen tukeen sekä kuljetuskapasiteetin tarjoamiseen.

Vaikka alun perin ajatus Saksan yhdistymisestä aiheutti jännitteitä ja pelkoja osassa Euroopan valtioissa, erityisesti Yhdysvaltojen silloinen presidentti George Bush uskoi Länsi-Saksan demokratian kestävyteen (Cox & Hurst 2001 [1998], 236). 12. syyskuuta 1990 Kaksi-Plus-Neljä -sopimuksen puitteissa⁵ lopetettiin liittoutuneiden valtioiden oikeudet ja velvollisuudet sekä uudelleen vakiinnutettiin yhdistyneen Saksan täysi suvereenius niin sisäisissä kuin ulkoisissa kysymyksissä (Pradetto 2006, 16). Saksan suvereenisuuden saavuttaminen oli luonnollisesti tärkeää Saksan silloiselle liittokanslerille Helmut Kohlille. Silti samalla Kohlille oli myös tärkeää Saksan jatkuva osallistuminen ja sitoutuminen EU:hun ja Natoon. Nämä tavoitteet vastasivat myös Saksan läntisten liittolaisten intressejä. (Gareis 2006, 67, 69.)

Toisen maailman sodan jälkeen valtion jakautumisesta johtuen ei Länsi-Saksan poliittinen ja sotilaallinen valta kehittynyt samalla tavalla kuin taloudellinen valta. Taloudellisesti Saksa oli jo kylmän sodan aikana Euroopan johtavia maita, ja 1970–1980-luvuilla oli yleistä esittää Saksa ”taloudellisena jättiläisenä” mutta ”poliittisena kääpiönä” (Bulmer & Paterson 2013, 1388). Yhdistymisen jälkeen Saksa nousi alueineen, väestöineen ja taloudellisine voimavaroineen merkittäväksi eurooppalaiseksi vallaksi, joka oli kansainvälisesti erittäin hyvin verkostoitunut. Samoihin aikoihin Saksojen yhdistymisen kanssa kylmä sota päättyi ja Neuvostoliitto hajosi. Nämä seikat johtivat siihen, että kansainvälinen järjestelmä muuttui merkittäväällä tavalla. Neuvostoliiton hajoaminen poisti kylmän sodan aikaisia jännitteitä, mutta pian nousi esiin uusia uhkia ja konflikteja. Enää suurin Saksaan kohdistuva uhka ei ollut konflikti sen omalla

⁵ Saksan liittotasavalta ja Saksan demokraattinen tasavalta sekä neljä miehitysvaltiota Yhdysvallat, Ranska, Iso-Britannia ja Neuvostoliitto

maantieteellisellä alueella, vaan turvallisuusuhat saivat abstraktimman muodon, kuten terrorismi ja joukkotuhoukseiden leviäminen. Uudet turvallisuusuhat eivät sopineet enää käsitykseen Saksan armeijan toiminnasta ja käyttötarkoituksesta oman alueen puolustamisessa. (Gareis 2006, 69, 174.)

Saksaan ja sen armeijaan kohdistuneet odotukset liittolaisten suunnalta myös muuttuivat kylmän sodan päätyttyä. Kylmän sodan aikana Saksaa olisi voinut kuvailla ”turvallisuuden maahantuojaksi”, mutta Neuvostoliiton hajottua ja yleisen kansainvälisen turvallisuustilanteen muututtua kohdistui Saksaan erityisesti Yhdysvaltojen ja Nato-liittolaisten suunnalta odotuksia kehittyä ”turvallisuuden maastaviejäksi” (Bierling 2014, 26). 1990-luvulla Saksa rupesi liittolaistensa painostuksesta laajentamaan osallistumistaan sotilaallisiin operaatioihin, ja Kosovon sodassa 1998 Saksa osallistui ilmaiskuihin Jugoslaviaa vastaan. Tämä oli ensimmäinen kerta, kun saksalaiset sotilaat osallistuivat varsinaiseen taisteluun vuoden 1945 jälkeen. Voimankäyttö ei silti ole Kosovonkaan jälkeen ollut yksinkertainen päätös Saksalle. Vuoden 2001 terrori-iskujen jälkeen Saksa osallistui Yhdysvaltojen rinnalla Afganistanin sotaan, mutta Afganistanissa Saksa korosti sotilaallisten toimien sijasta poliittisia. Saksan toiminta Afganistanissa on myös herättänyt muissa Nato-maissa vaatimuksia suuremman vastuun kantamisesta. (Bierling 2014, 95–96, 162). Saksa myös kieltäytyi osallistumasta Irakin sotaan 2002, mikä aiheutti jännitteitä erityisesti Saksan suhteissa Yhdysvaltoihin.

Irakin sota ja vuonna 2011 Saksan kieltäytyminen osallistua Libyan sisällissodan operaatioon eivät ole vahvistaneet kuvaa Saksasta luotettavana ja ennalta arvattavana kumppanina kansainvälisissä operaatioissa. Saksalle perinteinen voimankäytöstä pidättäytyminen ei ole kadonnut Saksan ulkopoliitikasta, mikä on herättänyt kritiikkiä ja aiheuttanut kitkaa Saksan ja läntisten liittolaisten kesken. Liittolaiset kokevat Saksan edelleen alisuoriutuvan turvallisuuspoliittisesti, vaikka samanaikaisesti Saksa on taloudellisesti merkittävä valta (Janes 2014, 88). Kosovon sotaan osallistuminen ei siis merkinnyt odotetunkaltaista merkittävää muutosta saksalaiseen turvallisuuspolitiikkaan, vaan edelleen ulkomaan operaatiot ovat Saksalle ongelmallisia. Yksi olennainen syy tähän on se, että ulkomaan operaatiot ovat Saksan kansalaisten keskuudessa epäsuosittuja. (Miskimmon 2009, 567, 572.)

Saksan ulkopoliittisessa päätöksenteossa ovat yhdistyneet 1990-luvulta alkaen enenevässä määrin toisaalta kasvavat odotukset läntisiltä liittolaisilta ja toisaalta ulkomaan operaatioita vastustavien kansalaisten mielipide. Halu miellyttää liittolaisia

esimerkiksi kantamalla vastuuta sotilasoperaatioissa joutuu vastakkain paineiden kanssa harjoittaa ulkopoliittikkaa, joka miellyttää kansalaisia. (Oppermann 2012, 504–505.) On esitetty, että kylmän sodan päättyminen ja samalla Neuvostoliiton luoman uhan poistuminen ovat vaikuttaneet Saksan ulkopoliittikkaan mahdollistamalla kansan julkisen mielipiteen painottumisen ulkopoliittisessa päätöksenteossa entistä enemmän Yhdysvaltojen ja muiden perinteisten kumppanien odotusten kustannuksella (Davis 2012, 363). Myös kansalliset kaupalliset intressit vaikuttavat selkeästi Saksan ulkopoliittiseen päätöksentekoon (Guérot 2016, 28).

Saksan suhteet Yhdysvaltoihin ovat yhdistyneen Saksan aikana olleet välillä kuoppaiset. Kitkaa maiden suhteille ovat luoneet muun muassa Saksan aiemmin mainittu kieltäytyminen osallistua Irakin sotaan. Szabon mukaan Irakin sota toi maiden välille jopa niin paljon jännitteitä, ettei suhteiden palaaminen kylmän sodan aikaiselle tasolle vaikuta mahdolliselta (Szabo 2006, 132). Jännitteitä on tuonut myös NSA:n Saksan liittokanslereiden salakuunteluskandaalin julkituleminen. Tämän lisäksi presidentti Obaman ulkopoliitikalle Saksa ja Eurooppa eivät olleet niin strategisia alueita kuin Obaman edeltäjille. (Bierling 2014, 241–243). Obamaa seurannut presidentti Trump on omalla toiminnallaan lisännyt kitkaa maiden välillä. Toisaalta Trumpin suunnalta on tullut kritiikkiä Saksan alisuoriutumisesta Naton budjetin suhteen (Trump 2018), ja toisaalta Trumpin ulkopoliittinen toiminta on herättänyt kritiikkiä Saksassa.

Myös suhteet EU-kumppanimaiden kanssa ovat vaihdelleet, mihin on vaikuttanut erityisesti EU:n kohtaamat kriisit. Saksa otti EU:n talouskriisissä 2010-luvulla johtajan roolin, ja voimasuhteet perinteisen kumppanin Ranskan kanssa muuttuivat Saksan saadessa erityisaseman kriisin hoidossa. Saksan kannalta johtajan roolin ottaminen perustui siihen, ettei EU:n alueella ollut toista yhtä merkittävää toimijaa. Saksan asema eurokriisissä syntyi siis pohjimmiltaan euroalueen muiden maiden heikkoudesta, eikä Saksan erikoisasema ollut kadettava tai Saksan itsensä toivoma: ilman kollektiivista johtoa Saksa joutui yksin ajamaan politiikkaansa, mikä ei Saksalle toisen maailman sodan jälkeen ole ollut asema, jonka se olisi halunnut. (Bierling 2014, 194, 231.) Saksan toimintaa eurokriisissä on myös kritisoitu: Saksan nähdään tehneen ”liian vähän ja liian myöhään” (Fischer 2011), ja tämän lisäksi Saksaa on syytetty omien kapeiden, kansallisten intressien ajamisesta kriisissä (Morisse-Schilbach 2011, 36).

Myös Irakin sota jakoi EU-maita. Irakin sota vastusti Saksan lisäksi muun muassa Ranska, mutta monet muut EU-maat ja silloiset tulevat EU-jäsenmaat olivat

Yhdysvaltojen puolella. Eurooppa jakautui kahtia, ja tämä herätti ja voimisti muiden EU-maiden pelkoja saksalais-ranskalaista hegemoniaa kohtaan EU:ssa. Jännitteitä Saksan ja erityisesti Itä-Euroopan maiden välillä ovat tuoneet myös Saksan, erityisesti liittokansleri Schröderin kauden, läheiset Venäjä-suhteet, jotka herättivät pelkoa itäeurooppalaisissa maissa turvallisuuspoliittisesti. (Bierling 2014, 103, 132.) Tämän lisäksi Saksan taloudelliset suhteet, erityisesti Nord Stream - ja Nord Stream 2 -kaasuputkihankkeet Venäjän kanssa, ovat lisänneet itäeurooppalaisten jäsenmaiden huolta Saksan omien taloudellisten etujen tavoittelusta EU:n turvallisuuden kustannuksella (Szymanski 2018). Myös vuonna 2015 alkanut pakolaiskriisi on asettanut useita haasteita EU:lle. Saksa on pyrkinyt ottamaan johtajan asemaa kriisin hallitsemisessa, mutta samalla Saksa on herättänyt vastusta muissa EU-maissa. Saksan pakolaiset tervetulleiksi toivottama politiikka ei ole ollut useimpien EU-maiden mieleen. (Guérot 2016, 34.)

Vuoden 2016 liittopäivien tieteellisten palvelujen julkistamassa dokumentissa Saksan ulkopolitiikan neljäksi tärkeimmäksi painopisteeksi mainitaan eurooppalainen integraatio, ulkomaankaupan intresseistä huolehtiminen, maailmanlaajuinen ihmisoikeuksien täytäntöönpano sekä ympäristönsuojelu. Samaisessa dokumentissa kuvailaan Saksan ulkopolitiikkaa ”rauhan politiikkana”. Tämä rauhanpolitiikka pohjautuu siihen, ettei sotaa ja väkivaltaa tulisi käyttää saksalaisen ulkopolitiikan välineinä. (Saksan liittopäivien tieteelliset palvelut 2016, 4–5.) Yhdistyneen Saksan ulkopolitiikassa ovat perinteiset korostuneet kansainväliset haasteet, kuten ihmisoikeudet, kehitysapu, ilmastonsuojelu ja ympäristöhaittoja vastaan taistelu. Näihin ”pehmeisiin” teemoihin liittyen Saksa on ollut erityisen valmis kantamaan omaa vastuutaan ja ottamaan jopa johtajanroolia. (Bierling 2014, 76–77.)

Saksa on liittotasavalta, joka koostuu 16 osavaltiosta. Ulkopoliittinen vastuu Saksan liittotasavallassa on pääosin annettu liittovaltiolle, mutta osavaltioilla on vaikuttamismahdollisuuksia kansallisen ulkopolitiikan tekemiseen sekä mahdollisuus rajoitettuun omaan ulkopoliittiseen toimintaan. Liittokanslerilla on erityisen vahva rooli politiikan suuntaviivojen päättämisessä ja hän myös kantaa vastuun näistä päätöksistä. (Saksan perustuslaki 2017, art. 32, 65.) Myös liittovaltion ulkoministeriöllä on oma roolinsa ulkopolitiikan tekemisessä (Saksan liittovaltion hallituksen työjärjestys 1951, § 11). Saksan ulkopolitiikan merkittävimpiä toimijoita ovat siis liittokansleri ja ulkoministeri, joiden lisäksi puolustuministerillä on käskyvaltaa asevoimien suhteen (Saksan perustuslaki 2017, art. 65a). Saksan liittopäivien valta ulkopolitiikan suhteen on rajoitettu lähinnä liittohallituksen esitysten hyväksymiseen tai hylkäämiseen.

Liittovaltion presidentti edustaa kansainvälisoikeudellisesti liittovaltiota ja allekirjoittaa kansainvälisten sopimusten ratifiointilait (Saksan perustuslaki 2017, art. 59).

Perinteisesti Saksan liittokanslerin ja ulkoministerin suhde on osoittanut käytännössä tarkemmin, mikä on kunkin liittohallituksen sisäinen työnjako ulkopolitiikan saralla (Gareis 2006, 37). Yleisesti ottaen oletus kuitenkin on, että uuden hallituksen ensimmäisinä vuosina ulkoministeri johtaa ensisijaisesti ulkopoliittikkaa. Syynä tähän on esimerkiksi ulkoministeriön asiantuntijat sekä ulkoministerin paremmat resurssit keskittyä ulkopoliittisiin kysymyksiin. Merkel otti kuitenkin heti ensimmäisen hallituksensa alkumetreillä 2005 hyvin johtavan aseman Saksan ulkopoliitikassa. (Paterson 2010, 501–502.)

Saksan liittokansleriksi vuonna 2005 nousseelle Angela Merkelille entisenä Itä-Saksan kansalaisena tärkeitä teemoja ovat olleet erityisesti vapaus ja ihmisoikeudet. Virkaan astuessaan Merkel erosi politiikassaan häntä edeltäneestä Gerhard Schröderistä, joka kanslerikausillaan korosti Saksan roolia ”aikuisena kansakuntana” (Schröder 1998), joka oli itsetietoinen ja jolla oli oikeus muiden kansakuntien tavoin tavoitella politiikallaan omia intressejään (Schröder 1999b). Tämän määritelmän avulla Schröder toisaalta perusteli Saksan velvollisuutta osallistua Kosovon sodan sotilaalliseen operaatioon (Schröder 1999a). Samanaikaisesti oikeudella Saksan omiin intresseihin Schröder perusteli myös päätöksiä, jotka olivat vastoin liittolaisten toiveita. Merkel puolestaan ensimmäisen virkakautensa alussa näki ensisijaisesti Yhdysvallat tärkeimpänä länsimaisten arvojen turvaajana. Merkel oli myös alusta saakka vankka EU:n puolestapuhuja ja oli valmis kantamaan enemmän vastuuta sekä välttämään puhtaasti kansallisiin intresseihin pohjautuvaa politiikkaa. (Bierling 2014, 155, 187.) Tästä huolimatta edellä esitetysti niin Saksan EU:n kuin Yhdysvaltojen suhteet ovat kärsineet kolauksia myös Merkelin hallituskausien aikana.

Ratka on tutkinut Saksan ulkopoliittikkaa käyttäen arabikevättä tapaustutkimuksena. Ratkan mukaan arabikevät tapauksena heijastaa yleisemminkin Saksan ulkopolitiikan kunnianhimoja, aukkoja ja ristiriitaisuuksia. Muun muassa kansalliset perinteet, Saksan identiteetin piirteet ja tietyt intressit vaikuttavat Saksan ulkopoliittisten vastausten muotoiluun. Tämän lisäksi Saksa on omaksunut ulkopoliittikkaansa tapauskohtaisen arvioinnin, johon vaikuttavat erittäin paljon kansallisesti määritellyt intressit. Ratka kuvailee, että Saksan ulkopoliittikka on aikuistumassa, jonka myötä Saksa on askeleittain tunnistamassa oman taloudellisen ja poliittisen valtansa Euroopassa, mutta ei vielä osaa

täysin hyödyntää sitä eikä tiedosta vastuuta, joka siihen liittyy (Ratka 2012, 70.) Malici on puolestaan kuvannut saksalaista ulkopolitiikkaa venuslaiseksi. Tämä vertaus perustuu Valkoisen talon entisen virkamiehen Robert Kaganin esittämään näkemykseen, että amerikkalaiset ovat Marsista ja eurooppalaiset Venuksesta (Kagan 2003, 3). Siinä missä marsilaisessa ulkopolitiikassa keskiössä on valtapolitiikka, venuslainen ulkopolitiikka korostaa maltillisuutta, pidättäväisyyttä, varovaisuutta, multilateralismia, yhteistyön instituutioiden merkitystä ja kansainvälistä oikeutta. (Malici 2006a, 37–38.)

Mauil on kuvannut Saksan ulkopoliittista roolia siviilivallaksi. Siviilivalta on valtio, joka hyväksyy kansainvälisen yhteistyön merkityksen, pyrkii turvaamaan kansalliset intressinsä ei-sotilaallisesti pääsääntöisesti taloudellisin keinoin ja joka on halukas kehittämään ylikansallisia rakenteita globaalien ongelmien ratkaisemiseksi. Olennaista siviilivaltojen toiminnassa on pyrkimys ”sivilisoida” kansainvälistä politiikkaa. (Mauil 1990, 92–93, 106.) Harnisch on todennut, että Saksa 1990-luvulla toimi edelleen siviilivallan määritelmän mukaisesti, vaikkakin joitakin muutoksia Saksan ulkopoliittisessa toiminnassa tapahtui yhdistymisen ja kylmän sodan päättymisen jälkeen. Hänen mukaansa Saksan ulkopolitiikkaa tänä aikana voi kuvata ”muokattuna jatkuvuutena”. (Harnisch 2001, 48.) Tarkasteltaessa Saksan ulkopolitiikkaa 2000-luvulla ja erityisesti liittokansleri Schröderin hallituksen ulkopolitiikkaa päättyy Mauilin esittämään, että Saksa on epävarma valta. Mauilin mukaan Saksan ulkopolitiikka ei sinänsä kokenut tänä aikana merkittävää muutosta entisestä ja noudatteli siviilivallan määritelmää, mutta toisaalta ulkopolitiikan teosta tuli jossain määrin onttoa. (Mauil 2006, 273.)

Roos on kritisoinut näkemystä, että Saksa olisi edelleen siviilivalta ja ettei Saksan ulkopolitiikassa olisi tapahtunut merkittäviä muutoksia Saksojen yhdistymisen jälkeen. Roosin mukaan Saksan ulkopolitiikassa on tapahtunut epäidealisoitumista. Sen lisäksi kansallisten intressien ja valtapolitiikan merkitys Saksalle ovat kasvaneet ajan myötä. (Roos 2012, 33.) Myös Oppermann on esittänyt, että Saksan kansallinen roolikäsitys on muuttunut niin, että siviilivalta on menettänyt merkitystään ja ulkopolitiikkaa ohjailevaa voimaansa. Olennaisimpana merkinä tästä muutoksesta on roolikäsitys Saksasta *normaalina liittolaisena* tai *normaalina valtiona*. Tähän roolikäsitykseen kuuluu olennaisesti Saksan itsevarmuus ajaa ulkopolitiikassaan kansallisia intressejä välittämättä niin paljon kansainvälisten kumppaneiden odotuksista. (Oppermann 2012, 506, 507.)

Kundnani taas on esittänyt, että siviilivallan sijasta Saksaa voisi kuvailla *geoekonomiseksi vallaksi*. Geoekonomia käsitteen on esitellyt alun perin Edward Luttwak. Luttwakin mukaan osassa maailmaa sotilaallisen vallan merkitys on vähenemässä ja sen on korvaamassa ”kaupankäynnin menetelmät”. Konfliktin merkitys on silti edelleen olennainen kansainvälisissä suhteissa, vaikka osa valtioista olisikin vaihtanut perinteiset sotilaalliset ja valtapoliittiset työkalunsa näihin kaupankäynnin menetelmiin. (Luttwak 1990, 17–19.) Saksan nykyisen ulkopolitiikan ominaispiirteitä on Kundnanin mukaan kansallisten intressien määrittäminen taloudellisin termein ja Saksan taloudellisen vallan käyttö omien etujen ja intressien ajamiseen euroalueella yhteistyön sijasta. Saksa toisin sanoen hyödyntää kaupankäynnin menetelmiä konfliktitilanteissa, kuten eurokriisissä, ja täten Saksan roolia voi kuvailla *geoekonomiseksi vallaksi*. Kundnanin mukaan tästä voi päätellä, että tulevaisuudessa Saksa on entistä valmiimpi toimimaan yksin ja ajamaan omia kansallisia etujaan. Toisaalta samaan aikaan Saksa on entistä haluttomampi sitomaan omaa suvereniteettiaan ylikansallisiin järjestöihin tai resurssijaan kansainvälisten konfliktien ratkaisuun erityisesti tapauksissa, jotka eivät kosketa sen omia taloudellisia intressejä. (Kundnani 2011, 37, 41–42.)

Viimeistään eurokriisi osoitti, ettei Saksan ja Ranskan asema EU:n kahtena johtajamaana ollut kantavalla maaperällä. Saksa erottui Ranskasta näkyvämmällä ja merkittävämmällä roolilla kriisin käsittelyssä. Saksan asema taloutensa puolesta EU:n ykkösmaana on herättänyt keskustelua Saksasta potentiaalisena EU:n hegemonina. Bulmerin ja Patersonin mukaan ajatus Saksasta EU:n hegemonina on liioiteltua, sillä Saksan hegemonia on rajoittunut pitkälti taloudellisiin kysymyksiin kun taas muilla ulkopolitiikan aloilla Saksa näyttäytyy melko epähalukkaalta ottamaan hegemonin roolia. Tämän lisäksi Saksan taloudellisenkaan hegemonia ei ole kiistämätön, sillä eurokriisin ratkaisussa Euroopan keskuspankillä oli merkittävä rooli. Bulmer ja Paterson määrittelevät Saksan tästä johtuen *vastahakoiseksi hegemoniksi*. (Bulmer ja Paterson 2013, 1394–1395.) Samoilla linjoilla on Bierling, joka nimittää Saksaa *esivallaksi vasten tahtaan* (Bierling 2014).

Mauill pitää silti kiinni näkemyksestään Saksasta siviilivaltana. Mauillin mukaan Merkelin hallitusten tekemää ulkopolitiikkaa tarkasteltaessa aina vuoteen 2015 saakka on selvästi havaittavissa, että Saksan ulkopolitiikka tukeutuu edelleen vahvasti roolikäsitykseen siviilivallasta. Mauill kuitenkin myöntää, että samanaikaisesti on havaittavissa eroosiota Saksan vastuunkantamisessa, ulkopolitiikan tuottavuudessa ja ylipäätensä Saksan mahdollisuuksissa vaikuttaa tulosten syntymiseen kansainvälisen politiikan kentällä.

Saksan ulkopoliitiikan sisältö on enenevässä määrin keskittynyt lyhyen aikavälin intresseihin, jotka heijastavat usein sisäpoliittisia kysymyksiä. Tämän lisäksi Saksan ulkopoliitikassa on korostunut substanssikysymysten sijasta statuskysymykset. (Maull 2015, 215, 226, 234.)

Saksan ulkopoliitikassa on siis tapahtunut muutoksia tultaessa kylmän sodan päättymisestä nykypäivään. Silti Saksan ulkopoliitiikan perusta vaikuttaa osittain muuttumattomalta. Erittäin huomionarvoista tämän tutkielman näkökulmasta on Saksan ja perinteisten kumppaneiden suhteissa tapahtuneet muutokset muun muassa EU:n kriisit sekä heikentyneet suhteet Yhdysvaltoihin. Seuraavassa alaluvussa esitellään, millaisia mahdollisia vaikutuksia tällä kehityssuunnalla on Saksan suhteisiin kehittyviin valtioihin sekä yleisemmin pohjustetaan Saksan suhteita Brasiliaan, Etelä-Afrikkaan ja Intiaan.

2.2. Saksan suhteet alueellisiin valtioihin

Saksan Euroopan ulkopuolisia suhteita hallitsivat kylmän sodan päättymisen jälkeen lähinnä taloudelliset kysymykset, ja Euroopan ulkopuolisista kumppaneista tärkeimpänä pysyi Yhdysvallat. Saksan huomio kiinnittyi kuitenkin 1990-luvulla Aasian alueeseen, joka oli taloudellista kasvualuetta. Samanaikaisesti Saharan etäpuolisen Afrikan rooli oli melko merkityksetön Saksalle. Lähinnä Etelä-Afrikka sai Saksalta huomiota. Myös Latinalaisen Amerikan rooli Saksan ulkopoliitikassa oli pieni ja keskittyi käytännössä ainoastaan taloudellisiin suhteisiin. Yleisesti ottaen Saksa jätti 1990-luvulla erityisesti Afrikan ja Latinalaisen Amerikan alueiden valtiot mielellään alueen entisten kolonialististen valtioiden huolehdittavaksi, eikä Saksalla ollut minkäänlaista säännöllistä kanssakäymistä alueiden valtioiden kanssa niin kahdenvälisellä kuin EU-tasolla. Myös 2000-luvun alussa Kiinaa ja Venäjää lukuun ottamatta suhteet muihin Aasian, Afrikan ja Latinalaisen Amerikan maihin olivat merkitykseltään melko olemattomia lukuun ottamatta maita, joihin Saksalla taloudellisia intressejä. Näissä suhteissa korostuivat pitkälti vain kahdenväliset kauppasuhteet. Toki Saksa osallistui esimerkiksi EU:n ja Maailmanpankin puitteissa köyhyyden vähentämiseen ja konfliktien hallintaan Afrikassa, mutta taloudelliset suhteet muodostivat pääsäännön Saksan kanssakäymisestä alueen valtioiden kanssa. (Bierling 2014, 73, 75–76, 127, 143.)

Taloudelliset intressit ovat siis olleet ulkopoliitiikan keskiössä Saksalle Euroopan ja Yhdysvaltojen ulkopuolisissa suhteissa. Taloudellisia intressejä on jopa käytetty oikeutettaessa kansallisesti epäsuosittuja sotilaallisia ulkomaan operaatiota. Esimerkiksi liittovaltion presidentti Horst Köhler perusteli 2010 Afghanistanin operaation jatkumista

Saksan osalta taloudellisilla intresseillä (Köhler 2010). Taloudellisten intressien painottuminen saksalaisessa ulkopolitiikassa on kuitenkin herättänyt kritiikkiä Saksassa. Esimerkiksi Zieserner vertasi Saksan eurokriisin aikaista ulkopolitiikka ensimmäistä maailman sotaa edeltäneeseen tilanteeseen, jossa Saksa eristi itsensä muista maista sotilaallisella toiminnallansa. Nykypäivänä Saksa taas uhkaa eristää itsensä kansallisiin taloudellisiin intresseihinsä keskittyvällä ulkopolitiikallansa. (Zieserner 2014, 54.)

Taloudellisten intressien rinnalle yhdeksi Saksan tavoitteista liittokansleri Schröderin hallitusten aikana 1998–2005 nousi silti myös YK:n turvallisuusneuvoston uudistaminen ja laajentaminen. Saksan tavoitteena on saada pysyvä jäsenyys turvallisuusneuvostossa, ja pysyvää jäsenyyttä tavoittelevat myös Japani, Intia ja Brasilia. Tähän yhteiseen intressiin pohjautuen ovat nämä neljä maata onnistuneet muodostamaan yhteistyöryhmän, jota kutsutaan G4-ryhmäksi. G4-ryhmän päämääränä on ajaa turvallisuusneuvoston uudistusta (Japanin ulkoministeriö 2004, Saksan liittohallitus 2016a). Brasilia ja Intia kutsuivat myös Etelä-Afrikan liittymään ryhmään, mutta Afrikan Unionin (AU) ohjeistus kieltää unionin yksittäisten jäsenmaiden pyrkimykset saavuttaa omaa pysyvää jäsenyyttä turvallisuusneuvostossa (Flemes 2009, 405).

EU on tiedostanut alueellisten valtojen merkityksen kansainvälisessä politiikassa ja kaupankäynnissä. Uudelleen määritelläkseen näitä suhteita EU onkin solminut strategisia kumppanuuksia Brasilian, Etelä-Afrikan ja Intian kaltaisten maiden kanssa. (Kappel 2014, 344.) EU:n solmimat strategiset kumppanuudet vaikuttavat luonnollisesti myös Saksaan EU:n jäsenmaana. EU solmi strategisen kumppanuuden Intian kanssa vuonna 2004, Etelä-Afrikan kanssa 2006 ja Brasilian 2007 (Euroopan unionin ulkosuhdehallinto 2018, 2016a ja 2016b). Kunkin maan kohdalla EU on korostanut, että yhteistyö pohjautuu yhteisiin ja jaettuihin arvoihin, kuten ihmisoikeuksiin ja demokratiaan. Yhteisissä toimintasuunnitelmissa niin Brasilian, Etelä-Afrikan kuin Intian kanssa korostetaan toimivan multilateralismin ja erityisesti YK:n merkitystä. Muita toistuvia yhteistyöaloja kaikkien maiden kohdalla ovat talous ja kauppa, teknologia ja innovaatiot, rauha ja turvallisuus, alueellinen kehitys, kestävä kehitys, ilmastonmuutos, koulutus ja kulttuuri sekä sosiaaliset teemat. (Euroopan unionin neuvosto 2007a, 2007 b ja 2005, Brasilia ja EU 2008.)

Saksan liittohallitus kehitteli 1990-luvulla muun muassa Aasia- ja Latinalainen Amerikka -konseptit (Saksan liittopäivät 1993 ja Kinkel 1995), joiden avulla Saksa muotoili intressejään kyseisillä alueilla. Saksa on sittemmin työstänyt uusia alueellisia strategioita

ja konsepteja, jotka sisältävät maantieteellisesti niin Afrikan kuin Latinalaisen Amerikan. Maan Intian suhteita ohjaa vuoden 2000 *Agenda saksalais-intialaiselle kumppanuudelle 2000-luvulla* (Saksan ulkoministeriö 2000). Tämän lisäksi Saksa on EU:n strategisten kumppanuuksien lisäksi solminut myös omia kahdenvälisiä suhteita muun muassa Brasiliaan, Etelä-Afrikkaan ja Intiaan. Brasilian kanssa Saksalla on ollut vuodesta 2008 alkaen strateginen kumppanuus, jonka kohokohdan on muodostanut vuonna 2015 pidetty hallitusten välinen konsultaatio (Saksan ulkoministeriö 2018a). Etelä-Afrikka ja Saksa puolestaan järjestävät joka toinen vuosi Saksalais-eteläafrikkalaisen kahden maan välisen komission (*Die deutsch-südafrikanische Binationale Kommission*) tapaamisia (Saksan ulkoministeriö 2018c). Myös Intia ja Saksa ovat järjestäneet vuodesta 2011 alkaen joka toinen vuosi hallitusten välisiä konsultaatioita strategisen kumppanuuden luomissa puitteissa (2018b).

Kappelin mukaan merkittävää kehitystä Saksan pyrkimyksissä luoda kahden- ja monenvälisiä suhteita alueellistaen valtojen kanssa tapahtui, kun Saksan hallitus esitteli vuonna 2012 strategiapaperinsa *Globalisaation muokkaaminen – kumppanuuksien laajentaminen – vastuun jakaminen*. Kappelin mukaan strategiapaperi osoittaa, että Saksa on halukas ottamaan itselleen uuden roolin kansainvälisessä politiikassa toimimalla johtavassa asemassa kanssakäymisessä BRICS-jäsenmaiden ja muiden alueellisten valtojen kanssa. Kappel ei usko, että tämä kehitys johtaa Saksan perinteisen läntisten kumppaneiden unohtamiseen. Brasilian, Etelä-Afrikan ja Intian kaltaiset uudet pelaajat ovat silti erittäin tärkeitä Saksan geotaloudelliselle strategialle ja ulkopolitiikan sisällölle, ja tästä syystä yhteistyö on luultavasti lisääntymään päin. (Kappel 2014, 347–349.) Seuraavaksi tarkastellaan lähemmin kahdenvälisiä suhteita tämän tutkielman aiheena oleviin maihin.

1990-luvulla Saksan suhteet Brasiliaan, niin kuin yleisemmin muuhunkin Latinalaisen Amerikkaan, koostuivat lähinnä taloudellisesta kanssakäymisestä. (Bierling 2014, 76.) Nykyisin Brasilia on ainoa Latinalaisen Amerikan maa, jonka kanssa Saksalla on strateginen kumppanuus. Brasilia edelleen kiinnostaa Saksaa taloudellisessa mielessä. Brasilia onkin Saksan suurin kauppakumppani maanosassa, ja Saksasta tehdään myös paljon suorasijoituksia Brasiliaan. Kansainvälisen politiikan kysymyksissä Saksaa ja Brasiliaa yhdistävät Saksan ulkoministeriön mukaan erityisesti aiemmin mainittu G4-ryhmän yhteistyö YK:n turvallisuusneuvoston uudistamiseksi, globaalin finanssijärjestelmän uusiminen, ilmastonsuojelu ja ympäristöpolitiikka sekä

kahdenvälinen yhteistyö kaupungistumisen ja kyberturvallisuuden aloilla. (Saksan ulkoministeriö 2018a.)

Apartheidin päätyttyä 1994 Saksa halusi päästä solmimaan intensiivisiä kauppasuhteita Etelä-Afrikan kanssa. Etelä-Afrikan kanssa käyty kauppa muodosti yksistään kolmanneksen Saksan kaupasta Saharan eteläpuolisten valtioiden kanssa. Kauppasuhteiden lisäksi Saksa näki Etelä-Afrikan 1990-luvulla alueellisena johtovaltana, jolla voisi olla vaikutusta koko alueen taloudelliseen ja poliittiseen rauhoittamiseen. Saksa toivoi, että Etelä-Afrikan demokraattinen kehitys voisi heijastua myös muihin alueen valtioihin. (Bierling 2014, 75.) Etelä-Afrikka on edelleen Saksalle Saharan eteläpuolisen Afrikan maista tärkein kumppani. Saksa määrittelee Etelä-Afrikan ”maailmanlaajuiseksi kehityskumppaniksi”, jonka kanssa Saksa pyrkii esimerkiksi YK:ssa ja Maailmanpankissa löytämään yhteneväisen mielipiteen. Kehitysyhteistyössä maiden välillä korostuu energia ja ilmasto, hyvä hallinto sekä koulutus. (Saksan ulkoministeriö 2018c.)

Intian ja Saksan suhteissa jännitettä aiheutti 1990-luvun loppupuolella Intian atomipommitestaukset, mutta 2000-luvulla maiden poliittiset suhteet lähentyivät. Yhdistäviä tekijöitä maille olivat erityisesti islamistisen terrorismin tuomitseminen, pyrkimys Afganistanin alueen rauhoittamiseen sekä Irakin sodan vastustaminen. (Bierling 2004, 142–143.) Maita yhdistävät myös muun muassa demokratian ja ihmisoikeuksien kaltaiset arvot, vaikkakin Intialla on omat ongelmansa ihmisoikeuksien kunnioittamisessa. Saksan ja Intian suhteissa ovat korostuneet erityisesti talous, tiede ja kulttuuri. (Wagner 2005, 5–7.) Nykyisin Saksaa ja Intiaa yhdistävät erityisesti pyrkimys ylläpitää sääntöpohjaista kansainvälistä järjestelmää, taistelu kansainvälistä terrorismia vastaan ja yhä enenevässä määrin kyberturvallisuus. Olennaista on myös Brasilian tavoin G4-ryhmän yhteistyö. Saksa on Intialle tärkein EU:n sisäinen kauppakumppani ja kuudenneksi tärkein maailmanlaajuisesti. Etelä-Afrikan tavoin Saksa pitää Intiaa ”globaalina kehityskumppanina”, ja Intialla on merkittävä rooli kestävän kehityksen tavoitteiden saavuttamisessa sekä kansainvälisissä prosesseissa kuten G20:ssa ja Maailmankauppajärjestössä. (Saksan ulkoministeriö 2018b.)

Jos tarkastellaan vielä Brasilian, Etelä-Afrikan ja Intian maita yhdessä, tekevät maat kolmenvälistä yhteistyötä sen lisäksi, että kuuluvat BRICS-maihin Kiinan ja Venäjän rinnalla. Kolmenvälinen yhteistyö sai alkunsa vuonna 2004, kun maiden ulkoministerit antoivat Brasilia-julistuksen. Julistuksen myötä maiden hallitukset muodostivat virallisen

maiden välisen keskustelufoorumin IBSA:n (India-Brazil-South Africa Dialogue Forum). Maat korostavat julistuksessa muun muassa kansainvälisen oikeuden merkitystä, turvallisuusneuvoston vahvistamista ja laajentamista, diplomatian merkitystä konfliktien ratkaisussa sekä tasa-arvon merkitystä niin sukupuoli- ja rotukysymyksissä mutta laajemmin myös globalisaation yhteydessä. (IBSA 2003.)

Vaikka Brasiliaa, Etelä-Afrikkaa ja Intiaa yhdistävätkin kehitysmuonteiset lähtökohdat, pyrkimykset uudistaa globaalia hallintaa ja taipumukset muodostaa multilateraalisia liittoja muiden valtioiden kanssa, eivät valtioiden lähtökohdat ole täysin samankaltaisia. Huomionarvoista on esimerkiksi se, että Etelä-Afrikka taloudellisine rakenteineen ja kokoineen on selkeästi pienempi toimija kuin Brasilia ja Intia. (Ünay 2013, 87–88.) Vieira ja Ouriques korostavat myös, että BRICS-mailla, näin myös siis Brasilialla, Etelä-Afrikalla ja Intialla, on kaikilla omat poliittiset, taloudelliset ja geopoliittiset edellytykset ja tavoitteensa. Nämä kolme maata eivät ole myöskään tasavertaisia poliittisesti tai sotilaallisesti. Brasilia ja Etelä-Afrikka ovat sotilaallisessa mielessä melko lailla lapsenkengissä, kun taas Intiaa voidaan ainakin teoriassa pitää sotilaallisena valtana Etelä-Aasiassa. (Vieira ja Ouriques 2016, 407–408.) Maiden turvallisuuteen liittyvät kysymykset ovat useimmiten myös alueellisia. Turvallisuuteen liittyvä yhteistyö maiden välillä on siis jäänyt taloudellista puolta huomattavasti vähäisemmäksi, vaikka maat ovat välillä ottaneet yhdessä kantaa kansainvälisiin turvallisuusongelmiin. (Flemes 2009, 411–412.)

Vaikka Brasilia, Etelä-Afrikka ja Intia ovat onnistuneet monin tavoin nostamaan asemaansa kansainvälisissä keskusteluissa ja instituutioissa, on kaikilla kolmella valtiolla myös omat kansalliset haasteensa, joista yhden olennaisen haasteen muodostaa kunkin maan kansalaisten köyhyys. Vaikka Brasilia on jossain suhteessa paremmassa asemassa kuin Etelä-Afrikka tai Intia, vaivaa kaikkia maita tulojen epätasainen jakautuminen kansalaisten kesken. (Agarwal et al. 2010, 351.) Etelä-Afrikalle esteen mahdolliselle johtoasemalle muodostavat niin valtion sisäiset jännitteet ja epävakaudet kuin myös Afrikan maanosan muiden valtioiden epäluulo Etelä-Afrikan roolia hegemonina kohtaan (Husar et al. 2008, 29). Etelä-Afrikkaa ja Brasiliaa ovat vaivanneet viime vuosina poliittinen epävakaous. Alkuvuodesta 2018 Etelä-Afrikan presidentti Jacob Zuma erosi presidentin virastaan korruptiosyytteiden myötä (Burke 2018). Vuonna 2016 puolestaan Brasilian silloinen presidentti Dilma Rousseff sai virkasyytteen valtion tilien laittomasta manipuloinnista (Watts 2016).

Kuten alaluvussa on jo tullut ilmi, ei Saksa ole yhdistymisensä jälkeen aina vastannut toiminnallaan perinteisten kumppaneidensa odotuksiin Saksan roolista ja vastuunkantamisesta kansainvälisessä yhteisössä. Erityisesti sotilaallinen voimankäyttö ja ulkomaan operaatiot ovat osoittautuneet yhdistyneelle Saksalle edelleen haastaviksi kysymyksiksi. Vuonna 2011 Saksa yllättäen jättäytyi äänestämättä YK:n turvallisuusneuvostossa päätöksestä 1973, jolla suojeluvastuun periaatteeseen vetoamalla hyväksyttiin kaikkien tarvittavien keinojen käyttö Libyassa. Jättäytyessään äänestämättä päätöksestä erkaantui Saksan päätöksellään perinteisistä läntisistä kumppanimaistaan Yhdysvalloista ja EU-maista ja liittyi Venäjän, Kiinan, Brasilian ja Intian kaltaisten maiden joukkoon⁶. Saksan päätös on herättänyt kritiikkiä⁷, mutta osa on myös nähnyt tämän päätöksen avaavan mahdollisuuden Saksalle toimia sillanrakentajana lännen ja alueellisten valtojen, kuten Brasilian, Intian ja Etelä-Afrikan välillä (Brozus ja von Farkas 2012, 65). Saksan päätöstä pidättäytyä äänestämästä ja jättäytyä pois Libyan operaatiosta voi toisaalta perustella Saksan perinteellä pidättäytyä voimankäytöstä, mutta toisaalta tämä päätös oli ristiriidassa Saksan perinteisen pyrkimyksen kanssa pysytellä läntisten kumppaneiden rinnalla. Ratka on esittänyt, että Libyan tapaus voi olla merkki siitä, että jälkimmäinen näistä perinteisesti pyrkimyksistä on menettämässä merkitystään eikä ole enää ensisijainen Saksan ulkopoliitikassa. (Ratka 2012, 67, 70.)

Flemes ja Ebert esittävät, että Saksa on siirtymässä perinteisistä, arvoihin pohjautuvista kumppanuuksista kohti intresseihin pohjautuvaa kanssakäymistä erilaisten ja vaihtuvien koalitioiden ja verkostojen kanssa. Heidän mukaansa erityisesti suhteet Yhdysvaltojen ja Ranskan kanssa menettävät merkitystään Saksan ulkopoliitikassa, kun Saksa tulee lisäämään niin kahdenvälisiä kuin multilateraalisia suhteitaan globaalin etelän kanssa. Erityisen merkittävä on suhde Kiinan kanssa, mutta myös muut BRICS-maat ovat tärkeitä kumppaneita. Saksan uudet kumppanuudet tulevat painottamaan ensisijaisesti taloudellisia intressejä, mutta suhteissa samankaltaisen arvomaailman jakavien maiden, kuten Brasilian, Etelä-Afrikan ja Intian, on potentiaalia laajentaa yhteistyötä taloutta laajemmaksi. Saksan osallistuminen erilaisiin instituutioihin ja verkostoihin mahdollistaa Saksan erikoistumisen välittäjävallaksi. Onnistuakseen tässä roolissa Saksan tulisi pystyä

⁶Myös Etelä-Afrikka oli ei pysyvänä jäsenenä YK:n turvallisuusneuvostossa kaudella 2011–12. Toisin kuin muut BRICS-maat Etelä-Afrikka äänesti päätöksen 1973 puolesta. Myöhemmin AU kritisoi Naton tulkintaa päätöksen 1973 antamasta valtuutuksesta ja vaati taukoa operaatioon. (Alden ja Schoeman 2013, 126.) Myöhemmin myös Etelä-Afrikan kansainvälisten suhteiden ja yhteistyön varaministeri kritisoi päätöstä 1973 (Ebrahim 2011).

⁷Ks. esimerkiksi Müller, Harald (2011): Ein Desaster. Deutscher und der Fall Libyen. Julkaisussa *HFSK Standpunkte*, 2/2011, 1–12.

kuitenkin paremmin koordinoimaan saksalaisia intressejä ja tavoitteita eri kansainvälisissä foorumeissa. (Flemes ja Ebert 2016, 1, 3–4, 6–7.)

Nykänen on väitöskirjassaan esittänyt, että Merkel korosti ensimmäisen ja toisen hallituskautensa aikana nousevien talouksien merkitystä ja että erityisesti toisen hallituskautensa aikana Merkel painotti tällaisten maiden roolia ja vastuuta ulko- ja turvallisuuspoliittisissa kysymyksissä. Tällä on vaikutuksia Saksan määritelmään yhteistyöstä, sillä nousevat taloudet tulee pyrkiä ottamaan mukaan kansainvälisiin yhteistyön rakenteisiin. Nykänen esittää, että tämä kehitys on Merkelin kahden ensimmäisen hallituskauden aikana johtanut siihen, että yhteistyö on uudelleen muotoiltu kasvavassa määrin instrumentaalisesti, kun aiemmin yhteistyö on nähty itseisarvona. Tällä yhteistyön merkityksen uudelleen muotoilulla voi olla vaikutusta siihen, kuinka Saksa tulevaisuudessa muodostaa liittoumia: jos liittouman päämäärät ja tarkoitus ovat tarkasti määriteltyjä, on mahdollista, että Saksa tulevaisuudessa muodostaa pienempiä asiakohtaisia liittoumia tai kumppanuuksia tiettyjen kysymysten ympärille. Nykänen silti korostaa, ettei tämä tarkoita Saksan kohdalla multilateraalisten instituutioiden lopullista hylkäämistä. (Nykänen 2016, 273–274.) Silti on siis mahdollista, että tietyissä kysymyksissä Saksa pystyisi muodostamaan esimerkiksi Brasilian, Etelä-Afrikan ja Intian kanssa kysymyskohtaisia liittoumia kansainvälisessä järjestelmässä.

Mauilin mukaan Saksan on tulevaisuudessa yhä vaikeampi tehdä onnistunutta ulkopoliitikkaa, sillä Saksan valtapotentiaali tulee kutistumaan sitä mukaan mitä enemmän maailman laajuiseen kaupankäyntiin ja kansainväliseen politiikkaan osallistuu uusia toimijoita. Lisääntynyt toimijoiden lukumäärä tekee ulkopoliitikan tekemisestä samalla monimutkaisempaa. (Mauil 2014, 7.) Husar et al. korostavatkin, että Saksan halutessa ajaa intressejään kansainvälisessä politiikassa tehokkaasti ja onnistuneesti tulisi Saksan selkeyttää ja vahvistaa intressejään ja toimintatapojaan suhteissaan alueellisiin valtoihin. (Husar et al. 2008, 5.)

BRICS- ja IBSA-maat ovat osoittaneet halukkuutta vaikuttaa alueelliseen ja kansainväliseen kehitykseen. Stephen kuvailee Brasiliaa, Etelä-Afrikkaa ja Intiaa alueellisiksi ja kehittyviksi valloiksi. Kehittyvinä valtoina nämä maat ovat aktiivisesti osallistuneet kansainvälisiin instituutioihin ja pyrkineet muokkaamaan niitä sisältäpäin. Stephen olettaa, että tämänkaltaiset pyrkimykset uudelleen rakentaa tai muokata kansainvälistä järjestystä tulevat jatkumaan Brasilian, Etelä-Afrikan ja Intian toiminnassa. (Stephen 2012, 293, 309.) Kappelin ja Reisenin mukaan saksalaisten

politiikkojen tulisi ennakoida ja ottaa huomioon tämä kehityssuunta sekä kehittää työkaluja, jotka huomioivat nämä muutokset kansainvälisissä suhteissa. Tällöin Saksalla yhdessä joko EU:n tai alueellisten valtojen kanssa olisi mahdollisuus tuoda paremmin omia kansainvälisiä ja alueellisia ratkaisujaan ja ehdotuksiaan kansainvälisiin neuvottelupöytiin. Tämä auttaisi Saksaa myös pääsemään empivän sivustakatsojan roolista keskeisempään asemaan muidenkin kuin kansainvälisen kaupan teemojen suhteen. (Kappel ja Reisen 2015, 7.)

Intia, Brasilia ja Etelä-Afrikka pyrkivät myös etsimään uusia koalitioita, joiden kautta ajaa yhteisiä intressejä. Näitä koalitioita ne rakentavat kansainvälisen hallinnan instituutioissa ja tapaamisissa. Flemesin mukaan Brasilia, Etelä-Afrikka ja Intia voisivat tulevaisuudessa hyvin laajentaa yhteistyötään sisällyttämällä joukkoonsa esimerkiksi perinteisten siviilivaltojen kaltaiset maat, kuten Saksan ja Japanin. Tällöin ryhmä säilyisi edelleen pienenä mutta mahdollisesti tehokkaana koalition, jonka jäsenet jakaisivat yhteisen demokratiaan ja ihmisoikeuksiin pohjautuvan identiteetin. (Flemes 2009, 408, 418.)

Husar et al. ovat tutkineet, mitkä Brasilian, Etelä-Afrikan ja Intian kaltaiset alueelliset vallat olisivat samankaltaisten mielipiteiden ja kantojen, ulkopoliittisen kykynsä ja Saksan sijainnin luoman edun kannalta potentiaalisimpia niin kahden- kuin monenvälisiä yhteistyökumppaneita Saksalle. IBSA-maiden lisäksi tutkimukseen on sisällytetty myös Australia, Etelä-Korea, Meksiko ja Thaimaa. Husar et al. päätyvät siihen, että kaikista tutkimuksen maista Brasilia ja Etelä-Afrikka sopivat omilta taipumuksiltaan parhaiten Saksan ulkopoliittikan kumppaneiksi. Eniten ristiriitoja on puolestaan Saksan ja Intian välillä, esimerkiksi kauppaa- ja ilmastokysymyksissä mutta olennaisesti myös ydinaseiden kieltosopimuksen suhteen. Kuitenkin tarkastellessa tutkimuksen maita niiden ulkopoliittisen kyvyn, johtajaroolin tulkinnan ja asemien yhteensopivuuksien näkökulmasta, on Saksan kannalta kaikista kannattavin ja potentiaalisin yhteistyökumppaniyhdistelmä neljänvälinen yhteistyö Brasilian, Etelä-Afrikan ja Intian kanssa. Tämä siitä huolimatta, että IBSA-maat ovat esimerkiksi kansainvälisissä neuvotteluissa onnistuneet estämään Saksan kannalta olennaisia kansainvälisen kauppapolitiikkaan liittyviä reformeja ja muutenkin maiden välillä vallitsee erimielisyyksiä kauppapolitiikasta. Husar et al. uskovat, että sitomalla kansainvälisen kauppapolitiikan ilmastopolitiikan tai kansainvälisen rahoitusjärjestelmän kysymyksiin onnistuisi Saksa löytämään maiden kanssa yksimielisyyden. (Husar et al. 2008, 34–36, 27.)

Saksa tekee siis yhteistyötä Brasilian, Etelä-Afrikan ja Intian kanssa niin EU:n tasolla kuin omien kahdenvälisen suhteiden kautta. Kuten edellä esitetystä ilmenee, yhdistää näitä neljää maata monet perustavanlaatuiset arvot ja tavoitteet kansainvälisessä politiikassa. Maiden yhteistyötä onkin pidetty mahdollisesti hedelmällisenä ja yhtenä vaihtoehtona korvaamaan Saksan heikentyneitä suhteita perinteiseen kumppaniin Yhdysvaltoihin. Yhdessä Brasilian, Etelä-Afrikan ja Intian kanssa Saksalla voisi olla mahdollisuus vaikuttaa kansainväliseen järjestelmään tehokkaammin ja vahvemmin. On myös olennaista huomata, että nykyisiin globaaleihin haasteisiin, kuten ilmastonmuutokseen ja terrorismiin, vastaaminen vaatii kansainvälistä yhteistyötä ja multilateraalisia järjestelyjä (Robinson 2008, 126). Onkin mielenkiintoista tutkia, minkälaiset intressit ja minkälainen roolikäsitys Saksalle muodostuu suhteissa näihin maihin. Tämä nimittäin myös kertoo siitä, minkälaisia vaikutuksia on Saksan suhteilla näihin maihin myös kansainvälisen järjestelmän näkökulmasta. Seuraavassa luvussa esitellään tarkemmin tämän tutkielman teoreettista viitekehystä, joka auttaa vastaamaan tämän tutkielman tutkimuskysymyksiin.

3. TOOREETTINEN VIITEKEHYS

Tämän tutkielman teoreettisen viitekehysten muodostavat Alexander Wendtin konstruktivistinen kansainvälisen politiikan teoria sekä konstruktivistisen tutkimussuunnan alle kuuluva meadilainen symbolis-interaktionistinen rooliteoria. Konstruktivismi ja meadilainen symbolis-interaktionistinen rooliteoria tarjoavat teoreettisena viitekehysenä työkaluja, joilla vastata tämän tutkielman tutkimuskysymyksiin. Rooliteoria tarjoaa erityisesti käsitteitä Saksan rooliin liittyviin alatutkimuskysymyksiin. Koska meadilainen symbolis-interaktionistinen rooliteoria lukeutuu osaksi konstruktivistista paradigmat kansainvälisen politiikan tutkimuksessa, tuo myös Wendtin konstruktivismi olennaisia käsitteitä tutkielmaan ja mahdollistaa Saksan intressien tutkimisen.

Alaluvussa 3.1. esitellään ensin konstruktivistista kansainvälisen politiikan lähestymistapaa yleisesti, jonka jälkeen alaluvussa 3.1.1. keskitytään wendtiläiseen konstruktivismiin ja alaluvussa 3.1.2. Wendtin keskusteluun identiteeteistä. Alaluku 3.2. käsittelee rooliteoriaa. Alaluvussa 3.2.1. esitellään meadilaista symbolis-interaktionistista rooliteoriaa ja sen käsitteitä, ja alaluvussa 3.2.2. tarkastellaan Wendtin konstruktivismin ja meadilaisen symbolis-interaktionistisen rooliteorian suhdetta olennaisten käsitteiden roolin ja identiteetin kautta sekä esitellään tarkemmin, kuinka edellä esitettyä viitekehystä hyödynnetään tässä tutkielmassa.

3.1. Konstruktivismi

Konstruktivistien ja rationalistien⁸ välinen väittely kansainvälisen politiikan tutkimuksessa on korvannut sitä edeltäneen erityisesti 1960- ja 1970 -luvuilla vallinneen väittelyn neorealistien ja neoliberaalien välillä (Fierke ja Jørgensen 2001, 3). Konstruktivismi yhdistetään, erityisesti yhdysvaltaisten tutkijoiden keskuudessa, Alexander Wendtin ja Peter Katzensteinin töihin. Heidän tutkimuksensa on keskittynyt pitkälti identiteetin ja intressien yksilöiden väliseen rakentumiseen ja sitä kautta muutoksen mahdollisuuteen. Konstruktivismi pitää silti sisällään useampia suuntauksia, joiden tutkimuksen painopisteet ovat erilaisia. (Fierke 2001, 116.) Konstruktivistit ovat pyrkineet selittämään Wendtin ja Katzensteinin tavoin muutosta kansainvälisellä tasolla kuten kylmän sodan päättymistä. Konstruktivistit ovat painottaneet myös normien, lakien ja kielen merkitystä kansainvälisten suhteiden sosiaalisessa ulottuvuudessa (esimerkiksi

⁸ Rationalisteilla tarkoitetaan tässä kansainvälisen politiikan tutkimuksen neorealismia ja neoliberalismin edustajia. Rationalistien ja konstruktivistien eroja kuvataan tarkemmin alaluvussa 3.1.1.

Onuf 1989 sekä Koslowski ja Kratochwil 1994). Kolmantena suuntauksena konstruktivistit ovat korostaneet sitä, että maailma on ihmisten rakentama: toimijat eivät pysty täysin päättämään omista olosuhteistaan, mutta he voivat kanssakäymisissään tehdä päätöksiä, jotka puolestaan luovat historiallisesti, kulttuurisesti ja poliittisesti erillisiä todellisuuksia (Onuf 1989). Kansainväliset suhteetkaan eivät ole olemassa erillisinä inhimillisestä toiminnasta ja tarkoituksesta. (Fierke 2010 [2007], s. 179–180.)

Konstruktivismi ei siis ole yhtenäinen teoria. Sosiaalista konstruktivismia voidaankin pitää kansainvälisen politiikan tutkimuksessa lähestymistapana tai metateorianana, jonka eri edustajia yhdistävät tietyt ontologiset oletukset. Tällainen yhdistävä ontologinen oletus on näkemys siitä, ettei maailma ole vain annettu ja luonnollinen. Päinvastoin konstruktivistien mukaan ihmismaailma on keinotekoinen, sillä toimijat itse luovat ja muokkaavat maailmaa. Tästä huolimatta maailma ei ole kuitenkaan subjektiivinen luomus, vaan sosiaalinen järjestelmä luodaan yksilöiden välisen kielen ja jaettujen ymmärrysten kautta. (Kratochwil 2001, 16–17, 19.) Konstruktivismin mukaan valtioiden toimintaympäristö ei ole vain materiaalinen vaan myös sosiaalinen. Tämä ei silti tarkoita sitä, että konstruktivistit kieltäisivät kokonaan materiaalisten rakenteiden merkityksen, mutta materiaaliset rakenteet, lukuun ottamatta tiettyjä biologisia välttämättömyyksiä, saavat merkityksensä sosiaalisen kontekstinsa kautta (Checkel 1998, 326).

Wendtia ja muita konstruktivisteja yhdistää myös se, että inhimillisen käyttäytymisen ja sosiaalisen todellisuuden merkitys on olennaista analysoitaessa kansainvälisiä suhteita. Voidaan ajatella, että inhimillisen käyttäytymisen merkitys pohjautuu juuri siihen, että muut ihmiset pystyvät ymmärtämään sitä. Silti merkitystä ei voida koskaan täysin ja kokonaan ymmärtää, koska erilaiset tulkinnat ovat mahdollisia ja hyväksyttäviä. (Zehfuss 2001, 68–69.) Esimerkiksi Wendtin mukaan toimijat antavat toisilleen merkkejä, joita muut toimijat tulkitsevat ja joihin ne vastaavat oman tulkintansa mukaan. Tulkinnat eivät silti aina vastaa alkuperäistä tarkoitusta. (Wendt 1992, 405.) Seuraavaksi perehdytään syvemmin wendtiläiseen konstruktivismiin.

3.1.1. Wendtiläinen konstruktivismi

Wendtin mukaan sosiaaliset rakenteet muodostuvat kolmesta elementistä, joita ovat jaettu tieto, materiaaliset voimavarat ja käytännöt. Jaettu ymmärrys, tieto tai oletukset muokkaavat toimijoita eri tilanteissa ja rakentavat eri toimijoiden välisistä suhteista ja kanssakäymisistä sellaisia, kuin ne ovat. Materiaaliset voimavarat saavat konstruktivistien mukaan merkityksensä inhimilliselle toiminnalle jaetun tiedon

rakenteen kautta. Itsessään ydinaseet, tai muut materiaaliset voimavarat, eivät selitä mitään: ne tarvitsevat jaettua ymmärrystä, jotta ne saavat tietyn merkityksen. Sosiaalisten rakenteiden kannalta merkittävintä on silti käytäntö, sillä sosiaaliset rakenteet ovat olemassa ainoastaan prosessissa. Kanssakäymisen prosessit siis rakentavat sosiaalisia rakenteita, jotka puolestaan muokkaavat toimijoiden identiteettiä ja intressejä sekä materiaalisien kontekstien merkitystä. (Wendt 1995, 72–74, 81.)

Kuten aikaisemmin tässä luvussa mainittiin, dominoi kansainvälisen politiikan tutkimuksen kenttää aikaisemmin neorealistien ja neoliberaalien välinen väittely, joka tiivistyy erityisesti kysymykseen siitä, missä määrin valtioiden toimintaa ohjaa rakenne, jolla neorealistit tarkoittavat erityisesti anarkiaa ja vallanjakoa, vai prosessi ja instituutiot.⁹ Näitä kansainvälisen politiikan teorioita yhdistää silti se lähtökohta, että valtiot ovat ensisijaisesti kiinnostuneita omasta hyvinvoinnistaan. Tämä johtaa siihen, että neorealistit näkevät anarkian *self-help* -järjestelminä, joissa ei ole keskistettyä auktoriteettia ja joissa valtioiden välillä ei vallitse kollektiivista turvallisuutta. Neoliberaalit hyväksyvät neorealistien näkemyksen anarkisesta järjestelmästä, mutta heidän mukaan prosessin avulla tässä *self-help* -järjestelmässä voi saada aikaan yhteistyötä. (Wendt 1992, 391–392.)

Erityisesti Wendt on kritisoinut rationalistien näkemystä siitä, että *self-help* -järjestelmä ja siihen liittyvä valtapolitiikka olisivat automaattista seurausta anarkiasta. Sen sijaan, että ne olisivat anarkian synnynnäisiä ominaisuuksia, ovat ne Wendtin mukaan anarkian instituutioita. Instituutiolla tarkoitetaan suhteellisen vakaata identiteettien ja intressien rakennetta, jotka on usein kirjattu virallisesti esimerkiksi sääntöihin tai normeihin, mutta jotka saavat todellisen merkityksensä siitä, että toimijat toimivat tämän jaetun tiedon perusteella. *Self help* -järjestelmä ja valtapolitiikka ovat siis prosessin seurausta: käytännöt luovat ja ilmentävät tiettyjä identiteettejä ja intressejä. Wendt kiteyttää asian: ”Anarchy is what states make of it.” (Wendt 1992, 394–395 ja 399.) Wendtiläiset konstruktivistit jakavat kuitenkin rationalistien kanssa lähtöoletuksen, että valtiot ovat kansainvälisen politiikan analyysin keskiössä (Wendt 1994, 385).

Konstruktivismi eroaa neorealismista ja neoliberalismista myös siinä mielessä, että toisin kuin ne konstruktivismi kiinnittää huomiota valtioiden intressien sisältöön ja lähteisiin (Checkel 1998, 324). Neorealistit ja neoliberalit tukeutuvat rationalismiin teorioissaan.

⁹ Neorealismiin liittyen ks. Waltz, Kenneth (1979) : Theory of International Politics. Neoliberalismiin liittyen ks. esimerkiksi Keohane, Robert ja Joseph Nye (1977): Power and interdependence: World Politics in Transition.

Rationaalisen valinnan teorian mukaan toimijoiden identiteetit ja intressit ovat ulkoisesti annettuja, ja rationaalisen valinnan teoretikot keskittyvät tarkastelemaan sitä, kuinka toimijoiden toiminta saa aikaan lopputuloksia. Tämä johtaa näkemykseen, että prosessit ja instituutiot muokkaavat toimijoiden käyttäytymistä mutta eivät heidän identiteettiä tai intressejä. (Wendt 1992, 391–392.) Konstruktivistit sen sijaan keskittyvät usein juuri identiteettien ja intressien rakentumiseen ja mahdolliseen kehittymiseen.

Ideoilla ja identiteetillä onkin keskeinen merkitys erityisesti Wendtin edustamalle konstruktivismille. Erityisesti huomiota ideoiden ja identiteetin tutkimisen parissa on kiinnitetty siihen, kuinka ne luodaan, kuinka ne kehittyvät, miten valtiot ymmärtävät ne ja miten valtiot niiden pohjalta toimivat erilaisissa tilanteissa. (Walt 1998, 41.) Ideoiden merkitys konstruktivistien parissa piilee siinä, etteivät valta ja intressit saavuta tiettyä vaikutustaan, ellei taustalla ole jaettua, kollektiivista ymmärrystä, joka antaisi niille kyseisen vaikutuksen (Wendt 1995, 74). Sosiaaliset rakenteet ovat olennaisia valtioiden intressien ja identiteettien muodostumiseen, sillä identiteetit ja intressit eivät pohjautu pelkästään vain ihmisluontoon tai kansalliseen politiikkaan (Wendt 1994, 385).

Myös muutoksessa ja kehityksessä identiteetti ja intressit ovat määrävssä asemassa. Esimerkiksi Koslowski ja Kratochwil esittävät, että kansainvälisten suhteiden perustavanlaatuisen muutoksen taustalla on valtioiden sisäisten toimijoiden uskomusten ja identiteetin muutos. Valtioiden sisäiset muutokset vaikuttavat omalta osaltaan myös koko kansainvälisen järjestyksen muutokseen. (Koslowski ja Kratochwil 1994, 216, 223.) Wendt kuitenkin korostaa, että vaikka kansainvälisen politiikan rakenteet ovat määrävällä tavalla sosiaalisia, ei tämä tarkoita sitä, että niitä voidaan välttämättä aina muuttaa. On mahdollista, että sosiaaliset rakenteet rajoittavat niin paljon toimintaa, ettei muokkaavien strategioiden toteuttaminen ole mahdollista. (Wendt 1995, 80.)

Wendtin mukaan identiteetillä tarkoitetaan toimijoiden suhteellisen vakaita, roolista riippuvia ymmärryksiä ja odotuksia omaa itseään koskien.¹⁰ Toimijat saavat identiteettinsä osallistumalla jaettuun ymmärrykseen, joka on edellä mainitusti yksi sosiaalisen rakenteen elementeistä. Tämä samainen jaettu ymmärrys luo rakenteet, jotka järjestävät toimijoiden toiminnan luonnetta. Jaettu ymmärrys suhteuttaa toimijoiden identiteetin suhteessa toisiin toimijoihin. Kanssakäyminen toisen toimijan kanssa siis vaikuttaa käsityksiin itsestä ja toisesta. Wendtin mukaan valtioilla on useampia

¹⁰ Wendtin näkemystä identiteetin ja roolien suhteesta käydään tarkemmin läpi alaluvussa 3.1.2. Identiteetin ja roolin määritelmiä ja niiden välistä suhdetta käydään läpi myös alaluvussa 3.2.2.

identiteettejä, ja niiden merkitys ja tärkeys vaihtelevat eri identiteettien välillä. Silti on merkittävää huomata, että kukin näistä identiteeteistä on sosiaalinen määritelmä valtiosta. Tämä sosiaalinen määritelmä pohjautuu aina sekä toimijan itsensä että muiden toimijoiden käsityksiin toimijasta. (Wendt 1992, 396–398.)

Valtioiden intressit pohjautuvat niiden identiteetteihin. Intresseillä on sosiaalinen kontekstinsa. Toimijat määrittävät omat intressinsä samalla, kun he määrittävät vallitsevaa tilannetta. Intressit ovat siis samalla tavalla tilanteesta riippuvaisia kuin identiteetit. Olennaista niin toimijan identiteetin kuin intressien muodostumisessa on se, että ne pohjautuvat vastavuoroiseen kanssakäymiseen muiden toimijoiden kanssa. Vastavuoroinen kanssakäyminen luo ja vahvistaa sosiaalisia rakenteita, joiden kautta toimijoiden identiteetit ja intressit muodostuvat. Tätä kautta sosiaaliset rakenteet ja niihin sisältyvät jaetut käsitykset jatkuvasti kehittyvät ja muokkaantuvat. (Wendt 1992, 398, 406–407 ja 409.) Tämä konstruktivistinen näkemys vastavuoroisesta muokkaantumisesta avaa Checkelin mukaan mahdollisuuden lähteä tutkimaan valtioiden intressien ja identiteettien muodostumista. (Checkel 1998, 326). Yksi tämän tutkielman alatutkimuskysymyksistä käsittelee Saksalle muodostuvia intressejä suhteissa Brasiliaan, Etelä-Afrikkaan ja Intiaan. Saksan identiteetti näissä suhteissa on rajattu pois tästä tutkielmasta, mutta Wendtin käsite *sosiaalinen identiteetti* koskee myös rooleista käytävää keskustelua. Tästä johtuen esitellään seuraavassa alaluvussa tarkemmin Wendtin näkemyksiä identiteetistä.

3.1.2. Wendtiläinen konstruktivismi ja identiteetti

Wendt tunnistaa korporatiivisen, tyyppi-, rooli- ja sosiaalisen identiteetin, joista viimeisestä voi kehittyä kollektiivinen identiteetti. Olennaista näiden identiteettien erottelussa on se, millä tavalla ja missä suhteessa identiteetin muodostumiseen vaikuttavat sekä valtion sisäiset että ulkoiset rakenteet. Korporatiivinen identiteetti muodostuu sisäisten rakenteiden kautta, ja nämä sisäiset rakenteet tekevät toimijasta erillisen kokonaisuuden. Korporatiivisia identiteettejä voi toimijalla olla vain yksi, ja se toimii alustana muille identiteettityypeille. Tyyppi-identiteetillä Wendt tarkoittaa sitä, että toimija kuuluu tiettyyn useamman toimijan muodostamaan ryhmään, joka jakaa keskenänsä jonkin piirteen. Tyyppi-identiteettien muodostumiseen vaikuttaa siis niin sisäiset kuin ulkoiset rakenteet, mutta tyyppi-identiteetit ovat pohjimmiltaan sisäsyntyisiä. Rooli-identiteetit ovat olemassa ainoastaan toimijan ollessa kanssakäymisessä muiden kanssa, sillä toimija ei pysty esittämään roolia ilman muita.

Valtion rooli-identiteetti määräytyy siis aina suhteessa muihin toimijoihin. (Wendt 2010 [1999], 224–228.) Myös sosiaalisen identiteetin muodostumiseen vaikuttaa niin sisäiset kuin ulkoiset odotukset, sillä sosiaalinen identiteetti muodostuu toimijan määrittäessä itsensä ottaessaan huomioon muiden toimijoiden näkemyksen itsestään. Toimijalla voi olla useampia sosiaalisia identiteettejä, joiden avulla toimija pystyy määrittelemään, kuka hän on eri tilanteissa. Toimijan sosiaalisen identiteetin tuottamat intressit vaikuttavat siihen, onko toimijan mahdollista kehittää kollektiivista identiteettiä. (Wendt 1994, 385–386.) Kollektiivista identiteettiä käsitellään tarkemmin vielä tämän alaluvun lopussa.

Kansainvälisen järjestelmän kehittymiseen voi vaikuttaa se, että uusi yhteistyö voi toimijoiden näkökulmasta lisätä heidän omaa haavoittuvuutta. Toimijoiden välillä vallitseva epäluottamus pitäisi hävittää, jotta toimijat olisivat valmiita yhteistyöhön. Ratkaisua tähän haasteeseen tarjoaa muuttumisen logiikka, jota ajaa itsetietoiset pyrkimykset muokata identiteettiä ja intressejä. Toimijan itsetietoisien identiteetin ja intressien muokkauksen voisi ajatella sotivan konstruktivismin perusajatuksia vastaan, mutta Wendt hyödyntää Harold Meadin erottelua minän kahteen osaan (*me and I*). *Me* on minän osa, jonka toimija määrittelee suhteessa muihin (Mead 1934, 175). Wendt silti korostaa, etteivät toimijat omaksu rooleja automaattisesti tietyllä tavalla, vaan roolin omaksumiseen kuuluu olennaisen osana toimijan valinta omaa rooliaan koskien. Tällöin astuu kuvaan minän osa *I*, joka on aktiivisempi ja jossa roolin ottaminen varsinaisesti tapahtuu (*role taking*) (Mead 1938, 175). (Wendt 1992, 418–419.) Wendt minän osien jaottelun kaltaisesti puhuu sosiaalisesta (*me*) ja korporatiivisesta (*I*) identiteetistä. Kuten aikaisemmin mainittiin, voi valtiolla olla useampia sosiaalisia identiteettejä mutta korporatiivisia vain yksi. Tämän lisäksi valtion sosiaalisilla identiteeteillä on sekä yksilöllisiä että sosiaalisia rakenteellisia ominaisuuksia. Korporatiivinen identiteetti on puolestaan sisäsyntyinen. Valtioiden sosiaaliset identiteetit ja intressit ovat jatkuvassa kehittymisen tilassa aina, kun valtiot ovat jonkinlaisessa kanssakäymisessä muiden toimijoiden kanssa. Silti ne ovat usein melko vakaita. (Wendt 1994, 385–386).

Toimijoiden identiteettien kehittämisessä ja muovautumisessa on havaittavissa kaksi logiikkaa: luonnonvalinta ja kulttuurinen valinta. Luonnonvalinnan toteutuessa huomattavasti sopeutuvammat organismit joko katoavat tai korvautuvat paremmin sopeutuvilla organismeilla kilpailussa vähäisistä voimavaroista. Wendt korostaa erityisesti kulttuurisen valinnan logiikkaa, jossa käyttäytymisen määrittäjät siirtyvät yksilöltä toiselle yksilölle. Kulttuurinen valinta toteutuu käytännössä joko imitoinnin tai

sosiaalisen oppimisen kautta. Imitoidessaan toimijat kopioivat menestyvien toimijoiden toimintaa ja käytöstä. Wendtille kulttuurisen valinnan käytännön toteutuksista sosiaalinen oppiminen on merkittävämpi. Toisin kuin rationalistit, joiden mukaan oppiminen vaikuttaa lähinnä vain käytökseen, konstruktivistit näkevät sosiaalisessa oppimisessa mahdollisuuden vaikuttaa identiteettien ja intressien muovautumiseen. (Wendt 2010 [1999], 321, 324–327.)

Wendt hyödyntää sosiaalisen oppimisen yhteydessä jälleen Meadin (1934) symbolista interaktionismia, sillä kyseinen teoreettinen viitekehys antaa paljon työkaluja tarkastella identiteettien ja intressien kehittymistä sosiaalisessa oppimisessa. Tätä samaa viitekehystä on hyödynnetty myös rooliteoreettisessa tutkimuksessa, jota esitellään seuraavassa alaluvussa. Sosiaalisessa oppimisessa identiteetit ja intressit ovat opittuja, ja muiden toimijoiden käyttäytyminen vahvistaa toimijalle näitä identiteettejä ja intressejä. Olennaisena käsitteenä tässä teoriassa on *peilaaminen*, sillä oletuksena on, että toimijat oppivat näkemään itsensä peilikuvana siitä, miten merkittävät muut toimijat näkevät heidät. Kahden toimijan kohdatessa toisensa ensimmäistä kertaa toimijat ottavat roolin. Valitessaan oman roolinsa he asettavat samanaikaisesti toisen toimijan tiettyyn rooliin, joka tekee heidän omasta identiteetistään merkityksellisen (*altercasting*). (Mead 1934, 360–361.) Kummankin toimijan tällä tavoin määritellessä itsensä ja toisen toimijan he samalla myös luovat määritelmän tilanteesta. Wendt korostaa sitä, että toimijoiden määritelmät toisistaan eivät ole ainoastaan passiivisia, vaan nämä määritelmät aktiivisesti luovat toimijoiden rooleja suhteessa toisiinsa. (Wendt 2010 [1999], 327–329, 335.)

Wendt keskustelee myös kollektiivisen identiteetin kehittymisen mahdollisuudesta. Kollektiivinen identiteetti voi kehittyä sosiaalisen identiteetin pohjalta, ja se tavallaan tuo toimijan ja muiden toimijoiden välisen suhteen päätepisteeseen. Kollektiivisen identiteetin kautta tapahtuu nimittäin samaistuminen: toimijoiden omien, erillisten identiteettien sijasta on yksi yhteinen identiteetti. (Wendt 2010 [1999], 229.) Riippuen siitä, muodostaako valtion sosiaalinen identiteetti omaan vai kollektiiviseen etuun liittyviä intressejä, on kollektiivisen identiteetin muovautuminen joko mahdotonta tai mahdollista. Tietyt kausaaliset mekanismit lisäävät kollektiivisen identiteetin muodostumisen mahdollisuutta. Yksi tällainen mekanismi on yksilöiden väliset systeemiset rakenteet, jotka sisältävät muun muassa toimijoiden jaetun ymmärryksen ja jaettuja odotuksia. Wendtin mukaan tämä rakenne voi olla niin yhteistyöhön kuin

konfliktiin kannustava, mikä puolestaan määrittää, millaisessa anarkian kulttuurissa¹¹ valtiot ovat. (Wendt 1994, 386, 388–390.)

Olenaisella tavalla kollektiivisen identiteetin muodostumiseen vaikuttaa konstruktivistisessä hengessä myös se, mitä valtiot todellisuudessa tekevät: valtioiden strateginen toiminta tuottaa ja muokkaa identiteettejä ja intressejä. Tämän muokkaavan vaikutuksen ansiosta yhteistyön kehittyminen voi lopulta johtaa myös yhteisön kehittymiseen. (Wendt 1994, 390.) Kanssakäymisessä toisten toimijoiden kanssa valtio pyrkii esittämään ja ylläpitämään itsestään tietynlaista kuvaa, eli voi ajatella, että valtio yhteistyötä tekemällä muuttaa omia käsityksiään itsestään ja sisäistää uuden identiteetin (Goffman 1959, 162).

Ennen kuin siirrymme tarkastelemaan tarkemmin rooliteoriaa, on hyvä kerrata vielä, miten Wendt määrittelee ja erottelee roolin ja rooli-identiteetin. Wendtin mukaan rooli on sosiaalisen rakenteen ominaisuus, kun taas rooli-identiteetti on toimijan ominaisuus. Roolit ovat siis objektiivisia ja kollektiivisesti määriteltyjä toimijoiden asemia sosiaalisessa rakenteessa. Rooli-identiteetit puolestaan ovat toimijoiden omia subjektiivisia näkemyksiä itsestään objektina eli muiden toimijoiden näkökulmasta. Wendtin mukaan rooleja on anarkian kulttuureja noudatellen kolmea erilaista: vihollinen, kilpailija ja ystävä. Eri järjestelmissä kulloinkin vallitseva dominoiva rooli vaikuttaa siihen, että valtiot sisäistävät kyseisen roolin identiteettiinsä ja intresseihinsä. Wendt viittaa myös ulkopoliittikan analyysin rooliteorioitsijoihin ja toteaa, että hänen näkemyksensä rooli-identiteetistä vastaa rooliteorioitsijoiden näkemystä roolista, eli hänen mukaansa rooliteorioitsijat keskittyvät toimijoiden subjektiivisiin näkemyksiin omasta asemastaan. (Wendt 2010 [1999], 258–259, 264, 335.)

Wendtin määritelmä rooli-identiteetistä vastaakin esimerkiksi ensimmäiseksi ulkopoliittikan analyysin rooliteoreetikoksi laskettavan Kalevi Holstin näkemystä valtioiden kansallisista roolikäsityksistä. Rooliteoreetikojen joukosta löytyy kuitenkin koulukuntaeroja, ja esimerkiksi meadilaisen symbolis-interaktionistisen rooliteorian määritelmä roolista ei vastaa Wendtin määritelmää roolista eikä rooli-identiteetistäkään. Wendtin keskustelun seuraaminen liittyen rooleihin ja identiteetteihin sekä niiden eroihin on jossain määrin haastavaa, sillä Wendt omissa teoksissaan käyttää jossain määrin

¹¹ Wendt tunnistaa kolme anarkian kulttuuria: hobbeslainen, lockelainen ja kantilainen. Hobbeslaista anarkian kulttuuria kuvaa viha, lockelaista kilpailu ja kantilaista ystävyys. Tarkemmin anarkian kulttuureista ja niiden ominaisuuksista teoksessa Wendt, Alexander (2010 [1999]): *Social Theory of International Politics*, 13. painos 2010. Cambridge University Press, Cambridge, Yhdistyneet Kuningaskunnat.

rinnakkain termejä rooli ja identiteetti tekemättä sen suurempaa erottelua niiden välille. Wendt kirjoittaa usein myös identiteeteistä eri yhteyksissä tarkentamatta sen enempää, viittaako hän johonkin tiettyyn identiteettityyppiin vai puhuuko hän yleisemmin kaikista niistä. Rooliteoriaa sekä Wendtin ja rooliteorioitsijoiden määritelmiä roolista ja identiteetistä tarkastellaan syvällisemmin seuraavassa luvussa, mikä puolestaan luo teoreettisen viitekehyksen tähän tutkielmaan tutkittaessa Saksan roolikäsitystä ja -odotuksia suhteissa Brasiliaan, Etelä-Afrikkaan ja Intiaan.

3.2. Rooliteoria

Kuten Wendt, myös rooliteoreetikot kiinnittävät huomiota toimijoiden ja rakenteiden välisten suhteiden selittämiseen ja ymmärtämiseen. Vaikka rooliteoria on lähtökohtaisesti lähellä konstruktivistista kansainvälisen politiikan teoriaa, on sitä ja sen käsitteellisiä työkaluja hyödynnetty melko vähän konstruktivistisessa tutkimuksessa. Sen sijaan rooliteoriaa on käytetty perinteisesti ulkopoliittikan analyysin parissa. Holsti (1970) oli ensimmäinen, joka yhdisti rooliteoriaa ulkopoliittikan analyysiin tutkiessaan kansallisia roolikäsityksiä.¹² Holstin jälkeen nousivat roolit eurooppalaisten tutkijoiden keskuudessa tutkimuksen kohteeksi erityisesti EU:n tutkimuksessa ja yleisemminkin kansainvälisen politiikan tutkimuksessa. Konstruktivistisen rooliteoreettisen tutkimuksen saadessa jalansijaa myös Yhdysvalloissa tutkijat hyödynsivät tutkimuksessaan niin rooleja kuin rooliteorian näkökulmia. Näiden konstruktivististen tutkijoiden piirissä ei silti varsinaisesti tunnustettu ulkopoliittikan analyysin parissa tehtyä aikaisempaa rooliteoreettista tutkimusta. Tämä uusi rooliteoreettinen tutkimus erosi aiemmasta tutkimuksesta siinä, että sen lähestymistapa oli strukturalistinen eikä kognitiivinen. (Thies ja Breuning 2012, 1–3.)

Nykyään rooliteoreetikot voidaan jaotella sen mukaan, mitkä seikat heidän mukaansa vaikuttavat kansallisten roolien muovautumiseen. Tämä jako on jossain määrin maantieteellinen teoreetikkojen välillä. Yhdysvaltalaiset rooliteoreetikot ovat taipuvaisia korostamaan toimijoiden materiaalien tai kognitiivisten piirteiden merkitystä kansallisten roolien muovautumisessa. Heidän mukaansa roolien vakaus on syy toiminnalle. Eurooppalaiset rooliteoreetikot puolestaan ovat lähestymistavaltaan konstruktivistisempia, ja he korostavat kielen ja sosiaalisen kanssakäymisen merkitystä. Eurooppalaisten mielestä roolit tarjoavat syitä toimintaan. (Harnisch 2011b, 7.) Tässä

¹² Holsti tutki valtioiden omia roolikäsityksiä, jotka sisältävät valtioiden oman näkemyksen heidän asemastaan, tehtävistään ja heille sopivasta käyttäytymisestä. Holsti tunnisti vähintään 17 erilaista roolia, esimerkiksi luotettava liittolainen ja välittäjä. (Holsti 1970, 239, 302.)

tutkimuksessa hyödynnetään rooliteorian konstruktivistista suuntausta edustavaa meadilaista symbolis-interaktionistista rooliteoriaa, joka hyödyntää paljon samaa käsitteistöä kuin edellisessä luvussa esitelty Wendtin konstruktivistinen lähestymistapa ja joka nimensä mukaisesti tukeutuu myös sosiaalipsykologi Herbert Meadin symboliseen interaktionismiin. Seuraavaksi esitellään tarkemmin meadilaisen symbolis-interaktionistista rooliteoriaa ja sen käsitteitä

3.2.1. Meadilainen symbolis-interaktionistinen rooliteoria

Rooliteoreetikot ovat kritisoineet edellisessä luvussa esiteltyä Wendtin konstruktivismia siitä, että hän keskittyy tarkastelemaan liikaa kansainvälisen järjestelmän tasoa ja jättää yksikötason huomioimatta. Yksikötason mukaan ottamisen kannalta rooliteoria pystyy tarjoamaan ulkopoliittikan analyysin työkaluja, mikä laajentaisi konstruktivistista lähestymistapaa. Sekä rooliteoreetikot että Wendt jakavat näkemyksen, että rakenteet ja toimijat muokkaavat toinen toistaan vastavuoroisesti, joten rooliteoria pystyy täydentämään konstruktivismia. (Breuning 2011, 19.) Erityisesti meadilainen symbolis-interaktionistinen rooliteoria pyrkii tuomaan sekä rakenteita että toimijuutta tarkastelun kohteeksi (Harnisch 2011b, 11). Meadilainen symbolis-interaktionistinen rooliteoria korostaa sitä, että roolit ovat niin toimijoiden kuin rakenteiden ominaisuuksia. Tällöin ei keskitytä ainoastaan minään vaan myös muihin, mikä on olennaista, sillä roolit yhdistävät minän ja muiden käyttäytymisodotusten kautta identiteetin ja toiminnan. (Wehner ja Thies 2014, 420.)

Harnisch määrittelee *roolin* ”sosiaalisesti positioksi, jota muokkaavat niin egon kuin alterin odotukset koskien toimijan merkitystä järjestäytyneessä ryhmässä” (Harnisch 2011b, 8). Roolin voi nähdä myös ryhmän sosiaalisena merkityksenä, ja tällöin roolit myös luovat syitä toimijan tietynlaiseen toimintaan diskurssien kautta. Roolien avulla toimijat pystyvät myös perustelemaan poliittisia toimenpiteitään ja päätöksiään. Kansalliset roolit siis määrittelevät, millainen valtio on ja mitä valtio voi tai saa tehdä. (Beneš ja Harnisch 2015, 148.) Roolit sijaitsevat toimijoiden ja rakenteen välissä: roolit kertovat siitä, millainen toimija on, missä suhteessa hän haluaisi olla muihin toimijoihin ja kuinka hänen tulisi toimia kansainvälisissä sosiaalisissa suhteissa. Roolit eivät siis kerro ainoastaan yksittäisistä valtioista, vaan roolien avulla pystytään tutkimaan myös kansainvälistä järjestelmää. Kansainvälinen järjestelmä silti muokkaa ympäristöä ja sosiaalisia parametreja, joiden sisällä valtiot toimivat, mutta myös valtioiden lukuisat kanssakäymiset muokkaavat tätä sosiaalista järjestelmää. (Harnisch, et al. 2011b, 1–2.)

Olennaista meadilaisille symbolis-interaktionistiselle rooliteorialle on myös keskinäisriippuvuuden korostaminen: kaikilla rooleilla on olemassa vastavuoroinen rooli. Käytännössä tämä tarkoittaa sitä, että jos valtio pyrkii ottamaan tietyn roolin itselleen, täytyy jossain olla toinen toimija, joka suostuu omaksumaan itselleen vastavuoroisen tai täydentävän roolin valtion omaan rooliin nähden. (Thies 2012, 31.) Vastavuoroisen kanssakäymisen merkitys korostuu siis niin konstruktivismissa kuin rooliteoriassa.

Roolikäsitteellä tarkoitetaan toimijan omaa näkemystä asemastaan suhteessa muihin toimijoihin sekä muiden toimijoiden näkemystä toimijaan kohdistuvista rooliodotuksista. Roolikäsitteiden voidaan ajatella sisältävän sen, mitä Wendt kutsuu sosiaalisiksi identiteetiksi, ja muiden toimijoiden näkemykset ja toiminnan. Roolikäsitteisiin liittyy olennaisesti kiistan ja konfliktin mahdollisuus, sillä toimijan rooli linkittyy muiden toimijoiden rooleihin. Eri toimijoiden välillä vallitsee vastarooleja ja täydentäviä rooleja. (Harnisch 2011b, 8–9.) Valtion sisäinen näkemys valtion roolista on kansallinen roolikäsite (*national role conception*). Valtioiden toimintaan ei kohdistu odotuksia ainoastaan ulkopuolelta, vaan myös valtioiden sisäiset intressiryhmät esimerkiksi oppositiopuolueet kohdistavat niihin rooliodotuksia. (Brummer ja Thies 276, 279.) Saksan valtion sisäiset rooliodotukset on rajattu pois tämän tutkielmasta, jotta tutkielman laajuus pysyy hallittavana. On silti olennaista tiedostaa, että valtiolle saattaa muodostua roolikonflikti myös valtion sisäisistä näkemyseroista johtuen.

Valtioiden roolien muodostumiseen vaikuttavat siis odotukset niin valtioiden itsensä sisältä kuin ulkoiset odotukset esimerkiksi liittolaisvaltioiden tai kansainvälisten järjestöjen taholta. Näistä eri tahojen suunnilta tulevista rooliodotuksista syntyy valtiolle kansainvälisten ja ylikansallisten suhteiden verkko, joka sisältää myös keskenään ristiriitaisia odotuksia. Valtioiden toimintaan ja sitä kautta heidän rooleihinsa kohdistuu siis paljon kahdenvälisiä, alueellisia ja kansainvälisiä odotuksia, jotka eivät välttämättä keskustele lainkaan keskenään. (Harnisch 2012, 49, 52.) On kuitenkin mahdollista, että valtio omaksuu useampia rooleja samanaikaisesti tai että roolit seuraavat toisiaan eikä valtiolle välttämättä muodostu tilanteesta konfliktiä. Toimijoilla saattaa myös olla samanaikaisesti niin aktiivisia kuin latenteja rooleja. (Thies 2012, 29.)

Meadin mukaan on itse asiassa hyvä, mitä enemmän rooleja valtio pystyy omaksumaan, sillä sitä suurempi kyky valtiolla on tällöin luoda ja säilyttää kestäviä sosiaalisia järjestyksiä. Tämä perustuu siihen, että toimijan itseymmärrys riippuu toimijan kyvystä omaksua muiden toimijoiden näkemys. (Mead 1934, 264.) Meadin logiikkaa mukailen

Harnisch argumentoi, että kansainvälisten roolien ansiosta valtiot voivat toimia luotettavasti, mikä puolestaan mahdollistaa valtioiden kansainvälisen toiminnan. Monimutkaisissa, kansainvälisissä työnjaon verkostoissa roolit auttavat valtioita kasvattamaan luottamusta siihen, ettei yhteistyön tekeminen muiden kanssa ole haitaksi valtiolle. Toisaalta tämä tarkoittaa myös sitä, että valtioiden muuttuvat ja vaihtuvat roolit voivat asettaa esteitä kollektiiviselle toiminnalle. (Harnisch 2011a, 45).

Toimijoita, joiden odotuksilla on vaikutusta valtion rooliin ja toimintaan, voidaan jaotella kolmeen eri ryhmään. Ensimmäinen ryhmä ovat merkittävät muut (*significant others*)¹³, joita voivat olla esimerkiksi tietyt yksittäiset valtiot tai ei-valtiolliset toimijat (Harnisch 2012, 49). Merkittäväksi toiseksi voi muodostua myös valtion historiallinen kokemus, esimerkiksi aikaisemmissa tutkimuksissa on esitetty, että toinen maailmansota ja natsihistoria ovat toimineet merkittävänä muuna Saksan kansalliselle roolikäsitykselle (Beneš ja Harnisch 2015, 151, 153). Toinen ryhmä ovat järjestäytyneet muut (*organised others*), ja kolmas ryhmä ovat yleistyneet muut (*generalised others*) (Mead 1934, 154). Näistä ensimmäinen valtioiden kohdalla voi olla esimerkiksi alueellinen järjestö, ja yleistyneitä muita edustaa valtioille koko kansainvälinen yhteisö laajemmin. (Harnisch 2012, 49.) Tässä tutkielmassa tarkastellaan lähinnä Brasilian, Etelä-Afrikan ja Intian odotuksia Saksan roolia kohtaan. Voidaan ajatella, että suhteissaan näihin maihin nämä maat muodostuvat myös Saksan merkittäviksi muiksi. On myös mielenkiintoista, millaiseksi esimerkiksi EU:n ja Yhdysvaltojen merkitys näissä suhteissa muodostuu, sillä myös ne voivat toimia järjestäytyneenä ja merkittävänä muuna Saksalle Saksan suhteissa Brasiliaan, Etelä-Afrikkaan ja Intiaan.

Meadilainen symbolis-interaktionistinen rooliteoria on samoilla linjoilla Wendtin kanssa lähtiessään siitä, että toimijoiden roolit ja intressit muokkaantuvat ja syntyvät roolin ottamisen prosessissa (Harnisch 2012, 52). Yksi rooliteorian avainkäsitteistä onkin roolin ottaminen (*role-taking*). Roolin ottaminen on ollut esillä jo edellisessä alaluvussa konstruktivismiin yhteydessä. Roolin ottamisen taustalla on ajatus roolista näkökulmana: toimija ottaa mielessänsä toisen toimijan roolin tietyissä kanssakäymistilanteissa, ja sitä kautta hän saa käsityksen, millaisia odotuksia toisella toimijalla on hänen oman roolinsa suhteen. (McCourt 2012, 379.) Meadin mukaan minä (*self*) ei ole objekti, ennen kuin yksilö on oppinut omaksumaan toisen toimijan roolin ja näkemään itsensä muiden silmin (Mead 1934, 164). Tätä ajatusta sovellettaessa valtioihin ja kansainväliseen järjestelmään

¹³ Merkittävät muut -termiä käytetty ensimmäisen kerran teoksessa Sullivan, Harry Stack (1940): *Conceptions of Modern Psychiatry*. W. A. White Psychiatric Foundation, Washington D. C., Yhdysvallat.

eivät valtiot ole olemassa sellaisenaan, vaan ne ovat oman roolinsa esittämisen tuloksia (Wendt 2010 [1999], 327). Tämä toinen toimija, jonka kautta toimija pyrkii hahmottamaan itseensä kohdistuvat rooliodotukset, voi olla niin merkittävä, järjestäytynyt tai yleinen muu (McCourt 2011, 1607.) Suhteissaan Brasiliaan, Etelä-Afrikkaan ja Intiaan Saksa siis rooli omaksuessaan roolejaan pyrkii hahmottamaan itsensä samanaikaisesti näiden maiden näkökulmasta.

Toinen merkittävä käsite meadilaiselle symbolis-interaktionistiselle rooliteorialle on roolin tekeminen (*role-making*), jota Harnisch kutsuu myös ”ikään kuin roolin ottamiseksi” (*as-if role taking*) (Harnisch 2011b, 11). Wendtia mukaillen myös Harnisch korostaa Meadin teoriasta sitä, että normaalisti vallalla on minän osista muiden kautta itseään peilaava *me*, mutta haastavissa tilanteissa¹⁴ *I* ottaa vallan ja tekee päätökset (Harnisch 2012, 54). Minän (*self*) *I*-osa edustaa minän impulsiivisempaa, biologisesti erottamatonta ja luovempaa puolta. *I* on tuntematon niin toimijalle itselleen kuin muille, mutta se tulee havaittavaksi toiminnan ja muiden toimijoiden reaktioiden kautta. Toisin sanoen *I* on havaittavissa minän toisen osan *men* ansioista. (Mead 1934, 173–178.) *Me* koostuu toimijan sisäistämistä muiden toimijoiden odotuksista, joita toimija on ajatellut olevan olemassa sillä hetkellä, kun hän on ottanut roolinsa (Harnisch 2011a, 40).

Kun *I* ottaa vallan, on kuin minä esittäisi uutta roolia (*as-if role taking*). Tällöin toimija muuttaa aina jossain määrin käytöstään, mikä puolestaan johtaa siihen, ettei toimijan käytös vahvista olemassa olevia sosiaalisia rakenteita. Roolin tekeminen tai ikään kuin roolin ottaminen on siis toimijan yritys ottaa uusi rooli. Uuden roolin ottamisen onnistumisen määrittää se, muuttuvatko muiden toimijoiden vastaavat roolit samansuuntaisesti. Harnisch nostaa esille sen, että valtioiden roolin ottamiskyky on kausaalinen mekanismi, jonka avulla pystytään ymmärtämään sosiaalisen rakenteen vakautta. Valtioiden roolin ottamiskyvyn avulla valtiot pystyvät nimittäin ratkaisemaan yhteistyön ongelmia, ja roolit myös sallivat toimijan ja hänen vastaroolien haltijoiden toimia ennakoiden ja pitkänäköisesti. Aiemmat rooliteoreetikot ovat jättäneet huomioimatta roolien tekemisen rakenteellisen vaikutuksen: toimijan oman roolin muokkaaminen saattaa johtaa myös muiden toimijoiden roolien muokkaantumiseen. Harnisch haluaakin meadilaisen symbolis-interaktionistisen rooliteorian kautta korostaa roolin tekemisen luovaa ja välillä jopa hajottavaa voimaa. (Harnisch 2012 47–49, 54.)

¹⁴ Mead nimitti tällaisia kriittisiä käännekohtia ongelmallisiksi tilanteiksi (*problematic situations*) (Mead, 1938, 6–10.)

Myös edellisessä luvussa esitelty *altercasting* on merkittävä käsite rooliteoreettisessa tutkimuksessa. Esimerkiksi Malici on yhdistänyt *altercastingin* rooliteoriaan ja määritellyt sen valtion tietoiseksi päätökseksi muokata omaa roolinottokäyttäytymistään, jotta se vaikuttaisi toisten toimijoiden rooleihin (Malici 2006b, 131). Toimija siis pyrkii antamaan toiselle toimijalle omaa haluamaansa roolia täydentävät roolin (McCourt 2011, 1607). Olennainen ero *altercastingin* ja roolin tekemisen välillä on se, että *altercastingia* pidetään tietoisena manipulaatioyrityksenä, kun taas roolin tekemistä ei. Jälkimmäisen kohdalla toimija tulee nimittäin tietoiseksi minän osasta *I* vasta kanssakäymisen tapahtuessa eikä ennen sitä. (Harnisch 2012, 55.)

Valtioiden roolit voivat kehittyä ja muuttua *roolioppimisen* kautta. Harnischin mukaan roolin sisäisen monimutkaisuuden lisääntyminen tai monimutkainen roolien välinen konflikti voi johtaa toimijoiden roolioppimiseen (Harnisch 2012, 49). Roolikonflikteja voi jaotella sen mukaan, onko konflikti roolien sisäinen vai välinen. Roolien sisäinen konflikti syntyy ulkopoliittisten roolikäsitysten monimutkaisuudesta ja haastavuudesta, kun taas roolien välinen konflikti johtuu yhteen sopimattomista, kilpailevista tai yhteen ottavista rooli-odotuksista. (Harnisch, et al. 2011a, 258.) Erilaiset konfliktitilanteet tai niiden yhdistelmät voivat synnyttää toimijan roolin epäjohtonmukaisuutta. Tämä epäjohtonmukaisuus puolestaan voi saada aikaan sen, että toimija hyödyntää luovuutta konfliktitilanteen kohtaamisessa, mikä käytännössä tarkoittaa toimijan roolin muokkaamista tai muuttamista. Tällainen muutos ei kuitenkaan välttämättä ole huomattava, sillä konfliktitilanteeseen reagoiminen ei aina johda kokonaan uuden roolin luomiseen. Sen sijaan toimija saattaa sopeutua uuteen konfliktitilanteeseen vähäisemmällä muutoksilla rooliinsa. Usein roolien muutosta pyritään myös suhteuttamaan valtion ulkopoliittisen päätöksenteon perinteeseen. (Wehner ja Thies 2014, 417.) Roolien vakaus ei ole muutenkaan taattua, ja on normaalia, että roolit voivat muuttua epävakammiksi ajan myötä. Tätä edistävänä tekijänä voi toimia myös yhteiskunnallinen epävakaus. (Nabers 2011, 84.)

3.2.2. Rooli ja identiteetti

Konstruktivistit määritelevät usein roolin ja identiteetin samaksi asiaksi (Thies ja Breuning 2012, 2). Rooli ja identiteetti ovat käsitteinä toisilleen läheiset, mutta silti niiden käsitteelliset ominaisuudet eroavat toisistaan, ja onkin olennaista tehdä tämä ero selväksi. Vaikka konstruktivistit, Wendt etunenässä, ovat nostaneet identiteetin olennaiseksi osaksi teoriaansa aiemmin esitetyn mukaisesti, ei konstruktivistien keskuudessa ole eroteltu

tarpeeksi tarkasti identiteetin ja roolin määritelmiä toisistaan, ja osa konstruktivisteista käyttää näitä termejä toistensa synonyymeina. (Wehner ja Thies 2014, 412.) Konstruktivistit eivät myöskään ole nostaneet McCourtin mukaan rooleja riittävässä määrin tutkimuksen kohteeksi, vaikka roolit ovat olennaisesti yhteydessä identiteettiin (McCourt 2012, 370). Meadilainen symbolis-interaktionistinen rooliteoria on osa konstruktivistista lähestymistapaa kansainvälisen politiikan tutkimukseen, mutta olennaisena erottavana tekijänä niiden välillä on juurikin kysymys roolin ja identiteetin määrittelystä. (Wehner ja Thies 2014, 418.) Seuraavaksi tässä tutkielmassa tarkastellaan tarkemmin roolin ja identiteetin väliseen suhteeseen ja ominaisuuksiin liittyvää keskustelua.

Kratochwilin mukaan identiteetti on tekijä, jonka kautta koemme itsemme jatkuvasti samaksi henkilöksi siitä huolimatta, että omaksumme useita rooleja ja että rooleissa tapahtuu muutoksia. Identiteetti toisin sanoen luo samankaltaisuutta ja jatkuvuutta elämäämme, jossa kuitenkin jatkuvasti tapahtuu muutoksia. Kratochwil tähän keskusteluun liittyen kritisoi ajatusta useista identiteeteistä, hänen mukaansa tällainen ajatus sekoittaa identiteettien ja roolien merkityksiä keskenään. (Kratochwil 2006, 19–20.) Jos vertaa tätä aiemmin esitettyihin Wendtin identiteettityyppeihin, voi pian huomata selvän ristiriidan näissä näkemyksissä. Wendt tunnistaa useamman identiteettityypin ja esimerkiksi sosiaalisia identiteettejä voi hänen mukaansa toimijalla olla useampia.

Nabersille identiteetti ja rooli ovat toisiaan vastavuoroisesti rakentavia ja muokkaavia. Roolit rajoittavat aina jossain määrin toimijoiden toimintaa, ja sitä kautta ne myös vahvistavat, tukevat ja varmistavat toimijoiden identiteettiä (Burke ja Reitzes 1981, 84). Toisaalta identiteetti toimii aina toimijan lähtökohtana toimijan tulkitessa oman roolinsa sosiaalista asemaa. Nabers kuvailee tätä kaksisuuntaisuutta toimijan ja rakenteen väliseksi vastavuoroisuudeksi. Roolit ovat identiteetin perusta, mutta samanaikaisesti roolit saavat merkityksensä identiteetin kautta. (Nabers 2011, 80, 82–83.)

Vaikka Wendtiä on syytetty roolien huomiotta jättämisestä, voi McCourtin mukaan Wendtin teoksesta *Social Theory of International Relations* kuitenkin lähteä ammentamaan konstruktivistien näkemystä roolin merkityksestä sosiaalisessa kanssakäymisessä. Teoksessaan Wendt kritisoi Kenneth Waltzin näkemystä siitä, että anarkisessa kansainvälisessä järjestelmässä luodaan roolirakenne, jossa kaikki valtiot ovat toistensa vihollisia. Yhdistäessään konstruktivistien näkemyksen siitä, että maailma

on luonteeltaan paitsi materiaalinen mutta myös sosiaalinen, ja meadilaisen symbolisen interaktionismin pystyy Wendt osoittamaan, että jaetut ideat, jotka luovat anarkian kulttuurin, voidaan valtion *toiminnan*¹⁵ kautta muokata muiksi vastavuoroisiksi rooleiksi (viholinen, kilpailija ja ystävä). (Wendt 2010 [1999], 251, 342.)

McCourt nostaakin avainsanaksi toiminnan: identiteetin ja toiminnan välille jää toimijavaje, sillä identiteetti ei itsessään ole käsite, joka olisi toimintakeskeinen. Näin konstruktivistiset selitykset, jotka nojaavat identiteettiin jättävät huomioimatta sen, *miksi* valtioiden toiminta on tietyssä tilanteessa sosiaalisesti merkittävää. Jotta tämän saisi korjattua, täytyy turvautua rooleihin. Roolin voi siis nähdä *via mediana* identiteetin ja toiminnan välillä. Roolia ja identiteettiä ei pidä nähdä saman kolikon eri puolina. Ottamalla tai tekemällä roolin tai valtion toteuttaessa *altercastingia* tietyssä tilanteessa valtio omalla toiminnallaan vahvistaa omaa identiteettiään, joka on pohjimmiltaan valtion perusluonne. Pelkästään identiteettiin pohjautuvat konstruktivistiset selitykset, jotka eivät huomioi lainkaan sosiaalisia rooleja, ovat merkityksettömiä, sillä toimijan identiteetin vahvistamisen ennako-odotuksena on sosiaalisten roolien olemassaolo. Roolit nimittäin antavat identiteetille sen merkityksen. (McCourt 2011, 1600, 1604–1605, 1608, 1620.)

McCourtin mukaan konstruktivistien keskittyminen identiteettiin liittyviin kysymyksiin roolien kustannuksella on johtanut siihen, että olennaisia kysymyksiä on jätetty huomioimatta konstruktivismin parissa. Hänen mukaansa selitykset, jotka pohjautuvat ainoastaan valtioiden identiteettiin, ovat luonteeltaan tautologisia¹⁶. Tällaiset selitykset jättävät kokonaan huomioimatta roolit, jotka mahdollista toiminnan, ja toiminta puolestaan vahvistaa valtion identiteettiä. Harnischin tavoin myös McCourt suosittelee meadilaista symbolis-interaktionistista rooliteoriaa ratkaisuksi perinteisen konstruktivismin ongelmiin liittyen identiteettiin ja rooliin. (McCourt 2012, 371.)

Voi siis ajatella, että identiteetti on minän (*self*) osista *I*, joka on toimijan yksilöllinen luonne. *Me* on puolestaan toimijan näkemys itsestään muiden toimijoiden kautta, eli toimijan roolikäsitys (Harnisch 2011a, 40.) Minä on siis kehittyvä sosiaalinen ilmiö, joka Meadille oli myös ideaalityyppi. Minä kehittyy *I*- ja *me*-osien kanssakäymisen kautta. Merkittävää kanssakäymisen kannalta on kieli, sillä Meadille kieli on keino välittää merkittäviä symboleja, joiden kautta *I* saavuttaa itsereflektiivisyyden. Tämän kautta puolestaan *me* ilmaantuu. (Mead 1934, 173–178, 335.) Yhteenvetona voi sanoa, että

¹⁵ Korostus on kirjoittajan oma.

¹⁶ ”Toiminta A tehtiin, koska valtiolla B on identiteetti C, ja valtiolla B on identiteetti C, koska se tekee toimintoja A.” (McCourt 2012, 371.)

roolit rakentavat valtioiden identiteettejä, säätelevät niiden käyttäytymistä sekä muokkaavat kansainvälistä sosiaalista järjestelmää (Harnisch, et al. 2011a, 252).

Jos vertaillaan Wendtin ja symbolis-interaktionististen rooliteoreetikkojen määritelmiä identiteetistä ja roolista löytyy niiden välillä yhteneväisyyksiä, mutta myös selkeitä eroja. Wendt on esittänyt, että korporatiivinen identiteetti vastaa minän osista *I*:ta ja sosiaalinen identiteetti puolesta *me*:ta. Edellä esitetysti Harnisch on puolestaan argumentoinut, että identiteetti vastaa *I*:ta ja rooli *me*:tä. On siis mahdollista ajatella, että Wendtin sosiaalinen identiteetti vastaa rooliteoreetikkojen roolia. Wendt korostaa, että sosiaaliseen identiteettiin vaikuttavat niin yksilölliset kuin rakenteelliset ominaisuudet, ja samalla tavalla Harnisch määrittelee roolin sosiaalisesti positioksi, johon vaikuttavat niin toimijan omat kuin muiden toimijoiden odotukset. Wendtin määritelmät roolista tai rooli-identiteetistä eivät puolestaan vastaa rooliteoreetikkojen määritelmää roolista: rooli on objektiivinen ja kollektiivinen määritelmä toimijan asemasta sosiaalisessa rakenteessa, kun taas rooli-identiteetti on toimijan subjektiivinen näkemys itsestään objektina. Kuten aikaisemmin on tullut ilmi, on symbolis-interaktionistiselle rooliteoreetikoille roolin määrittelyssä erittäin olennaisessa asemassa vastavuoroisuus, jolloin ainoastaan toimijan subjektiivinen näkemys itsestään objektina ei riitä kuvaamaan roolia.

Wendt tunnistaa vain kolme roolia, jotka valtio voi omaksua kansainvälisessä järjestelmässä: vihollinen, kilpailija ja ystävä. Kukin näistä rooleista sosiaalisen toiminnan kautta tuottaa itseään vastaavan anarkian kulttuurin. Wendtin rooli- jaottelua on kuitenkin kritisoitu siitä, että se on liian suppea eikä se sitä kautta tarjoa todellisia analyttisiä työkaluja tarkastella yksittäisten valtioiden ulkopoliittisia päätöksiä. Wendtin tunnistamat roolit eivät myöskään kumpua historiallisesta tai kulttuurisesta kansainvälisen politiikan empiirisestä tarkastelusta, ja Wendt määrittelee mahdolliset roolit jo ennen varsinaista kanssakäymistä. (McCourt 2012, 373–374, 376.) Holsti (1970) puolestaan tunnistoi vähintään 17 erilaista kansallista roolinäkemyksiä. Thiesin mukaan tämäkin lista ei ole täydellinen, vaan valtioilla voi olla huomattavasti useampia mahdollisia rooleja, joita valtio voi vastavuoroisen kanssakäymisen kautta omaksua. Roolien määrää ei siis tarvitse supistaa vain kolmeen tai 17 erilaiseen rooliin, vaan niitä pystytään tunnistamaan huomattavasti enemmänkin. (Thies 2012, 29, 31.) Tässä tutkielmassa tutkitaan Saksalle muodostuvia omia roolikäsityksiä sekä Brasilian, Etelä-Afrikan ja Intian suunnalta Saksaan kohdistuvia rooli-odotuksia. Nämä tunnistetaan empiirisen materiaalin pohjalta, eli roolikäsitysten ja rooli-odotusten nimeämisessä ei hyödynnetä ennalta määriteltyä listaa mahdollisista rooleista.

Tämän tutkielman teoreettisena viitekehyksenä hyödynnetään siis niin Wendtin konstruktivismia kuin myös meadilaista symbolis-interaktionistista rooliteoriaa. Tutkielmassa on yleisellä tasolla konstruktivistinen lähestymistapa, eli maailman ei nähdä olevan ainoastaan materiaallinen vaan myös olennaisella tavalla sosiaalinen. Tutkielman alatutkimuskysymyksiin vastaamisessa hyödynnetään erityisesti rooliteorian käsitteistöä analysoitaessa tutkielman aineistosta Saksan omaa roolinäkemystä, Saksan kohdistuvia rooliodotuksia sekä vastarooleja, joita Saksa Brasilialle, Etelä-Afrikalle ja Intialle rakentaa diskurssissaan. Saksalle kanssakäymisen kautta muodostuvia ulkopoliittisia intressejä analysoitaessa hyödynnetään puolestaan erityisesti Wendtin konstruktivistisen lähestymistavan näkemystä intressien muodostumisesta. Erityisesti intressien muodostumiseen liittyen on hyvä pitää mielessä, että Wendtin määritelmä sosiaalisesta identiteetistä on rinnastettavissa roolikäsitykseen. Toisin sanoen siinä missä Wendt esittää intressien kehittyvän kanssakäymisessä identiteettien kanssa, voi ajatella, että intressit syntyvät kanssakäymisessä myös roolikäsitysten kanssa. Myös Harnisch on esittänyt roolikäsitysten vaikuttavan ulkopoliittisten intressien muodostumiseen (Harnisch 2001, 43).

Jotta tämän tutkielman rakennetta käsittelevään päätutkimuskysymykseen pystytään vastaamaan vastaamalla ensi toimijatasoon keskittyviin alatutkimuskysymyksiin, on tutkielman kannalta myös erittäin olennaista niin wendtiläisen konstruktivismin kuin meadilaisen symbolis-interaktionistisen rooliteorian näkemys rakenteen ja toimijan välisestä vastavuoroisesta vaikutussuhteesta. Saksan ja Brasilian, Etelä-Afrikan ja Intian välisellä kanssakäymisellä ja tässä kanssakäymisessä syntyvillä roolinäkemyksille, -odotuksilla, vastarooleilla ja intresseillä on vaikutuksensa myös kansainvälisen järjestelmän tason kehittymiseen ja muovautumiseen. Saksan suhteet tutkielman maihin siis vaikuttavat samanaikaisesti kansainvälisen järjestelmän kehittymiseen.

4. MENETELMÄ

Tämän tutkielman menetelmänä toimii Essexin koulukunnan diskurssiteoriaan pohjautuva diskurssianalyysi. Diskurssianalyysi on valikoitunut tämän tutkielman menetelmäksi, koska se tarjoaa menetelmällisiä käsitteitä Saksan ulkopoliittisen roolin ja ulkopoliittisten intressien muodostumisen tarkastelemiseen. Diskurssianalyysi jakaa konstruktivistisen tutkimusotteen kanssa samoja ontologisia lähtöoletuksia, minkä ansiosta diskurssianalyysi täydentää tässä tutkielmassa hyödynnettävää konstruktivistista ja meadilaista symbolis-interaktionistista teoreettista viitekehystä menetelmällisillä työkaluilla. Ensimmäisessä alaluvussa esitellään lyhyesti diskurssia ja diskurssianalyysia yleisellä tasolla sekä perustellaan tarkemmin, miksi diskurssianalyysi on valittu tämän tutkielman menetelmäksi. Toisessa alaluvussa syvennytään Essexin koulukunnan diskurssiteoriaan sekä esitellään, kuinka tätä teoriaa hyödynnetään menetelmällisesti tämän tutkielman analyysiluvussa.

4.1. Diskurssi ja diskurssianalyysi

Diane Macdonnell sanoo: ”Diskurssi on sosiaalista.” Tätä hän perustelee sillä, että kaikki puhe ja kirjoittaminen on luonteeltaan lähtökohtaisesti sosiaalista. Tämä näkyy erityisesti siinä, että puheen tai tekstin merkitys vaihtelee sen mukaan, milloin ja missä yhteydessä se on puhuttu tai kirjoitettu. Sama lause voi olla tulkittavissa useilla eri tavoilla. (Macdonnell 1986, 1.) Diskurssianalyytikot korostavatkin, että diskurssien luomat merkitykset ovat sosiaalisesti luotuja esityksiä eivätkä esimerkiksi totuuksia. Usein toistetut diskurssit voivat silti ajan myötä tulla institutionalisoiduiksi tai normalisoiduiksi, jolloin valtaosa toimijoista ei enää kyseenalaista niitä. (Neumann 2008, 61.)

Diskurssianalyysi, määritellään usein tieteelliseksi menetelmäksi, mutta sitä on kuvailtu myös löyhäksi teoreettiseksi viitekehyyksi. Tätä teoreettista viitekehystä yhdistää viisi oletusta: kielenkäytöllä on sosiaalista todellisuutta rakentava vaikutus; merkityssysteemejä on useita rinnakkaisia ja keskenään kilpailevia; merkityksellinen toiminta on kontekstisidonnaista; toimijat kiinnittyvät merkityssysteemeihin; ja kielenkäytöllä on seurauksia aiheuttava luonne. Riippuu tutkimuksesta, tutkimusongelmasta ja -asetelmista, millaisessa asemassa kukin näistä lähtöoletuksista on, eikä kaikkia näitä oletuksia painoteta yhtäläisesti kaikissa tutkimuksissa. (Jokinen, et al. 1993, 17–18.) On tärkeää huomioida, että diskurssianalyysi löyhänä teoreettisena

viitekehyyksenä tai kattoterminä sisältää useampia, yksityiskohtaisempia diskurssiteorioita¹⁷.

Eri diskurssiteoriat antavat työkaluja erilaisiin tutkimuskysymyksiin vastaamiseen, ja diskurssianalyysia voidaan hyödyntää erityyppisissä tutkimuksissa ja useilla eri tieteenaloilla. Diskurssianalyysia voidaan hyödyntää tunnistettaessa yhteiskunnallisessa keskustelussa ilmeneviä kilpailevia diskursseja ja esityksiä samasta aiheesta, mutta yhtä tärkeää on myös se, että diskurssianalyysin avulla pystytään havainnoimaan ajan myötä tapahtuvia kulttuurisia muutoksia todellisuuden esityksissä. Diskurssianalyysi tarjoaa tämän tyyppiseen tutkimukseen erittäin toimivia työkaluja, sillä diskurssit itsessään rajoittavat sitä, kuinka maailma on järjestetty, kuinka ihmiset ajattelevat maailmasta ja mitä ylipäätään pidetään mahdollisena tai mahdottomana erilaisissa tilanteissa. (Neumann 2008, 62.) Tämän tutkielman tavoitteena tutkia, millaisia roolikäsityksiä ja intressejä Saksalle kehittyi suhteissa Brasiliaan, Etelä-Afrikkaan ja Intiaan. Diskurssianalyysi sopii hyvin myös tämänkaltaiseen tutkimukseen.

Konstruktivismi ja diskurssiteoria jakavat keskenään lähtöoletuksia, kuten sen, että todellisuus rakentuu kielenkäytön kautta, ja ne täydentävät toisiaan hyvin tutkimuksen teossa. Toisin kuin Wendt, joka edellisessä luvussa esitetyn kaltaisesti keskittyy teoriassansa hyvin pitkälti identiteettiin ja jättää kielenkäytön merkityksen melko olemattomalle huomiolle, Nicholas Onuf on korostanut erityisesti kielen merkitystä todellisuuden rakentumisessa. Sosiaaliset suhteemme rakentavat meistä sellaisia kuin me olemme, mutta toisaalta me myös rakennamme maailmasta sellaisen kuin se on. Onufin mukaan rakennamme maailmaa tekemällä toisillemme asioita ja puhumalla toisillemme asioista. Onuf toteaaakin: ”Puhuminen on tekemistä.” Kieli ei ole siis pelkästään vain esittävää vaan myös suorittavaa: kielen avulla voidaan suorittaa tekoja sen sijaan, että kielen avulla vain esitettäisiin niitä (Onuf 1989, 59, 82).

Wendtiä on kritisoitu muiden konstruktivistien toimesta hänen liian vähäiseksi jääneestä huomiosta kielen merkitykselle sosiaalisen todellisuuden rakentumisessa. Esimerkiksi Zehfussin mukaan Wendtin kuvaus kahden toimijan ensikohtaamisesta, joka johtaa roolin ottamiseen ja toisen toimijan *altercastingiin*, antaa ymmärtää, että kommunikointi tässä tilanteessa toimijoiden välillä tapahtuu ainoastaan eleiden eikä kielen kautta. Tämä

¹⁷ Tunnettuja diskurssiteoreetikoita ovat muun muassa valtasuhteisiin keskittyvä Michel Foucault (ks. esimerkiksi *Archaeology of Knowledge* 2002 [1969], alkuperäisteos *L'Archéologie du savoir*, Routledge Classics, Abingdon, Yhdistynyt Kuningaskunta), sekä kriittistä diskurssianalyysin koulukuntaa edustava Norman Fairclough (ks. esimerkiksi *Discourse and Social Change* 1992, Polity Press, Cambridge, Yhdistynyt Kuningaskunta).

keskittyminen ainoastaan esimerkiksi hyökkäyksen tai perääntymisen kaltaisten eleiden tulkitsemiseen rajoittaa Zehfussin mukaan Wendtin konstruktivismia. (Zehfuss 2001, 68–70.) Myös Fierke on kritisoinut Wendtin teoriaa kielen roolin puuttumisesta. Hänen mukaansa suurin ongelma tässä on se, että konstruktivistien odotetaan tunnistavan merkityksiä, tekvän tulkintoja ja oletuksia ilman, että kielen roolia ajatellaan sen syvemmin. Koska merkityksen ja tulkinnan rooli on niin olennainen konstruktivismille, on Fierken mukaan tärkeää, että konstruktivistit ottaisivat riittävästi huomioon kielen ja maailman välisen suhteen. (Fierke 2001, 118.)

Vaikka Wendt on jättänyt edellä esitetyn kritiikin mukaisesti kielen liian vähäiselle huomiolle, on kieli kuitenkin useimmille konstruktivisteille avainasemassa. Diskurssit vaikuttavat siihen, miten poliittiset toimijat määrittelevät itsenä ja intressinsä, ja siten diskurssit myös vaikuttavat poliittisten toimijoiden käyttäytymiseen. Yhteiskunnassa vallitsevat diskurssit kertovat uskomuksista ja intresseistä ja samalla nämä diskurssit muokkaavat niitä. Vallitsevat diskurssit myös vahvistavat hyväksyttäjä käyttäytymisnormeja. Tämä puolestaan vaikuttaa suoraan muutoksen ja kehittymisen mahdollisuuteen sekä niiden lähteisiin. (Walt 1998, 40–41.) Vaikka tämän tutkielman teoreettinen viitekehys perustuu Wendtin konstruktivismiin, on tutkielman analyysissä ja menetelmän valinnassa pyritty huomioimaan Wendtin kohtaamaa kritiikkiä kielestä. Tästä johtuen tutkielman varsinainen analyysi tehdään hyödyntämällä diskurssianalyysia menetelmänä. Tällöin jaetaan laajemmin muiden konstruktivistien keskuudessa vallitseva näkemys kielen ja diskurssien merkityksestä ja voimasta todellisuuden rakentumisessa.

Diskurssianalyysi sopii lähtökohtaisesti hyvin myös rooliteoreettisen tutkimukseen, mikä osaltaan tukee päätöstä valita diskurssianalyysi tämän tutkielman menetelmäksi. Rooliteoreetikot korostavat, että valtioiden roolit ovat jatkuvassa kehittymisen tilassa. Niitä rakennetaan yhä uudelleen ja uudelleen, mikä tarkoittaa sitä, että ne luodaan uudelleen jatkuvasti ja välillä niitä myös muokataan. Tämän roolin rakennusprosessin takana on muiden toimijoiden sanat ja teot. (Harnisch, et al. 2011b, 2.) Kuten Onuf edellä esitetysti on todennut puhumisen olevan tekemistä, rooliteorian näkökulmasta tämä tekeminen näkyy erityisesti roolien rakentumisessa ja muokkaantumisessa.

Toimijoiden identiteetin tai subjektiviteetin muodostumisen tutkiminen diskurssianalyysilla on perinteistä valtio-opillisessa ja kansainvälisen politiikan tutkimuksessa. Tällaisessa tutkimuksessa on usein keskitytty tutkimaan toisaalta sitä, kuinka toimijan identiteetti on kehittynyt politiikan kautta, mutta toisaalta myös sitä,

kuinka identiteetit rakentavat tietynlaista politiikkaa. (Herschinger ja Nonhoff 2014, 194.) Kuten edellisessä luvussa käydyssä keskustelussa identiteetin ja roolien suhteesta on tullut ilmi, vallitsee identiteetin ja roolien välillä kahdensuuntainen suhde. McCourt korostaa erityisesti sitä, että roolit ovat identiteetin ja toiminnan välissä sijaitseva linkki, joka mahdollistaa varsinaisen toiminnan ja politiikan tekemisen. Diskurssien tutkiminen mahdollistaa siis myös toimijoiden roolien kehittymisen tutkimisen.

Myös Mead, jonka työstä edellä esitetyksi niin konstruktivistit kuin rooliteoreetikot ovat ammentaneet paljon omaan ajatteluunsa, on korostanut kielen merkitystä. Mead kuvailee kieltä prosessiksi, jonka kautta yksittäinen toimija saa käsityksen muiden yhteiseen toimintaan osallistuvien toimijoiden näkemyksistä. Kieli stimuloi muita toimijoita esittämään oman osansa, ja näin toimija saa muilta vastauksen omaan toimintaansa. (Mead 1934, 335.) Kieli vaikuttaa siis olennaisella tavalla siihen, kuinka toimijat reagoivat ja toimivat, ja tämä on suorassa yhteydessä rooliteorian käsitteisiin kuten roolin tekemiseen ja *altercastingiin*.

Yhteenvetona voi todeta, että diskurssianalyysi sopeutuu lähtökohtaisesti hyvin konstruktivismin nojaavan tutkimuksen tekoon. Diskurssianalyysia on myös hyödynnetty aiemmissa rooliteoreettisissa tutkimuksissa, ja esimerkiksi Nabers esittää, että diskurssianalyysi voi tarjota hedelmällisiä menetelmällisiä työkaluja roolien kehittymisen ja muuttumisen tutkimiseen. Nabers suosittelee erityisesti Essexin koulukunnan diskurssiteoriaan pohjautuvaa diskurssianalyysia, joka on valittu myös tämän tutkielman menetelmäksi. (Nabers 2011, 74). Seuraavaksi esitellään tarkemmin Essexin koulukunnan diskurssiteoriaa sekä esitetään, kuinka diskurssiteoriaa hyödynnetään menetelmällisesti tämän tutkielman analyysin tekemisessä.

4.2. Essexin koulukunnan diskurssiteoria

Essexin koulukunnan diskurssiteorian ovat kehittäneet Ernesto Laclau ja Chantal Mouffe. He loivat pohjan teorialleen teoksessaan *Hegemony and the Socialist Strategy* (1985), jossa he tarkastelivat historiallisesti muun muassa luokkaidentiteetin diskursiivista rakentumista ja kehittymistä. Jørgensen ja Phillips korostavat, että Laclau ja Mouffe yhdistelemällä ja muokkaamalla marxismia ja strukturalismia luovat post-strukturalistisen teorian, jossa merkitys luodaan prosessien verkossa (Jørgensen ja Phillips 2002, 25). Sinänsä Laclau ja Mouffin työ ei ensisijaisesti ole diskurssiteoria vaan sosiaaliteoria ja poliittinen teoria, joka kuitenkin näkee kaiken sosiaalisen

kytkeytyvän diskursiiviseen. Tästä johtuen teoksen keskiössä on olennaisella tavalla diskurssi. (Nonhoff 2007, 8–9.)

Herschinger ja Nonhoff (2014) luokittelevat Essexin koulukunnan diskurssiteorian luonteeltaan analyttiseksi ja konstitutiiviseksi. Heidän luokittelussaan diskurssiteorian kysymyksen asettelu voi olla joko analyttistä tai normatiivista. Konstitutiivisen diskurssianalyysin vastinparina on taas instrumentaalinen. Instrumentaalinen diskurssianalyysi lähtee ajatuksesta, että yksilöt tai toimijat enemmän tai vähemmän tietoisesti pyrkivät vaikuttamaan diskurssin muotoutumiseen. Konstitutiivista lähtökohdista nousevasta diskurssianalyysissä oletuksena taas on, että diskurssin ja toimijoiden välinen suhde on kaksisuuntainen ja toisiinsa vaikuttava. (Herschinger ja Nonhoff 2014, 197.) Essexin koulukunnan diskurssiteoriaa hyödyntämällä voi siis tehdä ennemmin analyttistä kuin normatiivista tutkimusta, jonka taustalla on oletus siitä, että niin toimijat kuin diskurssit vaikuttavat toisiinsa.

Laclau ja Mouffe kehittävät teoksessaan *Hegemony and Socialist Strategy* puhtaasti konstruktivistisen määritelmän identiteetistä, ja tässä yhteydessä diskurssi nousee merkittävään rooliin. Laclaun ja Mouffin mukaan diskurssi on ”jäsenelty kokonaisuus, joka syntyy artikuloituista käytänteistä”. Nämä artikuloitut käytänteet puolestaan vaikuttavat suoraan toimijoiden identiteetin kehittymiseen ja muokkaantumiseen. Diskursiiviset rakenteet rakentavat ja järjestävät sosiaalisia suhteita. (Laclau ja Mouffe 1985, 96, 105.)

Laclau ja Mouffe kutsuvat eri näkemyksiä tai kantoja, jotka ovat artikuloitu diskurssissa *momenteiksi*. Artikulaatio tässä yhteydessä on toiminto, jonka kautta eri elementtien välille syntyy suhde. Artikulaatio siis yhdistää nämä kannat diskurssissa. *Elementit* ovat puolestaan näkemyksiä tai kantoja, joita ei ole diskursiivisesti artikuloitu eivätkä näin ollen ole ainakaan vielä kehittyneet momenteiksi. Diskurssin kautta toisiinsa yhteydessä olevat momentit muodostavat julkisen diskurssin. Elementtien kehittyminen momenteiksi ei Laclaun ja Mouffin mukaan ole koskaan täysin toteutunutta. Käytännössä tämä tarkoittaa, ettei yksikään identiteetti koskaan muodostu valmiiksi eikä saavuta lopullista muotoaan, sillä identiteetti ei pysty suojautumaan ulkopuolisilta diskursseilta, jotka voivat aina muokata identiteettiä. (Laclau ja Mouffe 1985, 105, 110–111.) Tämä ei kuitenkaan estä sitä, että pyrimme saavuttamaan valmiita ja pysyviä merkityksiä asioille asettamalla niitä tietynlaisiin suhteisiin keskenänsä. Diskurssianalyysin tarkoituksena on tutkia näitä prosesseja, joissa asioiden merkityksiä yritetään saada pysyviksi, ja

prosesseja, jotka saavat osan merkityksistä näyttäytymään luonnollisina. (Jørgensen ja Phillips 2002, 25–26.)

Tärkeänä terminä Laclaulle ja Mouffelle toimii myös diskurssin kenttä (*field of discursivity*). Tällä he tarkoittavat kaikkia vaihtoehtoisia merkityksiä, jotka tietty diskurssi jättää ulkopuolelleen. Nämä merkitykset voi nähdä ylijäämäisinä merkityksinä. Yksittäisillä objekteilla on historian kuluessa ollut erilaisia merkityksiä eri diskursseissa, ja nämä muiden diskurssien muodostamat merkitykset halutaan sulkea yksittäisen diskurssin ulkopuolelle, jotta saataisiin muodostettua yhtenäinen merkitys (Jørgensen ja Phillips 2002, 27). Diskurssin kenttä määrittää toisaalta objektien diskursiivisen luonteen, mutta toisaalta se määrittelee myös sen, ettei yksikään diskurssi koskaan saavuta lopullista muotoaan. Toisin sanoen diskurssi rakentuu aina suhteessa diskurssin kenttään, joka sisältää kaiken, mikä pyritään jättämään diskurssin ulkopuolelle. (Laclau ja Mouffe 1985, 111.)

Laclau ja Mouffe korostavat, että vaikka merkitysten täydellinen pysyvyys ei ole mahdollista, on merkitysten osittainen pysyvyys kuitenkin pakollista. Jos merkityksillä ei ole lainkaan pysyvyyttä, ei ole myöskään mahdollista esittää vaihtoehtoista näkemystä merkityksestä. Merkityksillä täytyy siis olla jonkinasteista, osittaista pysyvyyttä. Diskurssin tarkoituksena on aina hallita diskurssin kenttää ja luoda ydin, joka sulkee diskurssin kentän itsensä ulkopuolelle. Diskursiivisia pisteitä, jotka onnistuvat tässä ja saavuttavat osittaisen pysyvyyden, Laclau ja Mouffe kutsuvat solmupisteiksi (*nodal point*). (Laclau ja Mouffe 1985, 112.) Solmupisteet ovat diskurssin ytimessä ja sen ympärille rakentuu varsinainen diskurssi: muut diskurssin momentit järjestäytyvät solmupisteen ympärille ja saavat merkityksensä suhteessa solmupisteeseen (Jørgensen ja Phillips 2002, 26).

Jørgensen ja Phillips korostavat kuitenkin, että vaikka diskurssi rakennetaan solmupisteiden ympärille ja solmupisteet ovat siinä mielessä etuoikeutetussa asemassa, ovat ne itsessään merkitykseltään tyhjiä. Solmupisteet eivät saavuta tiettyä merkitystä, ennen kuin ne on sijoitettu tiettyyn diskurssiin. Toisin sanoen myös solmupisteet ovat elementtejä. Laclau nimittää tämänkaltaisia elementtejä, jotka ovat erittäin alttiita erilaisille merkityksille *kelluviksi merkitsijöiksi* (Laclau 1990, 28). Solmupiste on siis merkityksen kiteytyminen tiettyssä diskurssissa, kun taas kelluva merkitsijä viittaa diskurssien väliseen kiistaan tiettyjen tärkeiden ja olennaisten objektien merkityksen määrittelystä. (Jørgensen ja Phillips 2002, 28.)

Tämän tutkielman luvussa kolme esitetyn mukaisesti rooli ja identiteetti rakentuvat vastavuoroisesti ja vaikuttavat toisiinsa. Tämän lisäksi rooli voidaan nähdä identiteetin ja toiminnan välissä sijaitsevana linkkinä, joka mahdollistaa varsinaisen toiminnan. Laclau ja Mouffin määritelmä identiteetin konstruktivistisesta luonteesta ja näkemys diskurssien merkityksestä identiteetin rakentumiseen ja muokkaantumiseen on siis yhdistettävissä keskusteluun roolien kehittymisestä ja toisaalta myös toimijan intresseihin, jotka johtavat tietynlaiseen toimintaan. Nabersin mukaan roolien kannalta tämä Laclau ja Mouffin konstruktivistinen määritelmä identiteetistä tarkoittaa sitä, että rakenteet, joissa roolit ovat olemassa, ovat diskursseja. Kaikki sosiaalinen ja kulttuurinen on ylipäänsä rakentunut tai muodostunut diskurssien kautta. On myös olennaista huomata, että tästä johtuen toimijoiden sosiaalisten roolien määritelmät voivat vaihdella riippuen siitä, minkä diskurssin osana ne on määritelty. (Nabers 2011, 85.) Kuten tämän tutkielman luvussa kolme on tullut jo ilmi, voi valtioilla olla useampi rooli samanaikaisesti ja ylipäänsä valtioiden rooleihin kohdistuu useita, erilaisia odotuksia eri toimijoiden suunnalta.

Olennaista Laclau ja Mouffin keskustelussa identiteetistä ja diskurssista on se, että diskurssi liittyy aina pohjimmiltaan muutokseen (Nabers 2011, 85). Heidän mukaansa toimijoiden identiteetit eivät koskaan saavuta lopullista muotoaan, vaan ne ovat aina lyhytaikaisia ja jatkuvassa kehittymisen tilassa. Tämä johtuu siitä, että rakenne eli diskurssi, jossa toimijoiden identiteetit ovat olemassa, ei edellä esitetysti ole koskaan kiveen hakattu, vaan aina kehittymässä. Näin identiteetti muuttuu ja kehittyy ajan myötä diskurssien kautta. (Laclau ja Mouffe 1985, 85–86, 114.) Laclau ja Mouffe edustavat Lacanin kanssa samaa näkemystä, että toimijan kokonainen *minä* ei koskaan toteudu, vaan identiteetit ovat aina keskeneräisiä (Lacan 1977, 2).

Laclau ja Mouffin tarkoituksena ei ole tunnistaa, mistä ryhmistä yhteiskunta todellisuudessa koostuu, vaan kuinka todellisuus luodaan niin, että se vaikuttaa luonnolliselta. Niin kollektiiviset kuin yksittäisten ihmisten identiteetit eivät edellä esitetyn mukaisesti ole sisäsyntyisiä tai annettuja, vaan ne ovat osa diskursiivista kamppailua, ja näin ne ovat diskursiivisten prosessien tuote ja tulos. (Jørgensen ja Phillips 2002, 33–34.) Identiteetti rakentuu diskursiivisesti vastaavuusketjujen (*chains of equivalence*) kautta. Vastaavuusketjuissa eri merkit on jaoteltu ja yhdistetty ketjuihin, jotka asetetaan vastakkain toisten ketjujen kanssa. Näin määritellään toisaalta, millainen toimija on, mutta toisaalta myös se, millainen toimija ei ole. (Laclau ja Mouffe 1985, 127–128.) Kaikki identiteetit ovat siis suhteellisia, ja niitä määrittävät erottelu ja vastakkainasettelu. Laclau korostaa sitä, että identiteetin kanssa vastakkain aseteltava

voima toisaalta estää identiteettiä koskaan muodostumasta valmiiksi, mutta toisaalta se on osa identiteetin olemassaolon edellytyksiä. Koska identiteetti on aina suhteellinen, ei se olisi sama identiteetti ilman vastakkaista voimaa. (Laclau 1990, 20–21.)

Diskurssien kautta toimijalle rakentuu *subjektiasemia*, jotka eivät nekään ole pysyviä, vaan aina alttiita muutokselle (Laclau ja Mouffe 1985, 115). Laclau ajattelussa nousee merkittävään rooliin *identifikaatio*. Laclau mukaan diskurssien luomat subjektiasemat ovat aukkoja rakenteessa, joita toimijat yrittävät täyttää. Juuri tässä kohdassa nousee esiin identifikaation merkitys. (Laclau 2000, 58.) Koska toimija ei täysin samaistu diskurssien luomiin subjektiasemiin, hän identifikaation avulla kuitenkin täyttää nämä rakenteelliset aukot. Identifikaatio käytännössä tapahtuu nimeämällä. Nimeämällä itsensä ja toisensa roolinkantajat luovat ja rakentavat toisensa toimijoina. (Nabers 2011, 85–86.) Identifikaatio ei kuitenkaan koskaan muodostu täydelliseksi, vaan se täytyy aina uudelleen luoda identifioimalla ja nimeämällä uudestaan (Laclau ja Zac 1994, 16).

Kun toimijoiden identifikaatio ja nimeäminen yhdistetään vastaavuusketjuihin ja niiden sisältöön, voidaan ajatella, että diskurssit tarjoavat myös tietynlaisia ohjeita käyttäytymisen suhteen toimijoille, jotka samaistuvat tiettyyn rooliin kuten liittolainen (Jørgensen ja Phillips 2002, 43). Vastaavuusketjut määrittelevät merkkiensä kautta toimijoiden intressejä ja ominaisuuksia ja toisaalta erottelevat ne muista toimijoista vertaamalla niitä toisiin vastaavuusketjuihin. Vastaavuusketjujen kautta päästään siis käsiksi myös intresseihin.

Diskurssi, joka vaikuttaa identiteetin muovautumiseen, vaikuttaa aina myös rooliin, sillä edellä esitetysti identiteetin ja roolin välinen suhde on kaksisuuntainen ja roolit sijaitsevat diskurssin muodostamassa rakenteessa. Tästä johtuen kaikki edellä esitetty identiteettien diskursiivisesta muotoutumisesta ja kehitymisestä liittyy myös roolien kehittymiseen. Kuten rooliteoreetikot ovat esittäneet, roolit eivät ole, niin kuin eivät identiteettkään, pysyviä tai valmiita, vaan jatkuvassa kehityksessä ja rakentumisessa. Tämän lisäksi nimeämällä diskursseissa itsensä ja toisensa toimijat voivat määrittellä rooliodotuksia, ottaa ja tehdä roolin sekä suorittaa *altercastingia*. Tämän tutkielman aiheena on Saksan roolikäsityksen lisäksi myös kysymys Saksan ulkopoliittisista intresseistä. Essexin koulukunnan diskurssiteorian yhteydessä käyty keskustelu identiteeteistä vaikuttaa myös toimijan intressien muodostumiseen, sillä kuten aiemmin tässä tutkielmassa on mainittu, toimijoiden intressit pohjautuvat niiden identiteetteihin.

Essexin koulukunnan diskurssianalyysi ei suoranaisesti sisällä analyttisiä työkaluja, joilla lähteä tekemään varsinaista diskurssianalyysia. Tämä johtuu siitä Laclau ja Mouffe ovat ensisijaisesti keskittyneet teoksessaan teorian kehittämiseen. Esimerkiksi Jørgensen ja Phillips kehottavat täydentämään Essexin koulukunnan diskurssianalyysia muiden diskurssianalyysin lähestymistapojen menetelmillä. (Jørgensen ja Phillips 2002, 24.) Seuraavaksi esitellään, kuinka Essexin koulukunnan diskurssiteoriaa ja sen käsitteitä hyödynnetään tässä tutkielmassa analyysin tekemisessä.

Essexin koulukunnan diskurssianalyysin keskiössä on kysymys siitä, kuinka rakenne, jota edustavat diskurssit, on rakennettu ja kuinka sitä on muutettu. Jotta näihin kysymyksiin pystyy vastaamaan, on olennaista tutkia, kuinka artikulaatiot uudelleen tuottavat, haastavat tai muuttavat diskursseja. Jørgensen ja Phillips kiinnittävät tässä erityisesti huomiota tiettyihin artikulaatioihin ja millaisia merkityksiä ne luovat asettamalla elementtejä tietynlaisiin suhteisiin keskenään ja toisaalta myös mitä mahdollisia merkityksiä ne poissulkevat. Tiettyjen diskurssien solmupisteiden tunnistaminen on heidän mukaansa hyvä tapa lähteä tekemään tätä. He korostavat solmupisteiden tunnistamisen merkitystä myös tutkittaessa identiteetin muodostumista diskurssianalyysissa. Tällöin on erityisen olennaista tunnistaa subjektiasemat, jotka diskursiivisissa rakenteissa vaikuttavat olevan olennaisia. Kun solmupisteet, joiden ympärille identiteetti on organisoitu, on tunnistettu, voidaan analysoida, kuinka solmupiste saa merkityksensä toisaalta samaistamalla ja toisaalta erottelemalla sen muista. (Jørgensen ja Phillips 2002, 29–30, 46–47.)

Kuten jo aikaisemmin tässä luvussa mainittiin, ovat solmupisteiden merkitykset yksinään tyhjiä. Vastaavuusketjujen kautta ne saavat sisältönsä ja merkityksensä, sillä vastaavuusketjut yhdistävät ne muiden merkkien kanssa. Kun diskurssianalyysiin sisällytetään diskurssien sisältyvien vastaavuusketjujen tunnistaminen, voi tätä kautta lähteä tunnistamaan diskursseja ja identiteettejä. Näin voidaan siis tutkia sitä, kuinka diskurssit rakentavat identiteettejä. (Jørgensen ja Phillips 2002, 50–51.) Tämän tutkielman aineistoa analysoitaessa on keskitytty tunnistamaan diskurssien solmupisteet, joiden ympärille diskurssit rakentuvat. Tämän jälkeen on erityistä huomiota kiinnitetty vastaavuusketjujen tunnistamiseen ja hahmottamiseen, sillä edellä esitetysti vastaavuusketjut vaikuttavat, millaisena toimijan rooli ja hänen intressinsä nähdään. Olennaista on toki kiinnittää huomiota myös diskurssissa tapahtuvaan nimeämiseen ja sen vaikutuksiin roolien suhteen.

Rooli, johon diskurssi toimijan pakottaa samaistumaan, on havaittavissa tutkimalla diskursiivisia momentteja, jotka symboloivat tätä roolia. Tällaisia momentteja voivat esimerkiksi vihollisvaltiota luovassa diskurssissa olla ilmaisut kuten ”uhka” ja ”turvattomuus”. Tämän lisäksi diskurssit tarjoavat esimerkkejä muun muassa toiminnoista, vastuista ja intresseistä, jotka liittyvät tähän rooliin. Diskurssi siis luo roolin lisäksi myös kyseiseen rooliin liittyvät kielelliset ja ei-kielelliset käytännöt. (Marttila 2015, 37–38.) Tämän tutkielman analyysissä on solmupisteiden ja vastaavuusketjujen lisäksi tunnistettu tällaisia diskursiivisia momentteja, jotka omalta osaltaan rakentavat Saksan ulkopoliittista roolia ja ulkopoliittisia intressejä.

Tämän tutkielman analyysin kannalta olennaista Essexin koulukunnan diskurssiteoriasta ovat siis erityisesti solmupisteet, vastaavuusketjut ja nimeäminen. Näiden käsitteiden avulla tässä tutkielmassa on hahmotettu ja tunnistettu diskurssi, joka luo Saksan ulkopoliittista roolikäsitystä ja ulkopoliittisia intressejä suhteissa Brasiliaan, Etelä-Afrikkaan ja Intiaan. Analyysia tehdessä on kiinnitetty erityistä huomiota aineiston diskursiivisiin momentteihin, jotka symboloivat Saksan roolia ja ilmaisevat intressejä, jotka liittyvät tähän rooliin. Analyysia tehdessä on myös huomioitu se, että Essexin koulukunnan diskurssiteorian esittämällä tavalla diskurssit ja niiden rakentamat identiteetit eivät ole koskaan valmiita tai pysyviä vaan aina jatkuvassa kehittymisen ja rakentumisen tilassa.

5. AINEISTON ANALYYSI

Tässä luvussa analysoidaan tämän tutkielman aineistoa hyödyntämällä edellä esitettyjen teorioiden käsitteistöä sekä menetelmällisiä työkaluja. Ensimmäisessä alaluvussa kerrotaan, kuinka tutkielman aineisto on valittu ja mistä aineisto koostuu. Tämän lisäksi esitellään vielä tarkemmin, kuinka aineiston analyysi on käytännössä toteutettu. Toisessa alaluvussa analysoidaan aineistoa edellä esitetyllä tavalla.

5.1. Aineiston esittely

Kansainvälisen politiikan tutkijoiden pääaineistoa ovat yleensä muun muassa diplomaattiset dokumentit ja kirjalliset kopiot haastatteluista. Nämä aineistot sopivat myös hyvin diskurssianalyysin aineistoksi. (Milliken 1999, 231.) Tämän tutkielman alatutkimuskysymysten tavoitteena on tutkia toisaalta Saksan omia roolikäsityksiä ulkopoliittisesta roolistaan suhteissa Brasiliaan, Etelä-Afrikkaan ja Intiaan ja toisaalta tutkimuksen mailta Saksaan kohdistuvia rooliodotuksia näissä suhteissa. Samanaikaisesti analysoidaan Saksalle diskurssin ja kehittyvän roolikäsityksen kautta muodostuvia intressejä. Roolia tehdessään, kuten luvussa kolme on tuotu ilmi, pyrkii toimija aina saamaan toisen toimijan omaksumaan omaa rooliaan täydentävän vastaroolin, joten analyysissa huomioidaan myös, millaisiin vastarooleihin Saksa yrittää tutkielman maat asettaa. Tämä kertoo samalla Saksan omista roolinäkemyksistä. Tutkimalla näitä toimijatason piirteitä vastataan tutkielman päätutkimuskysymykseen Saksan suhteiden vaikutuksesta kansainväliseen järjestelmään.

Tutkielman aineisto koostuu niin Saksan omista lähteistä kuin tutkimuksen aiheeksi valittujen maiden tuottamista lähteistä. Näin on ollut tarkoitus koostaa aineisto, joka toisaalta pystyy vastaamaan kysymykseen siitä, millainen käsitys Saksalla itsellään on omasta roolistaan ja millaisia vastarooleja se näkee Brasilialla, Etelä-Afrikalla ja Intialla olevan, ja toisaalta kysymykseen siitä, millaisia rooliodotuksia Saksaan kohdistuu Brasilian, Etelä-Afrikan ja Intian suunnalta. Kuten aiemmin tässä tutkielmassa on esitetty, muodostuvat toimijan intressit toimijan roolin kautta ja toimijan kanssakäymisessä muiden toimijoiden kanssa, joten aineisto tarjoaa vastauksen tätä kautta myös tähän tutkimuskysymykseen.

Tutkielman aineisto on ajallisesti rajattu liittokansleri Angela Merkelin toiseen ja kolmanteen hallituskauteen, joista ensimmäinen oli 28.10.2009–17.12.2013 ja

jälkimmäinen 17.12.2013–14.3.2018¹⁸. Ajankohdan rajaamiseen vaikutti toisaalta se, että vuonna 2011 Saksa aiheutti kohua jättäytymällä äänestämässä YK:n turvallisuusneuvostossa päätöksestä 1973, ja näin sen nähtiin liittoutuvan muun muassa Intian ja Brasilian kaltaisten kehittyvien valtojen kanssa. Toisaalta Saksan liittohallitus julkaisi vuonna 2012 strategiapaperinsa *Globalisaation muokkaaminen – kumppanuuksien laajentaminen – vastuun jakaminen*, jonka kautta liittohallitus ilmaisi halukkuutensa rakentaa aktiivisemmin uusia ja laajempia suhteita kehittyvien maiden kanssa. Tämän lisäksi ulkoministeriö ja liittohallitus julkaisivat vuosina 2010 ja 2011 omat Latinalaisen Amerikan ja Karibian sekä Afrikan konseptit, jotka liittyvät Saksan suhteisiin Brasiliaan ja Etelä-Afrikkaan. Aineiston koostamiseen vaikutti myös se, että aineisto tuli pitää hallittavan kokonaisuena. Tämän lisäksi esimerkiksi Merkelin ensimmäisen hallituksen aikaisia dokumentteja vaikutti olevan heikommin tarjolla ulkoministeriön ja liittokanslerin julkisilla kotisivuilla, mikä osaltaan olisi vaikeuttanut aineiston koostamista.

Aineisto koostuu Saksan osalta ulkoministeriön ja liittokanslerin julkisilta kotisivuilta löytyvistä haastatteluista, lehdistötilaisuuksien lausunnoista sekä puheista. Näiden lausuntojen antajina tai puhujina ovat toimineet joko liittokansleri Angela Merkel, joku toisen tai kolmannen hallituksen kolmesta ulkoministeristä¹⁹ tai joku ulkoministerin apulaisministereistä²⁰. Aineistoa muodostaessa ulkoministerin ja liittokanslerin kotisivujen uutisarkiston kautta on haettu kaikki haastattelut, lehdistötilaisuuksien lausunnot sekä puheet, joissa on mainittu joko *Brasilia*, *Etelä-Afrikka*, *Intia* tai *BRICS*. Myös *IBSA*-hakusanalla etsittiin aineistoa, mutta tällaista aineistoa ei löytynyt näiltä sivustoilta. Tämän jälkeen aineisto käytiin alustavasti läpi, ja aineistosta poistettiin materiaali, joka ei ollut olennaista tämän tutkielman kannalta. Tällaisia olivat esimerkiksi maininnat, joissa mainittiin ulkoministerin vierailu johonkin tutkimuksen kohteena olevista maista, mutta ei kerrottu sen tarkemmin vierailun sisällöstä tai maiden suhteista.

Huomionarvoista on, ettei kaikki tästä aineistosta liity Saksan ja maiden välisiin kahdenvälisiin suhteisiin, vaan esimerkiksi osa puheista on pidetty esimerkiksi

¹⁸Merkelin kolmas hallitus erotettiin virallisesti liittopresidentti Frank-Walter Steinmeierin toimesta jo 24.10.2017. Koska uutta hallitusta ei ollut vielä saatu muodostettua, jatkoi hallitus vielä tämänkin jälkeen toimintaansa, kunnes uusi liittohallitus oli saatu muodostettua. (Steinmeier 2017.) Aineistossa on otettu huomioon kolmannen hallituksen tosiasiallinen toimintakausi.

¹⁹Merkelin toisen hallituksen ulkoministerinä toimi FDP-puolueen Guido Westerwelle. Kolmannen hallituskauden alkupuolella ulkoministerinä toimi SPD:n Frank-Walter Steinmeier, joka myöhemmin siirtyi liittovaltion presidentiksi ja jota seurasi vuoden 2017 alusta myös SPD:tä edustanut Sigmar Gabriel.

²⁰Aineistossa heitä ovat Maria Böhmer, Werner Hoyer, Georg Michael Link ja Cornelia Pieper.

eurooppalaisille kumppaneille. Näin aineisto ei kerro ainoastaan, millaisia roolikäsityksiä, -odotuksia ja intressejä Saksa esittää omissa kahdenvälisissä suhteissaan Brasiliaan, Etelä-Afrikkaan ja Intiaan. Tämän lisäksi aineisto kuvaa myös, millaisena nämä näkyvät suhteissa muihin maihin esimerkiksi perinteisiin kumppaneihin EU:hun ja Yhdysvaltoihin.

Haastatteluiden, lehdistölausuntojen ja puheiden lisäksi aineistoon on sisällytetty Saksan ulkopoliittisia dokumentteja ja strategiapapereita. Yksi näistä dokumenteista on jo aiemmin mainittu vuoden 2012 strategiapaperi *Globalisaation muokkaaminen – kumppanuuksien laajentaminen – vastuun jakaminen*. Tämän lisäksi aineistoon kuuluvat ulkoministeriön julkaisema maanosakonsepti *Saksa, Latinalainen Amerikka ja Karibia: Liittohallituksen konsepti*²¹ (2010) ja Saksan liittohallituksen julkaisema *Saksa ja Afrikka: Liittohallituksen konsepti*²² (2011). Saksa ei ole julkaissut Aasiasta tuoretta maanosakonseptia, mutta Saksan ja Intian kahdenvälisen suhteiden pohjana toimii dokumentti *Agenda saksalais-intialaiselle kumppanuudelle 2000-luvulla*²³ (2000) (Liittohallituksen lehdistö- ja tiedotustoimisto 2017). Tämä dokumentti on jo vuodelta 2000, mutta se on sisällytetty aineistoon, jotta myös Intian suhteiden pääpiirteitä olisi kuvaamassa liittohallituksen virallinen dokumentti.

Edellä mainittujen lisäksi Saksan osalta aineistoon on sisällytetty myös Merkelin toisen ja kolmannen hallituksen koalitionsopimukset, joissa määritellään pohja ja tavoitteet muun muassa hallituskauden ulkopoliitille. Saksan hallitukset eivät ole julkaisseet ulkopoliittisia selontekoja, joissa määriteltäisiin hallituksen ulkopoliittiset linjaukset, joten koalitionsopimukset toimivat tämän osalta merkittävänä dokumentteina. Merkelin toinen ja kolmas hallitus ovat julkaisseet *Puolustuspoliittiset suuntaviivat* (2011) ja *Turvallisuuspoliittinen selonteko ja Saksan armeijan Bundeswehriin tulevaisuudesta - dokumentin* (2016), jotka ovat myös sisällytetty turvallisuus- ja puolustuspoliittisina linjauksina aineistoon.

Brasilian, Etelä-Afrikan ja Intian osalta aineisto koostuu niin artikkeleista, lehdistötiedotteista, lausunnoista kuin puheista, joita maat ovat antaneet Saksaan liittyen. Osa myös Brasilian, Etelä-Afrikan ja Intian lehdistötilaisuuksien lausunnoista on ollut saatavilla liittokanslerin uutisarkiston kautta. Loput aineistosta on haettu käyttämällä

²¹Alkuperäiskielinen nimi on *Deutschland, Lateinamerika und die Karibik: Konzept der Bundesregierung*.

²²Alkuperäiskielinen nimi on *Deutschland und Afrika: Konzept der Bundesregierung*.

²³Alkuperäiskielinen nimi on *Agenda für die deutsch-indische Partnerschaft im 21. Jahrhundert*.

hakusanaa *Saksa* kunkin maan hallituksen tai ulkoministeriön virallisten kotisivujen kautta. Aineisto koostuu kunkin maan kohdalla englannin kielellä tarjolla olleesta aineistosta. Kaikki tutkielmassa käytetty aineisto on listattu tutkielman lähdeluettelon primäärilähteisiin.

Tutkielmaan kerätty aineisto on laaja. Esimerkiksi Neumann toteaa, että diskurssianalyysia tehdessä on hyvä lukea mahdollisimman paljon. Jossain vaiheessa on silti pakko tehdä päätös lukeneensa tarpeeksi, sillä vain harva dokumenteista osoittautuu lopulta yhdeksi tärkeistä viitekohdista (Neumann 2008, 69–70). Tämän tutkielman aineistosta osa viittaa vain hyvin pikaisesti ja lyhykäisestään Saksan ja tutkimusmaiden välisiin suhteisiin, kun taas osa syventyy syvällisemmin niihin. Aineiston analyysi on aloitettu lukemalla ajatuksella läpi koko aineisto. Aineistoa on samalla käsitelty korostamalla merkittäviä kohtia tekstistä eri värillä, ja samanaikaisesti aineistossa toistuvista teemoista on tehty muistiinpanoja maakohtaisesti. Näin aineiston ensimmäisessä käsittelyssä on pyritty tunnistamaan toistuvia ja dominoivia teemoja, jotka esiintyvät eri dokumenteissa liittyen Saksan suhteisiin Brasiliaan, Etelä-Afrikkaan ja Intiaan. Osa teemoista on jopa ilmaistu sanatarkasti vastaavalla tavalla useamassa lähteessä, mikä on auttanut tunnistamaan näitä teemoja.

Toisella ja sitä seuraavilla analyysikerroilla aineiston analyysissa on keskitytty analysoimaan yksityiskohtaisemmin tärkeiksi viitekohdiksi osoittautuneita lähteitä alaluvussa 4.2. esitetyin menetelmin. Aineistosta on tunnistettu solmupisteitä, niiden vastaavuusketjuja, diskurssin nimeämiä subjektiasemia sekä diskursiivisia momenteja, jotka symboloivat Saksan roolia. Diskursiivisten momenttien ympärille on aineistossa usein rakentunut myös solmupistettä määrittelevä vastaavuusketju. Roolit vaikuttavat ulkopoliittisten intressien syntymiseen ja myös diskurssi tarjoaa tästä vihjeitä. Saksan intressejä on siis analysoitu diskurssin ja sen rakentamien roolikäsitysten kautta. Näillä menetelmällisillä työkaluilla aineistoa analysoimalla on saatu vastaukset tämän tutkielman tutkimuskysymyksiin. Seuraavaksi esitellään tarkemmin analyysia ja sen tuloksia.

5.2. Analyysi

Tämä analyysiluku on jaettu viiteen alalukuun, jotka käsittelevät aineistosta analyysin perusteella tunnistettuja teemoja. Tällaisia teemoja ovat *yhteiset arvot*, *yhteistyö*, *yhteinen ja oma vastuu*, *tieto ja osaaminen* sekä *kauppa ja investoinnit*. Nämä teemat toistuvat niin julkisissa diskursseissa, jotka käsittelevät yksittäisiä tutkimuksen maita, kuin julkisissa

diskurssissa, joka käsittelee Saksan suhteita vähintään kahteen tai kaikkiin kolmeen valtioon. Näiden alalukujen teemojen ympärille Saksan diskursseissa myös rakentuvat vastaavuusketjut, jotka omalta osaltaan määrittelevät Saksan diskurssien solmupisteiden merkityksen. Tutkielman vastaavuusketjujen välillä on silti yhteyksiä keskenään eivätkä vastaavuusketjut ole toisistaan erillisiä.

Kuten luvussa neljä on jo tuotu ilmi, on hyvä tapa aloittaa Essexin koulukunnan diskurssianalyysi tunnistamalla diskurssin solmupisteet. Saksan diskurssit, jotka käsittelevät yksittäisiä tutkimuksen maita, eroavat solmupisteiden osalta diskurssista, joka käsittelee vähintään kahta tutkimuksen maata. Kahdenvälisiä suhteita käsittelevissä Saksan diskursseissa solmupisteeksi suhteissa niin Brasiliaan, Etelä-Afrikkaan kuin Intiaan muodostuu *strateginen kumppani* tai *strateginen kumppanuus* (esimerkiksi Merkel ja Rouseff 2014, Westerwelle 2012v₁ ja Merkel 2011h). Strategisen kumppanuuden kautta diskurssi rakentaa maiden välisiä suhteita. *Strateginen kumppani* ja *strateginen kumppanuus* toistuvat läpi aineiston, joka käsittelee Saksan suhteita yksittäisiin tutkimuksen maihin. Strateginen kumppani on samalla myös subjektiasema, jonka diskurssi nimeää niin Saksalle kuin Brasilialle, Etelä-Afrikalle ja Intialle.

Kuten tämän tutkielman menetelmäluvussa tuotiin esiin, ovat solmupisteet merkittävästä asemastaan huolimatta yksinään merkitykseltään tyhjiä. Toisin sanoen solmupisteet tarvitsevat niiden ympärille muodostuvia vastaavuusketjuja rakentamaan tarkemman sisällön omalle merkitykselleen. *Strategisen kumppanin* tarkempi sisältö ja merkitys avautuuakin analysoimalla tulevissa alaluvuissa tarkemmin diskurssien vastaavuusketjuja sekä merkittäviä diskursiivisia momenteja. Diskurssissa rakentuvan roolikäsityksen kautta on myös mahdollista analysoida Saksalle muodostuvia intressejä sen suhteissa Brasiliaan, Etelä-Afrikkaan ja Intiaan. Myös itse diskurssi rakentaa Saksan intressejä.

Brasilian, Etelä-Afrikan ja Intian Saksaa käsittelevät diskurssit noudattelevat hyvin pitkälti Saksan omaa diskurssia eikä maiden diskursseissa ole havaittavissa suurempia ristiriitaisuuksia. Maiden diskurssit ovat tosin temaattisesti jossain määrin suppeampia kuin Saksan vastaavat diskurssit. Etelä-Afrikan ja Intian diskursseissa solmupisteeksi muodostuu Saksan diskurssin kaltaisesti *strateginen kumppani* tai *strateginen kumppanuus* (esimerkiksi Zuma 2015 ja Merkel ja Singh 2013). Brasilian diskurssissa solmupisteeksi puolestaan muodostuu *kumppani* tai *kumppanuus* (esimerkiksi Merkel ja Rouseff 2014). Myös näiden solmupisteiden tarkempi sisältö on analysoitavissa solmupisteiden vastaavuusketjujen kautta.

Diskurssi, joka käsittelee vähintään kahta tai kaikkia kolmea tutkimuksen maata, sisältää myös viittauksia strategiseen kumppanuuteen sekä kumppanuuteen yleisemmin. Strateginen kumppanuus ei silti muodostu tässä diskurssissa solmupisteeksi, vaan diskurssin solmupiste on *muuttuva maailma* tai *maailma muutoksessa* (esimerkiksi Westerwelle 2011i). Useampaa tutkimuksen maata käsittelevän diskurssin solmupiste ei siis suoraan nimeä subjektiasemia Saksalle tai Brasilialle, Etelä-Afrikalle ja Intialle. Diskurssin solmupiste ja sen vastaavuusketjut rakentavat Saksan roolikäsityksen sekä Saksan intressit. Analyysin perusteella Saksan roolikäsitykseksi sekä Brasilian, Etelä-Afrikan ja Intian vastarooliksi rakentuu *muuttuvan maailman* ympärille rakentuvassa diskurssissa *kilpailija ja kumppani*. Tämänkin roolin sekä diskurssin solmupisteen tarkemmat merkitykset aukeavat analysoimalla aineistoa.

Huomionarvoista useampaa tutkimuksen maata koskevassa diskurssissa on se, ettei aineistossa ole viitattu suoraan IBSA-maihin, vaikkakin maat nousevat diskurssissa esiin usein BRICS-maista tai yleisemmin kehittyvistä maista puhuttaessa. Saksan diskurssissa ei siis ole tunnistettu ja nimetty Brasiliaa, Etelä-Afrikkaa ja Intiaan ainakaan IBSA:n puitteissa potentiaalisena kolmen maan maaryhmänä. Näin ollen diskurssissa ei myöskään siis tuoda esiin mahdollista neljän maanvälistä yhteistyötä Saksan ja IBSA-maiden välillä. Merkille pantavaa on myös, että Etelä-Afrikkaan viitataan useampaa tutkimuksen maata käsittelevässä diskurssissa vähemmän kuin kahteen muuhun maahan. Myös Intia erottuu Brasiliasta ja Etelä-Afrikasta siinä, että Intiaan on viitattu selvästi useammassa lähteessä kuin Brasiliaan tai Etelä-Afrikkaan. Intia on myös rinnastettu diskurssissa useaan otteeseen Kiinaan, joka toisaalta eroaa arvoiltaan ja intresseiltään Saksasta ja toisaalta on taloudellisen valtansa ansiosta nykypäivänä merkittävä toimija kansainvälisessä järjestelmässä.

5.2.1. Yhteiset arvot

Kaikkien kolmen maan kohdalla Saksan diskurssissa tuodaan enemmän tai vähemmän esiin se, että maat jakavat yhteisen arvopohjan. *Yhteisistä arvoista* muodostuu diskursiivinen momentti kaikkia yksittäisiä tutkimuksen maita koskien. Siinä, miten yhteisten arvojen merkitystä painotetaan maakohtaisesti, on silti eroja. Esimerkiksi Etelä-Afrikan ja Intian kohdalla tuodaan esiin, ettei maiden käsitys kaikista arvoista aina kohtaa. On myös olennaista huomata, että diskurssin koskiessa useampaa tämän tutkielman maata korostuu diskurssissa myös jonkinasteinen kilpailu arvoja koskien Saksan ja Brasilian, Etelä-Afrikan ja Intian välillä.

Yhteiset arvot korostuvat erityisesti Brasilian kohdalla, ja samalla Saksan julkinen diskurssi korostaa myös maiden välistä samankaltaista kulttuuria. Tämä Brasiliaa koskeva yhteisten arvojen ympärille rakentuva vastaavuusketju siis toisaalta samaistaa maita toisiinsa ja toisaalta samanaikaisesti tekee erottelua suhteissa maihin, jotka eivät esimerkiksi kunnioita oikeusvaltioperiaatetta. Esimerkkinä tästä on muun muassa seuraava lausunto:

”... mikä meitä yhdistää, ovat yhteiset arvot. Ja kun on yhteiset arvot, kun jakaa näkemykset oikeusvaltiosta, kansainvälisen yhteistyön merkityksestä, kansainvälisen oikeuden etusijasta, on se aivan erityisen luotettava pohja strategiselle kumppanuudelle.”²⁴ (Westerwelle 2010u.)

Tämänkaltainen diskurssi rakentaa toisaalta Saksalle itselleen roolikäsitystä maana, jonka toiminnan pohjalla vaikuttaa olennaisella tavalla länsimaiset arvot, kuten oikeusvaltio ja kansainvälisen oikeuden merkitys. Samanaikaisesti Saksa rakentaa diskurssissaan vastaroolia Brasilialle maana, joka jakaa nämä arvot Saksan kanssa. Maiden yhteiseen arvopohjaan liittyen Saksan diskurssissa nimetään niin maat kuin Euroopan ja Latinalaisen Amerikan maanosat ”luonnollisiksi kumppaneiksi” ja ”luonnollisiksi liittolaisiksi”. Arvopohja siis olennaisella tavalla määrittää maiden suhdetta. Samalla tähän liittyy vahvasti myös näiden yhteisten arvojen puolustaminen maailmassa: jaetut arvot ja kulttuurinen tausta eivät vain tee maista kumppaneita, vaan ohjaavat tietynlaiseen toimintaan näiden arvojen puolesta. Esimerkiksi ulkoministeri Westerwelle toteaa:

”Latinalainen Amerikka ja Eurooppa ovat luonnollisia liittolaisia, kun on kyse siitä, että ankkuroimme yhteiset arvomme huomisen maailmanjärjestykseen.”²⁵ (Westerwelle 2011c.)

”Kaikkien pyrkimystemme yhteinen tavoite pitää olla globalisaation muotoileminen arvojen ja sääntöjen mukaan, jotta rauha ja turvallisuus pysyvät pitkäaikaisesti suojattuina. Looginen kumppanimme tässä politiikassa on Brasilia ja koko Latinalaisen Amerikan maanosa.”²⁶ (Westerwelle 2010t.)

Brasiliaan ja yhteiseen arvopohjaan liittyvässä diskurssissa tulee siis esiin se, että Saksalla on intressi suojata ja edistää omaa arvopohjaansa kansainvälisesti ja istuttaa nämä arvot myös kansainväliseen järjestelmään. Tähän liittyy myös intressi saada kumppaneita, jotka

²⁴Alkuperäinen lainaus: ”... , was uns verbindet, das sind gemeinsame Werte. Und wenn man gemeinsame Werte hat, wenn man Ansichten zur Rechtsstaatlichkeit, zur Notwendigkeit internationaler Kooperation, zum Primat des Völkerrechts teilt, so ist das eine ganz besonders verlässliche Basis für eine strategische Partnerschaft.“

²⁵Alkuperäinen lainaus: ”Lateinamerika und Europa sind natürliche Verbündete , wenn es darum geht, unsere gemeinsamen Werte in der Weltordnung von morgen zu verankern.“

²⁶Alkuperäinen lainaus: ”Gemeinsames Ziel all unserer Bemühungen muss es sein, die Globalisierung nach Werten und Regeln zu gestalten, damit Frieden und Sicherheit langfristig gewahrt bleiben. Logische Partner für diese Politik ist für uns Brasilien und der gesamte lateinamerikanische Kontinent.“

jakavat tämän arvopohjan ja jotka ovat valmiita toimimaan niiden pohjalta. Brasilialle rakentuu diskurssissa tällaisen maan vastarooli.

Myös Etelä-Afrikan kohdalla Saksan julkinen diskurssi korostaa, että maiden välisten suhteiden pohjan muodostaa ”jaetut arvot ja yhteiset intressit” (Böhmer 2016). Maiden jakamista arvoista korostuvat erityisesti vapaus ja rauha, jotka nousevat diskurssissa esiin vertailtaessa kummankin maan lähihistoriaa.

”Brandtilla ja vain neljä vuotta nuoremmalla Mandelalla on paljon yhteistä. He ovat kumpikin omissa maissaan omilla tavoillaan antaneet kansoilleen vapautta ja arvoa: He ovat lahjoittaneet rauhaa, missä muut ovat kylväneet vihaa.”²⁷ (Steinmeier 2014e.)

”Etelä-Afrikka voi olla ylpeä kaikesta, mitä saavutettiin viimeisen 20 vuoden aikana. Me myös tunnemme samoin saavutuksista Saksassa.”²⁸ (Böhmer 2016.)

Yhteiset arvot samaistavat siis Etelä-Afrikkaa ja Saksaa toisiinsa. Myös maiden samankaltainen asema omilla alueillaan tuo maiden välille samankaltaisuutta ja antaa pohjaa yhteistyölle. Kuten ulkoministeri Westerwelle korostaa: ”Etelä-Afrikka ja Saksa ovat väestörikkaina ja taloudellisesti vahvoina valtioina avainmaita niiden omissa alueellisissa liitoissaan.”²⁹ (Westerwelle 2012v1.) Diskurssi siis pyrkii luomaan maiden välille yhtäläisyyksiä, joihin pohjautuen maiden välinen kanssakäyminen ja strateginen kumppanuus rakentuu.

Silti samanaikaisesti Saksan diskurssi korostaa, että kanssakäymisen, erityisesti kaupankäynnin kautta, Saksa pystyy paremmin myös levittämään omia arvojaan muihin maihin, kuten Etelä-Afrikkaan. Rauhanomaisten kansojen väliseen kanssakäymiseen kuuluu olennaisella tavalla Saksan diskurssin mukaan kaupankäynti:

”Taloudellinen integraatio, investoinnit, kauppa ja yrittäjähengi ovat keskeisiä työpaikoille, kasvulle ja hyvinvoinnille. Mutta taloudellinen vaihto on myös jopa ratkaisevaa kansojen ja kansakuntien rauhanomaiselle rinnakkaiselolle - ja näin ollen meidän omalle kansalliselle ja eurooppalaiselle intressille. ... Voimme käyttää taloudellista integraatiota myös arvojen globalisaatioon. Näin globalisaatiosta ei tule vain taloudellisesti kummallekin osapuolelle win-win-tilannetta.”³⁰ (Westerwelle 2010m.)

²⁷Alkuperäinen lainaus: ”Brandt und der nur vier Jahre jüngere Mandela hatten Vieles gemeinsam. Sie haben jeder in seinem Land und jeder auf seine Weise ihrem Volk Freiheit und Würde gegeben: Sie haben Frieden gestiftet, wo andere Hass säten.“

²⁸Alkuperäinen lainaus: ”South Africa can be proud of everything what was achieved over the past twenty years. We feel as well about the achievements in Germany.”

²⁹Alkuperäinen lainaus: ”Südafrika und Deutschland sind als bevölkerungsreiche und wirtschaftlich starke Staaten Schlüsselländer in ihren jeweiligen Regionalverbänden.“

³⁰Alkuperäinen lainaus: ”Wirtschaftliche Verflechtung, Investitionen, Handel und Unternehmmergeist sind für Arbeitsplätze, Wachstum und Wohlstand zentral. Aber wirtschaftlicher Austausch ist eben auch

Saksan diskurssi siis rakentaa Saksalle ja Etelä-Afrikalle rauhanomaisten maiden roolia ja tekee näin erottelua konfliktinhaluisimpiin maihin. Silti *arvojen globalisaatio* antaa ymmärtää, etteivät maiden arvot ole vielä täysin samankaltaiset. Etelä-Afrikalle rakentuu siis vastarooli maana, jonka arvot eivät ole vielä kehittyneet samalle tasolle kuin Saksan. Samanaikaisesti Saksalle rakentuu oman roolikäsityksensä ja diskurssin kautta intressi saada yhteiset arvot jakava kumppani. Saksan intresseissä on tukea Etelä-Afrikan arvojen kehittymistä Saksan arvojen kaltaisiksi, ja näin saada itselleen rauhanomainen kumppani kansainvälisessä järjestelmässä.

Myös Intian kohdalla Saksa tuo *yhteisten arvojen* merkitystä esiin, mutta tämä ei korostu diskurssissa yhtä paljon kuin kahden muun tutkimuksen maan kohdalla. Diskurssissa korostetaan silti useampaan otteeseen, että Intia on ”maailman suurin demokratia” (esimerkiksi Westerwelle 2012a₁), joka ”lähettää vahvan signaalin muihin yhteiskuntiin” yhdistämällä demokratian ja ihmisoikeuksien kunnioittamisen taloudelliseen kehitykseen (Westerwelle 2010y). Ulkoministeri Westerwelle toteaa jopa maiden muodostavan ”arvojen yhteisön” (Westerwelle 2010y). *Yhteisiin arvoihin* liittyvä vastaavuusketju siis samaistaa Saksaa ja Intiaa samalla tavoin kuin Saksaa ja Brasiliata tai Etelä-Afrikkaa.

Samanaikaisesti Intiaa koskeva Saksan julkinen diskurssi korostaa kuitenkin myös sitä, etteivät maiden arvot ja intressit aina kohtaa toisiaan. Intia rinnastetaan Saksan diskurssissa esimerkiksi Kiinan kaltaisiin maihin, ”joilla on usein hyvin erilaiset näkemykset kuin meillä Euroopassa”³¹ (Merkel 2012f). Vaikka diskurssi samaistaa edellä esitetystä Saksaa ja Intiaa toisiinsa arvoihin pohjautuen, diskurssi silti myös erottelee maita toisistaan. Samanaikaisesti diskurssi laajemmin erottelee Eurooppaa Kiinan ja Intian kaltaisista maista. Diskurssissa vertaillaan myös Saksan ja Intian väkilukuja ja korostetaan sitä, että kokoeroista johtuen Saksa ja muut eurooppalaiset maat tarvitsevat yhtenäistä EU:ta puolustamaan omia arvojaan maailmassa, jossa Intian kaltaisten ja kokoisten maiden painoarvo kasvaa:

”Intiassa yksin on pian kolme kertaa enemmän asukkaita kuin Euroopan unionissa. Eurooppalaisten valtioiden suhteellinen valta vähenee. Saamme tulevaisuudessa

entscheidend für das friedliche Miteinander der Völker und Nationen - und damit in unserem ureigensten nationalen und europäischen Interesse. ... Wir können die wirtschaftliche Verflechtung damit auch für eine Globalisierung der Werte nutzen. Damit wird die Globalisierung nicht nur ökonomisch für beide Seiten eine Win-win-Situation.“

³¹Alkuperäinen lainaus: „..., die ... oft ganz andere Vorstellungen haben als wir in Europa.“

*arvomme ja intressimme tehokkaasti kuuluviin vain yhtenäisenä Eurooppana.*³²
(Westerwelle 2012x1.)

Arvoihin liittyen Saksan Intian diskurssiin liittyy siis jossain määrin myös kilpailu eurooppalaisten ja Intian edustamien arvojen välillä. Toisaalta samanaikaisesti diskurssin vastaavuusketju myös rakentaa samankaltaisuutta maiden arvojen välille.

Saksalle Intiaan ja arvoihin liittyen muodostuvia intressejä tarkastellessa nousee esiin kaksi seikkaa: Toisaalta Saksan intresseissä on, että Intia näyttää muille kehittyville maille mallia oman demokraattisen järjestelmänsä ja taloudellisen kasvunsa kautta. Toisaalta samanaikaisesti arvoeroista johtuen Saksan intresseiksi muodostuu huolehtia myös EU:n muodostaman arvoyhteisön kansainvälisen painoarvon säilymisestä. Koska Intian arvot eivät aina vastaa Saksan arvoja ainakaan toteutuksessaan, tulee Saksan yhdessä EU:n kanssa puolustaa omia arvojaan kansainvälisesti.

Kilpailuasetelma arvoihin liittyen korostuu tarkastellessa aineistoa, joka käsittelee vähintään kahta tutkielman maata. Tämä kilpailuasetelma on varsin mielenkiintoista Brasilian kohdalla, sillä Saksan Brasiliaa koskeva diskurssi painotti voimakkaasti maiden yhteistä, jaettua arvopohjaa. Toki tätä tuotiin esiin myös Etelä-Afrikan ja Intian kohdalla, mutta edellä esitetysti näiden maiden kohdalla Saksan diskurssi toi myös esiin mahdollisia eroavaisuuksia arvoihin liittyen. Toki arvoihin liittyvän kilpailuasetelman korostumiseen voi vaikuttaa se, että aineistossa on osittain viitattu Brasilian, Intian ja Etelä-Afrikan lisäksi muihin BRICS-maihin Venäjään ja Kiinaan sekä yleisemmin kehittyviin valtioihin, joista osa eroaa merkittävästi Saksasta arvokysymysten esimerkiksi ihmisoikeuksien osalta.

Silti, liittyen esimerkiksi Brasilian, Etelä-Afrikan ja Intian BRICS-solidaarisuuteen YK:n turvallisuusneuvostossa, varaulkoministeri Hoyer toteaa: ”Vaikka pidämme ainakin osaa kehittyvistä maista ”arvokumppaneinamme”, vaikuttaa siltä, että he tulkitsevat näitä arvoja eri tavalla, tai eivät pidä niitä prioriteettina.”³³ (Hoyer 2011b.) Hoyer silti korostaa, että Saksan tulisi välttää vastakkainasettelua lännen ja kehittyvien talouksien välillä, ja pyrkiä vakuuttamaan erityisesti Brasilia ja maailman suurin demokratia Intia ihmisoikeuksien puolustamisen merkityksestä myös muissa maanosissa. Diskurssissa yhdeksi diskursiiviseksi momentiksi nouseekin *arvojen globalisaatio*, ja samalla tavalla

³²Alkuperäinen lainaus: ”Indien allein wird bald dreimal so viele Einwohner haben wie die Europäische Union. Der relative Einfluss der europäischen Staaten nimmt ab. Unseren Werten und Interessen werden wir künftig nur noch als geeignetes Europa wirkungsvoll Gehör verschaffen können.“

³³Alkuperäinen lainaus: „While we see at least some emerging countries as our “value partners”, it seems that they may interpret these values differently, or do not consider them as a priority.”

kuin Etelä-Afrikan kohdalla liittää Saksan diskurssi arvojen globalisaation Saksan kansainväliseen kaupalliseen toimintaan:

*”Saksalaisten taloudellisten intressien edistäminen maailmanmarkkinoilla on Saksan ulkopolitiikan tavoite. Tässä tavoitteessa ei ole missään nimessä kyse vain rahasta. Kauppa auttaa arvojen globalisaatiota.”*³⁴ (Westerwelle 2010k).

Useampaa tutkimuksen maata koskevan aineiston solmupiste *muuttuva maailma* mahdollistaa saksalaisten arvojen levittämisen kaupallisen toiminnan kautta. Saksan diskurssi siis rakentaa Saksalle roolikäsitystä maana, joka levittää omaa arvomaailmaansa kansainvälisesti. Pitää myös huomioida, että arvoja koskevasta kilpailuasetelmasta huolimatta ulkoministeri Westerwelle korostaa turvallisuusneuvoston Libya-äänestykseen liittyen, että ”Saksa ei ole eristänyt itseään”³⁵ ja että Saksa on äänestänyt yhtenäisesti kahden muun turvallisuusneuvoston reformia ajavan G4-maan kanssa (Westerwelle 2011g). Diskurssi siis korostaa samanaikaisesti, että Saksa jakaa muun muassa Brasilian ja Intian kanssa samoja arvoja, näkemyksiä ja intressejä kansainvälisessä politiikassa. Näin maista rakentuu myös samanaikaisesti kumppaneita kansainvälisissä kysymyksissä. Saksan intresseiksi muodostuu omien arvojensa vahvistaminen kansainvälisesti sekä uusien arvokumppanien saaminen.

Etelä-Afrikka ja Intia tuovat omissa Saksaa käsittelevissä diskursseissaan esiin yhteisen arvopohjan sekä maiden historialliset ja kulttuuriset suhteet. Näin ne omilla diskursseillaan vahvistavat Saksalle Saksan omassa diskurssissa rakentuvaa roolikäsitystä. Esimerkiksi Etelä-Afrikan varapresidentti Motlanthe toteaa: ”Maamme jakavat demokratian, ihmisoikeuksien kunnioittamisen ja sosiaalisen oikeuden arvot, ja jatkamme hyvien suhteidemme rakentamista näiden periaatteiden päälle.”³⁶ (Mothlanthe 2010b.) Intian diskurssissa puolestaan korostetaan maiden suhteiden pohjautuvan ”jaettujen arvojen vankkaan perustaan, vuosisatoja vanhaan älylliseen ja kulttuuriseen kanssakäymiseen”³⁷ (Singh 2013a). Etelä-Afrikka tai Intia eivät puolestaan tuo omissa diskursseissaan esiin näkemystä siitä, että Saksan ja maiden omissa arvoissa olisi eroavaisuuksia. Brasilia, jonka kohdalla Saksa itse erityisesti korostaa arvojen yhtenäisyyttä, ei tuo arvoja omassa diskurssissaan esiin. Brasilian diskurssi ei silti

³⁴Alkuperäinen lainaus: „Die Förderung deutscher wirtschaftlicher Interessen auf den Weltmärkten ist ein Ziel deutscher Außenpolitik. Dieses Ziel hat keineswegs nur etwas mit Geld zu tun. Handel trägt zur Globalisierung unserer Werte bei.“

³⁵Alkuperäinen lainaus: ”Deutschland hat sich nicht isoliert.“

³⁶Alkuperäinen lainaus: ”Our countries share common values of democracy, respect for human rights and social justice, and we continue to build our good relations based on these principles.”

³⁷Alkuperäinen lainaus: ”...on solid foundation of shared values, centuries-old intellectual and cultural engagement...”

myöskään rakenna päinvastaista tai ristiriitaista kuvaa arvoista Saksan suhteissaan: arvoja ei vain mainita tämän tutkielman hyödyntämässä Brasilian aineistossa. Silti voi päätellä, ettei Brasilialle maiden jakama arvopohja näyttele yhtä merkittävää roolia maiden kumppanuudessa kuin Saksalle.

5.2.2. Yhteistyö

Niin yksittäisiä maita kuin useampaa tutkimuksen maata käsittelevässä Saksan julkisessa diskurssissa nousee *yhteistyö* merkittävään asemaan. *Yhteistyön* ympärille rakentuukin niin *strategista kumppania* kuin *muuttuvaa maailmaa* määrittelevä vastaavuusketju eri diskursseissa. *Yhteistyö* on samalla diskursiivinen momentti, joka symboloi Saksan roolia suhteissa Brasiliaan, Etelä-Afrikkaan ja Intiaan. Siinä, mitä yhteistyö pitää sisällään tarkemmin, on kuitenkin jonkinasteisia eroja maiden välillä. Esimerkiksi Brasilian kohdalla Saksan diskurssi erityisesti korottaa maiden yhteistä kykyä vastata globaaleihin haasteisiin, kun taas Etelä-Afrikan kohdalla korostuu Saksan tuki maan kehitykselle. Intian kohdalla puolestaan Saksan diskurssi tuo esiin kumpaakin edellä mainittua teemaa, mutta niiden lisäksi myös korostaa sitä, etteivät Saksan ja Intian näkemykset aina kohtaa.

Brasiliaa käsittelevässä diskurssissaan Saksa korostaa esimerkiksi maiden yhteistyömahdollisuuksia maailmanjärjestykseen vaikuttamisessa sekä vastuullisen globalisaation muotoilemisessa. Vastuullisen globalisaation muotoileminen liittyy diskurssissa vahvasti globaaleihin kysymyksiin ja haasteisiin, esimerkiksi ilmastonmuutokseen, yhdessä reagoimiseen:

*”Brasilia on meille globaali muotoilukumppani. Vain yhdessä voimme tehdä globaaleista haasteista kuten ilmastonmuutoksesta, globalisaatiosta ja urbanisaatiosta reiluja. Yhteistyömme multilateraalilla tasolla on jo erittäin läheistä.”*³⁸ (Gabriel 2017b.)

Saksan julkisessa diskurssissa korostetaan myös maiden kahdenvälisen suhteen läheisyyttä, ja samalla siinä toistuvat myös esimerkit olemassa olevan yhteistyön teemoista, joista yksi on YK:n turvallisuusneuvoston uudistaminen. Silti diskurssissa korostuu myös pyrkimys ja tahto syventää ja laajentaa yhteistyötä yhä enemmän strategisen kumppanuuden puitteissa niin globaaleissa kuin kahdenvälisissä kysymyksissä. Esimerkiksi ulkoministeri Steinmeier toteaa: ”Haluamme tiivistää

³⁸Alkuperäinen käännös: „Brasilien ist für uns ein globaler Gestaltungspartner. Nur gemeinsam können wir globale Herausforderungen wie Klimawandel, Globalisierung und Urbanisierung fair gestalten. Unsere Zusammenarbeit auf multilateraler Ebene ist bereits sehr eng.“

poliittista dialogia kaikilla tasoilla ja niputtaa poliittisesti”³⁹ (Steinmeier 2014a). Saksan julkinen diskurssi myös tuo esiin Saksan halukkuuden tehdä työtä sen eteen, että yhteistä pohjaa globaalin politiikan tekemiseen löytyy niin Brasilian kuin muiden Latinalaisen Amerikan maiden kanssa. Liittokansleri Merkel esimerkiksi sanoo:

*”Latinalaisen Amerikan tulee tuoda itsensä mukaan tulevaisuudessa aikaisempaa vahvemmin, kun on kyse globaalien tulevaisuuskysymyksiä vastauksien etsimisestä. Saksalle tämä tarkoittaa, että meidän tulee pyrkiä latinalaisamerikkalaisten kumppanimme kanssa enemmän yhteiseen mielipiteeseen ja kehittää yhteisiä ehdotuksia.”*⁴⁰ (Merkel 2011c.)

Saksasta rakentuu diskurssissa käsitys maana, joka haluaa tehdä yhteistyötä ja myös laajentaa yhteistyötä entisestään. Samalla diskurssissa korostuu muun muassa arvojen ja reiluuden merkitys kansainvälisessä politiikassa sekä yhteisten näkemysten löytäminen. Saksa näyttäytyy toimijana, joka tiedostaa yhteistyön merkityksen globaalien haasteiden kohtaamisessa.

Vaikka Saksan diskurssissa korostuu luonnollisesti maiden kahdenvälisen suhteen merkitys, toistuu diskurssissa jatkuvasti myös EU:n rooli. Saksan Latinalaisen Amerikan ja Karibian suhteet tapahtuvat EU:n luomissa raameissa. Kuten Latinalaisen Amerikan ja Karibian -konseptissa todetaan: ”Saksalainen Latinalaisen Amerikan politiikka ei ole enää ilman eurooppalaista ulottuvuutta kuviteltavissa.”⁴¹ (Saksan ulkoministeriö 2010, 54.) Vastaavuusketju ei toisin sanoen luo Saksan ja Brasilian strategisesta kumppanuudesta poissulkevaa: toisaalta EU:n merkitys Saksan ulkopoliitikalle on olennaista ja toisaalta Saksan tavoitteena Brasilian kanssa ei ole pelkästään kahdenväliset suhteet vaan laajemmin myös yhteistyösuhteet maiden maanosien välillä.

Laajaa yhteistyötä vaatii Saksan julkisen diskurssin mukaan laajat, kansainväliset haasteet:

”Sillä on selvää: Jos haluamme edistyä tämän valtavan globaalien haasteiden kanssa, täytyy meidän yhdessä taklata se. Sen takia pyrimme samanmielisyyteen – yhdessä

³⁹Alkuperäinen lainaus: „Wir wollen den politischen Dialog auf allen Ebenen verdichten und politisch bündeln.“

⁴⁰Alkuperäinen lainaus: „Lateinamerika muss sich in Zukunft stärker als bisher einbringen, wenn es darum geht, nach Lösungen für die globale Zukunftsfragen zu suchen. Für Deutschland heißt das, dass wir uns noch mehr mit unseren lateinamerikanischen Partnern abstimmen und gemeinsame Initiativen entwickeln.“

⁴¹Alkuperäinen lainaus: ”Die deutsche Lateinamerika-Politik ist ohne die europäische Dimension nicht mehr denkbar.“

*perinteisten kumppaneidemme kanssa Euroopassa ja Pohjois-Amerikassa, mutta myös uusien kumppanien kanssa.*⁴² (Steinmeier 2016e.)

Edellä oleva lainaus osoittaa, että perinteiset kumppanit säilyttävät merkityksensä Saksalle myös uusien kumppanuuksien aikakautena. Kuten ulkoministeri Westerwelle toteaa: ”Kun perustamme uusia kumppanuuksia, ei se tarkoita poiskääntymistä vanhojen kumppanien luota.”⁴³ (Westerwelle 2012c₁.) Saksalle rakentuu siis diskurssissa roolikäsitys valtiona, joka on valmis avaamaan suhteitaan uusien kumppanien suuntaan poissulkematta vanhoja kumppaneitaan ja näkee mahdollisimman laaja-alaisen yhteistyön uusien ja vanhojen kumppanien kanssa olennaisena globaaleja haasteita kohdatessa.

Saksalle rakentuu roolikäsityksen ja diskurssin kautta intressejä toisaalta vahvistaa ja syventää kumppanuutta Brasilian kanssa, mutta toisaalta pitää myös vanhat kumppanit rinnalla. Tämä liittyy siihen, etteivät kansainväliset haasteet ole ratkaistavissa enää vain yhden maan tai maanosan voimin, vaan tähän tarvitaan laajaa yhteistyötä. Saksa ei siis halua kääntää selkäänsä perinteisille kumppaneilleen, vaan Saksan intresseissä on luoda laajoja yhteistyöverkkoja vanhojen ja uusien kumppaneiden kanssa.

Etelä-Afrikan kohdalla Saksan diskurssissa *yhteistyön* ympärille rakentuva vastaavuusketju korostaa erityisesti Saksan *tukea* Etelä-Afrikan ja myös laajemmin Afrikan kehitykselle. Erityisesti Afrikan alueellisesta kehityksestä puhuttaessa rauha ja vakaus ovat merkittäviä teemoja Saksalle Afrikan mantereella. Saksa toistaa diskurssissaan valmiutta auttaa Etelä-Afrikkaa ja Afrikkaa rakentamaan kestäväää rauhaa Afrikkaan. Erityisesti Saksa ilmaisee tukensa afrikkalaisen turvallisuusarkkitehtuurin rakentamiselle multilateraalisen yhteistyön puitteissa. *Tuki* on diskursiivinen momentti, joka määrittelee Saksan strategisen kumppanin roolia.

*”Etelä-Afrikka on strateginen kumppanimme Afrikassa. Se on totta erityisesti koskien panostustamme maanosan rauhaan ja turvallisuuteen. ... Myös yhteisafrikkalaisen turvallisuusarkkitehtuurin rakentamisessa työskentelevät Saksa ja Etelä-Afrikka läheisesti yhdessä. ... Saksa seisoo tässä Etelä-Afrikan rinnalla ja tukee Afrikan unionia...”*⁴⁴ (Westerwelle 2010m.)

⁴²Alkuperäinen lainaus: ”Denn klar ist: Wenn wir bei dieser enormen globalen Herausforderung vorankommen wollen, dann müssen wir sie gemeinsam anpacken. Deswegen stimme wir uns eng ab - mit unseren traditionellen Partnern in Europa und Nordamerika, aber auch mit neuen Partnern.“

⁴³Alkuperäinen lainaus: ”Wenn wir neue Partnerschaften begründen, ist das keine Abkehr von alten Freunden.“

⁴⁴Alkuperäinen lainaus: ”Südafrika ist unser strategischer Partner in Afrika. Das gilt besonders für unseren Einsatz für Frieden und Sicherheit auf den Kontinent. ... Auch beim Aufbau einer gesamtafrikanischen Sicherheitsarchitektur arbeiten Deutschland und Südafrika eng zusammen. ... Deutschland steht hier an der Seite Südafrikas und unterstützt die Afrikanische Union...“

Tämän lisäksi Saksa ilmaisee tukensa Afrikan omille näkemyksille: ”Liittohallitus luottaa afrikkalaisiin ratkaisuihin ja edistää niitä.”⁴⁵ (Saksan liittohallitus 2011, 12, 19.) Saksalle rakentuu diskurssissa siis roolikäsitys maana, joka on valmis yhteistyön puitteissa tukemaan Etelä-Afrikkaa. Etelä-Afrikalle rakentuu toisaalta vastarooli maana, joka tarvitsee Saksan tukea, mutta toisaalta samanaikaisesti korostuu diskurssissa Etelä-Afrikan ja muiden afrikkalaisten aktiivinen rooli oman alueensa tulevaisuuden muokkaamisessa. Saksan diskurssissa korostuu siis erityisesti yhteistyö Afrikan alueellisissa kysymyksissä, mutta diskurssissa tuodaan esiin myös yhteistyötä maiden välillä kansainvälisissä kysymyksissä.

Vaikka Saksan diskurssissa korostetaan Etelä-Afrikalla olevan potentiaalia, on maalla vielä haasteita edessään. Diskurssi tuokin esiin Etelä-Afrikan aseman kehitysavun kohteena. Saksan diskurssi ei silti rakenna Etelä-Afrikalle perinteisen kehitysmaan roolia: ”... Etelä-Afrikka, joka ei ole enää klassinen kehitysmaa vaan kehittyvä maa, joka tarjoaa omasta puolestaan kehitysapua.”⁴⁶ (Westerwelle 2010m.) Etelä-Afrikalle rakentuu siis vastarooli maana, joka omista haasteistaan huolimatta pystyy jo itse tukemaan muita. Saksan julkinen diskurssi liittyen kehitysapuun koko Afrikan alueella pyrkii myös tekemään eroa perinteisten kehitysavunantajien ja -saajien roolien välillä ja korostaa tasaveroisuutta: ”Afrikka ja Saksa haluavat työskennellä yhdessä tasaveroisina kumppaneina, jotka jakavat yhteiset intressit, ilman vanhentuneita antaja-saajarakenteita.”⁴⁷ (Saksan liittohallitus 2011, 17.) Silti kehitysavun esiintuominen diskurssissa asettaa Etelä-Afrikkaa jossain määrin apua tarvitsevan maan vastarooliin, ja Saksalle rakentuva roolikäsitys Etelä-Afrikkaan tukevana maana korostuu entisestään. Saksalle rakentuu siis roolikäsityksen ja diskurssin kautta intressejä yhteistyön avulla tukea Etelä-Afrikkaa ja sen kehitystä.

Myös Intiaa käsittelevässä diskurssissa *yhteistyön* ympärille rakentuvassa vastaavuusketjussa korostuu Saksan *tuki* Intian kehitykselle, ja *tuki* diskursiivisena momenttina symboloi maille diskurssissa rakentuvia strategisen kumppanin rooleja. Koska diskurssissa korostuu *tuki* Intian kehitykselle, rakentuu Intialle vastaroolia maana, jolla on vielä haasteita. Haasteita Intian kohdalla ovat esimerkiksi nuorten kouluttaminen ja työllistäminen, kaupunkikehitys sekä ympäristön puhtauteen liittyvät kysymykset.

⁴⁵Alkuperäinen lainaus: ”Die Bundesregierung setzt auf afrikanische Lösungsansätze und fördert diese.“

⁴⁶Alkuperäinen lainaus: ”... Südafrika, das längst kein klassisches Entwicklungsland mehr ist, sondern ein Schwellenland, das seinerseits Entwicklungshilfe leistet.“

⁴⁷Alkuperäinen lainaus: ”Afrika und Deutschland wollen als Partner auf Augenhöhe mit gemeinsamen Interessen und jenseits überholter Geber-Nehmer Strukturen zusammenarbeiten.“

Saksa tukee Intiaa haasteiden kohtaamisessa muun muassa kehitysyhteistyön muodossa. Intia on Saksalle ”maa numero yksi kehitysyhteistyössä”⁴⁸ (Merkel ja Singh 2013). Saksan julkisessa diskurssissa korostetaan silti, että Intian taloudellinen kehitys vaikuttaa kehitysyhteistyön luonteeseen:

*”Olemme tehneet merkittävää muutosta kehitysyhteistyön alalla, mikä heijastaa Intian siirtymistä vähäisen kehitysasteen maasta kehittyväksi maaksi, jolla on suurta taloudellista dynamiikkaa.”*⁴⁹ (Merkel ja Singh 2013.)

Niin kehitysyhteistyön kuin laajemmin yhteistyön puitteissa Saksan diskurssi korostaa maiden tasaveroisuuden merkitystä. Saksalle strateginen kumppanuus edellyttää kaikilla politiikan aloilla kumppaneiden kanssa samalla tasolla olemista: ”Kuten Intia, me eurooppalaiset ymmärrämme, että dialogin maiden välillä tulee tapahtua tasa-arvoisesti ja keskinäisellä kunnioituksella.”⁵⁰ (Westerwelle 2010y.)

Saksalle rakentuu siis diskurssissa roolikäsitys reiluna tukijana, joka pyrkii tasaveroiseen suhteeseen Intian kanssa. Silti diskurssi nimeää Intian samanaikaisesti kehitysyhteistyökumppaniksi, eli maaksi, joka tarvitsee Saksan tukea kehityksessään. On mielenkiintoista huomata, miten tässä kohtaa Brasilialle, Etelä-Afrikalle ja Intialle diskurssissa rakentuvat vastaroolit eroavat. Vaikka Brasilia on Saksan kehitysavun vastaanottaja, ei Brasilian kohdalla tätä tuoda diskurssissa esiin toisin kuin Etelä-Afrikan ja Intian kohdalla. Myös Etelä-Afrikan ja Intian kohdalla on yksi olennainen ero: Etelä-Afrikan kohdalla puhutaan *kehitysavusta*, mutta Intian kohdalla käytetään termiä *kehitysyhteistyö*. Tämä asettaa maat eri asemiin: Etelä-Afrikkaa *autetaan*, mutta Intian kanssa tehdään *yhteistyötä*. Saksalle kehittyy siis intressi tukea Intian kehitystä yhteistyön ja tasaveroisuuden periaatteen luomissa puitteissa.

Saksan diskurssissa nousee esiin globaalien haasteiden ratkaiseminen yhteistyössä Intian kanssa. Tästä huolimatta Saksa korostaa diskurssissaan, että tietyissä kysymyksissä mailla on näkemuseroja. Näitä aiheita ovat muun muassa ilmastonmuutos ja ydinaseiden kieltäminen. Esimerkiksi ilmastonmuutokseen liittyen aineiston alkupuolella korostuu Saksan kriittinen näkemys liittyen Intian haluttomuuteen osallistua ilmastonmuutoksen vastaiseen toimintaan. Silti aineiston tullessa lähemmäs nykypäivää kiittelee Saksa esimerkiksi Intian osallistumista vuoden 2015 Pariisin ilmastopöytäkirjaan. Myös

⁴⁸Alkuperäinen lainaus: ”Indien ist unser Land Nummer 1 für die Entwicklungszusammenarbeit.“

⁴⁹Alkuperäinen lainaus: ”Wir haben im Bereich der Entwicklungszusammenarbeit einen beträchtlichen Wandel vollzogen, der auch den Wandel Indiens von einem Land mit einem niedrigen Entwicklungsgrad heute zu einem Schwellenland mit einer großen wirtschaftlichen Dynamik widerspiegelt.“

⁵⁰Alkuperäinen lainaus: ”Like India, we Europeans understand that dialogue between all countries must take place on equal footing and with mutual respect.”

ydinaseiden kohdalla nousee esiin Intian eriävä näkemys ja lähestymistapa. Esimerkiksi ulkoministeri Westerwelle toteaa:

*”Edistämme liittymistä ydinkieltosopimukseen ja ydinsulkusopimukseen. Haluamme myös ottaa mukaan Intian kaltaiset valtiot kansainvälisiin valvontajärjestelmiin, vaikka tie siihen olisi pitkä ja vaikea.”*⁵¹ (Westerwelle 2011u.)

Vaikka Saksan ja Intian näkemykset eroavatkin välillä, ei Saksa halua sulkea Intiaa ulkopuolelle, vaan Saksa pyrkii tuomaan Intian näkemyksiä lähemmäksi omiaan ja kannustaa Intiaa osallistumaan kansainväliseen yhteistyöhön ja kansainvälisiin regiimeihin.

Turvallisuuskysymyksissä korostuu erityisesti Intian alueellinen turvallisuustilanne muun muassa suhteissa Pakistaniin, Afganistanin tilanteeseen ja terrorismin torjuntaan. Näissä tavoitteissa Saksa lupaa tukensa Intialle. Esimerkiksi Afganistaniin liittyen liittokansleri Merkel korostaa, että mailla on ”yhteinen intressi, että Afganistan kehittyy hyvin ja järkevästi”⁵² (Merkel ja Modi 2015b). Diskurssin rakentama kuva strategisesta kumppanuudesta siis sisältää näkemyksen siitä, että maat jakavat yhteisiä tavoitteita niin globaaleissa kuin alueellisissa kysymyksissä. Samanaikaisesti strateginen kumppanuus sisällyttää mahdollisuuden eriäviin näkemyksiin ja lähestymistapoihin, joita Saksa kannustaa korjaamaan. Merkel kuvaileekin Saksan olevan ”varmasti kriittinen, mutta myös avulias kumppani” (Merkel ja Singh 2013). Saksan intressinä globaaleissa kysymyksissä on siis toisaalta pyrkiä löytämään yhteistä pohjaa kansainväliselle toiminnalle, mutta toisaalta pyrkiä ohjaamaan Intian toimintaa Saksan arvojen ja intressien mukaisemmaksi ottamalla Intia mukaan kansainvälisiin instituutioihin ja regiimeihin sekä kannustamalla yhteistyöhön.

Saksan julkisessa diskurssissa Intiaa koskien korostuu myös, että maailma on muutoksessa ja että esimerkiksi Intian ja Kiinan kaltaisten maiden painoarvo kansainvälisessä järjestelmässä on kasvamassa. Diskurssin mukaan kansainvälinen politiikka tai maailmankauppa eivät silti ole ”nollasummapeliä” (esimerkiksi Westerwelle 2013p). Uusien maiden nouseminen tarjoaa Saksalle uusia mahdollisuuksia

⁵¹Alkuperäinen lainaus: „Wir werben für den Beitritt zum Atomtestabkommen und zum Atomwaffensperrvertrag. Wir wollen auch Staaten wie Indien in die internationalen Kontrollsysteme einbinden, auch wenn der Weg dahin lang und beschwerlich sein wird.“

⁵²Alkuperäinen lainaus: ”Wir haben ein gemeinsames Interesse daran, dass sich Afghanistan gut und vernünftig entwickelt,...”

ylläpitää vanhoja kumppanuuksia esimerkiksi muiden EU-maiden ja Yhdysvaltojen kanssa, mutta samanaikaisesti myös luoda uusia:

*”Tältä pohjalta voimme rakentaa vakaita kumppanuuksia muiden kanssa, erityisesti Venäjän, Kiinan ja Intian kanssa. Sillä, hyvät kollegat, elämme nykyään vapaammassa ja verkostoituneemmassa maailmassa kuin koskaan aikaisemmin.”*⁵³
(Merkel 2009f.)

Kuten Brasilian kohdalla, ei Saksan Intia-diskurssissa siis rakenneta uusista kumppanuuksista poissulkevia, vaan niiden rinnalla Saksalle olennaisina säilyvät myös vanhat kumppanuudet. Saksalle rakentuu siis roolikäsitys maana, joka on valmis luomaan ja laajentamaan suhteitaan uusien kumppanien kanssa, mutta samanaikaisesti vanhojen kumppanien merkitys Saksalle ei ole katoamassa. Saksan intresseissä ei siis ole korvata vanhoja kumppanuuksia uusilla tai jättää kehittyvät vallat kansainvälisen yhteisön ulkopuolelle, vaan Saksan intressinä on laaja yhteistyö niin vanhojen liittolaisten kuin Intian kaltaisten uusien strategisten kumppanien kanssa.

Vähintään kahta tutkielman maata käsittelevässä diskurssissa solmupisteeksi muodostuu edellä esitetysti *muuttuva maailma*. Muuttuvaan maailmaan Saksan diskurssissa liittyy erittäin vahvasti uusien maiden esiinnousu niin taloudellisesti kuin poliittisesti:

*”Kansainvälisen yhteisön järjestys on muuttumassa yhä multipolaarisemmaksi: Vaikutusvaltaiset maat, joita pitkään nimitettiin kehitysmaiksi tai kehittyviksi maiksi, muokkaavat kansainvälistä politiikkaa kohti keskinäisriippuvaista maailmaa.”*⁵⁴ (Saksan liittohallitus 2012, 5.)

Saksan diskurssi siis rakentaa Brasilian, Etelä-Afrikan ja Intian kaltaisille maille vastaroolia, jota kuvaa niiden kasvava kyky ja vaikutusvalta osallistua voimakkaammin kansainväliseen politiikkaan. Tällä on omalta osaltaan vaikutusta myös koko kansainväliseen järjestelmään. Saksan diskurssi nimeää nämä valtiot myös *muotoiluvallloiksi*. Muotoiluvallalla tarkoitetaan näiden maiden kykyä vaikuttaa kansainväliseen politiikkaan ja agendaan: ”Me näemme taloudellisesti kunnianhimoisissa maissa muutakin kuin ”kehitysmaat”. Meille ne ovat uusia muotoiluvalltoja.”⁵⁵
(Westerwelle 2012q₁).

⁵³Alkuperäinen lainaus: ”Auf dieser Grundlage können wir stabile Partnerschaften mit anderen aufbauen, allen voran mit Russland, China und Indien. Denn, meine Damen und Herren, wir leben heute in einer freieren und vernetzteren Welt als jemals zuvor.“

⁵⁴Alkuperäinen lainaus: ”Die Ordnung der internationalen Staatengemeinschaft wird zunehmend multipolar: Einflussreiche Länder, die lange als Entwicklungs- oder Schwellenländer bezeichnet wurden, gestalten internationale Politik in einer interdependenten Welt.“

⁵⁵Alkuperäinen lainaus: ”Wir sehen in den wirtschaftlich aufstrebenden Ländern mehr als nur „Schwellenländer“. Für uns sind sie neue Gestaltungsmächte.“

Diskurssissa korostuu, että Saksa tiedostaa tämän muutoksen maailmassa ja haluaa ottaa huomioon nämä yhä merkittävämmät maat omassa ulkopolitiikassaan. Saksa korostaa ulkopolitiikkansa olevansa ”ennen kaikkea avoimuuden asianajaja”⁵⁶ (Westerwelle 2011o) ja elävänsä ”avoimuudesta ja kansainvälisestä verkostoitumisesta”⁵⁷ (Westerwelle 2012i₁). *Avoimuudesta* muodostuu diskursiivinen momentti, joka symboloi Saksan roolia kilpailijana ja kumppanina. Samanaikaisesti Saksalle muodostuu roolinäkemyksen ja diskurssin kautta intressi ottaa kehittyvät maat vahvemmin mukaan kansainvälisen politiikan tekemiseen. Erityisesti tämä korostuu YK:n turvallisuusneuvoston uudistamiseen liittyen:

*”Mutta on myös selvää - ja tässä jaamme monien eteläisten kumppaneiden näkemyksen -, että voimme hallita näitä ja muita suuria teemoja vain, jos YK:n instituutiot heijastavat todella 2000-luvun maailmaa - eikä vuoden 1945 aikaista. Sen takia ajamme Brasilian, Intian ja Japanin kanssa edistysaskeleita kohti YK:n turvallisuusneuvoston uudistusta.”*⁵⁸ (Steinmeier 2016a.)

Diskurssissa tuodaan esiin myös, kuinka Saksa on omalla toiminnallaan pyrkinyt ottamaan Brasilian, Etelä-Afrikan ja Intian kaltaisia maita enemmän mukaan muun muassa IMF:ään, Maailmanpankkiin sekä G8+5-prosesseihin. Vuoden 2012 strategiapaperissa sanotaan: ”Saksa oli ja on liikkeellepaneva voima uusien muotoiluvaltojen tiiviimpään osallistumiseen globaalissa hallinnassa.”⁵⁹ (Saksan liittohallitus 2012, 12.) Diskurssissa Saksalle siis rakentuu roolikäsitys maana, joka on valmis raivaamaan kehittyville maille yhä enemmän tietä kansainvälisiin instituutioihin ja joka avoimuuden puolestapuhujana haluaa ottaa nämä mukaan kansainvälisen politiikan tekemiseen.

Avoimuuteen liittyen Merkelin kolmannen hallituksen ensimmäinen ulkoministeri Steinmeier tuo esiin omissa lausunnoissaan erityisesti mielikuvaa Saksasta ”rehellisenä välittäjänä”:

”Saksaa pidetään ulkopolitiikassa ”rehellisenä välittäjänä”, ja sen takia olemme näille toimijoille etsitty kumppani, ei pelkästään talouden ja kulttuurin

⁵⁶Alkuperäinen lainaus: ”Deutsche Außenpolitik muss dabei zuallererst Anwalt von Offenheit sein.“

⁵⁷Alkuperäinen lainaus. „Deutschland lebt von seiner Offenheit und seiner internationaler Vernetzung.“

⁵⁸Alkuperäinen lainaus: ”Fest steht aber auch - und hier teilen wir die Sichtweise vieler Partner aus dem Süden - dass wir diese und andere große Themen nur werden meistern könnten, wenn die Institutionen der Vereinten Nationen tatsächlich die Welt des 21. Jahrhunderts widerspiegeln - und nicht die von 1945. Deshalb setzen wir uns mit Brasilien, Indien und Japan für Fortschritte ein hin zu einer Reform des VN-Sicherheitsrats.“

⁵⁹Alkuperäinen lainaus: ”Deutschland war und ist eine treibende Kraft bei der engeren Einbeziehung neuer Gestaltungsmächte n die „Global Governance“.“

*näkökulmasta, vaan myös kansainvälisen järjestyksen elementtien muotoilemisessa.*⁶⁰ (Steinmeier 2016a.)

Diskurssissa rakentuu siis Saksalle rehellisen toimijan roolikäsitys, jonka yhteistyötä ja kumppanuutta esimerkiksi Brasilia ja Intia hakevat. Kuten edellä olevasta esimerkistä voi tulkita, ei kumppanuus rajoitu vain taloudellisiin kysymyksiin, vaan Saksa on valmis omilla toimillaan lisäämään Brasilian, Etelä-Afrikan ja Intian kaltaisten maiden painoarvoa ja sananvaltaa kansainvälisessä politiikassa muun muassa kansainvälisten instituutioiden kautta. Kuten yksittäisten maiden kohdalla korostuu Saksan diskurssissa se, etteivät yksittäiset maat tai edes Eurooppa yhdessä Yhdysvaltojen kanssa pysty ratkaisemaan nykyisiä globaaleja haasteita, kuten ilmastonmuutosta tai konflikteja, vaan tähän tarvitaan yhteistyötä uusien voimakeskusten kanssa.

Vaikka diskurssissa Saksalle rakennetaan roolikäsitystä maana, joka on valmis luomaan ja syventämään suhteitaan Brasilian, Etelä-Afrikan ja Intian kanssa, toistuu diskurssissa silti myös vanhojen perinteisten kumppanuuksien merkitys. *Muuttuva maailma* ei tarkoita, että kaikki muuttuisi: ”Vanhoja ystävyksiä täytyy hoitaa. Uusia, strategisia kumppanuuksia tulee solmia maailman uusien voimakeskusten kanssa.”⁶¹ (Westerwelle 2011q.) Muun muassa koalitisopimuksissa sekä turvallisuus- ja puolustuspoliittisissa dokumenteissa korostetaan erityisesti Euroopan, Naton ja Yhdysvaltojen merkitystä Saksan ulko- ja turvallisuuspolitiikalle. Ulkoministeri Westerwelle tiivistää tämän *Welt am Sonntag* -lehteen kirjoittamassaan artikkelissa: ”Eurooppa on perustamme, Nato ja transatlanttinen kumppanuus vakaa turvallisuusankkurimme...”⁶² (Westerwelle 2011j).

Diskurssin rakentama Saksan roolikäsitys suhteissa Brasiliaan, Etelä-Afrikkaan ja Intiaan ei siis poissulje perinteisten kumppanuuksien merkitystä, vaan diskurssin mukaan niillä on edelleen olennainen rooli Saksan kannalta. Ulkoministeri Steinmeier tiivistääkin: ”Me saksalaiset haluamme olla kansa, joka on hyvä naapuri”, vaikka tänä päivänä meidän tulee lisätä: ’läheisille ja kaukaisille naapureille tasapuolisesti’.”⁶³ (Steinmeier 2016a.) Saksan intressiksi muodostuu siis yhteistyön tekeminen niin perinteisten kuin uusien kumppanien kanssa. Silti on huomionarvoista, että Yhdysvaltojen Pariisiin

⁶⁰Alkuperäinen lainaus: ”Deutschland gilt in der Außenpolitik als ”ehrlicher Makler”, und deshalb sind wir für diese Player ein gesuchter Partner, nicht nur was Wirtschaft und Kultur angeht, sondern auch bei der Gestaltung von neuen Elementen der globalen Ordnung.“

⁶¹Alkuperäinen lainaus: ”Alte Freundschaften müssen gepflegt werden. Neue, strategische Partnerschaften mit den neuen Kraftzentren in der Welt müssen eingegangen werden.“

⁶²Alkuperäinen lainaus: ”Europa is unser Fundament, die Nato und die transatlantische Partnerschaft unser fester Sicherheitsanker...”

⁶³Alkuperäinen lainaus: „’Wie Deutschen wollen ein Volk guter Nachbarn sein’, doch wir sollten heute hinzufügen: ‘den nahen und den fernen Nachbarn gleichermaßen’.“

ilmastosopimuksesta lähtemispäätöksen jälkeen Saksa korosti erityisesti seisovansa muun muassa suurien kehittyvien maiden rinnalla ilmastonmuutokseen liittyen:

*”Puolellamme ovat suuret kansakunnat, kuten Kiina, Brasilia, Intia ja Venäjä, kuten myös monet maat, joihin ilmastonmuutos vaikuttaa erittäin kovasti, kuten Afrikan valtiot ja pienet saarivaltiot.”*⁶⁴ (Gabriel, et al. 2017.)

Brasilian Saksaa käsittelevässä diskurssissa toistuu pyrkimys laajentaa ja syventää kumppanuutta, ja Brasilian diskurssissa muodostuu oma vastaavuusketju *yhteistyön* teemojen ympärille. Esimerkiksi presidentti Rouseff toteaa: ”Nyt on kyse suhteidemme laajentamisesta, ja siitä ei vain kaupallisessa mielessä, vaan myös kumppanuuden, joka sisältää innovaation, tieteen, teknologian ja tutkimuksen, mielessä.”⁶⁵ (Merkel ja Rouseff 2012.) Brasilia tuo esiin myös Saksan ja muiden G4-maiden yhteistyön YK:n turvallisuusneuvoston uudistamisessa. G4-maat ovat tässä yhteistyössä ”tärkeitä kumppaneita”. Tämän lisäksi Brasilia ja Saksa ovat olleet yhdessä ”menestyksekkäitä edelläkävijöitä” YK:ssa liittyen yksilön suojaan digitaalisessa ajassa. (Merkel ja Rouseff 2015.) Myös Brasilian diskurssissa *kumppanin* ympärille muodostuu vastaavuusketju, joka korostaa maiden välisen *yhteistyön* merkitystä niin kahdenvälisesti kuin kansainvälisissä kysymyksissä. Saksan tuki Brasilialle ja valmius toimia globaalien haasteiden suhteen myös nousevat diskurssissa esille erityisesti ilmastonmuutoksen torjuntaan liittyen. Brasilialle Saksa on ”tärkeä yhteisessä kamppailussamme ilmastonmuutoksen vaikutuksia vastaan ja päästöjen vaikutuksia vastaan”⁶⁶ (Merkel ja Rouseff 2015). Saksalle siis rakentuu Brasilian diskurssissa rooli odotus, johon liittyy Saksan valmius yhteistyöhön ja sen laajentamiseen sekä Saksan valmius kantaa vastuuta globaaleissa kysymyksissä.

Myös Etelä-Afrikan diskurssissa rakentuu *yhteistyötä* käsittelevä vastaavuusketju. Tässä vastaavuusketjussa kehitysapu muodostuu yhdeksi teemaksi:

*”Kumppanien välinen suhde perustuu tukeen ja solidaarisuuteen. Yli 20 vuoden aikana, kahdenväliset suhteet ovat kehittyneet kumppanuudeksi, jossa Saksa tukee Etelä-Afrikan prioriteetteja.”*⁶⁷ (Etelä-Afrikan hallitus 2014a.)’

⁶⁴Alkuperäinen lainaus: „An unserer Seite stehen große Nationen wie China, Brasilien, Indien und Russland sowie vielen vom Klimawandel besonders hart getroffenen Nationen, wie die afrikanischen Staaten und die kleinen Inselstaaten.“

⁶⁵Alkuperäinen lainaus: ”Nun geht es darum, unsere Beziehungen auszuweiten, und das nicht nur in kommerzieller Hinsicht, sondern auch hinsichtlich einer Partnerschaft, die Innovation, Wissenschaft, Technologie und Forschung umfasst.“

⁶⁶Alkuperäinen lainaus: ”... wie wichtig Deutschland für unseren gemeinsamen Kampf gegen die Folgen des Klimawandels und gegen die Folgen der Emissionen ist.“

⁶⁷Alkuperäinen lainaus: ”The relationship between the two partners is based on support and solidarity. Over the last 20 years, bilateral cooperation has matured into a partnership, where Germany supports South African priorities.”

Saksan diskurssin kaltaisesti Etelä-Afrikan diskurssi korostaa sitä, ettei strategisten kumppaneiden välinen kehitysapu jaa enää toimijoita perinteisiin antajan ja saajan rooleihin, vaan myös kehitysavun suhteen maat ovat kumppaneita. Saksaa kohti rakentuu siis rooliodotus maana, joka kunnioittaa Etelä-Afrikan omia intressejä ja näkemyksiä, mutta joka samanaikaisesti auttaa Etelä-Afrikkaan kehitysavun kautta.

Etelä-Afrikan diskurssi tuo myös esiin maiden väliset yhteiset tavoitteet globaaleissa haasteissa ja kysymyksissä. Varapresidentti Kgalema toteaa puheessaan:

*”Etelä-Afrikasta ja Saksasta on tullut kumppaneita kansainvälisessä yhteisössä, ja ne jakavat yhteisen näkemyksen siitä, kuinka luoda maailma, joka on asukkaidensa ja tulevien sukupolviensa arvoinen.”*⁶⁸ (Montlanthe 2012.)

Maiden strateginen kumppanuus ei siis Etelä-Afrikan diskurssissa rajoitu vain kahdenvälisiin kysymyksiin, vaan kattaa laajemmin myös globaaleja kysymyksiä. Presidentti Zuma myös korostaa sitä, että maat haluavat jatkaa ”erinomaista yhteistyötään niin kahdenvälisellä, multilateraalilla kuin alueellisella tasolla”⁶⁹ (Merkel ja Zuma 2015). Tämän voi nähdä vahvistavan Saksan diskurssissa toistunutta toivetta muotoilla yhdessä vastauksia niin globaaleihin kuin alueellisiin haasteisiin.

Myös Intian diskurssissa korostetaan maiden välisen yhteistyön tärkeyttä globaaleissa ja alueellisissa kysymyksissä. Intian diskurssissa tuodaan toistuvasti esiin yhteistyön laajenemismahdollisuudet. Samanaikaisesti korostuu diskurssissa myös maiden välisen yhteistyön merkitys toisaalta maiden itsensä kannalta mutta toisaalta myös laajemmin maailman kannalta. Esimerkiksi pääministeri Singh toteaa:

*”Olen varma, että 2000-luvun mahdollisuuksissa ja haasteissa Intia ja Saksa tulevat jatkamaan uusien läheisempään kumppanuuteen johtavien polkujen etsimistä kansoillemme ja tämän planeetan kansojen hyödyksi.”*⁷⁰ (Singh 2013b.)

5.2.3. Yhteinen ja oma vastuu

Yhteinen ja oma vastuu ovat diskursiivisia momentteja, joiden ympärille Saksan diskursseissa rakentuu solmupisteitä määritteleviä vastaavuusketjuja. Nämä diskursiiviset momentit esiintyvät Saksan diskurssissa niin yksittäisten maiden kohdalla

⁶⁸Alkuperäinen lainaus: ”South Africa and Germany have become partners in the international community, and have shared a joint vision of how to create a world which is worthy of its inhabitants and future generations.”

⁶⁹Alkuperäinen lainaus: ”... hervorragende Zusammenarbeit sowohl auf bilateraler als auch auf multilateraler und regionaler Ebene weiter fortführen wollen.”

⁷⁰Alkuperäinen lainaus: ”I am confident that in the opportunities and challenges of the 21st century, India and Germany will continue to seek new pathways to a closer partnership for our people and for the benefit of peoples of this planet.”

kuin useampaa tutkielman maata käsittelevässä diskurssissa. Diskursseissa on silti eroja siinä, miten *vastuuta* painotetaan. Esimerkiksi Etelä-Afrikan kohdalla *oma vastuu* korostuu diskurssissa erityisen vahvasti, kun taas Brasilian ja Intian kohdalla korostuu *yhteinen vastuu*. Silti niin *yhteisessä* kuin *omassa vastuussa* kiteytyy olennaisella tavalla se, että Saksalla on odotuksia Brasilian, Etelä-Afrikan ja Intian kasvavaa alueellista ja kansainvälistä vastuunkantoa kohtaan. *Vastuun* ympärille muodostunut vastaavuusketju temaattisesti liittyy erittäin vahvasti aiemmassa luvussa analysoituun *yhteistyön* ympärille rakentuneeseen vastaavuusketjuun.

Saksan julkinen diskurssi pyrkii asettamaan Brasilian vastarooliin, johon liittyy olennaisesti maan vahvuus ja vastuunkanto. Saksan diskurssi korostaa esimerkiksi Brasilian viimeaikaista kehitystä niin taloudellisesti kuin myös poliittisesti. Niin Brasiliaan kuin yleisemmin Latinalaiseen Amerikkaan viitataan diskurssissa ”voimakseksena multipolaarisessa maailmassa” (Westerwelle 2011f₁). Diskurssi siis nimeää Brasilian voimakkaan maan subjektiasemaan ja rakentaa näin Brasilian vastaroolia. Tämä uusi merkitys ja valta, jonka Brasilia on saavuttanut kansainvälisessä politiikassa erityisesti taloudellisen kehityksensä ansioista, toisaalta myös luo pohjan *yhteiselle vastuulle*. Uuden painoarvon saavuttaminen tarkoittaa Brasilialle tehtävien ja vastuiden laajentumista kansainvälisessä kanssakäymisessä. Tämä tarkoittaa sitä, että strategisen kumppanuuden ja siihen liittyvän yhteistyön tulee perustua molemminpuoliselle ja yhteiselle vastuulle. Saksa ei ole halukas tai valmis kantamaan yksin koko vastuuta maiden yhteisten pyrkimysten edistämisestä kansainvälisessä politiikassa, vaan myös Brasilian tulee kantaa oma vastuunsa. *Yhteinen vastuu* muodostuukin diskursiiviseksi momentiksi, joka symboloi niin Saksan roolia kuin Brasilian vastaroolia: ”Brasilia ja Saksa työskentelevät menestyksekkäästi yhdessä, yhteiseksi hyödyksi ja yhteisessä vastuussa kaikesta.”⁷¹ (Westerwelle 2013q.)

Saksalle rakentuva roolikäsitys korostaa siis toisaalta Saksan valmiutta kantaa omaa vastuutaan, mutta samanaikaisesti Saksa ei ole valmis kantamaan vastuuta yksin. Sekä Saksan että Brasilian on kannettava osuutensa. Saksalle muodostuu siis diskurssin ja diskurssissa rakentuvan roolikäsityksen kautta suhteissaan Brasiliaan selkeä intressi saada kumppani, joka on valmis kantamaan vastuuta kansainvälisesti ja joka on myös valmis jakamaan yhdessä Saksan kanssa vastuuta. Samalla Saksalle muodostuu silti myös

⁷¹ Alkuperäinen lainaus: ”Brasilien und Deutschland arbeiten erfolgreich zusammen, zum gegenseitigen und in gemeinsamer Verantwortung für das Ganze.“

intressi osallistua kansainväliseen vastuunkantamiseen: diskurssissa ei Saksasta rakennu kuvaa vastuunvälttelijänä vaan vastuunjakajana.

Etelä-Afrikkaa koskevassa diskurssissaan Saksa kiittelee Etelä-Afrikan omia ponnisteluja maanosan kehityksessä ja haluaa, että Etelä-Afrikka on tulevaisuudessakin valmis kantamaan *vastuuta* mantereella. Olennaiseksi Saksan diskurssissa nousee koskien koko manteretta, ei vain Etelä-Afrikkaa, *oma vastuu*. Saksan yhteistyön ympärille rakentuvassa vastaavuusketjussa yhdistyy Saksan valmius tukea ja auttaa, mutta päävastuu on niin Etelä-Afrikalla kuin laajemmin maanosan mailla. Esimerkiksi Saksan Afrikan konseptissa todetaan rauhaan ja turvallisuuteen liittyen: ”Ensisijaista on kuitenkin afrikkalaisen oman vastuun vahvistaminen.”⁷² Saksalle rakentuu roolikäsitys maana, jolle on erityisen olennaista Etelä-Afrikan ja muiden alueellisten toimijoiden oman roolin vahvistaminen rauhan ja turvallisuuden takaamiseksi. Etelä-Afrikalla rakentuu samanaikaisesti vastarooli maana, johon kohdistuu erityisesti odotuksia jatkaa ja vahvistaa aktiivista oman vastuun kantamisesta alueellisissa turvallisuuskysymyksissä. Saksan diskurssissa korostuu myös halukkuus tukea Etelä-Afrikan ja laajemmin Afrikan pyrkimyksiä ottaa laajemmin globaalia vastuuta. Esimerkiksi YK:n turvallisuusneuvoston reformiin liittyen Westerwelle sanoo:

*”Me ohjaamme ja tuemme näitä [Afrikan] omia ponnistuksia kumppanina. ... Ja toisena esimerkkinä vaadimme vahvempaa Afrikan läsnäoloa YK:n turvallisuusneuvossa. Afrikkalaisten toimijoiden yhtenäisyys ja oma vastuu ovat takuita sille, että Afrikka voi ottaa sille kuuluvan paikan kansojen yhteisössä.”*⁷³
(Westerwelle 2011s.)

Etelä-Afrikan suhteen Saksan intressiksi muodostuu erityisen vahvasti tavoite saada Etelä-Afrikka yhä enenevässä määrin kantamaan lisää vastuuta Afrikan mantereen rauhanomaisesta kehityksestä. Yleisemmin Saksan roolikäsityksestä ja diskurssista heijastuu intressi saavuttaa tilanne, jossa Afrikan mantere itsenäisesti pystyy ylläpitämään rauhaa ja turvallisuutta mantereellaan. Saksan intressissä on siis, että vastuu Afrikan kehityksestä siirtyy kansainväliseltä yhteisöltä yhä enemmän Etelä-Afrikalle ja muille alueen valtioille. Samanaikaisesti Saksalla haluaa vahvistaa Etelä-Afrikan ja Afrikan roolia kansainvälisessä yhteisössä, esimerkiksi turvallisuusneuvoston kautta. Huomionarvoista on, että tukemalla Afrikan pyrkimyksiä merkittävämmästä

⁷²Alkuperäinen lainaus: „An erster Stelle steht jedoch die Stärkung afrikanischer Eigenverantwortung.“

⁷³Alkuperäinen lainaus: ”Wir begleiten und unterstützen diese Eigenanstrengungen partnerschaftlich. ... Und indem wir uns, um ein weitere Beispiel zu nennen, für eine stärkere afrikanische Präsenz im VN-Sicherheitsrat einsetzen. Zusammenhalt und Eigenverantwortung der afrikanischen Akteure sind Garantien dafür, dass Afrika seinen angestammten Platz in der Gemeinschaft der Völker einnehmen kann.“

kansainvälisestä asemasta samanaikaisesti Saksalla on myös intressi saada Etelä-Afrikalta ja muilta Afrikan mailta tukea omalle pysyvälle jäsenyydelleen: ”Se [Saksa] toivoo omasta puolestaan afrikkalaista tukea pysyvällä saksalaiselle paikalle YK:n turvallisuusneuvostossa.”⁷⁴ (Saksan liittohallitus 2011, 58.)

Saksan Etelä-Afrikan diskurssissa nostetaan esiin myös globaalien haasteiden kuten ilmastonmuutoksen kohtaaminen. Tässä olennaiseksi muodostuu *yhteinen vastuu* globalisaation ja kansainvälisen järjestyksen muokkaamisessa. Esimerkiksi Saksan ulkoministerit toteavat:

*”Etelä-Afrikka ja Saksa eivät vahvista yhteistyötään vain molemminpuoliseksi hyödyksi vaan kantaakseen yhteistä vastuuta kokonaisuudesta. Eilen tapasi ensimmäistä kertaa uusi ulko- ja turvallisuuspolitiikan komissiomme. Se on yhteisen toiveemme ilmaus osallistua globaalien haasteiden ratkaisuun. ... Me näemme Etelä-Afrikan globalisaation muotoilemisessa vahvana ja luotettavana kumppanina.”*⁷⁵ (Westerwelle 2012v1.)

*”Se tuskin tulee yllätyksenä, kun kerron, etteivät säännöt ja kansainvälinen järjestys vain putoa syliimme. Me tarvitsemme maita, jotka ovat valmiita astumaan esiin ja ottamaan vastuuta myös oman lähialueensa ulkopuolella; maita, jotka ovat valmiita suojelemaan sääntöjä ja luomaan kansainvälisen järjestyksen elementtejä. Etelä-Afrikka on yksi näistä maista.”*⁷⁶ (Steinmeier 2014d.)

Saksan ja Etelä-Afrikan väliseen strategiseen kumppanuuteen kuuluu siis olennaisesti valmius ja halukkuus kohdata globaaleita haasteita yhdessä. Samanaikaisesti *yhteinen vastuu* muodostaa diskursiivisen momentin, joka määrittää kummankin toimijan roolia strategisena kumppanina. Saksalla on siis myös intressi saada Etelä-Afrikasta itselleen kumppani globaaleissa kysymyksissä.

Saksan Intian diskurssissa *yhteinen vastuu* liittyy globaaleihin kysymyksiin ja haasteisiin. Diskurssissa pyritään rakentamaan hyvin selväsanaisesti Intialle ja muille Saksan aasialaisille kumppaneille aktiivisempaa roolia kansainvälisessä politiikassa. Taloudellisen kehityksen vaikutukset pitäisivät näkyä myös maiden poliittisissa rooleissa: ”Se on myös meidän intresseissämme, kun aasialaiset kumppanimme kantavat

⁷⁴Alkuperäinen lainaus: „Sie erhofft sich ihrerseits afrikanische Unterstützung für einen ständigen deutschen Sitz im VN-Sicherheitsrat.“

⁷⁵Alkuperäinen lainaus: ”Südafrika und Deutschland werden ihre Zusammenarbeit nicht nur zum gegenseitigen Nutzen verstärken, sondern auch in gemeinsamer Verantwortung für das Ganze. Gestern tagte erstmals unsere neu geschaffene Fachkommission für Außen- und Sicherheitspolitik. Sie ist Ausdruck unseres gemeinsamen Wunsches, zur Lösung globaler Herausforderungen beizutragen. ... Wir sehen Südafrika bei der Gestaltung der Globalisierung als starken und verlässlichen Partner.“

⁷⁶Alkuperäinen lainaus: „It will hardly come as a surprise when I tell you that rules and international order won't just fall into our lap. We need countries that are willing to step up and take on responsibility, also beyond their own front garden; countries that are willing to protect rules and create elements of international order. South Africa is one of these countries.”

myös enemmän poliittista vastuuta.”⁷⁷ (Westerwelle 2012_{t1}.) Samanaikaisesti Saksan diskurssi korostaa, että Intian kaltaisten maiden vaatimukset suuremmasta vaikutusvallasta kansainvälisessä politiikassa on perusteltua ja että Saksa omalla toiminnallaan tukee näitä vaatimuksia. Saksa siis haluaa jakaa vastuuta uusille toimijoille. *Yhteinen vastuu* yhdistää näitä kumpaakin Saksan pyrkimystä, ja siitä muodostuu yksi diskursiivinen momentti, joka määrittelee maiden strategista kumppanuutta. Olennaiseksi tässä vastaavuusketjussa muodostuu erityisesti YK:n turvallisuusneuvoston uudistaminen:

*”Suuret globaalit haasteet ilmastonmuutoksesta, ravintoturvallisuudesta ja energiakysymyksistä aina finanssimarkkinoiden vakautteen eivät ole voitettavissa ilman aasialaisia kumppaneitamme. Maailman sisäpolitiikan sydän, joka perustuu yhteistyöhön, on Yhdistyneet Kansakunnat. Aasia on turvallisuusneuvostossa aliedustettu. Työstämme G4-kumppaneidemme Intian ja Japanin kanssa reformia, joka muuttaa tämän. Ulkopoliittikkamme tavoite on voittaa aasialaiset kumppanimme aktiivisiksi globalisaation muotoilukumppaneiksi. Yhteiseksi hyödyksi. Ja yhteisessä vastuussa kokonaisuudesta.”*⁷⁸ (Westerwelle 2012₁.)

Saksalle muodostuu diskurssissa roolikäsitys maana, joka korostaa Intian merkitystä kansainvälisessä järjestelmässä. Tähän roolikäsitykseen liittyy samanaikaisesti sekä pyrkimys saada Intiaa kantamaan kansainvälistä vastuutaan, esimerkiksi ilmastonmuutokseen liittyen, että tuki Intian pyrkimyksille saada äänensä kuuluviin enenevässä määrin kansainvälisissä instituutioissa. Saksan intressiksi muodostuu siis saada Intia osallistumaan yhteiseen vastuunkantoon kansainvälisesti, sillä Saksa tarvitsee kansainvälisiä kumppaneita, jotka ovat valmiita kantamaan vastuunsa. Samanaikaisesti Saksan intressinä on silti myös tukea Intian vaatimuksia maan kasvavasta merkityksestä kansainvälisessä järjestelmässä.

Saksan useampaa tutkielman maata koskeva diskurssin korostaa, että Brasilian, Etelä-Afrikan ja Intian kaltaisten maiden tulisi kantaa kansainvälisesti enemmän vastuuta. Kansainvälisten haasteiden, kuten ilmastonmuutoksen ja rajat ylittävien konfliktien, ratkaisemiseen tarvitaan kaikkien maiden vastuunkatoa. Myös kehittyvillä mailla on

⁷⁷Alkuperäinen lainaus: ”Es ist auch in unserem Interesse, wenn unsere asiatischen Partner auch politisch mehr globale Verantwortung übernehmen.“

⁷⁸Alkuperäinen lainaus: ”Die großen globalen Herausforderungen vom Klimawandel, über Nahrungssicherheit und Energiefragen bis hin zu Finanzmarktstabilität sind ohne unsere asiatischen Partner nicht zu bewältigen. Das Herzstück einer Weltinnenpolitik, die auf Kooperation setzt, sind die Vereinten Nationen. Asien ist im Sicherheitsrat unterrepräsentiert. Wir arbeiten zusammen mit unseren G4-Partnern Indien und Japan an einer Reform, die dies ändert. Ziel unserer Außenpolitik ist, unsere asiatischen Partner als aktive Gestaltungspartner in der Globalisierung zu gewinnen. Zum gegenseitigen Nutzen. Und in gemeinsamer Verantwortung für das Ganze.“

vastuu näistä kysymyksistä, ja tätä korostetaankin niin vuoden 2009 kuin 2013 koalitionsopimuksissa:

*”Tulemme kehittämään yhteistyötä kehittyvien maiden kanssa globalisaatiota kestävästi muotoilevaksi kumppanuudeksi, jossa kumpikin vastavuoroisesti kantaa vastuuta...”*⁷⁹ (Saksan liittohallitus 2009, 128.)

*”Kahdenvälisen valtiollisen yhteistyön kehittyvien maiden kanssa tulee ottaa huomioon niiden korkeampi suorituskyky ja kasvanut kansainvälinen vastuu.”*⁸⁰ (Saksan liittohallitus 2013, 127.)

Kehittyville maille rakentuu siis Saksan julkisessa diskurssissa vastarooli, johon liittyy odotuksia vastuunkannosta ja vastuullisuudesta. Mailta ei odoteta vain omien asioiden hoitamista, vaan niiden tulisi tehdä osansa myös kansainvälisesti. Samanaikaisesti vastaavuusketjussa puhutaan kumppanuudesta ja yhteistyöstä, joten Saksan roolikäsitykseen sisältyy valmius tukea kehittyviä maita tässä kehityksessä sekä valmius itse kantaa oma vastuunsa globaaleissa kysymyksissä. Vastuunkannossa olennaista on kuitenkin *vastavuoroisuus*. Saksan intressinä on siis saada kehittyvät maat kantamaan oma kortensa kekoon globaaleissa haasteissa. *Vastuu* on diskursiivinen momentti, joka määrittelee Saksan roolia ja suhteita Brasiliaan, Etelä-Afrikkaan ja Intiaan muuttuvassa maailmassa. Saksan intressinä Brasilian, Etelä-Afrikan ja Intian *kilpailijana ja kumppanina* on siis saada maat osallistumaan kansainväliseen vastuunkantoon muuttuneessa maailmassa.

Brasilia ja Etelä-Afrikka eivät omissa diskursseissaan tuo esiin *yhteisen tai oman vastuun* merkitystä. Intia puolestaan korostaa maiden *yhteistä vastuuta*. Esimerkiksi pääministeri Modi toteaa:

*”Keskitymme hyvin pitkälti taloudellisiin suhteisiin, mutta olen sitä mieltä, että maailmassa, jossa haasteet ja myös mahdollisuudet kulkevat käsikkäin, voivat Intia ja Saksa olla erittäin vahvoja kumppaneita, jotka työllään hyödyttävät myös maailmaa. Meillä on vastuu maailmasta.”*⁸¹ (Merkel ja Modi 2015a.)

Intian diskurssissa korostetaan siis maiden yhteistä vastuuta maailmasta, ja Saksaan kohdistuu rooliodotus yhteiseen vastuuseen liittyen. Samalla Intian diskurssissa korostetaan myös Saksan *vastuuta* Euroopassa. Intia korostaa diskurssissaan EU:n

⁷⁹Alkuperäinen lainaus: ”Wir werden die Zusammenarbeit mit Schwellenländern zu Partnerschaften für eine nachhaltige Gestaltung der Globalisierung in gegenseitiger Verantwortung weiterentwickeln...”

⁸⁰Alkuperäinen lainaus: ”Die bilaterale staatliche Zusammenarbeit mit Schwellenländer muss deren höhere Leistungsfähigkeit und gewachsene internationale Verantwortung berücksichtigen.”

⁸¹Alkuperäinen lainaus: ”Wir fokussieren uns sehr auf wirtschaftliche Beziehungen, aber ich denke in einer Welt, in der Herausforderungen und auch Möglichkeiten ineinanderfließen, können Indien und Deutschland sehr starke Partner sein die ihre Arbeit auch zum Vorteil für die Welt gestalten können. Wir haben ein Verantwortlichkeit der Welt gegenüber.“

vakauden merkitystä myös Intialle. EU:n vakauden turvaamisessa Intia näkee Saksalla suuren vastuun ja kyvyn hoitaa asiaa:

”Berliinin muutos suuren jaon reunalla olevasta kaupungista kaupungiksi, joka on Euroopan integraation ytimessä, on symboli Saksan kansainvälisestä roolista ja vastuusta; sen myötävaikutuksesta suurelle eurooppalaiselle projektille; Euroopan tulevaisuudelle, jota määrittelee yhtenäisyys ei jako.”⁸² (Singh 2013b.)

Intian suunnalta kohdistuu siis suuria odotuksia Saksaan kantaa vastuu EU:n yhtenäisyyden varmistamisessa, mutta toisaalta myös luottamusta, että Saksa kykenee tähän. Erityisesti diskurssissa korostetaan liittokansleri Merkelin vahvuutta ja johtajuutta esimerkiksi eurokriisissä. Intia myös osoittaa Saksalle toivomuksia edistää EU:n ja Intian vapaakauppasopimusta EU:n tasolla. Intian diskurssissa rakentuu siis odotuksia Saksaa kohti EU:n voimakkaana johtomaana, joka kantaa tämän roolin tuoman vastuun Euroopassa.

5.2.4. Tieto ja osaaminen

Saksan diskurssissa erityisesti yksittäisiä maita käsitellessä nousee esiin, että Saksalla on *tietoa ja osaamista*, joka on kysyttyä myös Brasiliassa, Etelä-Afrikassa ja Intiassa. *Tieto ja osaaminen* ovat diskursiivisia momentteja, joiden ympärille Saksan diskursseissa myös rakentuu vastaavuusketjut. Tieto ja osaaminen määrittelevät erityisesti Saksan roolikäsitystä *strategisena kumppanina* Brasilialle, Etelä-Afrikalle ja Intialle. Ne eivät määrittele yhtä paljon *muuttuvan maailman* ympärille muodostuvaa diskurssia ja sitä kautta ne eivät määrittele myöskään yhtä paljon Saksan roolia *kilpailijana ja kumppanina*. Silti myös useampaa tutkielman maata koskevassa diskurssissa mainitaan Saksan tiedon ja osaamisen merkitys.

Vaikka Saksan diskurssi rakentaa useaan otteeseen Brasilialle vastaroolia maana, joka on läpikäynyt monia edistysaskeleita ja jolla on taloudellisesti paljon potentiaalia, antaa diskurssi silti ymmärtää, ettei tämä kehitys ole vielä saavuttanut päätepistettään. Brasilia on ”kehittyvä maa, joka on läpikäynyt viime vuosina vauhdikasta kehitystä”⁸³ (Merkel ja Rouseff 2015). Merkelin nimetessä Brasilian kehittyväksi maaksi, on selvää, että työ kehityksen suhteen ei ole vielä valmista, vaikka kehitystä on monilla aloilla tapahtunut. Diskurssissa nouseekin esiin Saksan halukkuus ja valmius tukea Brasilian jatkuvaa

⁸²Alkuperäinen lainaus: ”Berlin’s transformation from a city at the edge of a great divide into one at the centre of Europe’s integration is a symbol of Germany international role and responsibility; of its contribution to the great European project; and of future for Europe defined by unity, not by division.”

⁸³Alkuperäinen lainaus: ”... Brasilien als Schwellenland, das in den letzten Jahren eine rasante Entwicklung durchgemacht hat - ...“

kehitystä esimerkiksi tiedon, teknologian, kokemusten ja osaamisen siirtämisen kautta. *Tuki ja valmius jakaa osaamista* ovat siis diskursiivisia momentteja, jotka liittyvät vahvasti *tiedon ja osaamisen* ympärille rakentuvaan vastaavuusketjuun. Samalla Saksan intressiksi muodostuu Brasilian kehityksen tukeminen.

Tukea Saksa on valmis antamaan Brasilialle esimerkiksi ilmastonmuutoksen torjuntaan liittyvässä työssä, uusiutuvassa energiassa sekä vuoden 2014 jalkapallon MM-kisojen ja vuoden 2016 Olympialaisten valmisteluissa. Tässä yhteydessä Saksan diskurssi myös rakentaa Saksasta maata, jonka tärkeimmän vientituotteen ulkomaille muodostaa maan osaaminen ja tieto. Samanaikaisesti Brasilialle rakentuu diskurssissa vastarooli maana, joka tarvitsee tätä Saksan jakamaa tietoa ja osaamista.

*”Kuten olette aiemmin nähneet, haluamme jalkapallon MM-kisojen valmistelussa tehdä oman osuutemme. Saksalla on tässä erittäin kattavalla tavalla hyvät kokemukset, ja nämä kokemukset tulemme antamaan Brasilialle käytettäväksi.”*⁸⁴ (Merkel ja Lula da Silva 2009.)

*”Me tiedämme nyt, että Brasilialla on erittäin vaativia tavoitteita suhteessa tuuli- ja aurinkoenergiaan mutta myös biomassan suhteen. Saksa tulee olemaan osaamisellaan täällä mukana siinä.”*⁸⁵ (Merkel ja Rouseff 2015.)

Tämä julkinen diskurssi lisää Saksan omaan roolikäsitykseen toisaalta halukkuuden auttaa ja tukea kehittyviä maita, mutta toisaalta diskurssi korostaa Saksaa tieto- ja osaamisena. Esimerkiksi ulkoministeri Westerwelle toteaa Saksan olevan maan, ”jolla ei ole raaka-aineita vaan ainoastaan tietoa, taitoja, kykyjä, valmiuksia ja luovuutta vietäväksi ulkomaille”⁸⁶ (Westerwelle 2010u). Samalla diskurssin ja roolikäsityksen kautta Saksalle muodostuu intressejä tuoda esille omaa merkitystään tieto- ja osaamisena sekä tehdä itsensä halutuksi kumppaniksi tätä kautta.

Myös Etelä-Afrikkaa koskevassa diskurssissa *tieto ja osaaminen* ovat diskursiivisia momentteja, joiden ympärille rakentuu strategista kumppania määrittävä vastaavuusketju. Etelä-Afrikankin tapauksessa tähän vastaavuusketjuun liittyy vahvasti myös *tuki ja valmius jakaa osaamista*. Ulkoministeri Steinmeier toteaa puheessaan:

⁸⁴Alkuperäinen lainaus: ”Wie Sie eben gesehen haben, wollen wir bei der Vorbereitung der Fußball-Weltmeisterschaft unseren Beitrag leisten. Deutschland hat hier in sehr umfassender Art und Weise gute Erfahrungen, und diese Erfahrungen werden wir Brasilien zur Verfügung stellen.“

⁸⁵Alkuperäinen lainaus: ”Wir wissen jetzt, dass Brasilien sehr anspruchsvolle Ziele in Bezug auf Windenergie, Solarenergie, aber auch auf Biomasse hat. Deutschland wird mit seinem Know-how hier dabei sein.“

⁸⁶Alkuperäinen lainaus: ”... ein Land wie Deutschland, das ja keine Rohstoffe hat, sondern nur Wissen, Know-how, Fähigkeiten, Fertigkeiten, Kreativität exportieren kann, ...“

”Demokratia ilman hyvinvointia ajautuu ongelmiin. Ihmiset tarvitsevat peruspalveluiden kuten terveyspalveluiden ja koulutuksen saavutettavuutta. Saksa jatkaa omien kokemusten jakamista tällä alalla, ei vain Etelä-Afrikan, mutta myös muiden maanosan maiden kanssa.”⁸⁷ (Steinmeier 2014d.)

Diskurssissa korostuu erityisesti tieteen, teknologian ja koulutuksen merkitys hyvinvoinnin taustalla. Tieteeseen, teknologiaan ja koulutukseen liityen Saksan diskurssissa korostetaan Saksan omaa osaamista näillä aloilla ja tämän osaamisen jakamista Etelä-Afrikalle, erityisesti muun muassa vihreään teknologiaan, ammatilliseen koulutukseen ja infrastruktuuriin liittyen. Saksalle muodostuu siis erityisesti intressi tukea Etelä-Afrikan ja laajemmin Afrikan kehitystä ja lisätä tätä kautta myös niiden hyvinvointia sekä vakautta. Brasilian tavoin myös Etelä-Afrikan yhteydessä mainitaan Saksan tuki Etelä-Afrikan vuoden 2010 jalkapallon MM-kisoissa. Tätä kautta siis rakentuu toisaalta kuva Saksasta tieto- ja osaamisena ja toisaalta kuva Etelä-Afrikasta maana, joka tarvitsee tätä tiedon ja osaamisen jakamista. Esimerkiksi ulkoministeri Westerwelle sanoo:

”Koulutus on myös tärkeä edellytys kestäväälle talousmenestykselle. Maana, jolla on rajoittunut määrä luonnonvaroja, Saksa on hyvin tietoinen tästä asiasta. Yhdessä Etelä-Afrikan hallituksen kanssa me etsimme tapoja edistää ammatillista koulutusta ja tiedon siirtämistä Etelä-Afrikkaan.”⁸⁸ (Westerwelle 2013a.)

Intian kohdalla Saksan diskurssissa tuodaan esiin sitä, että Saksa omaa kysyttyä osaamista ja tietoa, joita se on myös *valmis jakamaan* strategisille kumppaneilleen. Intian kohdalla *tiedon ja osaamisen* ympärille rakentuva vastaavuusketju korostaa silti myös *molemminpuolista hyötyä*. Tiedon ja osaamisen siirtäminen ei siis tapahdu vain yhteen suuntaan vaan molemminpuolisesti. Mailla on diskurssin mukaan toisiaan täydentävää osaamista ja tietoa, joita maiden kannattaisi jakaa keskenään. Diskurssi siis rakentaa tasaveroisempaa suhdetta maiden välille kuin esimerkiksi Brasilian tai Etelä-Afrikan kanssa. Diskurssin rakentama vastarooli Intialle tuo esiin sen, että myös Intialla on Saksalle annettavaa. Erityisesti Saksan osaaminen tekniikan alalla ja Intian IT-osaaminen nähdään toisiaan täydentävänä kokonaisuutena, jossa on paljon potentiaalia kummankin maan kannalta. Saksalle muodostuu siis intressiksi Intian kehityksen tukemisen lisäksi

⁸⁷Alkuperäinen lainaus: ”Democracy without prosperity will run into trouble. People need access to basic services such as health or education. Germany continues to share her experience in this field, not only with South Africa, but also with other countries on the continent.”

⁸⁸Alkuperäinen lainaus: ”Education and training are also an important prerequisite for sustainable economic success. As a country with limited natural resources, Germany is well aware of this fact. Together with the South African government we are looking into ways to promote vocational training and knowledge transfer to South Africa.”

myös omaa osaamista täydentävän tiedon ja osaamisen saaminen strategisen kumppanuuden kautta:

”Intialla on tunnetusti korkea IT-osaaminen ja paljon kokemusta. Tuokaamme siis molempien maiden tietotaidot ja vahvuudet entistä enemmän yhteen, jotta voimme yhdessä avata uusia ovia menestykseen digitaalisella aikakaudella.”⁸⁹ (Merkel 2015m.)

Tietoon ja tieteeseen liittyen Saksan diskurssissa nimetään Intia toisaalta kunnianhimoiseksi ”tiedon tuottajaksi”, jonka kanssa Saksa kilpailee tieteessä ja osaamisessa. (Merkel 2011j.) *Tiedon ja osaamisen* ympärille rakentuva vastaavuusketju sisältää siis myös *kilpailun* mahdollisuuden. Toisaalta Saksan diskurssi korostaa, ettei Intian työ tieteessä ja osaamisessa ole vielä valmista ja että Saksa on tässä valmis tukemaan Intiaa:

”Yksi suurista haasteista Intialle on nuorten ihmisten koulutus ja myös Intian muokkaaminen tiede- ja tutkimusmaaksi. Uskon, että tähän liittyen Saksalla ja Intialla on jo useita mielenkiintoisia projekteja matkalla...”⁹⁰ (Merkel 2011h.)

Vaikka diskurssissa siis korostetaan, että Saksalla on mahdollisuuksia hyötyä Intian erityisosaamisesta, on diskurssissa silti rakennettu Intialle myös vastaroolia maana, joka tarvitsee Saksan tukea omassa kehityksessään. Samanaikaisesti Saksalle itselleen rakentuu roolikäsitys maana, jolla on tietoa ja osaamista sekä halukkuutta jakaa tätä muihin valtioihin.

Kuten jo tämän alaluvun alussa mainittiin, ei Saksan useampaa tutkimuksen maata käsittelevässä diskurssissa korostu yhtä paljon Saksan *tieto ja osaaminen* kuin yksittäisiä maita käsittelevässä diskurssissa. Tästä huolimatta tuo myös useampaa maata käsittelevä diskurssi esiin Saksan kysytyä osaamista esimerkiksi ammatillisessa koulutuksessa. *Muuttuvan maailman* ympärille rakentuva vastaavuusketju siis rakentaa jossain määrin Saksalle halutun kumppanin roolia, joka oman osaamisensa kautta kasvattaa omaa houkuttelevuuttaan kumppanina Brasilialle, Etelä-Afrikalle ja Intialle. *Tietoon ja osaamiseen* liittyen Saksan intressi on siis tuoda esiin oma merkityksensä tieto- ja osaamisena.

⁸⁹Alkuperäinen lainaus: “Indien verfügt bekanntermaßen über hohe IT-Kompetenzen und viel Erfahrung. Lassen Sie uns daher das Know-How und die Stärken unserer beiden Länder noch mehr zusammenführen, um uns gemeinsam neue Türen zum Erfolg im digitalen Zeitalter zu öffnen.“

⁹⁰Alkuperäinen lainaus: ”Eine der großen Herausforderungen für Indien ist die Bildung der jungen Menschen und auch die Gestaltung Indiens als Wissenschafts- und Forschungsnation. Ich glaube, hierbei haben Deutschland und Indien schon etliche doch sehr interessante Projekte auf den Weg gebracht. ..“

Brasilia ei omassa julkisessa diskurssissaan korosta juurikaan Saksan *tiedon ja osaamisen* merkitystä maiden välisen kumppanuuden taustalla. Etelä-Afrikka ja Intia sen sijaan tuovat tätä esiin omissa diskursseissaan. Esimerkiksi Etelä-Afrikka omassa diskurssissaan ilmaisee arvostuksensa Saksan teknologiselle osaamiselle kestävän energian ja ammatillisen koulutuksen aloilla. Samoin maiden välisessä tieteellisessä yhteistyössä nähdään paljon potentiaalista hyötyä, ja ”suhde on molemminpuolisesti hyödyllinen”⁹¹ (Hanekom 2012). Saksan valmius jakaa tietoaan ja osaamistaan liitetään diskurssissa myös Etelä-Afrikan hyvinvoinnin lisääntymiseen esimerkiksi työllistymisen ja teknologisen kehityksen kautta. *Tieto ja osaaminen* ovat siis Etelä-Afrikan diskurssissa diskursiivisia momentteja, jotka määrittelevät Saksan strategista kumppanuutta. Niiden ympärille rakentuu siis myös Etelä-Afrikan diskurssissa *strategista kumppania* määrittelevä vastaavuusketju. Tähän vastaavuusketjuun liittyy myös *tuki* ja Saksan *valmius jakaa osaamista*. Tätä kautta muodostuva rooli odotus, joka kohdistuu Saksaan, vastaa Saksan omassa diskurssissa kehittyvää roolikäsitystä. Saksalle rakentuu diskurssissa rooli odotus tieto- ja osaamisena, joka on valmis jakamaan omaa osaamistaan myös muiden hyvinvoinnin vahvistamiseksi.

Myös Intian diskurssi on hyvin selväsanainen arvostuksessaan saksalaiselle erityisosaamiselle ja sen jakamiselle Intiaan muun muassa infrastruktuurin, aurinkoenergian, ammatillisen koulutuksen ja jalkapallon aloilla. Intian diskurssi siis jakaa Saksan diskurssin kanssa painotuksen Intian kehityksen tukemisesta tiedon ja osaamisen siirtämisen kautta:

*”Saksa on myös avainkumppani meille aihealueilla kuten infrastruktuuri, tuotanto, tiede ja teknologia, korkea koulutus, ammatillinen koulutus ja puhdas ja uusiutuva energia.”*⁹² (Singh 2013a.)

Intian diskurssi jakaa myös näkemyksen siitä, että maiden osaamiset täydentävät toisiaan, ja tähän liittyen pääministeri Modi sanookin maiden olevan ”kuin toisilleen tehtyjä” (Intian hallitus 2014a.) Intian diskurssissa Saksalle siis rakentuu Saksan omaa roolinäkemyksestä vastaava rooli odotus, joka korostaa Saksan *tietoa ja osaamista*. Samalla myös *tuki* ja Saksan *valmius jakaa osaamistaan* myötäilevät Saksan omaa roolinäkemyksestä. Myös Intian diskurssissa kuitenkin korostetaan, että Intialle on

⁹¹Alkuperäinen lainaus: „... this relationship is clearly a mutually beneficial one.“

⁹²Alkuperäinen lainaus: ”Germany is also a key partner for us in areas like infrastructure, manufacturing, science and technology, higher education, vocational training and clean and renewable energy.”

annettavaa oman erityisosaamisensa kautta Saksalle, eli Saksa myös hyöttyy yhteistyöstä tiedon ja osaamisen alalla.

5.2.5. Kauppa ja investoinnit

Aiemmassa arvoja käsitelleessä alaluvussa tuotiin esiin, että Saksan omassa diskurssissa kansainvälinen kaupankäynti liittyi saksalaisten arvojen levittämiseen. *Arvojen globalisaatio* muodostui Saksan useampaa tutkielman maata käsittelevän diskurssin vastaavuusketjussa olennaiseksi diskursiiviseksi momentiksi. Tämän lisäksi Saksan diskursseissa korostuu kaupankäynnin ja investointien merkitys saksalaisten talousintressien näkökulmasta. Taloudellisten ja kaupallisten intressien lisäksi rakentuu kaupankäynnistä ja investoinneista diskurssissa silti myös merkittäviä toimenpiteitä Brasilian, Etelä-Afrikan ja Intian kehityksen tukemisessa, eli niihin liittyy myös altruistisempia motiiveja. Täten kauppa ja investoinnit liittyvät vahvasti myös edellisessä alaluvussa esiteltyihin näkemyksiin Saksasta tieto- ja osaamismaana. *Kauppa ja investoinnit* ovatkin Saksan diskurssien diskursiivisia momenteja, joiden ympärille rakentuvat *strategista kumppania* ja *muuttuvaa maailmaa* määrittelevät vastaavuusketjut. Vaikka *kauppa ja investoinnit* liittyvät Saksan diskursseissa Brasilian, Etelä-Afrikan ja Intian tukemiseen, sisältyy niihin myös kilpailun mahdollisuus.

Saksan diskurssin rakentama vastarooli Brasilialle korostaa erityisesti Brasilian viimeaikaista menestyksestä kehitystä taloudessa. Saksan diskurssissa korostetaan erityisesti Brasilian nousua ”raskassarjalaiseksi” (esimerkiksi Hoyer 2011a). Saksan julkinen diskurssi toisaalta rakentaa Brasilialle vastaroolia taloudellisesti edistyneenä ja vaikuttavana maana. Esimerkiksi Merkel toteaa puheessaan: ”Brasilian dynaaminen talouskehitys, se, mitä olette saavuttaneet kotimaassanne viime vuosina, on vaikuttavaa.”⁹³ Toisaalta samaan aikaan diskurssi rakentaa Saksalle roolia maana, joka haluaa hyötyä näistä Brasilian kehityksen tuottamista taloudellisista mahdollisuuksista. Merkel jatkaa puheessaan: ”Me arvostamme luonnollisesti markkina-alueita, jonka Brasilia tarjoaa.”⁹⁴ (Merkel 2012j.) Diskurssi myös nostaa toistuvasti esiin, että maat ovat ”tärkeitä kauppakumppaneita” (Merkel ja Rouseff 2014). Diskurssi siis nimeää maat toistensa kauppakumppaneiksi. Diskurssi myös korostaa saksalaisten yritysten kiinnostusta maan tarjoamiin mahdollisuuksiin. Esimerkiksi liittokansleri Merkel vakuuttaa: ”Saksalaiset yritykset haluavat sitä ja ovat myös valmiita sijoittamaan yhä

⁹³Alkuperäinen lainaus: ”Die dynamische Wirtschaftsentwicklung Brasiliens, das, was Sie in den letzten Jahre in Ihrem Lande geschaffen haben, ist beeindruckend.“

⁹⁴Alkuperäinen lainaus: ”Wir schätzen natürlich den Markt, den Brasilien bietet.“

enemmän Brasiliaan.”⁹⁵ (Merkel 2015d.) Saksan intresseiksi muodostuu taloudellinen ja kaupallinen hyöty maiden välisistä suhteista.

Saksan diskurssissa nousee toistuvasti myös esille Saksan halukkuus ajaa EU:ssa niin Saksan kuin Brasilian intresseissä olevaa EU–Mercosur-vapaakauppasopimusta. Esimerkiksi Westerwelle painottaa: ”Pidämme sitä harvinaisen tärkeänä, että vapaakauppasopimus EU:n ja Mercosurin välillä saadaan valmiiksi.”⁹⁶ (Westerwelle 2012c1.) Vastaavuusketju ei toisin sanoen rakenna Saksan ja Brasilian suhteista poissulkevaa. Sen sijaan kaupan ja investointeihin liittyvä vastaavuusketju korostaa laajemman yhteistyön merkitystä: suhteiden tavoitteena ei ole vain lisätä vain kahdenvälistä kauppaa, vaan saada aikaiseksi laajempia suhteita Euroopan ja laajemmin Latinalaisen Amerikan maiden kanssa. Vapaakaupan lisääntyminen on siis Saksan intressi.

Vaikka Saksan diskurssi korostaa erityisesti Brasilian markkinoiden mahdollisuuksia ja kiinnostavuutta saksalaisten yritysten näkökulmasta, liittyy Saksan diskurssissa kaupan ja investointeihin myös kilpailu. Saksan diskurssissa esimerkiksi kannustetaan vahvistamaan vanhoja kumppanuuksia Brasilian kaltaisten maiden taloudellisen kasvun edessä. Tämä lisää *kilpailun* diskursiiviseksi momentiksi, joka määrittelee kauppaa ja investointeja käsittelevää vastaavuusketjua. Saksan diskurssi siis rakentaa Brasilialle jonkinasteisen kaupallisen kilpailijan vastaroolin, vaikka kaupankäyntiin ja investointeihin liittyy vahvasti myös maiden välinen yhteistyö. Diskurssi myös jossain määrin erottelee Saksaa ja laajemmin Eurooppaa Brasiliasta ja muista maanosista. Esimerkiksi Merkel toteaa: ”Sen takia eurooppalainen tehtävä ei ole vain vankka taloudenpito, vaan myös ennen kaikkea hyvä kilpailukyky reilussa kilpailussa muiden maailman alueiden kanssa.”⁹⁷ (Merkel 2012j.) Lisääntyvästä kaupankäynnistä ja yhteistyöstä huolimatta, on Saksan intressi silti huolehtia omasta ja eurooppalaisesta kilpailukyvystään verrattuna Brasiliaan.

Huomionarvoista on se, että puhtaasti taloudellisten intressien lisäksi pyritään Saksan julkisessa diskurssissa sitomaan Saksan Brasilian investointeihin ja kaupan myös

⁹⁵Alkuperäinen lainaus: „Die deutschen Unternehmen wollen das und sind dann auch bereit, noch mehr in Brasilien zu investieren.“

⁹⁶Alkuperäinen lainaus: ”Wir halten es für außerordentlich wichtig, dass ein Freihandelsabkommen der EU mit dem MERCOSUL zum Abschluss kommt.“

⁹⁷Alkuperäinen lainaus: ”Deshalb ist die europäische Aufgabe nicht nur die solider Haushaltsführung, sondern vor allen Dingen auch die einer guten Wettbewerbsfähigkeit im fairen Wettstreit mit anderen Regionen der Welt.“

altruistisempia motiiveja. Diskurssi yhdistää investoinnit ja kaupankäynnin osaksi Brasilian kehityksen tukemista. Saksan taloudellisista ja kaupallisista intresseistä huolimatta Saksa haluaa siis myös tukea Brasilian kehitystä laajemmin investointiensa ja kaupankäynnin kautta: ”Nämä investoinnit ovat tuottavia ja luovat työ- ja koulutuspaikkoja. Ne tekevät konkreettisen panostuksen kestäväan kehitykseen, ammatilliseen koulutukseen ja teknologian siirtoon.”⁹⁸ (Westerwelle 2011c.) Saksalaiset yritykset investointiensa kautta edesauttavat myös muun muassa Brasilian infrastruktuurin rakentamista. Kuten *tietoon ja osaamiseen* liittyen Saksan kauppaa ja investointeja käsittelevän vastaavuusketjun yhdeksi diskursiiviseksi momentiksi muodostuu *tuki*. Saksan oma roolikäsitys itsestään strategisena kumppanina sisältää siis luotettavan tukijan ominaisuuden. Samanaikaisesti Saksan diskurssi rakentaa Brasilialle vastaroolia maana, joka tarvitsee Saksan ja saksalaisten yritysten tukea.

Etelä-Afrikkaan liittyen Saksan julkinen diskurssi tuo esiin, että niin Etelä-Afrikka kuin Afrikan maanosa yleisemmin ovat ”taloudellisessa liikkeessä” (Westerwelle 2010d). Saksan diskurssi siis vihjaa myös Etelä-Afrikan kohdalla, että maa tarjoaa kaupallisia ja investointimahdollisuuksia. Etelä-Afrikalle rakentuu siis jossain määrin diskurssissa vastarooli kaupallisesti kiinnostavana maana, ja samanaikaisesti Saksalle muodostuu taloudellisia ja kaupallisia intressejä. On silti huomioitava se, ettei tätä tuoda yhtä korostetusti Etelä-Afrikan kohdalla esiin kuin Brasilian tai Intian kohdalla. Etelä-Afrikalle Saksan diskurssissa rakentuvan vastaroolin kannalta kaupankäynnin tai investointien luomat mahdollisuudet eivät ole avainasemassa, eikä tätä puolta korosteta diskurssissa kovin voimakkaasti.

Sen sijaan Etelä-Afrikkaa käsittelevä Saksan diskurssi tuo vahvemmin esiin saksalaisten yritysten roolin Etelä-Afrikan kehityksen *tukemisessa*. Saksan julkisessa diskurssissa olennaisimmaksi tavaksi tukea Etelä-Afrikan kehitystä nousevat saksalaiset yritykset ja niiden toiminta Etelä-Afrikassa. Esimerkiksi liittokansleri Merkelin mukaan Saksa haluaa ”liittää poliittisen yhteistyön myös ulkokauppakamariin”⁹⁹ (Merkel ja Zuma 2015). Diskurssissa korostetaan myös, että saksalaiset yritykset luovat kohdemaassaan hyvinvointia ja kantavat sosiaalista vastuuta. Kuten siis Brasilian kohdalla korostaa Saksan diskurssi kauppaan ja investointeihin liittyvän myös altruistisimpia motiiveja, ja

⁹⁸Alkuperäinen lainaus: ”Diese Investitionen sind produktiv und schaffen Arbeits- und Ausbildungsplätze. Sie leisten einen konkreten Beitrag zur nachhaltigen Entwicklung, zur beruflichen Bildung und zum Technologietransfer.“

⁹⁹Alkuperäinen lainaus: ”... , dass wir die politische Kooperation auch mit der Außenhandelskammer verbinden wollen.“

vastaavuusketjun yhdeksi olennaiseksi diskursiiviseksi momentiksi kehittyi *tuki*, joka määrittää Saksan roolikäsitystä itsestään strategisena kumppanina. Saksan intressinä *kaupassa ja investoinneissa* on siis myös Etelä-Afrikan kehityksen tukeminen. Samanaikaisesti rakentuu Etelä-Afrikalle jälleen vastarooli maana, joka tarvitsee Saksan tukea.

Vaikka Saksan kaupalliset intressit nousevat vahvasti esiin *kaupan ja investointien* ympärille muodostuvassa vastaavuusketjussa myös Brasilian kohdalla, nousevat ne vielä vahvemmin esiin Intiaa käsittelevässä diskurssissa. Voidaan jopa väittää, että kauppa ja investoinnit määrittävät kaikista strategisen kumppanin vastaavuusketjuista Intian kohdalla eniten. Saksan diskurssi rakentaa Intialle vastaroolia dynaamisena maana, jonka taloudellinen kehitys tarjoaa Saksalle ja saksalaisille yritykselle erinomaisia mahdollisuuksia. Saksalle muodostuu siis selkeästi taloudellisia ja kaupallisia intressejä suhteissaan Intiaan. Esimerkiksi liittokansleri Merkel kommentoi Intian kasvulukuja: ”Me liittovaltio Saksana - minä saan sanoa näin, uskon niin, myös Saksan talouden nimissä - haluamme luonnollisesti olla osa tätä menestystarinaa, jota kirjoitatte Intiassa.”¹⁰⁰ (Merkel ja Modi 2017.)

Diskurssissa korostetaan myös, että saksalaisia yrityksiä toimii jo laajalti Intiassa. Silti diskurssissa toistuvasti nostetaan esiin, että Intian byrokratia tuottaa haasteita jossain määrin erityisesti pienemmille ja keskikokoisille yrityksille. ”Kuten kaikissa maissa luonnollisesti myös Intian tuleva taloudellinen kehitys riippuu olennaisella tavalla reunaehdoista, jotka koskettavat yrityksiä.”¹⁰¹ (Merkel 2015m.) Saksan diskurssi antaa ymmärtää, että byrokratian helpottuessa Intian kiinnostavuus saksalaisten yritysten näkökulmasta vain kasvaisi. Diskurssi siis rakentaa Intialle vastaroolia taloudellisesti ja kaupallisesti kiinnostavana maana, joka ei kuitenkaan vielä ole saavuttanut täyttä potentiaaliaan osittain haastavan byrokratian takia. Myös intialaiset investoinnit Saksaan toivotetaan tervetulleiksi, ja vuoden 2000 saksalais-intialaisen yhteistyön agendassa toivotaan ”suorainvestointien kasvua kumpaankin maahan” (Saksan ulkoministeriö 2000, 3). Saksan intressi on siis myös tuoda Intiasta lisääntyvässä määrin investointeja Saksaan. Yleisesti diskurssissa korostetaan kauppa- ja investointisuhteissa *molemmipuolista hyötyä* osapuolille: ”Toivon, että tämä on merkki siitä, että suhteemme tulevat vielä

¹⁰⁰Alkuperäinen lainaus: ”Wir als Bundesrepublik Deutschland - ich darf das, denke ich, auch im Namen der deutschen Wirtschaft sagen - wollen natürlich ein Teil dieser Erfolgsgeschichte sein, die Sie in Indien schreiben.“

¹⁰¹Alkuperäinen lainaus: ”Wie in jedem Land hängt natürlich auch in Indien die weitere Wirtschaftsentwicklung wesentlich davon ab, welche Rahmenbedingungen die Unternehmen vorfinden.“

intensiivisimmiksi - meidän kummankin maan hyödyksi, Intian hyödyksi, mutta myös Saksan hyödyksi.”¹⁰² (Merkel ja Modi 2017.) Brasilian ja Etelä-Afrikan kohdalla Saksan diskurssissa ei samalla tavalla tuoda molemminpuolista hyötyä esiin, ja Intian kohdalla diskurssi rakentaakin Saksasta ja Intiasta jossain määrin tasaveroisempia kauppakumppaneita.

Saksan *kaupan ja investointien* ympärille rakentuvan vastaavuusketjun yhdeksi diskursiiviseksi momentiksi Intian suhteen muodostuu myös *avoimuus*. Erityisesti Trumpin noustua Yhdysvaltojen presidentiksi korostuu Saksan diskurssissa *avoimuuden* merkitys, ja Saksan diskurssi tekee eroa Saksan ja protektionististen maiden välille:

*”Sulkeminen on väärä vastaus, sillä se ei ratkaise mitään ongelmia, vaan luo uusia. Se eristää meidät tämän maailman uusista voimakuksista, joista tulee vahvempia ja jotka eivät katoa.”*¹⁰³ (Gabriel 2018b)

Avoimuus myös liittyy diskurssissa toistuvasti esiin nousevaan EU:n ja Intian vapaakauppasopimukseen. Saksa vakuuttaa useampaan otteeseen omalta osaltaan tukevansa EU:n ja Intian vapaakauppaneuvotteluita ja valmiuttaan tehdä kompromisseja myös EU:n puolelta sopimuksen saavuttamiseksi:

*”Saksa on aina uudestaan saanut sen kokemuksen, että kauppa on elpynyt kokonaisuutena, niin pian kuin olemme saaneet vapaakauppasopimuksen solmittua, ja sen takia meidän on tehtävä kaikkemme sen saavuttamiseksi.”*¹⁰⁴ (Merkel ja Singh 2013.)

Saksan strategisen kumppanin rooliin sisältyy siis avoimuuden ja vapaakaupan puolestapuhujan subjektiasema. Tähän subjektiasemaan liittyy myös Saksan valmius tehdä uhrauksia omien etujen suhteen, jotta avoimuus ja vapaakauppa toteutuisivat. Vapaakauppa ja sen luomat mahdollisuudet kuuluvat siis olennaisella tavalla Saksan intresseihin suhteessa Intiaan.

Myös Intian kohdalla Saksan kaupankäyntiin ja investointeihin ei liity vain taloudellisia ja kaupallisia motiiveja vaan myös altruistisempia. Saksan investoinnit ja yritystoiminta Intiassa liittyvät nimittäin vahvasti Saksan halukkuuteen ja valmiuteen *tukea* Intian

¹⁰²Alkuperäinen lainaus: ”Ich hoffe darauf, dass dies ein gutes Zeichen dafür ist, dass wir unsere Beziehungen weiter intensivieren werden - zum Wohle unser beiden Länder, zum Wohle Indiens, aber auch zum Wohle Deutschlands.“

¹⁰³Alkuperäinen lainaus: „Abschottung ist die falsche Antwort, denn sie löst keine Probleme, sondern sie schafft neue. Sie isoliert uns von den neuen Kraftzentren dieser Welt, die kräftiger werden und nicht verschwinden.“

¹⁰⁴Alkuperäinen lainaus: ”Deutschland hat immer wieder die Erfahrung gemacht, dass sich der Handel insgesamt belebt hat, sobald wir ein Freihandelsabkommen abgeschlossen hatten, und deshalb sollten wir alles daran setzen, das auch zu erreichen.“

kehitystä. Näin myös Saksan intressiksi muodostuu Intian tukeminen. Saksalaiset yritykset muun muassa työllistävät paikallisia ihmisiä, tuovat mukanaan Saksan mallinmukaista ammatillista koulutusta ja levittävät mukanaan teknologista osaamista infrastruktuurin ja uusiutuvan energian aloilla. Esimerkiksi näillä aloilla intialais-saksalainen yhteistyö on ulkoministeri Steinmeierin mukaan ”strategisen tärkeää Intian kehitykselle” (Steinmeier 2015d.) Tämänkaltaisen diskurssi siis korostaa Saksan merkitystä Intian kehitykselle ja rakentaa Saksalle subjektiasemaa Intian tukijana. Tällä on myös vahva kytkös edellisessä alaluvussa käsiteltyyn *tiedon ja osaamisen* ympärille rakentuvaan vastaavuusketjuun, jossa Saksan strategisen kumppanin roolinäkemykseen sisältyi olennaisesti käsitys Saksasta tieto- ja osaamismaana. Samanaikaisesti Intialle rakentuu vastarooli maana, joka tarvitsee tätä Saksan tukea ja osaamista.

Saksan Brasiliiaa käsittelevässä diskurssissa nousi jo jossain määrin esiin se, että Saksan tulisi vahvistaa vanhoja kumppanuuksiaan pysyäkseen mukana kilpailussa uusien, kasvavien talousmaiden kanssa. Tämä korostuu myös Saksan diskurssissa, joka käsittelee useampaa tutkimuksen maata. Saksan ja sen perinteisten kumppaneiden ja esimerkiksi BRICS-maiden välille rakennetaan jonkinasteista kilpailuasetelmaa samalla tavalla kuin aiemmassa alaluvussa esiteltyjen arvojen suhteen. Erityisesti diskurssissa korostetaan, että EU:n yhtenäisyys on Saksan ja muiden Euroopan maiden turva globalisaation aikakaudella:

*”Maaailmanlaajuinen kilpailu suurien maiden, kuten Kiinan, Intian ja Brasilian kanssa, on yhä intensiivisempää. Jotta voimme pysyä mukana siinä, tarvitsee Saksa liittolaisia. Euro tuo tällaisia liittolaisia.”*¹⁰⁵ (Merkel 2011t.)

*”Maailma ei odota Eurooppaa! ... Kansantaloudet, kuten Kiina, Intia tai Brasilia, haastavat meidän kilpailukykyämme. ... Sen sijaan he keskittyvät yhä enemmän tutkimukseen ja kehitykseen eikä vain kustannuskilpailuun.”*¹⁰⁶ (Steinmeier 2014j.)

Diskurssissa argumentoidaan myös EU:n ja Yhdysvaltojen suhteiden lähentämisen puolesta: ”Euroopan ja Yhdysvaltojen tulee menestyä yhä kovemmaksi käyneessä globaalissa kilpailussa, ei vain taloudellisesti vaan myös poliittisesti.”¹⁰⁷ (Westerwelle 2013c.) Kilpailuasetelma Saksan ja Brasilian, Etelä-Afrikan sekä Intian kaltaisten maiden

¹⁰⁵Alkuperäinen lainaus: „Es herrscht ein immer intensiverer weltweiter Wettbewerb mit großen Länder wie China, Indien oder Brasilien. Um da mithalten zu können, brauch Deutschland Verbündete. Der Euro schafft solche Verbündete.

¹⁰⁶Alkuperäinen lainaus: ”Die Welt wartet nicht auf Europa! ... Volkswirtschaften wie China, Indien und Brasilien fordern unsere Wettbewerbsfähigkeit heraus. ... Stattdessen setzen sie immer mehr auf Forschung und Entwicklung und nicht mehr nur auf Kostenkonkurrenz.“

¹⁰⁷Alkuperäinen lainaus: „Europa und die USA müssen in einem härter werdenden globalen Wettbewerb nicht nur wirtschaftlich, sondern auch politisch bestehen.“

kanssa tiivistyy tässä vastaavuusketjussa kilpailukykyyn. *Kilpailu* on siis diskursiivinen momentti, joka symboloi maiden subjektiaseamia. Samalla Saksan olennaiseksi intressiksi muodostuu oman kilpailukykyyn turvaaminen ja vahvistaminen yhdessä perinteisten kumppaneiden kanssa.

Vaikka Saksan diskurssissa on rakennettu kilpailuasemaa maiden välille, korostuu siinä silti myös, ettei uusien valtioiden nouseminen aktiivisemmin kansainväliseen politiikkaan ja talouteen tarkoita sitä, että Saksalle olisi tästä vain negatiivisia seurauksia:

*”Ja toisen nousu ei tarkoita toisen laskua. Ulkopoliittikka ei ole nollasummapelejä. Kasvu siellä tarjoaa meille täällä uusia mahdollisuuksia viennissä.”*¹⁰⁸
(Westerwelle 2012q1.)

Diskurssi rakentaa siis Saksalle roolia vientimaana, joka hyötyy uusien kumppanien tuomista mahdollisuuksista ja jonka intressi on hyödyntää uusien kumppanien tuomat taloudelliset ja kaupalliset mahdollisuudet. Samalla tässäkin yhteydessä korostetaan Saksan halukkuutta *avoimuuteen* uusien maiden suhteen, sillä ”vain harva maa hyöty yhtä paljon kuin me [Saksa] mahdollisuuksista, joita uusien voimakusten nousu tarjoaa”¹⁰⁹ (Westerwelle 2012a2). Saksan julkisessa diskurssissa nousee myös selkeästi esiin Saksan intressi vapaakauppaan ja kansainvälisen kaupan avoimuuteen suhteissa kehittyviin valtoihin. *Avoimuus* nousee siis diskursiiviseksi momentiksi, joka symboloi Saksan roolia. Brasilian, Etelä-Afrikan ja Intian kaltaisille maille rakennetaankin diskurssissa myös ”maailmantaloudessa tasaveroisen kumppanin ja kilpailijan”¹¹⁰ vastaroolia (Westerwelle 2011n). Diskurssi ei siis rakenna näistä rooleista toisiaan poissulkevia, vaan Saksa on muuttuneessa maailmassa valmis hyväksymään kehittyvät maat niin kilpailijoina kuin kumppaneina, ja toisaalta samaan aikaan Saksa on itse valmis olemaan näiden maiden kilpailija ja kumppani.

Brasilia, Etelä-Afrikka ja Intia kaikki tuovat omissa diskursseissa esiin *kaupan ja investoinnit*, ja näiden ympärille muodostuu kaikkien maiden kohdalla vastaavuusketju, joka määrittelee joko strategisen kumppanin tai kumppanin muodostamaa solmupistettä. Esimerkiksi Brasilian julkisessa diskurssissa toistuvien teema on Saksan kaupankäynti ja investointimahdollisuudet Brasiliassa:

¹⁰⁸Alkuperäinen lainaus: ”Und der Aufstieg des einen bedeutet gerade nicht den Abstieg eines anderen. Außenpolitik ist kein Nullsummenspiel. Das Wachstum dort bietet uns hier neue Chancen, im Export.“

¹⁰⁹Alkuperäinen lainaus: ”Nur wenige profitieren so wie wir von den Chancen, die der Aufstieg neuer Kraftzentren bietet.“

¹¹⁰Alkuperäinen lainaus: ”... auf gleicher Augenhöhe in der Weltwirtschaft Konkurrenten und Partner...“

”Puhuimme myös taloussuhteistamme. Saksa on Brasilian neljänneksi tärkein kauppakumppani ja suurin EU:ssa. Me olemme Saksan suurin kumppani Latinalaisessa Amerikassa. ... Silti on vielä tilaa laajentaa kauppavirtoja ja myös investointivirtoja.”¹¹¹ (Merkel ja Rouseff 2014.)

Kaupankäyntiin liittyen Brasilian korostaa kaupan molemminpuolista lisääntymistä ja monipuolistumista. ”Erityisesti arvokkaampien tuotteiden viennin Brasiliasta” tulisi kasvaa (Merkel ja Rouseff 2015). Myös Brasilia korostaa EU:n ja Mercosurin vapaakauppasopimuksen merkitystä lisääntyvälle kaupankäynnille. Brasilian diskurssissa muodostuva Saksaan kohdistuva rooli odotus pitää siis sisällään odotuksia siitä, että kaupankäynnin ja investointien tulisi lisääntyä entisestään. Erityisesti odotuksia kohdistuu kasvavaan kiinnostukseen brasilialaisia tuotteita kohtaan.

Brasilian diskurssissa nousee myös esille saksalaisten yritysten vaikutus Brasilian kehitykseen ja hyvinvoinnin lisääntymiseen: ”Noin 1600 saksalaista yritystä toimii maassamme. Ne luovat täällä työpaikkoja, tuloja ja auttavat maamme hyvinvoinnissa.”¹¹² (Merkel ja Rouseff 2015.) *Kaupan ja investointien* muodostama vastaavuusketju pitää siis sisällään myös Saksan tuen Brasilian kehitykselle, ja tuki sisältyy sitä kautta diskurssissa Saksalle rakentuvaan rooli odotukseen.

Myös Etelä-Afrikan kohdalla maiden välinen kauppa ja Saksan investoinnit muodostavat merkittävän osan julkista diskurssia. Esimerkiksi presidentti Zuma kuvailee maiden välisiä suhteita:

”Etelä-Afrikalla ja Saksalla on erittäin pitkä, erittäin intensiivinen kauppa- ja investointisuhte. Saksa on toiseksi tärkein kansainvälinen kauppakumppanimme ja johtava investoija Etelä-Afrikassa. ... Olemme keskustelleet lisäinvestoinneista, esimerkiksi investoinneista meritalouteen Etelä-Afrikassa.”¹¹³ (Merkel ja Zuma 2015)

Etelä-Afrikan diskurssi nimeää Saksan merkittäväksi kauppa- ja investointikumppaniksi. *Kaupan ja investointien* ympärille siis muodostuu yksi vastaavuusketju, joka määrittelee Saksan strategista kumppanuutta Etelä-Afrikkaan. Toisaalta Etelä-Afrikka odottaa, että investointisuhteita voitaisiin laajentaa yhä enemmän. Etelä-Afrikan diskurssissa

¹¹¹Alkuperäinen lainaus: ”Wir sprachen über unsere Wirtschaftsbeziehungen. Deutschland ist der viertwichtigste Handelspartner Brasiliens und der größte innerhalb der EU. Wir sind der größte Partner Deutschland in Lateinamerika. ... Jedoch gibt es noch Raum für die Erweiterung der Handelsflüsse und auch für die Erweiterung der Investitionsflüsse.“

¹¹²Alkuperäinen lainaus: ”Circa 1600 deutsche Unternehmen wirken in unserem Land. Sie generieren hier Arbeitsplätze, Einkommen und tragen zum Wohlergehen und Wohlstand unseres Landes bei.“

¹¹³Alkuperäinen lainaus: ”Südafrika und Deutschland haben eine sehr lange, sehr intensive Handels- und Investitionsbeziehung. Deutschland ist unser zweitwichtigster internationaler Handelspartner, es ist ein führender Investor in Südafrika. ... Wir haben die Möglichkeit weiterer Investitionen erörtert, zum Beispiel Investitionen in die Meereswirtschaft in Südafrika.“

nostetaan myös esiin, että Etelä-Afrikan Saksaan viennin ja Saksasta tuonin välillä on ”melko suuri alijäämä” (Marcus 2013). Saksalle diskurssissa rakentuvaan rooliodotukseen siis sisältyy odotuksia tasa-arvoisemmista kaupankäyntisuhteista.

Kuten aiemassa tietoa ja osaamista käsittelevässä alaluvussa tuotiin esiin, korostetaan Etelä-Afrikan diskurssissa myös Saksan merkitystä tieto- ja osaamismaana. Tiedon ja osaamisen jakamiseen liittyen saksalaisten yritysten merkitys Etelä-Afrikassa korostuu diskurssissa:

”Noin 600 saksalaiselle yritykselle on toimintoja Etelä-Afrikassa työllistäen yli 90 000 työntekijää. Tämänkaltainen läsnäolo vaikuttaa omalta osaltaan merkittävästi työllisyyteen ja taitojen rakentamiseen, ja ilman epäilystä, Etelä-Afrikan teknologiseen edistykseen.”¹¹⁴ (Mminele2016.)

Saksa Etelä-Afrikan strategisena kumppanina Etelä-Afrikan näkökulmasta tukee siis omalla yritystoiminnallaan Etelä-Afrikan kehittymistä ja vie maata eteenpäin. Tämä Etelä-Afrikan diskurssissa rakentuva Saksan ominaisuus vastaa Saksan oman diskurssin rakentamaa roolikäsitystä.

Intia korostaa omassa diskurssissaan erityisesti Saksan taloudellista voimaa ja valtaa sekä Saksan merkitystä Intian taloudellisena ja kaupallisena kumppanina. Esimerkiksi Intian pääministeri Singh toteaa: ”Saksa on suurin taloudellinen kumppanimme Euroopassa ja yksi globaaleista avainkumppaneista kaupassa, investoinneissa ja teknologiassa.”¹¹⁵ (Singh 2013a.) Intia tuo esiin diskurssissaan niin kaupan ja investointien vaikutuksia taloudellisesti ja kaupallisesti kuin myös kaupan ja investointien vaikutuksia Intian kehitykseen.

”Me näemme Saksan luonnollisena kumppanina taloudellisen muutoksemme saavuttamisessa. Saksan vahvuudet ovat myös Intian prioriteetteja, ja sen takia uskomme toisiamme molemminpuolisesti.”¹¹⁶ (Merkel ja Modi 2015a.)

Kuten edellä olevasta lainauksesta voi huomata, nimeää Intian diskurssi tähän maiden taloudellisiin ja kaupallisiin suhteisiin liittyen Saksan *luonnolliseksi kumppanikseen*. *Kauppa ja investoinnit* määrittävätkin vahvasti maiden suhteita Intian diskurssissa, ja niistä muodostuu Intian diskurssin diskursiivisia momenteja, joiden ympärille

¹¹⁴Alkuperäinen lainaus: ”Approximately 600 German companies have operations in South Africa, employing over 90 000 workers. Such a presence contributes significantly to employment and skills-building, and no doubt, towards technological advancement in South Africa.”

¹¹⁵Alkuperäinen lainaus: „Germany is our largest economic partner in Europe and one of our key global partners for trade, investment and technology.”

¹¹⁶Alkuperäinen lainaus: ”Wir sehen Deutschland als einen natürlichen Partner an, um unsere wirtschaftliche Transformation zu erreichen. Deutschlands Stärken sind auch Indiens Prioritäten, und deswegen vertrauen wir uns gegenseitig. „

muodostuu *strategista kumppania* määrittelevä vastaavuusketju. Brasilia ja Etelä-Afrikka ilmaisevat omissa diskursseissaan odotuksia siitä, että heidän tuotteitansa vietäisiin entistä enemmän Saksaan. Intia puolestaan kohdistaa odotuksia Saksan kasvaviin investointeihin. Kaikki kolme maata odottavat siis Saksalta lisää taloudellista ja kaupallista kiinnostusta omiin maihinsa.

6. PÄÄTELMÄT

Tämän tutkielman päätutkimuskysymys on: Miten Saksan suhteet Brasiliaan, Etelä-Afrikkaan ja Intiaan voivat vaikuttaa kansainväliseen järjestelmään? Vastatakseen tähän kysymykseen on tämä tutkielma hyödyntämällä Wendtin konstruktivismin ja meadilaisen symbolis-interaktionistisen rooliteorian muodostamaa teoreettista viitekehystä ja niiden käsitteistöä sekä Essexin koulukunnan diskurssiteorian tarjoamia menetelmällisiä työkaluja pyrkinyt tuottamaan ensin vastaukset seuraaviin alatutkimuskysymyksiin: Minkälaisia omia roolikäsityksiä Saksalla on suhteissaan Brasiliaan, Etelä-Afrikkaan ja Intiaan ja millaiset vastaroolit se pyrkii luomaan näille maille? Minkälaisia rooliodotuksia Brasilia, Etelä-Afrikka ja Intia kohdistavat Saksaan? Minkälaisia intressejä Saksalle kehittyvä suhteissaan Brasiliaan, Etelä-Afrikkaan ja Intiaan?

Saksan kahdenvälisissä suhteissa Brasiliaan, Etelä-Afrikkaan ja Intiaan Saksan roolikäsityksiksi diskursseissa muodostuu *strateginen kumppani*, joka on myös Saksan diskurssien solmupiste. Strateginen kumppani on siis samanaikaisesti diskurssien solmupiste, ja se nimeää niin Saksalle kuin Brasilialle, Etelä-Afrikalle ja Intialle subjektiaseman. Nämä Saksan strategisen kumppanin roolikäsitykset sisältävät painotuseroin kaikkien maiden kohdalla maiden jakamat yhteiset arvot, yhteistyön, yhteisen ja oman vastuun, tiedon- ja osaamisen siirron sekä kauppa- ja investointisuhteet. On myös maakohtaisia eroja, kuinka esimerkiksi yhteistyö määrittyy ja mitä se pitää sisällään.

Brasilian kohdalla Saksan diskurssi korostaa erityisesti maiden yhteistä arvopohjaa sekä maiden mahdollisuuksia yhteistyössä vaikuttaa globalisaatioon ja globaaleihin haasteisiin. Etelä-Afrikan kohdalla Saksan strategisen kumppanin roolikäsitykseen sisältyy erityisesti tuki Etelä-Afrikan kehitykselle, esimerkiksi kehitysavun, kaupan ja investointien sekä tiedon ja osaamisen siirtämisen kautta. Samalla Saksa kohdistaa Etelä-Afrikkaan ja laajemmin Afrikkaan maanosana odotuksia kantaa entistä enemmän omaa vastuuta maanosan kehityksestä sekä laajemmin kansainvälisesti. Vaikka myös Brasilian kohdalla Saksa korostaa Brasilian kaupallista ja taloudellista kiinnostavuutta, korostuu kauppa ja investoinnit osana strategista kumppanuutta erityisen vahvasti Intian kohdalla. Samalla strateginen kumppanuus Intian kanssa sisältää myös tuen Intian kehitykselle kehitysyhteistyön sekä tiedon ja osaamisen siirtämisen kautta sekä odotukset Intian kasvavasta vastuunkannosta kansainvälisesti. Olennaista on huomata, että kaikkien kolmen maan kohdalla Saksan kauppa- ja investointisuhteet maihin pitävät sisällään

taloudellisten intressien lisäksi myös halun tukea maiden kehitystä. Saksa myös tukee kaikkien maiden pyrkimyksiä saada enemmän vaikutusvaltaa kansainvälisessä järjestelmässä esimerkiksi YK:n turvallisuusneuvoston uudistuksen kautta.

On huomionarvoista, että vaikka Saksan diskurssit pitkälti korostavat maiden hyviä suhteita ja toivovat suhteiden laajentumista, sisältyy Saksan strategiseen kumppanuuteen maiden kanssa myös eriäviä näkemyksiä ja ristiriitoja. Brasilian kasvavan taloudellisen voiman edessä Saksan diskurssi tuo esiin kilpailun mahdollisuuden: Saksan ja EU:n tulisi huolehtia omasta kilpailukyvystään Brasilian kaltaisten maiden noustessa yhä vahvemmin mukaan kansainväliseen talouteen. Etelä-Afrikan ja Intian kohdalla puolestaan tuodaan esiin, etteivät maiden arvopohjat aina vastaa toisiaan. Intian suhteen luodaan jopa jonkinasteista kilpailuasetelmaa Intian sekä Saksan ja EU:n edustamien arvojen välille. Intian eriävät näkemykset, muun muassa ydinaseisiin liittyen, mainitaan myös diskurssissa. Eriävistä näkemyksistä huolimatta Saksa ei silti halua sulkea Intiaa kansainvälisen järjestelmän ulkopuolella, vaan kannustaa maata muuttumaan ja kehittymään.

Saksan strategisen kumppanuuden tarkemmat sisällöt suhteissa Brasiliaan, Etelä-Afrikkaan ja Intiaan sisältävät siis samoja teemoja, mutta niissä on painotuseroja. Brasilialle Saksan diskurssissa rakentuu vastarooli maana, jonka kansainvälinen taloudellinen ja poliittinen painoarvo on kasvamassa. Näin Brasilia tarjoaa toisaalta taloudellisia ja kaupallisia mahdollisuuksia, mutta Brasilian kasvavaan taloudelliseen valtaan liittyy myös kilpailun mahdollisuus. Samanaikaisesti Brasilia näyttäytyy diskurssissa potentiaalisena kansainvälisenä yhteistyökumppanina, joka silti tarvitsee jossain määrin Saksan tukea tiedon ja osaamisen siirtämisen sekä kauppa- ja investointisuhteiden kautta. Etelä-Afrikalle rakentuu puolestaan vastarooli omalla alueellaan merkittävänä maana, jonka tulisi tulevaisuudessakin kantaa oma vastuunsa alueellisesta turvallisuudesta ja rauhasta. Etelä-Afrikalla rakentuu silti myös vastarooli maana, joka tarvitsee Saksan tukea omassa kehityksessään. Etelä-Afrikan tarjoamia taloudellisia ja kaupallisia mahdollisuuksia ei korosteta vastaroolissa samoin kuin Brasilian ja Intian. Intian markkinoiden tarjoamat taloudelliset ja kaupalliset mahdollisuudet sen sijaan korostuvat erittäin voimakkaasti Saksan diskurssin rakentamassa vastaroolissa. Saksa tuo myös esiin, että tiedon ja osaamisen siirtäminen maiden välillä ei tapahdu vain yhteen suuntaan Saksasta Intiaan vaan myös Intiasta Saksaan. Tästä huolimatta tarvitsee Intia Saksan tukea kehitysyhteistyön, tiedon ja osaamisen siirtämisen sekä kaupan ja investointien kautta. Saksan diskurssin rakentama

vastarooli Intialle pitää sisällään myös yhä kasvavan kansainvälisen vastuunkannon sekä osallistumisen kansainvälisiin instituutioihin ja regiimeihin.

Brasilian diskurssin solmupisteeksi muodostu *kumppani*, ja Etelä-Afrikan ja Intian diskurssien solmupiste on *strateginen kumppani*. Nämä ovat myös maiden diskurssien nimeämiä subjektiasemia Saksalle. Rooliodotukset, joita Brasilia, Etelä-Afrikka ja Intia kohdistavat Saksan rooliin kumppanina tai strategisena kumppanina, tiivistyvät erittäin voimakkaasti kaupankäyntiin ja investointeihin. Kaikki maat korostavat, että he pystyvät tarjoamaan erinomaisia kaupankäynti- ja investointimahdollisuuksia Saksan kaltaiselle valtiolle. Brasilia ja Etelä-Afrikka kohdistavat myös odotuksia, että Saksan ja maiden välinen kaupankäynti olisi tasaveroisempaa: maiden viennin Saksaan tulisi lisääntyä. Intia puolestaan odottaa Saksalta lisää investointeja.

Kaupan ja investointien lisäksi kaikki maat liittävät Saksan rooliin odotuksiin yhteistyön merkityksen, esimerkiksi kansainvälisissä haasteissa ja tavoitteissa. Etelä-Afrikka ja Intia omista diskursseistaan liittävät Saksan rooliin odotuksiin myös yhteisten arvojen merkityksen. Huomionarvoista on, etteivät Etelä-Afrikka ja Intia omista diskursseistaan tuo esiin näkemystä, että mailla olisi kilpailevia tai eroavia näkemyksiä arvoihin liittyen. Etelä-Afrikka ja Intia korostavat diskursseistaan myös Saksan tiedon ja osaamisen merkitystä. Kumpikin maa rakentaa suhteista tiedon ja osaamisen osalta vastavuoroisiksi ja molemminpuolin hyödyllisiksi. Ainoastaan Intia liittää diskurssissaan yhteisen vastuun Saksaan kohdistuvaan rooliin odotukseen. Tämän lisäksi Intia odottaa Saksalta oman vastuun kantamista EU:n yhtenäisyyden ja hyvinvoinnin turvaamisessa. Brasilian, Etelä-Afrikan ja Intian suunnalta Saksaan kohdistuvat rooliin odotukset eivät siis varsinaisesti ole ristiriidassa Saksan oman rooliin odotuksen kanssa, ja ne sisältävät pitkälti samoja teemoja kuin Saksan oma rooliin odotus. Silti on merkittävää huomata, että kauppa ja investoinnit korostuvat kaikkien maiden diskursseissa ylivoimaisesti, ja muuten diskurssit ovat sisällöltään suppeammat. On myös mielenkiintoista, ettei yksikään maa tuo diskurssissaan esiin näkemys-, intressi- tai arvoeroja maiden välillä. Maiden rooliin odotukset ja Saksan omat rooliin odotukset eivät siis ole täysin vastaavia mutta mukailevat toisiaan.

Useampaa tutkielman maata käsittelevässä Saksan diskurssissa diskurssin solmupisteeksi ei muodostu strateginen kumppani vaan *muuttuva maailma*. Tässä diskurssissa Saksan omaksi rooliin odotukseksi muodostuu *kilpailija ja kumppani*. Tätä kilpailijan ja kumppanin roolia määritteleviin teemoihin lukeutuvat arvot, yhteistyö, vastuu, tieto ja osaaminen

sekä kauppa ja investoinnit. Saksan rooli kilpailijana suhteessa Brasiliaan, Etelä-Afrikkaan ja Intiaan näkyy erityisesti kaupankäynnissä ja arvoissa. Kauppaan liittyen diskurssi rakentaa kilpailuasetelmaa Saksan ja sen perinteisten kumppaneiden sekä BRICS-maiden välille: pysyäkseen kilpailukykyisenä verrattuna BRICS-maihin tulee Saksan yhdistää voimansa toisaalta niin EU:n kuin Yhdysvaltojen kanssa. Silti diskurssi ei rakenna Saksasta kaupan suhteen pelkästään kilpailijaa: uusien maiden taloudellinen kasvu tarjoaa myös Saksalle taloudellisia mahdollisuuksia. Arvojen suhteen Saksan diskurssissa tuodaan esiin, etteivät Brasilia, Etelä-Afrikka ja Intia välttämättä tulkitse arvoja samalla tavalla tai pidä niitä yhtä korkeassa arvossa kuin Saksa. Silti diskurssi rakentaa Saksasta jonkinasteista sillanrakentajaa. Diskurssi nimittäin korostaa, että maat tulisi saada vakuutettua arvojen merkityksestä. Samassa yhteydessä Saksan kaupankäynnin rooli arvojen globalisaation edistämässä korostuu.

Saksan rooli maiden kumppanina näkyy edellä esitetysti myös kaupan ja arvojen suhteen, mutta erityisesti se korostuu diskurssissa puhuttaessa yhteistyöstä. Saksa rakentaa diskurssissaan Brasilialle, Etelä-Afrikalle ja Intialle vastaroolia maina, jotka ovat onnistuneet kasvattamaan taloudellista mutta myös poliittista vaikutusvaltaansa. Itsestään Saksa rakentaa diskurssissaan kuvaa maana, joka on avoin ja valmis ottamaan Brasilian, Etelä-Afrikan ja Intian kaltaiset maat yhä vahvemmin mukaan kansainväliseen järjestelmään. Silti Saksa myös korostaa vanhojen kumppaneiden merkitystä ja näkee yhteistyön yhdessä perinteisen ja uusien kumppanien kanssa tärkeänä. Samanaikaisesti Saksa myös diskurssissaan rakentaa odotuksia siitä, että tutkielman maat olisivat valmiita kantamaan entistä enemmän vastuuta niin alueellisesti kuin kansainvälisesti. Huomionarvoista on, että useampaa tutkielman maata koskevassa diskurssissa Etelä-Afrikan merkitys jää vähäisemmäksi kuin Brasilian ja Intian. Intian rooli puolestaan korostuu kaiken kaikkiaan aineistossa eniten. Tämä kertoo todennäköisesti maiden eriävistä painoarvoista ja kyvyistä toimia kansainvälisesti.

Vanhoihin kumppaneihin liittyen viittaa Saksa toistuvasti EU:hun ja jonkin verran myös Yhdysvaltoihin ja Natoon niin kahdenvälisiä suhteita käsittelevissä diskursseissaan kuin kaikkia tutkielman maita koskevassa diskurssissaan. Ei voi siis sanoa, että uudet kumppanuudet olisivat korvaamassa perinteisiä kumppaneita, vaan diskurssissa toistuvasti rakennetaan roolikäsitystä Saksasta maana, joka arvostaa niin vanhoja kuin uusia kumppaneitaan. Samalla esimerkiksi EU:sta muodostuu Saksalle järjestäytyneet muu, jonka kautta Saksa peilaa omaa rooliaan suhteissa Brasiliaan, Etelä-Afrikkaan ja Intiaan. Diskurssien mukaan nykyisenkaltaiset kansainväliset haasteet eivät ole

ratkaistavissa ilman laajaa yhteistyötä. Silti kilpailijan ja kumppanin roolissa sekä jossain määrin strategisen kumppanin rooleissa on havaittavissa pientä vastakkainasettelua Saksan ja sen perinteisten kumppaneiden sekä alueellisten valtojen välillä. On myös kiinnostavaa huomata, ettei Trumpin nousu Yhdysvaltojen presidentiksi näy kovin vahvasti aineistossa. Tosin esimerkiksi ilmastonmuutokseen ja protektionistiseen kauppapolitiikkaan liittyen Saksa korostaa seisovansa ennemmin Brasilian, Etelä-Afrikan ja Intian kaltaisten maiden rinnalla kuin Yhdysvaltojen nykyisen hallinnon.

Diskurssien ja Saksalle rakentuneiden roolikäsitysten kautta on analysoitavissa Saksalle muodostuvat intressit. Kaikkien tutkielman maiden kohdalla Saksalle muodostuu taloudellisia ja kaupallisia intressejä. Erityisen vahvasti tämä näkyy Intian suhteen, sillä edellä esitetystä maiden välisten kauppasuhteiden merkitys korostuu. Saksan taloudelliset ja kaupalliset intressit liittyvät myös useampaa maata käsittelevässä diskurssissa esiintyneeseen avoimuuden korostamiseen: Saksalle muodostuu vapaakaupan puolestapuhujan rooli. Myös Brasilian ja Intian kahdenvälisissä suhteissa Saksalle muodostuu intressejä vapaakauppaan liittyen erityisesti EU:n puitteissa. Kuten aiemmin on mainittu, tuodaan kaikkien yksittäisten maiden kohdalla esiin Saksan valmius tukea maiden kehitystä erinäisin keinoin, myös muun muassa juuri kaupan ja investointien kautta. Tätä kautta Saksalle muodostuu myös altruistisempia intressejä tukea Brasiliata, Etelä-Afrikkaa ja Intiaa kehittymään. Samanaikaisesti välittyy diskurssista ja Saksan roolikäsityksissä Saksan intressi saada itselleen saman mielisiä, samat intressit ja arvot jakavia kansainvälisiä kumppaneita, jotka ovat valmiita kantamaan oman vastuunsa niin alueellisissa kuin kansainvälisissä kysymyksissä. Saksalla on myös intressi tukea maiden pyrkimyksiä saada enemmän painoarvoa esimerkiksi YK:n turvallisuusneuvostossa. Toki, kuten Etelä-Afrikkaan liittyvässä diskurssissa tulee ilmi, liittyy tähän toisaalta Saksan oma intressi saada mailta vastavuoroista tukea omille pyrkimyksilleen turvallisuusneuvostossa.

Kuten aiemmin kirjoitetusta on tullut selville, ei Saksan suhteet Brasiliaan, Etelä-Afrikkaan ja Intiaan kuitenkaan ole vain yksimielisten ja samat intressit ja arvot jakavien maiden kanssakäymistä. Kuten erityisesti kaikkia tutkielman maita käsittelevässä diskurssissa on tullut ilmi, on Saksalle muodostuva roolikäsitys *kilpailija* ja kumppani. On siis olennaista huomioida, että vaikka Saksalle muodostuu intressejä saada Brasiliasta, Etelä-Afrikasta ja Intiasta itselleen kansainvälisiä strategisia kumppaneita, muodostuu Saksalle diskurssin ja roolikäsitysten kautta intressi myös vaalia ja vahvistaa suhteitaan perinteisiin kumppaneihinsa. Saksan diskurssi tuo esimerkiksi esiin, että Brasilian, Etelä-

Afrikan ja Intian kaltaisten valtioiden kehittyessä taloudellisesti Saksan tuki ja turva on EU. Samoin eurooppalaisten arvojen ja näkemysten turvaamisen kannalta EU:n yhtenäisyyden turvaaminen on Saksan intressi. Silti vaikka IBSA-maat eivät korosta omassa kansainvälisessä toiminnassaan yhtä lailla ihmisoikeuksien merkitystä tai vaikka Intian ja Saksan näkemykset ydinaseista eivät aina kohtaa, korostaa Saksan diskurssi, ettei maita tämän takia tule sulkea kansainvälisten instituutioiden ja kansainvälisen politiikan ulkopuolelle. Sen sijaan Saksa korostaa, että maiden kanssa tulisi pyrkiä yhteisymmärrykseen ottamalla maat vahvemmin mukaan kansainväliseen järjestelmään. Saksan intressiksi siis muodostuu myös maiden mukaan ottaminen ja pyrkimys vakuuttaa maat Saksan näkökannoista, arvoista ja intresseistä.

Kun tarkastellaan Saksalle muodostuvia roolikäsityksiä ja intressejä tämän tutkielman luvussa kaksi esiteltyjen aiempien tutkimusten valossa, voi erityisesti Maullin kehittämän siviilivallan käsitteen kanssa huomata jossain määrin yhtäläisyyksiä. Maullin määritelmä siviilivallasta korostaa muun muassa kansainvälisen yhteistyön merkitystä, taloudellisten keinojen käyttämistä kansallisten intressien turvaamisessa sekä pyrkimystä ”sivilisoida” kansainvälistä politiikkaa. Kuten aiemmin esitetystä on tullut ilmi, korostaa Saksa niin yksittäisiä maita kuin kaikkia tutkielman maita koskevissa diskursseissaan kansainvälisen yhteistyön merkitystä. Samalla kaupan ja investointien kautta Saksa pyrkii toisaalta täyttämään taloudellisia intressejään, että toisaalta toteuttamaan altruistisempia intressejään maiden kehityksen tukemisessa. Tukemalla maiden kehitystä Saksalla on myös mahdollisuus edesauttaa intressiään saada vahvoja, toimintakykyisiä ja oman vastuunsa kantavia strategisia kumppaneita kansainväliseen järjestelmään. Saksan diskursseissa esiintyy esimerkiksi arvojen globalisaatio, joka voidaan nähdä Saksan pyrkimyksenä ”sivilisoida” tutkielman maita ja sitä kautta kansainvälistä politiikkaa. Saksan strategisen kumppanin sekä kilpailijan ja kumppanin roolikäsitykset voi siis nähdä jonkinlaisena jatkumona Saksan roolille siviilivaltana.

Tämän tutkielman päätutkimuskysymys oli, miten Saksan suhteet Brasiliaan, Etelä-Afrikkaan ja Intiaan voivat vaikuttaa kansainväliseen järjestelmään. Kuten tutkielman teorialuvussa on esitetty, konstruktivistien ja meadilaisten symbolis-interaktionististen rooliteoreetikkojen mukaan kanssakäymisen prosessit rakentavat sosiaalista rakennetta sekä rakenteet ja toimijat muokkaavat toisiaan vastavuoroisesti. Saksan suhteet Brasiliaan, Etelä-Afrikkaan ja Intiaan vaikuttavat siis myös kansainvälisen järjestelmän muodostamaan sosiaaliseen rakenteeseen muokkaamalla ja uudelleen rakentamalla sitä. Teorialuvussa esitetyn mukaisesti Koslowski ja Kratochwil esittävät, että kansainvälisten

suhteiden perustavanlaatuisen muutosten taustalla on valtion identiteetin ja uskomusten muutos. Wendt puolestaan korostaa, ettei sosiaalisten rakenteiden muokkaaminen niiden sosiaalisesta luonteesta huolimatta ole välttämättä aina mahdollista. Kysymys onkin siis, voiko Saksan suhteilla Brasiliaan, Etelä-Afrikkaan ja Intiaan olla vaikutuksia myös kansainväliseen järjestelmään.

Tämän tutkielman analyysissa on pureuduttu vastaamaan tutkielman alatutkimuskysymyksiin, jotka ovat käsitelleet Saksan roolikäsitykseen ja intresseihin liittyviä teemoja. Aiemmin esitetty analyysi on siis vastannut toimijatason kysymyksiin. Selvää on, että Saksa on oman diskurssinsa kautta tuonut ilmi halukkuutensa ja valmiutensa tehdä yhteistyötä Brasilian, Etelä-Afrikan ja Intian kanssa sekä pitää niin sanotusti ovea auki näille maille kansainvälisen politiikan pöytiin. Vaikka diskurssi on tuonut esiin myös eriäväisyyksiä ja ristiriitajakin maiden välillä, korostuu diskurssissa silti erityisesti avoimuus ja yhteistyö. Samanaikaisesti Saksa toistuvasti viittaa perinteisiin kumppaneihinsa ja niiden merkitykseen, ja esimerkiksi turvallisuuspolitiikan alalla Saksan suhteet Etelä-Afrikan ja Intian kanssa ovat rajoittuneet pitkälti Etelä-Afrikan ja Intian alueellisiin turvallisuuskysymyksiin eikä Brasilian kohdalla turvallisuuspolitiikkaa tuoda käytännössä lainkaan esiin.

Saksan suhteista Brasiliaan, Etelä-Afrikkaan ja Intiaan ei siis rakennu korvaavia suhteita perinteisten kumppaneiden suhteiden tilalle. Saksa silti tuo toistuvasti diskurssissaan esiin, että globalisaation ja rajat ylittävien kansainvälisten haasteiden aikakaudella Saksan tulisi tehdä yhteistyötä niin perinteisten kuin uusien strategisten kumppaneidensa kanssa. Voi siis ajatella, että Saksa omalla diskurssillaan vahvistaa multilateraalisuutta kansainvälisessä järjestelmässä. Multilateralismi on perinteisesti kuulunut Saksan ulkopolitiikkaan erityisesti EU:n, Naton ja YK:n muodossa. Pyrkimällä kasvamaan multilateraaliseen yhteistyöhön myös alueellisten valtojen kanssa Saksa vaikuttaa olevan valmis laajentamaan perinteistä multilateralisminsa määritelmää. Tunnustamalla Brasilian, Etelä-Afrikan ja Intian merkityksen ja roolin kansainvälisessä järjestelmässä Saksan diskurssi vahvistaa maiden asemaa kansainvälisessä järjestelmässä. Ilman Brasilian, Etelä-Afrikan ja Intian kaltaisia maita, ei nykyisen kaltaiset haasteet ole ratkaistavissa. Yksittäiset maat tai edes EU yhdessä Yhdysvaltojen kanssa ei pysty muotoilemaan kestäviä vastauksia muun muassa ilmastonmuutoksen ja terrorismin kaltaisiin haasteisiin. Pyrkimällä yhdessä Brasilian ja Intian kanssa YK:n turvallisuusneuvoston uudistukseen on Saksan toiminnalla myös selkeä pyrkimys

muokata yhtä olennaista kansainvälisen järjestelmän instituutiota, joka nykyisellään pohjaa toisen maailman sodan jälkeiseen tilanteeseen.

Samanaikaisesti diskurssissa viitataan siihen, että Saksa saattaa asiakysymyksestä riippuen olla valmis hylkäämään perinteisen kumppaninsa Yhdysvallat ja liittoutumaan Brasilian, Etelä-Afrikan ja Intian kaltaisten maiden kanssa tarvittaessa. Tästä esimerkkinä toimii diskurssissa Yhdysvaltojen Pariisin ilmastopimuksesta jäyttyminen sekä Yhdysvaltojen protektionistinen kauppapolitiikka. Libyan turvallisuusneuvoston päätökseen liittyen Saksa puolestaan korostaa, ettei se ole eristänyt itseään. Vaikka Saksa jättäytymällä äänestämättä erkani muista EU-maista ja Yhdysvalloista, korostaa Saksa edustavansa samaa kantaa Brasilian ja Intian kanssa. Voi siis olla, että tulevaisuudessa Saksa on entistä valmiimpi muodostamaan tietyissä kansainvälisissä asiakysymyksissä erilaisia saman mielisten maiden ad hoc -yhteistyöryhmittymiä, esimerkiksi yhdessä muiden EU-maiden ja IBSA-maiden kaltaisten kehittyvien valtojen kanssa.

Kuten luvussa kaksi sekä tämän tutkielman analyysissä on tullut ilmi, on Brasilialla, Etelä-Afrikalla ja Intialla kuitenkin edelleen omat haasteensa. Kaikkia maita vaivaa kansalaisten köyhyys ja niin Brasiliassa kuin Etelä-Afrikassa poliittinen vakaus on ollut koetuksella. Tällä on luonnollisesti vaikutusta myös maiden yleiseen kehitykseen ja kykyyn toimia kansainvälisesti. Voi olla, ettei Brasiliasta, Etelä-Afrikasta ja Intiasta ole maiden kehityksestä riippuen Saksan rinnalle kansainvälisen järjestelmän multilateraalisuuden lisääjiksi. Olennaista on myös huomata, ettei Saksan diskurssissa viitata Brasiliaan, Etelä-Afrikkaan ja Intiaan IBSA-maina, eikä Saksa näin ollen tunnista ainakaan olemassa olevan IBSA-keskustelufoorummin kautta maita potentiaalisiksi yhteistyöryhmittymäksi. Silti vastauksena tämän tutkielman päätutkimuskysymykseen voi todeta, että Saksan suhteet Brasiliaan, Etelä-Afrikkaan ja Intiaan voivat muokata kansainvälistä järjestelmää multilateraalisemmaksi tuomalla uusia voimakeskuksia ja uusia yhteistyökoalitio järjestelmään.

7. LÄHDELUETTELO

Sekundäärilähteet

Agarwal, Manmohan, Hany Besada ja Lyal White (2010). Social Challenges and Progress in IBSA. Julkaisussa *South African Journal of International Affairs*, 17:3, 333–360.

Alden, Chris ja Maxi Schoeman (2013). South Africa in the Company of Giants: The Search for Leadership in a Transforming Global Order. Julkaisussa *International Affairs*, 89:1, 111–129.

Beneš, Vít ja Sebastian Harnisch (2015). Role Theory in Symbolic Interactionism: Czech Republic, Germany and the EU. Julkaisussa *Cooperation and Conflict*, 50:1, 146–165.

Bierling, Stephan (2014). *Vormacht wider Willen. Deutsche Außenpolitik von der Wiedervereinigung bis zur Gegenwart*. Verlag C.H. Beck oHG, München, Saksa.

Breuning, Marijke (2011). Role Theory Research in International Relations: State of the Art and Blind Spots. Teoksessa Harnisch, Sebastian, Cornelia Frank ja Hanns W. Maull (toim.): *Role Theory in International Relations. Approaches and Analyses*, s. 16–35. Routledge, Abingdon, Yhdistynyt Kuningaskunta.

Brozus, Lars ja Jessica von Farkas (2012). Germany and R2P: Common but Differentiated Responsibility. Teoksessa *The Responsibility to Protect – From Evasive to Reluctant Action? The Role of Global Middle Powers*, s. 53–69. Hanns Seidel Foundation, Konrad-Adenauer-Stiftung, Institute for Security Studies ja South African Institute for International Affairs. Saatavilla: http://www.kas.de/wf/doc/kas_32598-1522-1-30.pdf?121102092609.

Brummer, Klaus ja Cameron G. Thies (2015). The Contested Selection of National Role Conceptions. Julkaisussa *Foreign Policy Analysis*, 11, s. 273–293.

Bulmer, Simon ja William E. Paterson (2013). Germany as the EU's Reluctant Hegemon? Of Economic Strength and Political Constraints. Julkaisussa *Journal of European Public Policy*, 20:10, s. 1387–1405.

Burke, Jason (2018). Jacob Zuma Resigns as South Africa's President on Eve of No-Confidence Vote, 14.2.2018, uutisartikkeli *The Guardianissa*. Online. Viitattu 15.10.2018. Saatavilla: <https://www.theguardian.com/world/2018/feb/14/jacob-zuma-resigns-south-africa-president>.

Burke, Peter J. ja Donald C. Reitzes (1981). The Link between Identity and Role Performance. Julkaisussa *Social Psychology Quarterly*, 44:2, s. 83–92.

Checkel, Jeffrey T. (1998). The Constructivist Turn in International Relations Theory. Julkaisussa *World Politics*, 50:2, s. 324–348.

Cox, Michael ja Steven Hurst (1998). 'Present at Disintegration': The United States and German Unification. Teoksessa Larres, Klaus (toim.): *Germany since Unification. The Development of the Berlin Republic*, s. 231–251, 2. painos 2001. Palgrave Macmillan, Basingstoke, Yhdistynyt kuningaskunta.

- Davis, William (2012). The Public Opinion–Foreign Policy Paradox in Germany: Integrating domestic and International Levels of Analysis Conditionally. *Julkaisussa European Security*, 21:3, 347–369.
- Fierke (2007). Constructivism. Teoksessa Dunne, Tim, Milja Kurki ja Steve Smith (toim.): *International Relations Theories. Discipline and Diversity*, 2. painos 2010, s. 177–194. Oxford University Press, Oxford, Yhdistynyt Kuningaskunta.
- Fierke, Karin M. ja Knud Erik Jørgensen (2001). Introduction. Teoksessa Fierke, Karin M. ja Knud Erik Jørgensen (toim.): *Constructing International Relations – the Next Generation*, s. 1–10. M. E. Sharpe, Inc., New York, Yhdysvallat.
- Fierke, Karin M. (2001). Critical Methodology and Constructivism. Teoksessa Fierke, Karin M. ja Knud Erik Jørgensen (toim.): *Constructing International Relation – the Next Generation*, s. 115–135. M. E. Sharpe, Inc., New York, Yhdysvallat.
- Fischer, Joseph (2011). Ein Lob den Märkten. *Julkaisussa Süddeutsche Zeitung*, 31.12.2011, s. 2.
- Flemes, Daniel (2009). India-Brazil-South Africa (IBSA) in the New Global Order: Interests, Strategies and Values of the Emerging Coalition. *Julkaisussa International Studies*, 46:4, 401–421.
- Flemes, Daniel ja Hannes Ebert (2016). Neue deutsche Außenpolitik: Netzwerke statt Allianzen. *Julkaisussa GIGA Focus Global*, 3:2015, 1–10.
- Gareis, Sven Bernhard (2006). *Deutschlands Außen- und Sicherheitspolitik*, 2. painos. Verlag Barbara Budrich, Opladen & Farmington Hills, Saksa & Yhdysvallat.
- Goffman, Erving (1956). *The Presentation of Self in Everyday Life*. University of Edinburgh, Social Sciences Research Center, Edinburgh, Yhdistynyt Kuningaskunta.
- Guérot, Ulrike (2016). From Normalcy to Hegemony to Impotence? German Foreign Policy and European External Relations. Teoksessa Lettinga, Doukje ja Lars van Troost (toim.): *Shifting Power and Human Rights Diplomacy. Germany*, s. 27–35. Amnesty International Netherlands, Alankomaat.
- Harnisch, Sebastian (2012). Conceptualizing in the Minefield: Role Theory and Foreign Policy Learning. *Julkaisussa Foreign Policy Analysis*, 8, 47–69.
- Harnisch, Sebastian (2011a). “Dialogue and Emergence. George Herbert Mead’s Contribution to Role Theory and His Reconstruction of International Politics. Teoksessa Harnisch, Sebastian, Cornelia Frank ja Hanns W. Maull (toim.): *Role Theory in International Relations. Approaches and Analyses*, s. 36-54. Routledge, Abingdon, Yhdistynyt Kuningaskunta.
- Harnisch, Sebastian (2011b). Role Theory: Operationalization of Key Concepts. Teoksessa Harnisch, Sebastian, Cornelia Frank ja Hanns W. Maull (toim.): *Role Theory in International Relations. Approaches and Analyses*, s. 7–15. Routledge, Abingdon, Yhdistynyt Kuningaskunta.
- Harnisch, Sebastian, Cornelia Frank ja Hanns W. Maull (2011a). Conclusion. Role Theory, Role Change, and the International Social Order. Teoksessa Harnisch, Sebastian, Cornelia Frank ja Hanns W. Maull (toim.): *Role Theory in International Relations. Approaches and Analyses*, s. 252–261. Routledge Abingdon, Yhdistynyt Kuningaskunta.

- Harnisch, Sebastian, Cornelia Frank ja Hanns W. Maull (2011b). Introduction. Teoksessa Harnisch, Sebastian, Cornelia Frank ja Hanns W. Maull (toim.): *Role Theory in International Relations. Approaches and Analyses*, s. 1–4. Routledge, Abingdon, Yhdistynyt Kuningaskunta.
- Harnisch, Sebastian (2001). Change and Continuity in Post-Unification German Foreign Policy. Julkaisussa *German Politics*, 10:1, 35–60.
- Herschinger, Eva ja Martin Nonhoff (2014). Diskursforschung in der Politikwissenschaft. Teoksessa Angermüller, Johannes, Martin Nonhoff, Eva Herschinger, Felicitas Macgilchrist, Martin Reissigl, Juliette Wedl, Daniel Wrana ja Alexander (toim.): *Diskursforschung. Ein interdisziplinäres Handbuch*, s. 192–207. Transcript Verlag, Bielefeld, Saksa.
- Holsti, K. J. (1970). National Role Conceptions in the Study of Foreign Policy. Julkaisussa *International Studies Quarterly*, 14:3, 233–309.
- Husar, Jörg, Günther Maihold, Stefan Mair ja Pia Niedermeier (2008). *Neue Führungsmächte als Partner deutscher Außenpolitik: ein Bericht aus der Forschung*. Stiftung Wissenschaft und Politik - SWP - Deutscher Institut für Internationale Politik und Sicherheit, Berliini, Saksa.
- Hyde-Price, Adrian (1998). Germany's Security Policy Dilemmas: NATO, the WEU and the OSCE. Teoksessa Larres, Klaus (toim.): *Germany since Unification. The Development of the Berlin Republic*, s. 203–230, 2. painos 2001. Palgrave Macmillan, Basingstoke, Yhdistynyt Kuningaskunta.
- Janes, Jackson (2014). Merkel 3.0. German Foreign Policy in the Aftermath of the 2013 Bundestag Election. Julkaisussa *German Politics and Society*, 112:32, 86–97.
- Jokinen, Arja, Kirsi Juhila ja Eero Suoninen (1993). Diskursiivinen maailma: Teoreettiset lähtökohdat ja analyttiset käsitteet. Teoksessa Jokinen, Arja, Kirsi Juhila ja Eero Suoninen (toim.): *Diskurssianalyysin aakkoset*, s. 17–47. Vastapaino, Tampere.
- Jørgensen, Marianne ja Louise J. Phillips (2002). *Discourse Analysis as Theory and Method*. SAGE Publications Ltd., Lontoo, Yhdistynyt Kuningaskunta.
- Kagan, Robert (2003). *Of Paradise and Power: America and Europe in the New World Order*. Alfred A. Knopf, New York, Yhdysvallat.
- Kappel, Robert (2014). Global Power Shifts and Germany's New Foreign Policy Agenda. Julkaisussa *Strategic Analysis*, 38:3, s. 341–352.
- Kappel, Robert ja Helmut Reisen (2015). Die Neuvermessung der Welt und die deutsche Außenpolitik. Julkaisussa *GIGA Focus Global*, 2:2015, 1–8.
- Keohane, Robert O. (1990). Multilateralism: an Agenda for Research. Julkaisussa *International Journal*, 45, s. 731–764.
- Koslowski, Ray ja Friedrich V. Kratochwil (1994). Understanding Changes in International Politics: The Soviet Empire's Demise and the International System. Julkaisussa *International Organization*, 48:2, s. 215–247.
- Kratochwil, Friedrich (2006). History, Action and Identity: Revisiting the 'Second' Great Debate and Assessing its Importance for Social Theory. Julkaisussa *European Journal of International Relations*, 12:1, 5–29.

- Kratochwil, Friedrich (2001). Constructivism as an Approach to Interdisciplinary Study. Teoksessa Fierke, Karen M. ja Knud Erik Jørgensen (toim.): *Constructing International Relations – the Next Generation*, s. 13–35. M. E. Sharpe, Inc., New York, Yhdysvallat.
- Kundnani, Hans (2011). Germany as a Geo-economic Power. Julkaisussa *The Washington Quarterly*, 34:3, 31–45.
- Lacan, Jacques (1977). *Écrits: A Selection*. Tavistock, Lontoo, Yhdistynyt Kuningaskunta. Kääntäjä Alan Sheridan.
- Laclau, Ernesto (2000). Identity and Hegemony: The Role of Universality in the Constitution of Political Logics. Teoksessa Butler, Judith, Ernesto Laclau ja Slavoj Žižek (toim.): *Contingency, Hegemony, Universality: Contemporary Dialogues on the Left*, s. 44–89. Verso, Lontoo, Yhdistynyt Kuningaskunta.
- Laclau, Ernesto (1990). *New Reflections of the Revolution of Our Time*. Verso, Lontoo, Yhdistynyt Kuningaskunta.
- Laclau, Ernesto ja Chantal Mouffe (1985). *Hegemony and Socialist Strategy. Towards a Radical Democratic Politics*. Verso, Lontoo, Yhdistynyt kuningaskunta.
- Laclau, Ernesto ja Lilian Zac (1994). Minding the Gap: The Subject of Politics. Teoksessa Laclau, Ernesto (toim.): *The Making of Political Identities*, s. 11–39. Verso, Lontoo, Yhdistynyt kuningaskunta.
- Luttwak, Edward (1990). From geopolitics to geo-economics. Julkaisussa *National Interest*, kesä 1990, 17–24.
- Macdonnell, Diane (1986). *Theories of Discourse. An Introduction*. Basil Blackwell Ltd, Oxford, Yhdistynyt Kuningaskunta.
- Malici, Akin (2006a). Germans as Venutians: The Culture of German Foreign Policy Behavior. Julkaisussa *Foreign Policy Analysis*, 2:1, 37–62.
- Malici, Akin (2006b). Reagan and Gorbachev: Altercasting at the End of the Cold War. Teoksessa Schafer, Mark ja Stephen G. Walker (toim.): *Beliefs and Leadership in World Polics. Methods and Applications of Operational Code Analysis*, s. 127–149. Palgrave Macmillan, New York, Yhdysvallat.
- Marttila, Tomas (2015). Post-Foundational Discourse Analysis: A Suggestion for a Research Program. Online-julkaisussa *Forum: Qualitative Sozialforschung / Forum: Qualitative Social Research*, 16:3, Art. 1.
- Mauß, Hanns W. (2015). Deutsche Außenpolitik – Verantwortung und Macht. Julkaisussa *Zeitschrift für Außen- und Sicherheitspolitik*, erikoislehti 1/2015, 213–237.
- Mauß, Hanns W. (2014). Deutsche Außenpolitik: zwischen Selbstüberschätzung und Wegducken. Julkaisussa *GIGA Focus Global*, 1:2014, 1–8.
- Mauß, Hanns W. (2006). Conclusion: Uncertain Power – German Foreign Policy into the Twenty-First Century. Teoksessa Mauß, Hanns W. (toim.): *Germany's Uncertain Power. The Foreign Policy of the Berlin Republic*, s. 273–286. Palgrave Macmillan, Basingstoke, Yhdistynyt kuningaskunta.
- Mauß, Hanns W. (1990). Germany and Japan: The New Civilian Powers. Julkaisussa *Foreign Affairs*, 69:5, 91–106.

- McCourt, Frank (2012). The Roles States Play: a Median Interactionist Approach. Julkaisussa *Journal of International Relations and Development*, 15, 370–392.
- McCourt, Frank (2011). Role-playing and Identity Affirmation in International Politics: Britain's reinvasion of the Falklands, 1982. Julkaisussa *Review of International Studies*, 37, 1599–1621.
- Mead, George Herbert (1938). *The Philosophy of an Act*. The University of Chicago Press, Chicago, Yhdysvallat.
- Mead, George Herbert (1934). *Mind, Self and Society*. The University of Chicago Press, Chicago, Yhdysvallat.
- Milliken, Jennifer (1999). The Study of Discourse in International Relations: A Critique of Research and Methods. Julkaisussa *European Journal of International Relations*, 5:2, s. 225–254.
- Miskimmon, Alister (2009). Falling into Line? Kosovo and the Course of German Foreign Policy. Julkaisussa *International Affairs*, 85:3, 561–573.
- Morisse-Schilbach, Melanie (2011). “Ach Deutschland!” Greece, the Euro Crisis, and the Costs and Benefits of Being a Benign Hegemon. Julkaisussa *Internationale Politik und Gesellschaft*, 1/2011, 26–41.
- Nabers, Dick (2011). Identity and Role Change in International Politics. Teoksessa Harnisch, Sebastian, Cornelia Frank ja Hanns W. Maull (toim.): *Role Theory in International Relations. Approaches and Analyses*, 74–92. Routledge, Abingdon, Yhdistynyt Kuningaskunta.
- Neumann, Iver B. (2008). Discourse Analysis. Teoksessa Klotz, Audie ja Deepa Prakash (toim.): *Qualitative Methods in International Relations. A Pluralist Guide*, s. 61–77. Palgrave Macmillan UK, Yhdistynyt Kuningaskunta.
- Nonhoff, Martin (2007). Diskurs, radikale Demokratie, Hegemonie – Einleitung. Teoksessa Nonhoff, Martin (toim.): *Diskurs - radikale Demokratie - Hegemonie. Zum politischen Denken von Ernesto Laclau und Chantal Mouffe*, s. 7–23. Transcript Verlag, Bielefeld, Saksa.
- Nye, Joseph (2017). Will the Liberal Order Survive. The History of an Idea. Julkaisussa *Foreign Affairs*, 96:1, s. 10–16.
- Nykänen, Anne (2016). Operational Code Analysis of Continuity and Change in German Federal Chancellor Angela Merkel's Foreign and European Policy. Suomen Yliopistopaino Oy – Juvenes Print, Tampere, Suomi.
- Onuf, Nicholas (1998). Constructivism: A User's Manual. Teoksessa Kubálková, Vendulka, Nicholas Onuf ja Paul Kowert (toim.): *International Relations in a Constructed World*, s. 58–78. M.E. Sharpe Inc, Armonk, New York, Yhdysvallat.
- Onuf, Nicholas Greenwood (1989). *World of Our Making: Rules and Rule in Social Theory and International Relations*. University of South Carolina, Columbia, South Carolina, Yhdysvallat.
- Oppermann, Kai (2012). National Role Conceptions, Domestic Constraints and New Normalcy in German Foreign Policy: The Eurozone Crisis, Libya and Beyond. Julkaisussa *German Politics*, 21:4, 502–519.

- Paterson, William E. (2010). Foreign Policy in the Grand Coalition. Julkaisussa *German Politics*, 19:3–4, 497–514.
- Pradetto, August (2006). The Polity of German Foreign Policy: Changes since Unification. Teoksessa Maull, Hanns W. (toim.): *Germany's Uncertain Power. The Foreign Policy of the Berlin Republic*, s. 15–28. Palgrave MacMillan, Basingstoke, Yhdistynyt kuningaskunta.
- Ratka, Edmund (2012). Germany and the Arab Spring – Foreign Policy between New Activism and Old Habits. Julkaisussa *German Politics and Society*, 102:30, 59–74.
- Robinson, Paul (2008). *Dictionary of International Security*. Polity Press, Cambridge, Yhdistynyt kuningaskunta.
- Roos, Ulrich (2012). Deutsche Außenpolitik nach der Wiedervereinigung. Zwischen ernüchtertem Idealismus und realpolitischem Weltordnungsstreben. Julkaisussa *Zeitschrift für Internationale Beziehungen*, 19:2, 7–40.
- Stahn, Carsten (2007). Responsibility to Protect: Political Rhetoric or Emerging Legal Norm? Julkaisussa *The American Journal of International Law*, 101:99, 99–120.
- Stephen, Matthew D. (2012). Rising Regional Powers and International Institutions: The Foreign Policy Orientations of India, Brazil and South Africa. Julkaisussa *Global Society*, 26:3, 289–309.
- Szabo, Stephen F. (2006). Parting Ways: The German-American Relationship after Iraq. Teoksessa Maull, Hanns W. (toim.): *Germany's Uncertain Power. The Foreign Policy of the Berlin Republic*, s. 122–136. Palgrave Macmillan, Basingstoke, Yhdistynyt kuningaskunta.
- Thies, Cameron G. ja Marijke Breuning (2012). Integrating Foreign Policy Analysis and International Relations Theory through Role Theory. Julkaisussa *Foreign Policy Analysis*, 8:1, s. 1–4.
- Thies, Cameron G. (2012). International Socialization Processes vs. Israeli National Role Conceptions: Can Role Theory Integrate IR Theory and Foreign Policy Analysis? Julkaisussa *Foreign Policy Analysis*, 8:1, s. 25–46.
- Ünay, Sadik (2013). Reality or Mirage?: BRICS and the Making of Multipolarity in the Global Political Economy. Julkaisussa *Insight Turkey*, 15:3, 77–94.
- Vieira, Pedro Antonio ja Helton Ricardo Ouriques (2016). Brazil and the BRICS: The Trap of Short Time. Julkaisussa *Journal of World-Systems Research*, 22:2, 402–429.
- Wagner, Christian (2005). Indien in der deutschen Außenpolitik. Stand und Ausblick. Stiftung Wissenschaft und Politik - SWP - Deutscher Institut für Internationale Politik und Sicherheit, Berliini, Saksa.
- Walt, Stephen M. (1998). International Relations: One World, Many Theories. Julkaisussa *Foreign Policy*, 110, s. 29–32 ja 34–46.
- Watts, Jonathan (2016). Dilma Rousseff Impeachment: What You Need to Know - The Guardian Briefing. 31.8.2016, uutisartikkeli *The Guardianissa*. Online. Viitattu 15.10.2018. Saatavilla: <https://www.theguardian.com/news/2016/aug/31/dilma-rousseff-impeachment-brazil-what-you-need-to-know>.

Wehner, Leslie E. ja Cameron G. Thies (2014). Role Theory, Narratives, and Interpretation: The Domestic Contestation of Roles. Julkaisussa *International Studies Review*, 16, s. 411–436.

Wendt, Alexander (1999). *Social Theory of International Politics*, 13. painos 2010. Cambridge University Press, Cambridge, Yhdistynyt Kuningaskunta.

Wendt, Alexander (1995). Constructing International Politics. Julkaisussa *International Security*, 20:1, s. 71–81.

Wendt, Alexander (1994). Collective Identity Formation and the International State. Julkaisussa *The American Political Science Review*, 88:2, s. 384–396.

Wendt, Alexander (1992). Anarchy Is What States Make of It: The Social Construction of Power Politics. Julkaisussa *International Organization*, 46:2, s. 391–425.

Zehfuss, Maja (2001). Constructivism in International Relations: Wendt, Onuf, and Kratochwil. Teoksessa Fierke, Karin M ja Knud Erik Jørgensen (toim.): *Constructing International Relations – the Next Generation*, s. 54–75. M. E. Sharpe, Inc., New York, Yhdysvallat.

Zieserner, Bernd (2014). Auftrumpfend und abkanzelnd. Deutschland sollte dringend über seinen außenpolitischen Stil nachdenken. Julkaisussa *IP - die Zeitschrift*, maaliskuuhuhtikuu 2014.

Primäärilähteet

Brasilia ja EU (2008). Brazil-European Union Strategic Partnership Joint Action Plan, 22.12.2008. Yhteinen toimintasuunnitelma. Saatavilla: https://cdn5-eeas.fpfis.tech.ec.europa.eu/cdn/farfuture/M5AzpGpOhOaokTtfjPsupBWTxko8SeCqTM1QkZzn5p8/mtime:1468499622/sites/eeas/files/2008_joint_action_plan_en.pdf.

BRICS (2017). Information about BRICS. Online. Viitattu 22.3.2017. Saatavilla: <http://brics.itamaraty.gov.br/about-brics/information-about-brics>.

Ebrahim, Ebrahim I (2011). Lecture by Deputy Minister of International Relations and Cooperation, Ebrahim I Ebrahim, on the occasion of the Speakers Meeting at the South African Institute of International Affairs (SAIIA), 22.11.2011, luento. Online. Viitattu 10.10.2018. Saatavilla: <http://www.dirco.gov.za/docs/speeches/2011/ebra0722.html>.

Euroopan unionin neuvosto (2007a). EU-Brazil Summit Lisbon, 4 July 2007, 11531/07, 4.7.2007, yhteinen lausunto. Saatavilla: https://www.consilium.europa.eu/ueDocs/cms_Data/docs/pressData/en/er/95167.pdf.

Euroopan unionin neuvosto (2007b). The South Africa- European Union Strategic Partnership Joint Action Plan, 15.5.2007, 9650/07, yhteinen toimintasuunnitelma. Saatavilla: <http://register.consilium.europa.eu/doc/srv?l=EN&f=ST%209650%202007%20INIT>.

Euroopan unionin neuvosto (2005). The India-EU Strategic Partnership Joint Action Plan, 7.9.2005, 11984/05, yhteinen toimintasuunnitelma. Saatavilla: https://www.consilium.europa.eu/ueDocs/cms_Data/docs/pressData/en/er/86130.pdf.

Euroopan unionin ulkosuhdehallinto (2018). EU-India Relations, Fact Sheet 20.6.2018, artikkeli. Online. Viitattu 15.10.2018. Saatavilla: https://eeas.europa.eu/headquarters/headquarters-homepage/4010/eu-india-relations-fact-sheet_en.

Euroopan unionin ulkosuhdehallinto (2016a). Brazil and the EU, 11.5.2016, artikkeli. Online. Viitattu 15.10.2018. Saatavilla: https://eeas.europa.eu/delegations/brazil_en/986/Brazil%20and%20the%20EU.

Euroopan unionin ulkosuhdehallinto (2016b). South Africa and the EU, 10.5.2016, artikkeli. Online. Viitattu 15.10.2018. Saatavilla: https://eeas.europa.eu/delegations/south-africa_en/730/South%20Africa%20and%20the%20EU.

Gates, Robert (2008). ”We cannot become a two-tiered Alliance of those who are willing to fight and those who are not” by Secretary of Defence Robert Michael Gates, 10.2.2008, puhe. Online. Viitattu 17.4.2018. Saatavilla: <http://www.ag-friedensforschung.de/themen/Sicherheitskonferenz/2008-gates.html>.

IBSA (2017). About IBSA Background, artikkeli. Online. Viitattu 22.3.2017. Saatavilla: <http://www.ibsa-trilateral.org/about-ibsa/background>.

IBSA (2003). Brasilia Declaration. 6.6.2003, julistus. Online. Viitattu 8.10.2018. Saatavilla: http://www.ibsa-trilateral.org/images/stories/documents/comuneques/Brasilia_Declaration_2003.pdf.

International Commission on Intervention and State Sovereignty (ICISS) (2001). The Responsibility to Protect. Report of the International Commission on Intervention and State Sovereignty. International Development Research Centre, Ottawa, Kanada. Saatavilla: <http://responsibilitytoprotect.org/ICISS%20Report.pdf>.

Japanin ulkoministeriö (2004). Meeting of the Leaders of Brazil, Germany, India and Japan on UN Reform, Joint Press Statement, 21.9.2004, yhteinen lehdistötiedote. Online. Viitattu 25.9.2018. Saatavilla: <https://www.mofa.go.jp/policy/un/reform/joint0409.html>.

Kinkel, Klaus (1995). Kernfragen deutschen Außenpolitik – Rede von Bundesminister Dr. Kinkel in Berlin, 16.10.1995, puhe. Online. Viitattu 24.9.2018. Saatavilla: https://www.bundesregierung.de/Content/DE/Bulletin/1990-1999/1995/82-95_Kinkel.html.

Köhler, Horst (2010). Die Worte des Bundespräsidenten. Lainaus liittovaltion presidentin haastattelusta Deutschlandradio Kulturista Die Welt-lehdessä 28.5.2010, s.1.

Liittohallituksen lehdistö- ja tiedotustoimisto (2017). Merkel:” Strategische Partnerschaft vertieft”, 30.5.2017, artikkeli. Online. Viitattu 19.10.2018. Saatavilla: <https://www.bundeskanzlerin.de/bkin-de/aktuelles/merkel-strategische-partnerschaft-vertieft--420148>.

Saksan liittohallitus (2016a). Joint Press Statement at the Meeting of Leaders of the G4-countries - Brazil, Germany, India and Japan - on United Nations Security Council Reform, 29.5.2016, lehdistötiedote. Online. Viitattu 25.9.2018. Saatavilla: https://www.bundesregierung.de/Content/EN/Pressemitteilungen/BPA/2015/2015-09-29-g4-sicherheitsrat_en.html.

Saksan liittohallitus (2016b). Weissbuch 2016 zur Sicherheitspolitik und der Zukunft der Bundeswehr. Saatavilla:
<https://www.bmvg.de/resource/blob/13708/015be272f8c0098f1537a491676bfc31/weissbuch2016-barrierefrei-data.pdf>.

Saksan liittohallitus (2013). Deutschlands Zukunft gestalten. Koalitionsvertrag zwischen CDU,CSU und SPD. Saatavilla:
<https://www.cdu.de/sites/default/files/media/dokumente/koalitionsvertrag.pdf>.

Saksan liittohallitus (2012). Globalisierung gestalten – Partnerschaften ausbauen – Verantwortung teilen. Konzept der Bundesregierung. Saatavilla:
<https://www.auswaertiges-amt.de/blob/216964/09ff755d2f1ba268ce4ebc580da0082c/gestaltungsmaechtekonzept-dt-data.pdf>.

Saksan liittohallitus (2011). Deutschland und Afrika: Konzept der Bundesregierung. Saatavilla:
<https://www.bmvg.de/resource/blob/12804/1a1f8991061fc0ea10663e8df344075d/deutschland-und-afrika-konzept-der-bundesregierung-data.pdf>.

Saksan liittohallitus (2009). Wachstum. Bildung. Zusammenhalt. Der Koalitionsvertrag zwischen CDU, CSU and FDP. Saatavilla:
https://www.csu.de/common/_migrated/csucontent/091026_koalitionsvertrag.pdf.

Saksan liittopäivien tieteelliset palvelut (2016). Dokumentation. Basis der deutschen Außenpolitik. Tiedoston numero WD 2 - 3000 - 109/16. Saksan liittopäivät.

Saksan liittopäivät (1993). Unterrichtung durch die Bundesregierung. Asien Konzept der Bundesregierung. Saatavilla:
<http://dip21.bundestag.de/dip21/btd/12/061/1206151.pdf>.

Saksan liittovaltion hallituksen työjärjestys (1951). Online. Viitattu 17.9.2018. Saatavilla:
<https://www.bundesregierung.de/Content/DE/StatischeSeiten/Breg/regierung-und-verfassung-geschaeftsordnung-der-bundesregierung.html>.

Saksan perustuslaki (2017). Online. Viitattu 17.9.2018. Saatavilla: <http://www.gesetze-im-internet.de/gg/index.html>.

Saksan puolustusministeriö (2011). Verteidigungspolitische Richtlinien. Nationale Interessen wahren – Internationale Verantwortung übernehmen – Sicherheit gemeinsam gestalten. Saatavilla:
<https://www.bmvg.de/resource/blob/13568/28163bcaed9f30b27f7e3756d812c280/g-03-download-die-verteidigungspolitische-richtlinien-2011-data.pdf>.

Saksan ulkoministeriö (2018a). Brasilien - Beziehungen zu Deutschland, artikkeli Online. Viitattu 15.10.2018. Saatavilla: <https://www.auswaertiges-amt.de/de/aussenpolitik/laender/brasilien-node/bilateral/201112>.

Saksan ulkoministeriö (2018b). Indien - Beziehungen zu Deutschland, artikkeli Online. Viitattu 15.10.2018. Saatavilla: <https://www.auswaertiges-amt.de/de/aussenpolitik/laender/indien-node/-/205980>.

Saksan ulkoministeriö (2018c). Südafrika - Beziehungen zu Deutschland, artikkeli. Online. Viitattu 15.10.2018. Saatavilla: <https://www.auswaertiges-amt.de/de/aussenpolitik/laender/suedafrika-node/-/208386>.

Saksan ulkoministeriö (2010). Deutschland, Lateinamerika und die Karibik: Konzept der Bundesregierung. Saatavilla: <https://www.auswaertiges-amt.de/blueprint/servlet/blob/213420/e134842d489660405b58c361489b78e7/lak-konzept-dt-data.pdf>. Saksan ulkoministeriö (2000). Agenda für die deutsch-indische Partnerschaft im 21. Jahrhundert. Saatavilla:

Saksan ulkoministeriö (2000). Agenda für die deutsch-indische Partnerschaft im 21. Jahrhundert. Saatavilla: <https://www.auswaertiges-amt.de/blob/206094/ca4241f2ad0ef0529d7407f394a4054c/000518-agendastrategischepartnerschaft-data.pdf>.

Schröder, Gerhard (2002). Meine Vision von Deutschland, 8.8.2002, artikkeli. Online. Viitattu 25.9.2018. Saatavilla: <https://www.nrwspd.de/2002/08/08/gerhard-schroeder-meine-vision-von-deutschland/>.

Schröder, Gerhard (1999a). Ich bin kein Kriegskanzler, 12.4.1999, haastattelu. Online. Viitattu 24.9.2018. Saatavilla: <http://www.spiegel.de/spiegel/print/d-11616839.html>.

Schröder, Gerhard (1999b). Puheenvuoro liittopäivien 21. täysistunnossa 24.9.1999. Stenografinen raportti. Online. Viitattu 24.9.2018. Saatavilla: <http://dipbt.bundestag.de/dip21/btp/14/14021.pdf#P.1519>.

Schröder, Gerhard (1998). Regierungserklärung des Bundeskanzlers, Deutscher Bundestag, 3. Sitzung, Stenographischer Bericht, 10.11.1998, hallituksen ilmoitus. Online. Viitattu 24.9.2018. Saatavilla: <http://dipbt.bundestag.de/dip21/btp/14/14003.pdf#P.47>.

Steinmeier, Frank-Walter (2017). Entlassung der Bundeskanzlerin und der Mitglieder der Bundesregierung, 24.10.2017, puhe. Online. Viitattu 10.11.2018. Saatavilla: <https://www.bundespraesident.de/SharedDocs/Reden/DE/Frank-Walter-Steinmeier/Reden/2017/10/171024-Entlassung-Bundesregierung.html>.

Szymanski, Konrad (2018). Russia's Nord Stream 2 Pipeline Should Not Be Built, 14.5.2018, mielipidekirjoitus Politico.eu:ssa. Online. Viitattu 25.9.2018. Saatavilla: <https://www.politico.eu/article/russia-nord-stream-2-pipeline-should-not-be-built-poland-konrad-szymanski/>.

Trump, Donald J. (2018). Remarks by President Trump and NATO Security General Stoltenberg Before Expanded Bilateral Meeting, 17.5.2018, puhe. Online. Viitattu 26.9.2018. Saatavilla: <https://www.whitehouse.gov/briefings-statements/remarks-president-trump-nato-secretary-general-stoltenberg-expanded-bilateral-meeting/>.

Trump, Donald J. (2017). Statement by President Trump on the Paris Climate Accord, 1.6.2017, puhe. Online. Viitattu 27.11.2018. Saatavilla: <https://www.whitehouse.gov/briefings-statements/statement-president-trump-paris-climate-accord/>.

Aineisto Brazilian hallituksen uutissivuston kautta <http://www.brazil.gov.br/about-brazil/news>:

Brasilian hallitus (2018). Government measures, better economy to boost trade in 2018, 2.1.2018, uutisartikkeli. Online. Haettu 22.10.2018.

Brasilian hallitus (2017a). Amazon Fund releases R\$ 150 million for conservation projects, 9.8.2017, uutisartikkeli. Online. Haettu 22.10.2018.

Brasilian hallitus (2017b). Brazil ensures opportunities with incentive mechanisms, 25.5.2017, uutisartikkeli. Online. Haettu 22.10.2018.

Brasilian hallitus (2017c). Brazil releases new data showing 28 % fall in deforestation in Amazon protected areas, 14.11.2017, uutisartikkeli. Online. Haettu 22.10.2018.

Brasilian hallitus (2017d). Brazil sets sights at increased services exports, 19.4.2017, uutisartikkeli. Online. Haettu 22.10.2018.

Brasilian hallitus (2017e). Cabinet members promote Brazil as investment destination, 4.2.2017, uutisartikkeli. Online. Haettu 22.10.2018.

Brasilian hallitus (2017f). Germany allocates €10M for environmental projects in Brazil, 27.6.2017, uutisartikkeli. Online. Haettu 22.10.2018.

Aineisto Brasilian ulkoministeriön lehdistötoimiston sivulta

<http://www.itamaraty.gov.br/en/public-diplomacy>

Brasilian ulkoministeriö (2015a). The 42nd meeting of the Brazil-Germany Joint Commission on Economic Cooperation - Joinville, September 22nd, 2015, 22.9.2015, lehdistötiedote. Online. Haettu 22.10.2018.

Brasilian ulkoministeriö (2015b). Visit of the Chancellor of the Federal Republic of Germany, Angela Merkel - Brasilia August 19-20, 2015, 19.8.2015, lehdistötiedote. Online. Haettu 22.10.2018.

Aineisto Etelä-Afrikan hallituksen uutissivustolta <https://www.gov.za/newsroom>

Etelä-Afrikan hallitus (2017a). Deputy Minister Andries Nel attends 11th German Federal Congress on National Urban Development Policy in Germany, 12 to 14 Jun, 10.6.2017, lehdistötiedote. Online. Haettu 22.10.2018.

Etelä-Afrikan hallitus (2017b). Deputy Minister Patekile Holomisa addresses debate on Future of Work in South Africa and Germany conference, 4 to 5 Dec, 28.11.2017, lehdistötiedote. Online. Haettu 22.10.2018.

Etelä-Afrikan hallitus (2017c). MEC Ismail Vadi signs Joint Declaration of Intent with Vice Minister Gunther Adler of Germany, 10.2.2017, lehdistötiedote. Online. Haettu 22.10.2018.

Etelä-Afrikan hallitus (2016a). Minister Maite Nkoana-Mashabane undertakes working visit to Germany, 14 to 15 Nov, 14.11.2016, lehdistötiedote. Online. Haettu 22.10.2018

Etelä-Afrikan hallitus (2016b). Parliament shares knowledge with members of Parliament from Germany, 8.3.2016, lehdistötiedote. Online. Haettu 22.10.2018.

Etelä-Afrikan hallitus (2015). President Jacob Zuma visits Federal Republic of Germany, 10 Nov, 4.11.2015, lehdistötiedote. Online. Haettu 22.10.2018.

Etelä-Afrikan hallitus (2014a). Germany commits R5,89 billion for Development Cooperation to South Africa, 13.6.2014, lehdistötiedote. Online. Haettu 22.10.2018.

Etelä-Afrikan hallitus (2014b). Minister Maite Nkoana-Mashabane hosts German counterpart for 8th South Africa-Germany Bi-National Commission, 21 Nov, 19.11.2014, lehdistötiedote. Online. Haettu 22.10.2018.

Etelä-Afrikan hallitus (2013a). Germany and South Africa look to more advanced partnerships in science and technology, 16.4.2013, lehdistötiedote. Online. Haettu 22.10.2018.

Etelä-Afrikan hallitus (2013b). Ministry and Agriculture, Forestry and Fisheries bilateral meeting with Germany, 2.5.2013, lehdistötiedote. Online. Haettu 22.10.2018.

Etelä-Afrikan hallitus (2013c). Plans to increase scientific research training between South Africa and Germany, 15.4.2013, lehdistötiedote. Online. Haettu 22.10.2018.

Etelä-Afrikan hallitus (2012a). Deputy President Kgalema Motlanthe arrives in Berlin, the Federal Republic of Germany, 8.5.2012, lehdistötiedote. Online. Haettu 22.10.2018.

Etelä-Afrikan hallitus (2012b). Germany and South Africa strengthen cooperation in science and technology, 16.4.2012, lehdistötiedote. Online. Haettu 22.10.2018.

Etelä-Afrikan hallitus (2012c). Qedani Mahlangu donates Sediba fossil casts to the people of Germany, 14.3.2012, lehdistötiedote. Online. Haettu 22.10.2018.

Etelä-Afrikan hallitus (2012d). South Africa and Germany celebrate 16 years of research collaboration, 19.11.2012, lehdistötiedote. Online. Haettu 22.10.2018.

Etelä-Afrikan hallitus (2011a). Home Affairs Minister Dr Nkosazana Dlamini Zuma concludes visit to Berlin, Germany, 3.11.2011, lehdistötiedote. Online. Haettu 22.10.2018.

Etelä-Afrikan hallitus (2011b). Home Affairs Minister Dr Nkosazana Dlamini Zuma to pay an official visit to Berlin, Germany, 31.10.2011, lehdistötiedote. Online. Haettu 22.10.2018.

Etelä-Afrikan hallitus (2011c). Premier Helen Zille to undertake official visit to the Federal Republic of Germany and the Republic of Austria, 22.9.2011, lehdistötiedote. Online. Haettu 22.10.2018.

Etelä-Afrikan hallitus (2010a). Fifteen million rand mobile laboratory for mass diseases arrives from Germany, 11.11.2010, lehdistötiedote. Online. Haettu 22.10.2018.

Etelä-Afrikan hallitus (2010b). Minister welcomes 100 travel luminaries from Germany to South Africa, 4.2.2010, lehdistötiedote. Online. Haettu 22.10.2018.

Hanekom, Derek (2013). Address by the Minister of Science and Technology, Derek Hanekom, at the closing session of the South Africa-German Year of Science, Berlin, Federal Republic of Germany, 16.4.2013, puhe. Online. Haettu 22.10.2018.

Hanekom, Derek (2012). Address by the Minister of Science and Technology, Derek Hanekom, at South Africa-Germany International Workshop on Nuclear Spectroscopy held at Stellenbosch University, 20.11.2012, puhe. Online. Haettu 22.10.2018.

Mabudafhasi, RT (2009). Keynote Address by Ms RT Mabudafhasi, Deputy Minister of Water and Environmental Affairs on occasion of German-South African Business Forum, Munich, Germany, 30.11.2009, puhe. Online. Haettu 22.10.2019.

Mabuyakhulu, Michael (2013a). Address by KwaZulu-Natal MEC for Economic Development and Tourism, Mr Michael Mabuyakhulu during the Business Seminar held in Berlin, Germany, 5.9.2013, puhe. Online. Haettu 22.10.2018.

Mabuyakhulu, Michael (2013b). Address by the MEC of for Economic Development and Tourism, Mr Michael Mabuyakhulu, on the occasion of the Business Day KwaZulu-Natal Seminar held in Stuttgart, Germany, 3.9.2013, puhe. Online. Haettu 22.10.2018.

Marcus, Gill (2013). Lessons for South Africa from Germany in a challenging global environment address by Gill Marcus, Governor of the South African Reserve Bank at the Southern African-German Chamber of Commerce and Industry luncheon, Johannesburg, 19.4.2013, puhe. Online. Haettu 22.10.2018.

Mminele, Daniel (2016). Deputy Governor Daniel Mminele: Address at Bundesbank Regional Office in North Rhine-Westphalia, Düsseldorf, Germany, 7.7.2016, puhe. Online. Haettu 22.10.2018.

Montlanthe, Kgalema (2012). Opening Remarks by Deputy President Kgalema during the 7th South Africa-Germany Bi-National Commission, Berlin, 8.5.2012, puhe. Online. Haettu 22.10.2018.

Montlanthe, Kgalema (2010a). Closing remarks by the Deputy President, Kgalema Motlanthe, at the sixth South Africa-Germany Binational Commission (BNC), Tshwane, 9.4.2010, puhe. Online. Haettu 22.10.2018.

Montlanthe, Kgalema (2010b). Opening remarks by the Deputy President, Kgalema Motlanthe, at the sixth South Africa-Germany Binational Commission, Tshwane, 9.4.2010, puhe. Online. Haettu 22.10.2018.

Zuma, Jacob (2015). President Jacob Zuma: Address during a dinner on official visit to the Federal Republic of Germany, 10.11.2015, puhe. Online. Haettu 22.10.2018.

Aineisto Intian hallituksen uutissivustolta pib.nic.in/newsite/archiveReleases.aspx:

Intian hallitus (2017a). PM arrives in Berlin for the Fourth India-Germany Intergovernmental Consultations, 30.5.2017, lehdistötiedote. Online. Haettu 22.10.2018.

Intian hallitus (2017b). Prime Minister Modi, Chancellor Merkel co-chair 4th India Germany Inter-Governmental Consultations in Berlin, 30.5.2017, lehdistötiedote. Online. Haettu 22.10.2018.

Intian hallitus (2015a). Call on PM by Federal Finance Minister of Germany, Mr. Wolfgang Schäuble, 19.1.2015, lehdistötiedote. Online. Haettu 22.10.2018.

Intian hallitus (2015b). German Defence Minister calls on PM, 27.5.2015, lehdistötiedote. Online. Haettu 22.10.2018.

Intian hallitus (2015c). PM's engagements with German Chancellor Angela Merkel in Bengaluru, 6.10.2015, lehdistötiedote. Online. Haettu 22.10.2018.

Intian hallitus (2015d). Visit of the Chancellor of the Federal Republic of Germany Dr. Angela Merkel to India from 4-6 October 2015, 1.10.2015, lehdistötiedote. Online. Haettu 22.10.2018.

Intian hallitus (2014a). Foreign Minister of Germany, Dr. Frank Walter Steinmeier, calls on PM, 8.9.2014, lehdistötiedote. Online. Haettu 22.10.2018.

Intian hallitus (2014b). PM's telephonic conversation with German Chancellor Angela Merkel, 17.7.2014, puhe. Online. Haettu 22.10.2018.

Intian hallitus (2010). Statement by the Prime Minister on the eve of departure to Belgium and Germany, 9.12.2010, lehdistötiedote. Online. Haettu 22.10.2018.

Modi, Narendra (2017a). PM's statement prior to his departure to Germany, Spain, Russia and France, 28.5.2017, lausunto. Online. Haettu 22.10.2018.

Modi, Narendra (2017b). Speech by Prime Minister at the Business Meeting in Germany (May 30 2017), 30.5.2017, puhe. Online. Haettu 22.10.2018.

Modi, Narendra (2015a). English Rendering of the Text of PM's address at Community Reception hosted by the Indian Ambassador at Berlin, Germany, 13.4.2015, puhe. Online. Haettu 22.10.2018.

Modi, Narendra (2015b). Text of PM's address at the Joint Inauguration of the Indo-German Business Summit in Hannover, 13.4.2015, puhe. Online. Haettu 22.10.2018.

Singh, Manmohan (2013a). PM's statement prior to his departure for Germany, 10.4.2013, lausunto. Online. Haettu 22.10.2018.

Singh, Manmohan (2013b). Prime Minister's remarks at the closing ceremony of the Days of India in Germany, 12.4.2013, puhe. Online. Haettu 22.10.2018.

Aineisto Saksan liittokanslerin kotisivujen Ajankohtaista-sivulta

[https://www.bundeskanzlerin.de/bkin-de/aktuelles:](https://www.bundeskanzlerin.de/bkin-de/aktuelles)

Merkel, Angela (2018a). Rede von Bundeskanzlerin Merkel beim Jahrestreffen des World Economic Forum am 24. Januar 2018 in Davos, 24.1.2018, puhe. Online. Haettu 19.10.2018

Merkel, Angela (2018b). Rede von Bundeskanzlerin Merkel zum Empfang der Sternsinger am 8. Januar 2018 im Bundeskanzleramt, 8.1.2018, puhe. Online. Haettu 19.10.2018.

Merkel, Angela (2017a). Alle sollen von Wachstum profitieren, 7.7.2017, haastattelu. Online. Haettu 19.10.2018.

Merkel, Angela (2017b). Rede von Bundeskanzlerin Merkel beim Jahresempfang der CDU-Fraktion im Thüringer Landtag am 13. Juni 2017 in Erfurt, 13.6.2017, puhe. Online. Haettu 19.10.2018.

Merkel, Angela (2017c). Rede von Bundeskanzlerin Merkel bei der Vollversammlung der IHK Nord am 6. Juni 2017 Greifswald, 6.6.2017, puhe. Online. Haettu 19.10.2018.

Merkel, Angela (2017d). Rede von Bundeskanzlerin Merkel beim Deutsch-Indischen Wirtschaftsforum am 30. Mai 2017, 20.5.2017, puhe. Online. Haettu 19.10.2018.

Merkel, Angela (2017e). Rede von Bundeskanzlerin Merkel beim Neujahrsempfang der Industrie- und Handelskammer zu Köln am 16. Januar 2017, 16.1.2017, puhe. Online. Haettu 22.10.2018.

Merkel, Angela (2017f). Rede von Bundeskanzlerin Merkel beim VIII. Petersberger Klimadialog am 23. Mai 2017 in Berlin, 23.5.2017, puhe. Online. Haettu 19.10.2018.

Merkel, Angela (2017g). Rede von Bundeskanzlerin Merkel zur Verleihung der Ehrendoktorwürde der Universitäten Gent und Löwen am 12. Januar 2017, 12.1.2018, puhe. Online. Haettu 22.10.2018.

Merkel, Angela (2017h): Regierungserklärung von Bundeskanzlerin Merkel zum Europäischen Rat am 22. und 23. Juni in Brüssel und zum G-20-Gipfel am 7. und 8. Juli 2017 in Hamburg, 29.6.2017, puhe. Online. Viitattu: 17.4.2018. Saatavilla: <https://www.bundeskanzlerin.de/Content/DE/Regierungserklaerung/2017/2017-06-29-regierungserklaerung.html;jsessionid=6412DA1000CD36E67DD690ECB8EF4977.s3t2>

Merkel, Angela (2016a). Rede von Bundeskanzlerin Merkel bei der Jahrestagung der Asiatischen Entwicklungsbank am 2. Mai 2016, 2.5.2016, puhe. Online. Haettu 22.10.2018.

Merkel, Angela (2016b). Rede von Bundeskanzlerin Merkel beim 4. Nationalen MINT-Gipfel 2016 am 2. Juni 2016, 2.6.2016, puhe. Online. Haettu 22.10.2018.

Merkel, Angela (2016c). Rede von Bundeskanzlerin Merkel im Rahmen des Jahresempfangs des Deutschen Caritasverbands e.V. am 14. April 2016 in Berlin, 14.4.2016, puhe. Online. Haettu 22.10.2018.

Merkel, Angela (2016d). Rede von Bundeskanzlerin Merkel zum VII. Petersberger Klimadialog am 5. Juli 2016, 5.7.2016, puhe. Online. Haettu 22.10.2018.

Merkel, Angela (2015a). Grußwort von Bundeskanzlerin Merkel zur Eröffnung des Indischen Pavillons auf der Hannover Messe 2015 am 13. April 2015, 13.4.2015, Puhe. Online. Haettu 22.10.2018.

Merkel, Angela (2015b).” Jeden Menschen als Menschen behandeln”, 4.10.2015, haastattelu. Online. Haettu 22.10.2018.

Merkel, Angela (2015c). Pressekonferenz von Bundeskanzlerin Merkel zum Abschluss des G7-Gipfels in Elmau, 8.6.2015, lehdistötilaisuus. Online. Haettu 22.10.2018.

Merkel, Angela (2015d). Pressestatement von Bundeskanzlerin Merkel am 20. August 2015, 20.8.2015, lehdistötilaisuus. Online. Haettu 18.10.2018.

Merkel, Angela (2015e). Rede von Bundeskanzlerin Merkel anlässlich des Tages des deutschen Familienunternehmens am 12. Juni 2015, 12.6.2015, puhe. Online. Haettu 22.10.2018.

Merkel, Angela (2015f). Rede von Bundeskanzlerin Merkel bei der Eröffnungsveranstaltung der Hannover Messe 2015, 12.4.2015, puhe. Online. Haettu 22.10.2018.

Merkel, Angela (2015g). Rede von Bundeskanzlerin Merkel bei der Tageszeitung "Asahi Shimbun" am 9. März 2015, 9.3.2015, puhe. Online. Haettu 18.10.2018.

Merkel, Angela (2015h). Rede von Bundeskanzlerin Merkel beim Deutsch-Indischen Wirtschaftsforum auf der Hannover Messe am 13. April 2015, 13.4.2015, puhe. Online. Haettu 22.10.2018.

Merkel, Angela (2015i). Rede von Bundeskanzlerin Merkel zu Griechenland, 1.6.2015, puhe. Online. Haettu 18.10.2018.

Merkel, Angela (2015j). Rede von Bundeskanzlerin Merkel zum Besuch der Ausstellung "Germany: Memories of a Nation" im British Museum am 7. Januar 2015, 7.1.2015, puhe. Online. Haettu 22.10.2018.

Merkel, Angela (2015k). Rede von Bundeskanzlerin Merkel zum Tag der Deutschen Industrie 2015 des Bundesverbands der Deutschen Industrie e. V. am 3. November 2015, 3.11.2015, puhe. Online. Haettu 22.10.2018.

Merkel, Angela (2015l). Rede von Bundeskanzlerin Merkel zum VI. Petersberger Klimadialog am 19. Mai 2015, 19.5.2015, puhe. Online. Haettu 18.10.2018.

Merkel, Angela (2015m). Rede von Bundeskanzlerin Merkel zur Eröffnung des deutsch-indischen Wirtschaftsforum am 6. Oktober 2015, 6.10.2015, puhe. Online. Haettu 18.10.2018.

Merkel, Angela (2015n). Sommerpressekonferenz von Bundeskanzlerin Merkel, 31.8.2015, lehdistötilaisuus. Online. Haettu 18.10.2018.

Merkel, Angela (2014a). Rede von Bundeskanzlerin Merkel am Lowy Institut für Internationale Politik am 17. November 2014, 17.11.2014, puhe. Online. Haettu 22.10.2018.

Merkel, Angela (2014b). Rede von Bundeskanzlerin Merkel anlässlich des Besuchs der Tshingua - Universität am 8. Juli 2014, 8.7.2014, puhe. Online. Haettu 22.10.2018.

Merkel, Angela (2014c). Rede von Bundeskanzlerin Merkel auf dem BGA-Unternehmertag am 1. Oktober 2014, 1.10.2014, puhe. Online. Haettu 22.10.2018.

Merkel, Angela (2014d). Rede von Bundeskanzlerin Merkel auf der Jahrestagung des Gesamtverbandes der Deutschen Versicherungswirtschaft e.V. (GDV) am 26. November 2014, 26.11.2014, puhe. Online. Haettu 22.10.2018.

Merkel, Angela (2014e). Rede von Bundeskanzlerin Merkel zur Übergabe des Vorsitzes des Asien-Pazifik-Ausschusses der Deutschen Wirtschaft am 3. Februar 2014, 3.2.2014, puhe. Online. Haettu 22.10.2018.

Merkel, Angela (2014f). Rede von Bundeskanzlerin Merkel, 9.4.2014, puhe. Online. Haettu 18.10.2018.

Merkel, Angela (2014g). Regierungserklärung von Bundeskanzlerin Merkel, 20.3.2014, puhe. Online. Haettu 18.10.2018.

Merkel, Angela (2014h). XXI. Cicero-Foyergespräch: BK'in Merkel im Gespräch mit Christoph Schwennicke und Frank A. Meyer am 27. August, 27.8.2014, haastattelu. Online. Haettu 22.10.2018.

Merkel, Angela (2013a). Bundeskanzlerin Merkel beim WDR-Europaforum "Deutschland für Europa - Europa stark machen", 16.5.2013, lehdistötilaisuus. Online. Haettu 22.10.2018.

Merkel, Angela (2013b). Pressekonferenz von Bundeskanzlerin Merkel zum Europäischen Rat am 22. Mai 2013, 22.5.2013, lehdistötilaisuus. Online. Haettu 22.10.2018.

Merkel, Angela (2013c). Rede der Kanzlerin beim IHK-Neujahrsempfang, 10.1.2013, puhe. Online. Haettu 22.10.2018.

Merkel, Angela (2013d). Rede von Bundeskanzlerin Merkel anl. Des Neujahrsempfang für das Diplomatische Corps, 30.1.2013, puhe. Online. Haettu 18.10.2018.

Merkel, Angela (2013e). Rede von Bundeskanzlerin Merkel anlässlich des Petersberger Klimadialogs IV "Shaping the Future", 6.5.2013, puhe. Online. Haettu 18.10.2018.

Merkel, Angela (2013f). Rede von Bundeskanzlerin Merkel bei der Jahrestagung des Markenverbandes, 27.6.2013, puhe. Online. Haettu 22.10.2018.

Merkel, Angela (2013g). Rede von Bundeskanzlerin Merkel beim "Tag der Deutschen Industrie 2013", 11.6.2013, puhe. Online. Haettu 22.10.2018.

Merkel, Angela (2013h). Rede von Bundeskanzlerin Merkel beim Besuch der Internationalen Automobil-Ausstellung, 12.9.2013, puhe. Online. Haettu 22.10.2018.

Merkel, Angela (2013i). Sommerpressekonferenz von Bundeskanzlerin Merkel vom 19. Juli, 19.7.2013, lehdistötilaisuus. Online. Haettu 22.10.2018.

Merkel, Angela (2012a). "Eine unglaubliche Ermutigung", 10.12.2012, haastattelu. Online. Haettu 22.10.2018.

Merkel, Angela (2012b). Merkel: Wir müssen Europa verbindlicher machen, 15.7.2012, haastattelu. Online. Haettu 22.10.2018.

Merkel, Angela (2012c). Pressestatement von Bundeskanzlerin Angela Merkel beim Besuch des Tsunami-Frühwarnzentrums, 11.7.2012, lehdistötilaisuus. Online. Haettu 22.10.2018.

Merkel, Angela (2012d). Rede von Bundeskanzlerin Angela Merkel anlässlich der 60-Jahr-Feier der Atlantik-Brücke e.V. im Deutschen Historischen Museum, 2.7.2012, puhe. Online. Haettu 18.10.2018.

Merkel, Angela (2012e). Rede von Bundeskanzlerin Angela Merkel anlässlich des Petersberger Klimadialoges III, 16.7.2012, puhe. Online. Haettu 18.10.2018.

Merkel, Angela (2012f). Rede von Bundeskanzlerin Angela Merkel bei der Diskussionsveranstaltung "Die künftige Gestalt Europas" an der juristischen Fakultät der Karls-Universität, 3.4.2012, puhe. Online. Haettu 22.10.2018.

Merkel, Angela (2012g). Rede von Bundeskanzlerin Angela Merkel beim ersten Jahresforum der EU-Strategie für den Donaauraum (EUSDR), 28.11.2012, puhe. Online. Haettu 22.10.2018.

Merkel, Angela (2012h). Rede von Bundeskanzlerin Angela Merkel beim Kongress der CDU/CSU-Bundestagsfraktion "Stabile Rahmenbedingungen für Industrie und Arbeitsplätze in Deutschland", 21.3.2012, puhe. Online. Haettu 18.10.2018.

- Merkel, Angela (2012i). Rede von Bundeskanzlerin Merkel beim Festakt zum 60. Weltkongress des Weltdachbandes der Unternehmerinnen "Les Femmes Chefs d'Entreprises Mondiales", 28.9.2012, puhe. Online. Haettu 22.10.2018.
- Merkel, Angela (2012j). Rede von Kanzlerin Merkel bei der Eröffnung der Cebit, 5.3.2012, puhe. Online. Haettu 18.10.2018.
- Merkel, Angela (2011a). Ansprache von Bundeskanzlerin Angela Merkel beim Empfang des Wissenschaftsrats, 26.1.2011, puhe. Online. Haettu 18.10.2018.
- Merkel, Angela (2011b). Deutschland weiß um seine Verantwortung in der Welt, 9.9.2011, puhe. Online. Haettu 19.10.2018.
- Merkel, Angela (2011c). Merkel: Beziehungen zu Lateinamerika stärken, 30.12.2011, haastattelu. Online. Haettu 18.10.2018.
- Merkel, Angela (2011d). Merkel: Griechenland gehört zum Euroraum, 27.9.2011, haastattelu. Online. Haettu 18.10.2018.
- Merkel, Angela (2011e). Rede der Bundeskanzlerin beim 33. Evangelischen Kirchentag in Dresden, 4.6.2011, puhe. Online. Haettu 22.10.2018.
- Merkel, Angela (2011f). Rede von Bundeskanzlerin Angela Merkel anlässlich der 100. Internationalen Arbeitskonferenz der Internationalen Arbeitsorganisation, 14.6.2011, puhe. Online. Haettu 22.10.2018.
- Merkel, Angela (2011g). Rede von Bundeskanzlerin Angela Merkel anlässlich der Jahresversammlung der Deutschen Forschungsgemeinschaft, 6.7.2011, puhe. Online. Haettu 22.10.2018.
- Merkel, Angela (2011h). Rede von Bundeskanzlerin Angela Merkel anlässlich der Verleihung des Jawaharlal-Nehru-Preises für internationale Verständigung, 31.5.2011, puhe. Online. Haettu 22.10.2018.
- Merkel, Angela (2011i). Rede von Bundeskanzlerin Angela Merkel anlässlich des Besuchs der Deutschen Gesellschaft für Internationale Zusammenarbeit, 3.3.2011, puhe. Online. Haettu 18.10.2018.
- Merkel, Angela (2011j). Rede von Bundeskanzlerin Angela Merkel anlässlich der Jahrestagung der Alexander von Humboldt-Stiftung, 27.6.2011, puhe. Online. Haettu 22.10.2018.
- Merkel, Angela (2011k). Rede von Bundeskanzlerin Angela Merkel anlässlich des Neujahrsempfangs der IHK Magdeburg, 5.1.2011, puhe. Online. Haettu 22.10.2011.
- Merkel, Angela (2011l). Rede von Bundeskanzlerin Angela Merkel anlässlich des Neujahrsempfangs für das Diplomatische Corps, 24.1.2011, puhe. Online. Haettu 22.10.2018.
- Merkel, Angela (2011m). Rede von Bundeskanzlerin Angela Merkel anlässlich des Zeitungskongresses des Bundesverbandes Deutscher Zeitungsverleger e.V., 19.9.2011, puhe. Online. Haettu 18.10.2018.
- Merkel, Angela (2011n). Rede von Bundeskanzlerin Angela Merkel im Rahmen der Singapore Lectures des Institute of Southeast Asian Studies, 2.6.2011, puhe. Online. Haettu 22.10.2018.

Merkel, Angela (2011o). Rede von Bundeskanzlerin Angela Merkel zu Eröffnung der Hannover Messe 2011, 3.4.2011, puhe. Online. Haettu 18.10.2018.

Merkel, Angela (2011p). Rede von Bundeskanzlerin Merkel an der Universität Nairobi, 12.7.2011, puhe. Online. Haettu 22.10.2018.

Merkel, Angela (2011q). Rede von Bundeskanzlerin Merkel anlässlich des Kongresses "Finanzmarktregulierung nach der Krise - eine Zwischenbilanz" der CDU/CSU-Bundestagsfraktion", 29.6.2011, puhe. Online. Haettu 22.10.2018.

Merkel, Angela (2011r). Rede von Bundeskanzlerin Merkel beim Peterberger Klimadialog II, 3.7.2011, puhe. Online. Haettu 19.10.2018.

Merkel, Angela (2011s). Rede von Bundeskanzlerin Merkel in der Generaldebatte zum Bundeshaushalt 2012 im Deutschen Bundestag, 23.11.2011, puhe. Online. Haettu 18.10.2018.

Merkel, Angela (2011t). „Stabilität und Wettbewerbsfähigkeit für die Eurozone“, 10.3.2011, haastattelu. Online. Haettu 18.10.2018.

Merkel, Angela (2010a).“ Alle Finanzmärkte müssen reguliert werden“, 10.11.2010, haastattelu. Online. Haettu 22.10.2018.

Merkel, Angela (2010b). Merkel: Anstehende Aufgaben überzeugend umsetzen, 7.7.2010, haastattelu. Online. Haettu 19.10.2018.

Merkel, Angela (2010c). Rede der Kanzlerin zum Auftakt des Internationalen Jahres der Biodiversität 2010, 11.1.2010, puhe. Online. Haettu 19.10.2018.

Merkel, Angela (2010d). Rede von Bundeskanzlerin Angela Merkel anlässlich des BDI-Tages der Deutschen Industrie, 28.9.2010, puhe. Online. Haettu 22.10.2018.

Merkel, Angela (2010e). Rede von Bundeskanzlerin Angela Merkel auf der 10. Jahreskonferenz des Rates für Nachhaltige Entwicklung, 27.9.2010, puhe. Online. Haettu 22.10.2018.

Merkel, Angela (2010f). Rede von Bundeskanzlerin Angela Merkel bei der internationalen Finanzmarktkonferenz im Bundesfinanzministerium, 20.5.2010, puhe. Online. Haettu 22.10.2018.

Merkel, Angela (2010g). Rede von Bundeskanzlerin Angela Merkel zum Neujahrsempfang des Diplomatischen Corps, 25.1.2010, puhe. Online. Haettu 22.10.2018.

Merkel, Angela (2010h). Rede von Bundeskanzlerin Angela Merkel zur Eröffnung der Internationalen Luft- und Raumfahrtstellung, 8.6.2010, puhe. Online. Haettu 19.10.2018.

Merkel, Angela (2010i). Rede von Bundeskanzlerin Merkel an der Stanford University, 15.4.2010, puhe. Online. Haettu 18.10.2018.

Merkel, Angela (2010j). Rede von Bundeskanzlerin Merkel beim G20-Business-Summit in Seoul, 11.11.2010, puhe. Online. Haettu 22.10.2018.

Merkel, Angela (2010k). Rede von Bundeskanzlerin Merkel zum "Wirtschaftsgespräch 2010", 18.1.2010, puhe. Online. Haettu 22.10.2018.

- Merkel, Angela (2009a). Ist CO2 der Hauptgrund für die Erderwärmung?, 13.12.2009, haastattelu. Online. Haettu 22.10.2018.
- Merkel, Angela (2009b). Pressekonferenz der Bundeskanzlerin auf der UN-Klimakonferenz in Kopenhagen, 19.12.2009, lehdistötilaisuus. Online. Haettu 18.10.2018.
- Merkel, Angela (2009c). Rede von Bundeskanzlerin Angela Merkel anlässlich der UN-Klimakonferenz, 17.12.2009, puhe. Online. Haettu 22.10.2018.
- Merkel, Angela (2009d). Rede von Bundeskanzlerin Angela Merkel anlässlich des Führungstreffen Wirtschaft 2009, 20.11.2009, puhe. Online. Haettu 22.10.2009.
- Merkel, Angela (2009e). Rede von Bundeskanzlerin Merkel auf der Konferenz "Falling Walls", 9.11.2009, puhe. Online. Haettu 22.10.2018.
- Merkel, Angela (2009f). Rede von Bundeskanzlerin Merkel vor dem Kongress der Vereinigten Staaten von Amerika, 3.11.2009, puhe. Online. Haettu 22.10.2018.
- Merkel, Angela (2009g). Regierungserklärung von Bundeskanzlerin Merkel im Wortlaut, 10.11.2009, puhe. Online. Haettu 22.10.2018.
- Merkel, Angela (2009h). Regierungserklärung zu den Ergebnissen des Europäischen Rates sowie zur UN-Klimakonferenz von Bundeskanzlerin Merkel, 17.12.2009, puhe. Online. Haettu 22.10.2018.
- Merkel, Angela ja David Cameron (2015). Pressekonferenz von Bundeskanzlerin Merkel und dem britischen Premierminister Cameron, 7.1.2015, lehdistötilaisuus. Online. Haettu 22.10.2018.
- Merkel, Angela ja Pedro Passos Coelho (2012). Pressekonferenz von Bundeskanzlerin Merkel und Portugals Ministerpräsidenten Coelho, 12.11.2012, lehdistötilaisuus. Online. Haettu 22.10.2018.
- Merkel, Angela ja Syed Yousuf Raza Gilani (2009). Pressestatements der Bundeskanzlerin und des pakistanischen Premierministers Syed Yousuf Raza Gilani, 1.12.2009, lehdistötilaisuus. Online. Haettu 22.10.2018.
- Merkel, Angela ja François Hollande (2013). Pressekonferenz von BK'in Merkel und dem französischen Präsidenten Hollande, 30.5.2013, Merkel ja Hollande, lehdistötilaisuus. Online. Haettu 18.10.2018.
- Merkel, Angela, Christine Lagarde, Angel Gurría, Guy Ryder, Pascal Lamy ja Jim Yong Kim (2012). Gespräch der Bundeskanzlerin Merkel mit den Vorsitzenden internationaler Wirtschafts- und Finanzorganisationen, 30.10.2012, lehdistötilaisuus. Online. Haettu 22.10.2012.
- Merkel, Angela ja Luiz Inácio Lula da Silva (2009). Pressestatements von Bundeskanzlerin Merkel und Staatspräsident Lula da Silva, 3.12.2009, lehdistötilaisuus. Online. Haettu 18.10.2018.
- Merkel, Angela ja Narendra Modi (2017). Pressekonferenz von Bundeskanzlerin Merkel und dem indischen Premierminister Narendra Modi, 30.5.2017, lehdistötilaisuus. Online. Haettu 19.10.2018.

Merkel, Angela ja Narendra Modi (2015a). Pressekonferenz von Bundeskanzlerin Merkel und dem indischen Premierminister Modi, 5.10.2015, lehdistötilaisuus. Online. Haettu 22.10.2018.

Merkel, Angela ja Narendra Modi (2015b). Pressekonferenz von Bundeskanzlerin Merkel und dem Premierminister der Republik Indien, Narendra Modi, 14.4.2015, lehdistötilaisuus. Online. Haettu 22.10.2018.

Merkel, Angela ja Narendra Modi (2015c). Pressestatements zum Messerungang von Bundeskanzlerin Merkel mit dem indischen Premierminister Modi am 13. April 2015, 13.4.2015, lehdistötilaisuus. Online. Haettu 22.10.2018.

Merkel, Angela ja Mario Monti (2012). Pressekonferenz von Bundeskanzlerin Angela Merkel und italienischem MP Mario Monti, 13.3.2012, lehdistötilaisuus. Online. Haettu 22.10.2018.

Merkel, Angela ja Mohammed Nasheed (2010). Mitschrift der Pressebegegnung Merkel - Nasheed, 8.3.2010, lehdistötilaisuus. Online. Haettu. 22.10.2018.

Merkel, Angela ja Borut Pahor (2011). Pressekonferenz von Bundeskanzlerin Merkel und dem slowenischen Ministerpräsidenten Pahor, 30.8.2011, lehdistötilaisuus. Online. Haettu 22.10.2018.

Merkel, Angela ja Mariano Rajoy (2012). Pressekonferenz von Bundeskanzlerin Merkel und dem spanischen Ministerpräsidenten Rajoy, 6.9.2012, lehdistötilaisuus. Online. Haettu 18.10.2012.

Merkel, Angela ja Dilma Rousseff (2015). Pressestatements von Bundeskanzlerin Merkel und der brasilianischen Präsidentin Rousseff anlässlich der 1. Deutsch-Brasilianischen Regierungskonsultationen am 20. August 2015, 20.8.2015, lehdistötilaisuus. Online. Haettu 18.10.2018.

Merkel, Angela ja Dilma Rousseff (2014). Pressestatements von Bundeskanzlerin Merkel und der Präsidentin der Föderativen Republik Brasilien, Rousseff, am 15. Juni 2014, lehdistötilaisuus. Online. Haettu 18.10.2018.

Merkel, Angela ja Dilma Rousseff (2012). Pressestatements anl. Des Cebit-Rundgangs von Bundeskanzlerin Angela Merkel und der brasilianischen Präsidentin Dilma Rousseff, 6.3.2012, lehdistötilaisuus. Online. 18.10.2012.

Merkel, Angela ja Nawaz Sharif (2014). Pressekonferenz von Bundeskanzlerin Merkel und dem pakistanischen Ministerpräsidenten Sharif, 11.11.2014, lehdistötilaisuus. Online. Haettu 22.10.2018.

Merkel, Angela ja Manmohan Singh (2013). Bundeskanzlerin Merkel und indischer Premierminister Singh zu den 2. deutsch-indischen Regierungskonsultationen, 11.4.2013, lehdistötilaisuus. Online. Haettu 22.10.2018.

Merkel, Angela ja Manmohan Singh (2011). Pressestatement der Bundeskanzlerin Angela Merkel und anlässlich der deutsch-indischen Regierungskonsultationen, 31.5.2011, lehdistötilaisuus. Online. Haettu 22.10.2018.

Merkel, Angela ja Manmohan Singh (2010). Pressestatements von Bundeskanzlerin Merkel und Premierminister Singh, 11.12.2010, lehdistötilaisuus. Online. Haettu 22.10.2018.

Merkel, Angela ja Herman Van Rompuy (2010). Pressestatements von Bundeskanzlerin Merkel und dem Präsidenten des Europäischen Rates, Herman Van Rompuy, 13.1.2010, lehdistötilaisuus. Online. Haettu 22.10.2018.

Merkel, Angela ja Tabaré Vázquez (2017). Pressekonferenz von Bundeskanzlerin Merkel und dem Präsidenten der Republik Östlich des Uruguay, Vazquez, 8.2.2017, lehdistötilaisuus. Online. Haettu 22.10.2018.

Merkel, Angela ja Jacob Zuma (2015). Pressekonferenz von Bundeskanzlerin Merkel und dem Staatspräsidenten der Republik Südafrika, Zuma, 10.11.2015, lehdistötilaisuus. Online. Haettu 19.10.2018.

***Aineisto Saksan ulkoministeriön Mediateekki-sivulta [https://www.auswaertiges-
amt.de/de/newsroom/mediathek](https://www.auswaertiges-amt.de/de/newsroom/mediathek):***

Böhmer, Maria (2016). Grußwort von Staatsministerin Maria Böhmer anlässlich des Freedom Days, dem Nationalfeiertag Südafrikas, in der südafrikanischen Botschaft in Berlin, 27.4.2016, puhe. Online. Haettu 17.10.2018.

Böhmer, Maria (2015). Rede von Staatsministerin Maria Böhmer beim Briefing vor der 21. UNFCCC-Klimakonferenz COP21 im Auswärtigen Amt, 12.11.2015, puhe. Online. Haettu 16.10.2018.

Gabriel, Sigmar (2018a). "Herausforderungen gemeinsam meistern -auch in stürmischen Zeiten" - Rede von Außenminister Sigmar Gabriel beim Neujahrempfang des Ost-Ausschusses der Deutschen Wirtschaft, 10.1.2018, puhe. Online. Haettu 17.10.2018.

Gabriel, Sigmar (2018b). Rede von Außenminister Sigmar Gabriel bei den Handelsblatt Asia Business Insights, 28.2.2018, puhe. Online. Haettu 17.10.2018.

Gabriel, Sigmar (2017a). „40 Jahre Brandt-Kommission: Ihr Erbe und unsere Verpflichtung.“ Rede von Außenminister Sigmar Gabriel bei der Konferenz #Brandt2030, 31.8.2017, puhe. Online. Haettu 17.10.2018.

Gabriel, Sigmar (2017b). „Deutschland und Brasilien: Globale Gestaltungspartner für die Zukunft“, 8.4.2017, haastattelu. Online. Haettu 16.10.2018.

Gabriel, Sigmar (2017c). „Es geht nicht um mehr vom Gleichen, sondern um ein anderes Europa“, 27.12.2017, haastattelu. Online. Haettu 17.10.2018.

Gabriel, Sigmar (2017d). Rede von Außenminister Sigmar Gabriel "Gerechtigkeit weltweit - welchen Beitrag kann deutsche Außenpolitik leisten?", 22.6.2017, puhe. Online. Haettu 17.10.2018.

Gabriel, Sigmar (2017e). Rede von Außenminister Sigmar Gabriel auf der französischen Botschafterkonferenz, 30.8.2017, puhe. Online. Haettu 17.10.2018.

Gabriel, Sigmar (2017f). Rede von Außenminister Sigmar Gabriel beim Festakt zum 100-jährigen Bestehen der Deutschen Gesellschaft für Internationales Recht, 16.3.2017, puhe. Online. Haettu 17.10.2018.

Gabriel, Sigmar (2017g). Rede von Außenminister Sigmar Gabriel zu Eröffnung der Konferenz: Making Conventional Arms Control Fit for the 21st Century, 6.9.2017, puhe. Online. Haettu 17.10.2018.

Gabriel, Sigmar, Brigitte Zypries, Heiko Maas, Anデア Nahles, Manuela Schwesig, Barbara Hendricks, Aydan Özoguz (2017). Gemeinsame Presseerklärung deutscher Ministerinnen und Minister zum Austritt des USA aus dem Pariser Klimaabkommen, 1.6.2017, lehdistötiedote. Online. Haettu 16.10.2018.

Hoyer, Werner (2011a). Brasilien und Deutschland: Für eine wertebasierte strategische Partnerschaft, 19.9.2011, puhe. Online. Haettu 17.10.2018.

Hoyer, Werner (2011b). "Current Challenges in Foreign and Security Policy" - Rede von Staatsminister Werner Hoyer vor der Deutsch-Kanadischen Konferenz 2011 der Atlantikbrücke e.V., 7.11.2011, puhe. Online. Haettu 18.10.2018.

Hoyer, Werner (2011c). "Ein geeintes Europa zusammen mit den asiatischen Partnern", 10.9.2011, puhe. Online. Haettu 17.10.2018.

Hoyer, Werner (2011d). Rede von Staatsminister Hoyer beim Deutsch-Chinesischen Forum, 7.7.2011, puhe. Online. Haettu 18.10.2018.

Hoyer, Werner (2011e). Rede von Staatsminister Werner Hoyer vor dem Indian Council for World Affairs in New Delhi, 31.5.2011, puhe. Online. Haettu 18.10.2018.

Hoyer, Werner (2011f). Staatsminister Hoyer zur Lage in Syrien, 2.8.2011, haastattelu. Online. Haettu 17.10.2018.

Hoyer, Werner (2010). Staatsminister Werner Hoyer im Interview mit Welt Online, 5.3.2010, haastattelu. Online. Haettu 17.10.2018.

Link, Michael Georg (2013a). Rede von Staatsminister Michael Georg Link auf der Jahressammlung des Landesverbandes Baden-Württemberg der Europa-Union Deutschland: "Vertiefung, Erweiterung, Vereinfachung - Herausforderungen für die deutsche Europapolitik", 7.7.2013, puhe. Online. Haettu 18.10.2018.

Link, Michael Georg (2013b). „Wir brauchen den europäischen Bundesstaat“, 20.8.2013, haastattelu. Online. Haettu 18.10.2018.

Link, Michael Georg (2012). Staatsminister Link: Grußwort bei der Jahrestagung der Deutsch-Finnischen Handelskammer, Helsinki, 14. Mai 2012, 14.5.2012, puhe. Online. Haettu 17.10.2018.

Pieper, Cornelia (2013a). Rede von Staatsministerin Cornelia Pieper am Studienkolleg zu Berlin der Studienstiftung des deutschen Volkes, 15.1.2013, puhe. Online. Haettu 17.10.2018.

Pieper, Cornelia (2013b). Grußwort der Staatsministerin des Auswärtigen Amtes, Cornelia Pieper, aus Anlass des 4. Außenwirtschaftstages Medizintechnik und Laborausstattung im Auswärtigen Amt, 25.6.2013, puhe. Online. Haettu 17.10.2018.

Pieper, Cornelia (2012a). Grußwort von Staatsministerin Cornelia Pieper zur Eröffnung der "Days of India", 11.5.2012, puhe. Online. Haettu 18.10.2018.

Pieper, Cornelia (2012b). Rede von Staatsministerin Cornelia Pieper zum Festakt "60 Jahre Deutsch-Amerikanisches Fulbright-Programm", 19.3.2012, puhe. Online. Haettu 17.10.2018.

Pieper, Cornelia (2011a). Ansprache von Staatsministerin Cornelia Pieper beim "Future Dialogues", Neu Delhi, 24.9.2011, puhe. Online. Haettu 18.10.2018.

Pieper, Cornelia (2011b). Rede von Staatsministerin Cornelia Pieper zur Eröffnung des Deutschlandjahres in Indien, 23.9.2011, puhe. Online. Haettu 18.10.2018.

Steinmeier, Frank-Walter (2016a). Brüche und Brücken: Deutsche Außenpolitik in bewegten Zeiten, 27.6.2016, puhe. Online. Haettu 16.10.2018.

Steinmeier, Frank-Walter (2016b). Eröffnungsrede von Außenminister Frank-Walter Steinmeier beim Wirtschaftstag der 15. Botschafterkonferenz, 30.8.2016, puhe. Online. Haettu 16.10.2018.

Steinmeier, Frank-Walter (2016c). Rede von Außenminister Frank-Walter Steinmeier bei der AHK Weltkonferenz im Haus der Deutschen Wirtschaft in Berlin, 10.5.2016, puhe. Online. Haettu 16.10.2018.

Steinmeier, Frank-Walter (2016d). Rede von Außenminister Frank-Walter Steinmeier bei der Falling Walls Konferenz in Berlin, 8.11.2016, puhe. Online. Haettu 17.10.2018.

Steinmeier, Frank-Walter (2016e). Rede von Außenminister Frank-Walter Steinmeier bei der Veranstaltung 50 Jahre Menschenrechtspakte, 6.10.2016, puhe. Online. Haettu 16.10.2016.

Steinmeier, Frank-Walter (2016f). Rede von Außenminister Frank-Walter Steinmeier zu 100-Jahr-Feier des Lateinamerika Vereins im Auswärtigen Amt, 6.7.2016, puhe. Online. Haettu 16.10.2016.

Steinmeier, Frank-Walter (2016g). Rede von Außenminister Steinmeier bei der Konferenz "Berlin Energy Transition Dialogue": "From Negotiation to Action - Towards a global Energiewende", 16.3.2016, puhe. Online. Haettu 16.10.2018.

Steinmeier, Frank-Walter (2015a). "Einen Unterschied machen in einer oft unruhigen Welt", 2.10.2015, haastattelu. Online. Haettu 17.10.2018.

Steinmeier, Frank-Walter (2015b). Eröffnungsrede von Außenminister Frank-Walter Steinmeier beim ersten Außenwirtschaftstag - Digitale Innovation, Informations- und Kommunikationstechnologie, 25.9.2015, puhe. Online. Haettu 16.10.2018.

Steinmeier, Frank-Walter (2015c). "Es zerren starke Fliehkräfte an Europas Fundamenten", 6.7.2015, haastattelu. Online. Haettu 17.10.2018.

Steinmeier, Frank-Walter (2015d). "India-Germany cooperation is of an immense depth", 5.10.2015, haastattelu. Online. Haettu 17.10.2018.

Steinmeier, Frank-Walter (2015e). Rede von Außenminister Frank-Walter Steinmeier bei der Eröffnung der Stiftung "Internationale Akademie Nürnberger Prinzipien", 7.6.2015, puhe. Online. Haettu 17.10.2018.

Steinmeier, Frank-Walter (2015f). Rede von Außenminister Frank-Walter Steinmeier bei der Veranstaltung 150 Jahre BASF, 2.7.2015, puhe. Online. Haettu 17.10.2018.

Steinmeier, Frank-Walter (2015g). Rede von Außenminister Frank-Walter Steinmeier zu Eröffnung der Indian Ocean - Konferenz im Auswärtigen Amt, 9.6.2015, puhe. Online. Haettu 17.10.2018.

Steinmeier, Frank-Walter (2015h). Rede von Außenminister Frank-Walter Steinmeier zur Eröffnung der Ausstellung "1945 - Niederlage. Befreiung. Neuanfang." im Deutschen Historischen Museum, 23.4.2015, puhe. Online. Haettu 16.10.2018.

Steinmeier, Frank-Walter (2015i). "Welt aus den Fugen - was hält uns zusammen? Die internationale Ordnung 70 Jahre nach Gründung der Vereinten Nationen." Rede von Außenminister Frank-Walter Steinmeier an der FU Berlin, 21.10.2015, puhe. Online. Haettu 18.10.2018.

Steinmeier, Frank-Walter (2015j). „Wir suchen nach einer neuen globalen Ordnung“, 12.2.2015, haastattelu. Online. Haettu 16.10.2018.

Steinmeier, Frank-Walter (2014a). "Brasilien ist wichtiger Brückenbauer", 1.9.2014, haastattelu. Online. Haettu 17.10.2018.

Steinmeier, Frank-Walter (2014b). "Germany, India Strategic partners with excellent economic relations", 7.9.2014, haastattelu. Online. Haettu 18.10.2018.

Steinmeier, Frank-Walter (2014c). Grußwort von Außenminister Frank-Walter Steinmeier anlässlich der Preisverleihung Deutscher Fußballbotschafter 2014 im Lichthof des Auswärtigen Amtes, 5.5.2014, puhe. Online. Haettu 17.10.2018.

Steinmeier, Frank-Walter (2014d). "Participation, Rules and Responsibility - Three pillars to strengthen peace, security and welfare" - Rede von Außenminister Frank-Walter Steinmeier bei der University of the Witwatersrand in Johannesburg, Südafrika am 20. November 2014, 20.11.2014, puhe. Online. Haettu 17.10.2018.

Steinmeier, Frank-Walter (2014e). Rede von Außenminister Frank-Walter Steinmeier anlässlich der Verleihung des Friedenspreises des Deutschen Films an "Mandela - Long Walk to Freedom" am 3. Juli 2014 in München, 3.7.2014, puhe. Online. Haettu 17.10.2018.

Steinmeier, Frank-Walter (2014f). Rede von Außenminister Frank-Walter Steinmeier bei der 69. Generalversammlung der Vereinten Nationen, 27.9.2014, puhe. Online. Haettu 16.10.2018.

Steinmeier, Frank-Walter (2014g). Rede von Außenminister Frank-Walter Steinmeier bei der Ringvorlesung der Justus-Liebig-Universität Gießen, 10.2.2014, puhe. Online. Haettu 17.10.2018.

Steinmeier, Frank-Walter (2014h). Rede von Außenminister Frank-Walter Steinmeier bei der Veranstaltung der Mercator-Stiftung zu "Klimawandel als Herausforderung internationaler Politik", 31.1.2014, puhe. Online. Haettu 17.10.2018.

Steinmeier, Frank-Walter (2014i). Rede von Außenminister Frank-Walter Steinmeier beim Global Media Forum der Deutschen Welle am 1. Juli 2014 in Bonn, 1.7.2014, puhe. Online. Haettu 17.10.2018.

Steinmeier, Frank-Walter (2014j). Rede von Außenminister Frank-Walter Steinmeier beim Parlamentarischen Abend Luft- und Raumfahrt im Auswärtigen Amt, 11.11.2014, puhe. Online. Haettu 16.10.2018.

Steinmeier, Frank-Walter (2014k). Rede von Außenminister Frank-Walter Steinmeier beim Transatlantischen Cyber-Dialog, 27.6.2014, puhe. Online. Haettu 17.10.2018.

Steinmeier, Frank-Walter (2014l). Rede von Außenminister Steinmeier anlässlich der Haushaltsdebatte zum Einzelplan 05 am 26. November 2014, 26.11.2014, puhe. Online. Haettu 17.10.2018.

- Westerwelle, Guido (2013a). "Africa - A continent of opportunity", 26.4.2013, haastattelu. Online. Haettu 17.10.2018.
- Westerwelle, Guido (2013b). „Assad trägt Verantwortung für Zehntausende unschuldige Opfer“, 29.1.2013, haastattelu. Online. Haettu 17.10.2018.
- Westerwelle, Guido (2013c). Chancen und Herausforderungen eines transatlantischen Freihandelsabkommens, 27.5.2013, haastattelu. Online. Haettu 17.10.2018.
- Westerwelle, Guido (2013d). "Die Pickelhaube steht uns nicht", 10.11.2013, haastattelu. Online. Haettu 17.10.2018.
- Westerwelle, Guido (2013e). „Die Zeit für Freihandel ist reif“, 4.2.2013, haastattelu. Online. Haettu 18.10.2018.
- Westerwelle, Guido (2013f). Die Zeit ist reif für einen Atlantischen Binnenmarkt, 19.1.2013, haastattelu. Online. Haettu 18.10.2018.
- Westerwelle, Guido (2013g). „Frankreich, Deutschland und die Zukunft Europas“ - Rede von Außenminister Westerwelle beim Le-Monde-Diskussionsforum in Paris, 24.5.2013, puhe. Online. Haettu 17.10.2018.
- Westerwelle, Guido (2013h). „In meiner Amtszeit war deutsche Aussenpolitik Friedenspolitik“, 15.12.2013, haastattelu. Online. Haettu 17.10.2018.
- Westerwelle, Guido (2013i). Rede von Außenminister Guido Westerwelle "Ostpolitik im Zeitalter der Globalisierung" vor dem Politischen Club der Evangelischen Akademie Tutzing, 29.6.2013, puhe. Online. Haettu 18.10.2018.
- Westerwelle, Guido (2013j). Rede von Außenminister Guido Westerwelle an der Helmut-Schmidt-Universität der Bundeswehr, 14.1.2013, puhe. Online. Haettu 17.10.2018.
- Westerwelle, Guido (2013k). Rede von Außenminister Guido Westerwelle beim East Forum Berlin im Deutschen Technikmuseum, 17.4.2013, puhe. Online. Haettu 18.10.2018.
- Westerwelle, Guido (2013l). Rede von Außenminister Guido Westerwelle vor der 68. Generalversammlung der Vereinten Nationen am 28. September 2013, New York, 28.9.2013, puhe. Online. Haettu 17.10.2018.
- Westerwelle, Guido (2013m). Rede von Außenminister Guido Westerwelle zur Eröffnung des 64. Lateinamerika-Tages in Hamburg, 5.11.2013, puhe. Online. Haettu 17.10.2018.
- Westerwelle, Guido (2013n). Rede von Außenminister Westerwelle anlässlich der Konferenz "Deutsche Unternehmen - Pioniere der dualen Berufsausbildung im Ausland", 24.4.2013, puhe. Online. Haettu 17.10.2018.
- Westerwelle, Guido (2013o). Rede von Außenminister Westerwelle vor dem Nueva Economia Forum am 10. Dezember 2013 in Madrid, 10.12.2013, puhe. Online. Haettu 18.10.2018.
- Westerwelle, Guido (2013p). Rede von Außenminister Westerwelle zur Eröffnung der Asien-Pazifik-Wochen, 5.6.2013, puhe. Online. Haettu 18.10.2018.

Westerwelle, Guido (2013q). Rede von Außenminister Westerwelle zur Eröffnung der Frankfurter Buchmesse am 9. Oktober 2013 in Frankfurt am Main, 8.10.2013, puhe. Online. Haettu 17.10.2018.

Westerwelle, Guido (2013r). „Transatlantische Partnerschaft - gemeinsam für die Welt von morgen“: Rede von Außenminister Guido Westerwelle auf der Tagung der FDP-Bundestagsfraktion, 15.5.2013, puhe. Online. Haettu 17.10.2018.

Westerwelle, Guido (2013s). „Wir bleiben den Vereinigten Staaten dankbar“, 16.6.2013, haastattelu. Online. Haettu 17.10.2018.

Westerwelle, Guido (2012a₁). Ansprache von Außenminister Guido Westerwelle zur Eröffnung der 11. Botschafterkonferenz am 27. August 2012 im Auswärtigen Amt, 27.8.2012, puhe. Online. Haettu 18.10.2018.

Westerwelle, Guido (2012b₁). Außenminister Westerwelle im Interview mit der Schwäbischen Zeitung, 26.5.2012, haastattelu. Online. Haettu 18.10.2012.

Westerwelle, Guido (2012c₁). „Der Euro und die Zukunft Europas“ - Rede von Außenminister Guido Westerwelle vor dem Verband der Brasilianischen Industrie am 13.2.2012 in Brasilia, 13.2.2012, puhe. Online. Haettu 17.10.2018.

Westerwelle, Guido (2012d₁). Deutschland und Südafrika: Namensartikel von Außenminister Westerwelle, 7.5.2012, haastattelu. Online. Haettu 17.10.2018.

Westerwelle, Guido (2012e₁). „Die eingeleitete Reformpolitik fortsetzen“, 19.12.2012, haastattelu. Online. Haettu 18.10.2018.

Westerwelle, Guido (2012f₁). „Die verschärfte Tonlage in Europa besorgt mich“, 20.2.2012, haastattelu. Online. Haettu 17.10.2018.

Westerwelle, Guido (2012g₁). „Europa ist mehr als eine Währung“, 31.10.2012, haastattelu. Online. Haettu 17.10.2018.

Westerwelle, Guido (2012h₁). „Europas Weg aus der Krise: Wachstum durch Wettbewerbsfähigkeit“ - Regierungserklärung von Außenminister Guido Westerwelle vor dem Deutschen Bundestag, 11.5.2012, puhe. Online. Haettu 17.10.2012.

Westerwelle, Guido (2012 i₁). „Fesseln abstreifen“, 25.1.2012, Westerwelle, haastattelu. Online. Haettu 17.10.2018.

Westerwelle, Guido (2012 j₁). Founder's Day Lecture von Außenminister Guido Westerwelle bei der Deutsch-Indischen Handelskammer in Bangalore am 22. Juni 2012, 22.6.2012, puhe. Online. Haettu 18.10.2018.

Westerwelle, Guido (2012k₁). Gespräche über transatlantische Freihandelszone aufnehmen, 27.10.2012, haastattelu. Online. Haettu 18.10.2018.

Westerwelle, Guido (2012l₁). „Gute Medizin schmeckt meistens bitter“, 19.7.2012, haastattelu. Online. Haettu 18.10.2018.

Westerwelle, Guido (2012m₁). „Jetzt verbietet sich Schwarzmalerei“, 17.1.2012, haastattelu. Online. Haettu 17.10.2018.

Westerwelle, Guido (2012n₁). Rede von Außenminister Guido Westerwelle anlässlich der Einweihung des Kanzleigebäudes des Deutschen Generalkonsulats in Bangalore am 22. Juni 2012, 22.6.2012, puhe. Online. Haettu 18.10.2018.

Westerwelle, Guido (2012o₁). Rede von Außenminister Guido Westerwelle anlässlich der Eröffnung des "Indo-German Urban Mela" - einem Projekt im Rahmen des Deutschlandjahres in Indien - am 22. Juni 2012 in Bangalore, 22.6.2012, puhe. Online. Haettu 18.10.2018.

Westerwelle, Guido (2012p₁). Rede von Außenminister Guido Westerwelle anlässlich der Festanstaltung des Baltic Media Forum 2012 "Zwischen Vision und Realität: 20 Jahre Ostseerat - Entwicklungen und Perspektiven" auf Schloss Plön, 5.2.2012, puhe. Online. Haettu 17.10.2018.

Westerwelle, Guido (2012q₁). Rede von Außenminister Guido Westerwelle anlässlich der Vorstellung des Konzepts der Bundesregierung "Globalisierung gestalten - Partnerschaften ausbauen - Verantwortung teilen" am 8.2.2012 im Welsaal des Auswärtigen Amts, 8.2.2012, puhe. Online. Haettu 17.10.2018.

Westerwelle, Guido (2012 r₁). Rede von Außenminister Guido Westerwelle bei der Eröffnung des Deutschen Wissenschafts- und Innovationshauses (DWIH) in Sao Paulo, 14.2.2012, puhe. Online. Haettu 17.10.2018.

Westerwelle, Guido (2012s₁). Rede von Außenminister Guido Westerwelle beim 4. Außenwirtschaftstag der Agrar- und Ernährungswirtschaft, 12.6.2012, puhe. Online. Haettu 17.10.2018.

Westerwelle, Guido (2012t₁). Rede von Außenminister Guido Westerwelle beim 9. Asia-Europe Meeting-Gipfel in Viantine, 5.11.2012, puhe. Online. Haettu 18.10.2018.

Westerwelle, Guido, (2012u₁). Rede von Außenminister Guido Westerwelle beim Deutsch-Niederländischen Forum am 27.11.2012 in Berlin, 27.11.2012, puhe. Online. Haettu 18.10.2012.

Westerwelle, Guido (2012v₁). Rede von Außenminister Guido Westerwelle vor der deutsch-südafrikanischen Binationalen Kommission, 8.5.2012, puhe. Online. Haettu 17.10.2018.

Westerwelle, Guido (2012w₁). Rede von Außenminister Guido Westerwelle vor der VN-Generalversammlung in New York, 29.9.2012. puhe. Online. Haettu 17.10.2018.

Westerwelle, Guido (2012x₁). Rede von Außenminister Guido Westerwelle zur Eröffnung der Konferenz "Der Wert Europas", 18.9.2012, puhe. Online. Haettu 18.10.2018

Westerwelle, Guido (2012y₁). Rede von Außenminister Guido Westerwelle zur Eröffnung des 2. Berliner Forums Außenpolitik, 23.10.2012, puhe. Online. Haettu 18.10.2018.

Westerwelle, Guido (2012z₁). Rede von Außenminister Guido Westerwelle zur Eröffnung des Wirtschaftstages der Botschafterkonferenz am 28. August 2012 im Auswärtigen Amt, 29.8.2012, puhe. Online. Haettu 17.10.2018.

Westerwelle, Guido (2012å₁). Rede von Außenminister Guido Westewelle anlässlich des CDU/CSU-Kongresses "Asiens neue Gestaltungsmächte", 13.6.2012, puhe. Online. Haettu 18.10.2012.

Westerwelle, Guido (2012a₁). „Wer gestalten will, braucht starke Partner“, 2.7.2012, haastattelu. Online. Haettu 17.10.2018.

Westerwelle, Guido (2012ö₁). „Wir machen wertorientierte Außenpolitik“, 2.9.2012, Westerwelle, haastattelu. Online. Haettu 18.10.2018.

Westerwelle, Guido (2012a₂). „Wir müssen weiter die Maßstäbe setzen!“: Interview mit Außenminister Westerwelle in der Fachzeitschrift Produktion zur Eurokrise, 12.1.2012, haastattelu. Online. Haettu 17.10.2018.

Westerwelle, Guido, (2012b₂). „Wir sind klein in der Welt“, 26.4.2012, haastattelu. Online. Haettu 17.10.2018.

Westerwelle, Guido (2012c₂). „Wirtschaftlicher Erfolg - eine gute Nachricht auch für die Außenpolitik“ - Rede von Außenminister Guido Westerwelle beim Zweiten Deutschen Kongress der Weltmarktführer, 25.1.2012, puhe. Online. Haettu 17.10.2018.

Westerwelle, Guido (2012 d₂). „Zusammenarbeit und Partnerschaft für Wachstum und Wohlstand im Ostseeraum“ - Rede von Außenminister Guido Westerwelle auf dem Außenwirtschaftstag Ostseeraum, 24.4.2012, puhe. Online. Haettu 17.10.2018.

Westerwelle, Guido (2011a). Ansprache von Außenminister Guido Westerwelle zum Them "Spanien und Deutschland: Eine strategische Partnerschaft zur Integration Europas" anlässlich der Eröffnung des 6. deutsch-spanischen Forums, 7.4.2011, puhe. Online. Haettu 18.10.2018.

Westerwelle, Guido (2011b). Außenminister Guido Westerwelle im SPIEGEL-Gespräch, 21.3.2011, haastattelu. Online. Haettu 17.10.2018.

Westerwelle, Guido (2011c). Außenminister Westerwelle auf der Lateinamerika/Karibik Konferenz, 23.11.2011, puhe. Online. Haettu 17.10.2018.

Westerwelle, Guido (2011d). Außenminister Westerwelle im Deutschlandfunk zu Obamas Nahost-Rede, 20.5.2011, haastattelu. Online. Haettu 17.10.2018.

Westerwelle, Guido (2011e). Außenminister Westerwelle im Interview mit der Berliner Zeitung/Frankfurter Rundschau zum NATO-Einsatz in Libyen, 14.4.2011, haastattelu. Online. Haettu 17.10.2018.

Westerwelle, Guido (2011f). Außenminister Westerwelle im Interview mit der Woche, Deutschlandfunk, 4.12.2011, haastattelu. Online. Haettu 17.10.2018.

Westerwelle, Guido (2011g). Außenminister Westerwelle in der Süddeutschen Zeitung zur Libyen-Politik, 24.3.2011, haastattelu. Online. Haettu 17.10.2018.

Westerwelle, Guido (2011h). Außenminister Westerwelle vor dem Europäischen Parlament zur deutschen Mitgliedschaft in VN-Sicherheitsrat, 24.5.2011, puhe. Online. Haettu 18.10.2018.

Westerwelle, Guido (2011i). Außenminister Westerwelle: "Europas Weg in die Welt", 4.2.2011, haastattelu. Online. Haettu 17.10.2018.

Westerwelle, Guido (2011j). „Die Welt so sehen, wie sie ist“, 28.8.2011, haastattelu. Online. Haettu 17.10.2018.

Westerwelle, Guido (2011k). „Es schadet Europa, wenn die Türkei sich abwendet“, 4.7.2011, haastattelu. Online. Haettu 17.10.2018.

Westerwelle, Guido (2011l). „Europa hat nur gemeinsam eine Chance“, 9.11.2011, haastattelu. Online. Haettu 18.10.2018.

Westerwelle, Guido (2011m). „Europäische Stabilitätsunion -globale Gestaltungsmacht“ - Rede von Bundesaußenminister Guido Westerwelle vor Studierenden der Universität Leiden in den Haag, 4.10.2011, puhe. Online. Haettu 17.10.2018.

Westerwelle, Guido (2011n). „Globalisierung gestalten - Deutschlands Wohlstand sichern.“ Rede Außenminister Guido Westerwelles auf dem Wirtschaftstag der Botschafterkonferenz, 30.8.2011, puhe. Online. Haettu 17.10.2018.

Westerwelle, Guido (2011o). „Globalisierung gestalten - Herausforderungen an die deutsche Aussenpolitik“ - Bundesminister Westerwelle im Rahmen der "Heidelberger Hochschulreden", 2.2.2011, puhe. Online. Haettu 17.10.2018.

Westerwelle, Guido (2011p). Interview von Außenminister Westerwelle für die "Passauer Neue Presse", 23.3.2011, haastattelu. Online. Haettu 17.10.2018.

Westerwelle, Guido (2011q). „Konstruktionsfehler der Eurozone beseitigen“, 3.11.2011, haastattelu. Online. Haettu 17.10.218.

Westerwelle, Guido (2011r). Rede Außenminister Guido Westerwelles zur Vorstellung der Neukonzeption der Auswärtigen Kultur- und Bildungspolitik, 8.9.2011, puhe. Online. Haettu 17.10.2018.

Westerwelle, Guido (2011s). Rede von Außenminister Guido Westerwelle, anlässlich der Vorstellung des Afrikakonzeptes der Bundesregierung, 15.6.2011, puhe. Online. Haettu 17.10.2018.

Westerwelle, Guidi (2011t). Rede von Außenminister Westerwelle auf dem Swiss Economic Forum "Discover Potentials" in Interlaken, 19.5.2011, puhe. Online. Haettu 18.10.2018.

Westerwelle, Guido (2011u). Rede von Außenminister Westerwelle vor dem Deutschen Bundestag zum Jahresabrüstungsbericht 2010, 8.4.2011, puhe. Online. Haettu 18.10.2018.

Westerwelle, Guido (2011v). Rede von Bundesaußenminister Guido Westerwelle im Rahmen der Dialogreihe "Auf Augenhöhe" in der Europa Universität Viadrina, Frankfurt (Oder): "Globalisierung gestalten - Global Governance umsetzen", 3.5.2011, puhe. Online. Haettu 17.10.2018.

Westerwelle, Guido (2011w). Rede von Bundesaußenminister Guido Westerwelle zur Eröffnung der Konferenz der Leiterinnen und Leiter deutscher Auslandsvertretungen am 29.8.2011 in Berlin, 29.8.2011, puhe. Online. Haettu 17.10.2018.

Westerwelle, Guido (2011x). Regierungserklärung durch Bundesminister Westerwelle vor dem Deutschen Bundestag zur aktuellen Entwicklung in Libyen (UN-Resolution), 18.3.2011, puhe. Online. Haettu 17.10.2018.

Westerwelle, Guido (2011y). „Wer Hilfe will, muss Souveränitätsrechte abtreten“, 11.11.2011, haastattelu. Online. Haettu 17.10.2018.

Westerwelle, Guido (2011z). „Wir bauen jetzt eine Brandmauer für den Euro“, 8.11.2011, haastattelu. Online. Haettu 17.10.2018.

Westerwelle, Guido (2010a). Außenminister Guido Westerwelle zur Eröffnung des 26. Forums Globale Fragen, 15.6.2010, puhe. Online. Haettu 17.10.2018.

Westerwelle, Guido (2010b). Ansprache des Bundesaußenministers Westerwelle zur Veranstaltung "Die deutsche Sprache in der Welt - Eine Hommage", 25.2.2010, puhe. Online. Haettu 18.10.2018.

Westerwelle, Guido (2010c). Ansprache des Bundesministers des Auswärtigen Guido Westerwelle beim Treffen mit Stipendiaten der Zoran-Djindjic-Stiftung, 26.8.2010, puhe. Online. Haettu 17.10.2018.

Westerwelle, Guido (2010d). Ansprache von Bundesaußenminister Guido Westerwelle anlässlich des Afrikatages im KfW-Gebäude in Berlin, 7.6.2010, puhe. Online. Haettu 17.10.2018.

Westerwelle, Guido (2010e). Ansprache von Bundesaußenminister Guido Westerwelle zur Verleihung des Afrika-Preises der Deutschen Afrika-Stiftung, 6.10.2010, puhe. Online. Haettu 17.10.2018.

Westerwelle, Guido (2010f). Außenminister Westerwelle im Interview der Woche mit dem Deutschlandfunk zum Strategischen Konzept der NATO, der Abrüstung und den Einsätzen der Bundeswehr, 14.11.2010, haastattelu. Online. Haettu 17.10.2018.

Westerwelle, Guido (2010g). Außenminister Westerwelle im Interview mit WDR 5, 10.11.2010, haastattelu. Online. Haettu 18.10.2018.

Westerwelle, Guido (2010h). Außenminister Westerwelle im Interview über die Diskussion um Wikileaks, die Situation des Euro, Afghanistan und Irak, 4.12.2010, haastattelu. Online. Haettu 18.10.2018.

Westerwelle, Guido (2010i). „Deutschland in Europa - eine Standortbestimmung“ - Rede von Bundesaußenminister Guido Westerwelle an der Universität Bonn, 27.4.2010, puhe. Online. Haettu 17.10.2018.

Westerwelle, Guido (2010j). „Die UNO braucht neuen Schwung für Reformen“, Außenminister Westerwelle im Interview mit der Neuen Osnabrücker Zeitung, 27.9.2010, haastattelu. Online. Haettu 17.10.2018.

Westerwelle, Guido (2010k). Grundsatzrede von Bundesaußenminister Westerwelle bei der Deutschen Gesellschaft für Auswärtige Politik, 21.10.2010, puhe. Online. Haettu 17.10.2018.

Westerwelle, Guido (2010l). Grußwort von Bundesaußenminister Guido Westerwelle bei der Auslandshandelskammer Rio de Janeiro, 15.3.2010, puhe. Online. Haettu 17.10.2018.

Westerwelle, Guido (2010m). Interview: Bundesminister Westerwelle in der südafrikanischen Tageszeitung "Star", 9.4.2010, haastattelu. Online. Haettu 17.10.2018.

Westerwelle, Guido (2010n). Interview: Bundesminister Westerwelle in der Welt am Sonntag zu europäischen Themen, 1.11.2010, haastattelu. Online. Haettu 18.10.2018.

Westerwelle, Guido (2010o). Rede von Außenminister Guido Westerwelle anlässlich der Eröffnung der Frankfurter Buchmesse, 5.10.2010, puhe. Online. Haettu 18.10.2018.

Westerwelle, Guido (2010p). Rede von Außenminister Guido Westerwelle beim Dinner der Außenhandelskammer Südliches Afrika in Johannesburg Country Club, Milpark, 9.4.2010, puhe. Online. Haettu 17.10.2018.

Westerwelle, Guido (2010q). Rede von Außenminister Guido Westerwelle zur Eröffnung des Wirtschaftstages im Rahmen der Botschafterkonferenz, 7.9.2010, puhe. Online. Haettu 17.10.2018.

Westerwelle, Guido (2010r). Rede von Außenminister Guido Westerwelle zur Europapolitik in Zagreb, 25.8.2010, puhe. Online. Haettu 17.10.2018.

Westerwelle, Guido (2010s). Rede von Außenminister Westerwelle zur Eröffnung der Botschafterkonferenz im Auswärtigen Amt, 6.9.2010, puhe. Online. Haettu 17.10.2018.

Westerwelle, Guido (2010t). Rede von Bundesaußenminister Guido Westerwelle bei den Deutsch-Brasilianischen Wirtschaftstagen, München, 31.5.2010, puhe. Online. Haettu 17.10.2018.

Westerwelle, Guido (2010u). Rede von Bundesaußenminister Guido Westerwelle vor Vertretern der deutschen Wirtschaft in der AHK Mercosur, Sao Paulo, 11.3.2010, puhe. Online. Haettu 17.10.2018.

Westerwelle, Guido (2010v). Rede von Bundesminister Westerwelle auf der 46. Münchener Sicherheitskonferenz, 6.2.2010, puhe. Online. Haettu 17.10.2018.

Westerwelle, Guido (2010w). Rede von Guido Westerwelle beim Abendessen aus Anlass des "Petersberger Klimadialogs", 2.5.2010, puhe. Online, Haettu 17.10.2018.

Westerwelle, Guido (2010x). Regierungserklärung von Bundesaußenminister Guido Westerwelle vom 16.12.2010: Fortschritte und Herausforderungen in Afghanistan, 16.12.2010, puhe. Online. Haettu 18.10.2018.

Westerwelle, Guido (2010y). Speech by Foreign Minister Guido Westerwelle at the Indian Institute of Technology in New Delhi, 18.10.2010, puhe. Online. Haettu 18.10.2018.

Westerwelle, Guido (2010z). Westerwelle im Interview mit der Schweizer Wochenzeitung NZZ am Sonntag, 28.3.2010, haastattelu. Online. Haettu 18.10.2018.

Westerwelle, Guido (2010â). Westerwelle in der brasilianischen Tageszeitung "Folha de Sao Paulo", 10.3.2010, haastattelu. Online. Haettu 17.10.2018.

Westerwelle, Guido (2009). Rede von Außenminister Guido Westerwelle vor dem Deutschen Bundestag, 26.11.2009, puhe. Online. Haettu 18.10.2018.